

TOKAT GAZİOSMANPAŞA ÜNİVERSİTESİ

LİSANSÜSTÜ EĞİTİM ENSTİTÜSÜ

TEMEL İSLAM BİLİMLERİ ANABİLİM DALI

İSLAM HUKUKU BİLİM DALI

**ZİLELİ MUHARREM EFENDİ’NİN ‘UMDETÜ’N-NİSÂ ADLI
ESERİNİN LATİNİZASYONU, EDİSYON KRİTİĞİ VE
DEĞERLENDİRİLMESİ**

YÜKSEK LİSANS TEZİ

Hazırlayan

Betül ALTUNBAY

Danışman

Doç. Dr. Hilal ÖZAY

TOKAT - 2023

BİLİMSEL ETİK SAYFASI

Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü tez yazım kılavuzuna göre, Doç. Dr. Hilal ÖZAY danışmanlığında hazırlamış olduğum “Zileli Muharrem Efendi’nin ‘Umdetü’n-nisâ Adlı Eserinin Latinizasyonu, Kritiği ve Değerlendirilmesi” adlı Yüksek Lisans tezimin bilimsel etik değerlere ve kurallara uygun, özgün bir çalışma olduğunu, aksinin tespit edilmesi halinde her türlü yasal yaptırımını kabul edeceğimi beyan ederim.

14/11/2023

Betül ALTUNBAY

JÜRİ KABUL VE ONAY

Betül ALTUNBAY tarafından hazırlanan “**Zileli Muharrem Efendi’nin ‘Umdetü’n-Nisâ Adlı Eserinin Latinizasyonu, Edisyon Kritiği ve Değerlendirilmesi**” adlı tez çalışmasının savunma sınavı 14/11/2023 tarihinde yapılmış olup aşağıda verilen Jüri tarafından oy birliği ile Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Temel İslam Bilimleri Anabilim Dalı Yüksek Lisans Tezi olarak kabul edilmiştir.

Jüri Üyeleri (Unvanı, Adı Soyadı) Soyadı)	İmzası
Üye (Başkan): Prof.Dr. Abdullah KAHRAMAN	
Üye : Prof. Dr. Ahmet İNANIR	
Üye : Doç. Dr. Hilal ÖZAY	
Üye :	

ONAY

...../...../.....

Doç. Dr. Yusuf TEMUR GÜNEŞ

Lisansüstü Eğitim Enstitüsü Müdürü

ÖNSÖZ

Davranış bilgisi anlamına gelen ilmihâl, müslümanların dîni ve sosyal hayatlarında ihtiyaç duyacakları pratik bilgileri öğrenmek üzere başvurdukları kitaplardır. İlmihâl kitapları genelde kadın erkek bütün mükelleflere yönelik hazırlanırken bazen de bir kitlenin ihtiyaçlarına cevap verebilmek amacıyla da yazılmaktadır. Bu anlamda ilmihal tarihine bakıldığında hitap ettiği kitlenin beklentisine ve ihtiyâcına göre özelleştirilmiş farklı ilmihâllere de rastlanmaktadır. Meselâ farklı mezheplere göre hazırlanmış ilmihaller, gençlere, askere, çocuklara yönelik ilmihâller şeklinde yaş grubunun ihtiyâcına göre, kadınlara özel ilmihaller şeklinde cinsiyete göre ilmihaller ve mesleklere göre özel ilmihaller yazıldığı görülmektedir.

Teze konu olarak seçilen Zileli Muharrem Efendi'nin 'Umdetü'n-nisâ adlı ilmihali de kadınlara özel yazılmış eserlerden biridir. Bu ilmihalde kadınları ilgilendiren konular hakkında temel bilgiler bulunmaktadır. 'Umdetü'n-nisâ adlı ilmihal, 16. yy.'da yaşamış olan fıkıh âlimi ve mutasavvıf Zileli Muharrem Efendi tarafından yazılmıştır. Eser, 16. asırda Osmanlı coğrafyasında yaşayan kadınların fikhî ihtiyaçları ve beklentileri gözönünde bulundurularak hazırlanmıştır. Osmanlı Türkçesi ile hazırlanmış ilk kadın ilmihali olması, o dönem hakkında bilgi vermesi ve pek çok nüshası halinde el yazması olarak kütüphanelerde bulunması bu eser üzerinde araştırma yapılmasını önemli hale getirmektedir.

Bu çalışma ile 'Umdetü'n-nisâ adlı eserin latinizasyonu yapılarak, günümüz Türkçe'sine çevirilerek ve hakkında bilgi verilerek esere ulaşılması ve ondan daha kolay istifade edilmesi, alana katkı sağlaması amaçlanmıştır. Eserin edisyon kritiği yapılarak farklı dönemlerde, farklı şahıslar tarafından yazılmış olan nüshalardaki farklar ortaya koyulmak ve nüshalardan hangisinin müellife ait olduğu tespit edilmek istenmiştir.

Literatür tarama yöntemi Zileli Muharrem Efendi ve eseri 'Umdetü'n-nisâ hakkında veriler toplanmıştır. Konuyla ilgili bilgilere Diyanet İslam Ansiklopedisi, tez, makâle, kitap, yazma eser ve sempozyumlardan ulaşılmıştır. Ulaşılan eserlerden birinci bölüm ve ikinci bölüm yazılırken istifade edilmiştir. Üçüncü bölümü oluşturan latinizasyon ve edisyon kritik için ise çeşitli yazma eser kütüphanelerinden faydalanılmıştır. Çalışma başlangıcında eserin beş farklı nüshasına ulaşılmıştır. Çalışmanın ilerleyen sürecinde tespit edilen nüsha sayısı ona ulaşmıştır. Bu on nüsha

içerisinden beş nüsha edisyon kritik edilmiştir. Edisyon kritik edilirken nüshalar içerisinden mukâbele ve tashih kaydı bulunduğu için İzmir Milli Kütüphanesinde bulunan nüsha esas nüsha olarak kabul edilmiştir. Diğer nüshalar kronolojik olarak sıralanmış olup temel nüsha ile karşılaştırılmıştır. Nüshalar kelime kelime karşılaştırılarak okunmuştur. Karşılaştırma esnasında nüshalar arasındaki farklar, eksiklikler, fazlalıklar bulunmuş ve dipnota kaydedilmiştir.

Karşılaştırma yapılan nüshaların farklı dönemlerde farklı kişiler tarafından kaleme alınması eserlerde farklı bir mizaç ve dil hususiyetleri meydana getirmiştir. Çalışma esnasında nüshaların silik ve mürekkep dağılması sebebiyle okunmayacak durumda olan kısımlarına rastlanmıştır. Bu durum okumada sıkıntı oluşturmuştur. Okunamayan yerler diğer nüshalarla karşılaştırma yapılarak ve metnin orijinal mantığına bağlı kalınarak dipnotlarda belirtilmiştir. Eserde geçen hadislerin ve rivâyetlerin kaynağının belirtilmemiş olması da araştırmayı zorlaştırmıştır.

Nüshaların okunmasının bitiş aşamasında Dr. Erol KUYMA'nın "Osmanlı Türkçesi ile Yazılmış İlk Kadın İlmihali 'Umdetü'n-Nisâ İnceleme-Metin-Dizin" adlı eseri basılmıştır. Bu eser oluşturulurken edisyon kritik yapılan nüshaların bu çalışmadaki incelenen nüshalardan farklı olduğu fakat içeriğinin aynı olduğu görülmüştür. Eseri edebî açıdan inceleyen bu çalışmadan anlaşılmayan kelimeleri çözebilmek adına zaman zaman istifade edilmiştir.

Eser hakkında bu çalışma dışında tespit edildiği kadarıyla kitap, makale ve tez bulunmamaktadır. Sadece Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN'ın sempozyum tebliği bulunmaktadır. Tebliğ olarak hazırlanmasına rağmen eser hakkında ayrıntılı, doyurucu bilgi verilmektedir.

Bu çalışma bir giriş ve üç bölümden oluşmaktadır. Giriş bölümünde çalışmanın konusu, sınırları, amacı, önemi, yöntem ve kaynakları yer almaktadır. Üç alt başlığa ayrılan birinci bölümde, müellifin hayatı ve eserleri hakkında bilgi verilmektedir. Altı alt başlıktan oluşan ikinci bölümde 'Umdetü'n-nisâ hakkında; eserin ismi, yazılış amacı, önemi, uslûbu, yöntemi ve içeriği, mevcut nüshaları, eserde adı geçen kaynaklar ile ilgili bilgiler bulunmaktadır. Üçüncü bölümde 'Umdetü'n-nisâ'nın latinizasyonu ve edisyon kritiği yapılmaktadır.

Bu çalışmamın ilim dünyasına ve İslam âlemine faydalı olmasını Yüce Allah (cc)'tan niyaz ediyorum. Bu çalışmanın meydana gelmesinde çalışma boyunca bana destek olan ve bu çalışmanın ortaya çıkmasında büyük katkısı olan danışmanım Doç. Dr. Hilal ÖZAY'a şükranlarımı sunuyorum. Ayrıca bu süreçte beni motive eden ve cesaretlendiren değerli dostum Sümeyye'ye teşekkür ediyorum. Teşekkürlerin en özeline bu süreçte yaşadığım sıkıntılar ve zorluklar karşısında fedakarlıklarıyla bıkmadan usanmadan yanımda olan, beni destekleyen kıymetli babam ve annem layıktır. Onların varlıkları için Rabbime binlerce hamd ediyorum, onlara sağlıklı, huzurlu uzun ömürler diliyorum.

Betül ALTUNBAY

ÖZET

UMDETÜ’N-NİSÂ ADLI ESERİNİN LATİNİZASYONU, EDİSYON KRİTİĞİ VE DEĞERLENDİRİLMESİ

Altunbay, Betül

Yüksek Lisans/Temel İslam Bilimleri Ana Bilim Dalı İslam Hukuku Bilim Dalı

Tez Danışmanı: Doç. Dr. Hilal ÖZAY

Aralık 2023, X + 158 sayfa

Biyolojik olarak kadınlar erkeklerden farklı olarak hayız ve nifâs gibi özel hâller yaşamaktadırlar. Kadınların bu özel hâlleri ibadetlerin fikhî boyutu noktasında özel hükümlere ve fetvâlara ihtiyaç duyurmaktadır. Bu ihtiyacı gören Zileli Muharrem Efendi 16. asır Osmanlı kadınlarının sormaya utandıkları bu özel halleri ile ilgili sorularına cevap vermek ve onları bu konularda bilgilendirmek amacıyla Türkçe, dili sade, anlaşılır ve halkın lehçesi ile bir eser kaleme almıştır. ‘Umdetü’n-nisâ isimli bu eser, ilk Osmanlıca yazılmış ilmi hal olması, bugünün kadınlarının da özel durumları ile ilgili sorularına cevap verme özelliğine sahip olması ve yazma halde bulunması nedenleriyle tez konusu olarak tercih edilmiştir. Kütüphanelerde yazma eser olarak bulunan bu eser latine edildi ve eserin edisyon kritiği, değerlendirilmesi yapıldı. Eserin müellifi Zileli Muharrem Efendi, 16. asırda Zile’de yaşamış olan Osmanlı mutasavvıf ve fakihlerindendir. Arapça, Farsça ve Türkçe farklı alanlarda pek çok eser telif etmiştir. Muharrem Efendi, eserini dört bâbdan, altı fasıldan ve bir hâtmeden oluşturmuştur. Hayız, boşanmış kadının iddeti, iki hayız arasında temiz kalınan süre, kadının alışlagelen âdeti, hünsâ, nifâs ve düşük konusu, istihâza, özür lülere ait hükümler, eşler arasındaki haklar, çocuğu olmayan ve düşük yapan kadınlara ilaçlar konularını ele almıştır. Hükümleri ağırlıklı Hanefî mezhebine göre vermekle birlikte zaman zaman hem mezhep içerisindeki farklı görüşlere hemde farklı mezheplerin görüşlerine yer vermiştir. Görüşleri verirken de klasik Hanefî kaynaklarına atıfta bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Fıkıh, İlmi hal, Kadın İlmi hali, Muharrem Efendi, ‘Umdetü’n-nisâ.

ABSTRACT

LATINISATION OF ZILELI MUHARREM EFENDI'S WORK TITLED 'UMDAT AL-NISĀ, EDITION CRITIQUE AND EVALUATION

Altunbay, Betül

Master's Thesis Degree, Fundamental Islamic Scientific

Advisor: Associate Professor Doctor Hilal Özay

December 2023, X + 158 pages

Biologically, women experience special states such as menstruation and postpartum, which are different from men. These special states of women necessitated women need for special rulings and fatwas on the jurisprudential aspects of worship. Seeing this need, Zileli Muharrem Efendi wrote a work in Turkish, in a simple, understandable and popular dialect in order to answer the questions of 16th century Ottoman women about these special states that they were ashamed to ask and to inform them about these issues. This work, 'Umdat al-nisā, was chosen as the subject of this thesis because it is the first Ottoman catechism written in Ottoman Turkish, it has the feature of answering the questions of today women also about their special situations, and it is available in manuscript form. In this article, information about the author of this work, which is found as a manuscript in libraries, is given, its copies are read, examined and evaluated. The author of the work, Zileli Muharrem Efendi, was an Ottoman Sufi and jurist who lived in Zile in the 16th century. He wrote many works in different fields in Arabic, Persian and Turkish. Zileli Muharrem Efendi's work consists of four chapters, six section, and a khatima (conclusion). He dealt with menstruation, postpartum, istihadah, rights between husband and wife, and medicines for childless and miscarried women. Although he gives the rulings mainly according to the Hanafi sect, from time to time, he also deals with the different views within the sect and the different sects. He also referred to classical Hanafi sources when giving his views.

Key Words: Fiqh, Catechism, Women Catechism, Muharrem Efendi, 'Umdat al-nisā

İÇİNDEKİLER

BİLİMSEL ETİK SAYFASI	i
JÜRİ KABUL VE ONAY	ii
ÖNSÖZ	iii
ÖZET	vi
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	viii
KISALTMALAR	ix
TRANSKRİPSİYON ALFABESİ	x
GİRİŞ	1
ARAŞTIRMANIN KONUSU VE SINIRLARI	1
ARAŞTIRMANIN AMACI	2
ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ	2
ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE KAYNAKLARI	2
BÖLÜM 1: ZİLELİ MUHARREM EFENDİ’NİN HAYATI VE ESERLERİ	4
1.1. MÜELLİFİN HAYATI	4
1.2. MÜELLİFİN EĞİTİM HAYATI	5
1.3. MÜELLİFİN ESERLERİ	6
BÖLÜM 2: ‘UMDETÜ’N-NİSÂ HAKKINDA BİLGİLER	12
2.1. ESERİN İSMİ	12
2.2. ESERİN YAZILIŞ AMACI	12
2.4. ESERİN İÇERİĞİ, ÜSLÛBU VE YÖNTEMİ	13
2.5. ESERİN MEVCUT NÜSHALARI	27
2.6. ESERDE ADI GEÇEN VE ATIF YAPILAN KAYNAKLAR	35
BÖLÜM 3: ‘UMDETÜ’N-NİSÂ’NİN LATİNİZASYONU, EDİSYON KRİTİĞİ ve DEĞERLENDİRMESİ	41
SONUÇ VE ÖNERİLER	130
ÖZGEÇMİŞ	133
EKLER	133
KAYNAKLAR	137
TEMEL NÜSHA TIPKI BASIMI	143

KISALTMALAR

b.	Bin
Bkz.	Bakınız
b.y.	Basım yeri yok
C.	Cilt
DİA	Diyânet İslâm Ansiklopedisi
h.	Hicrî
haz.	Hazırlayan
Hz.	Hazreti
m.	Milâdi
ö.	Ölüm Tarihi
c.	Cilt
s.	Sayfa
S.	Sayı
ss.	Sayfa sayısı
TDV	Türkiye Diyânet Vakfı
trc.	Tercüme eden
ts.	Tarihsiz
v.	Varak
vb.	Ve Benzeri
yy.	Yüzyıl
y.y.	Yayın yeri yok

TRANSKRİPSİYON ALFABESİ

آ ا	a, ā, e	ر	r	ق	ķ
ء	ʾ	ز	z	ك	k, g, ŋ
ب	b, p	ژ	j	ڭ	ŋ
پ	p	س	s	ل	l
ت	t	ش	ş	م	m
ٹ	ṣ	ص	ṣ	ن	n
ج	C	ض	d, ž	و	v, o, ö, u, ü, ū,
چ	Ç	ط	ṭ	ه	h, a, e
ح	ḥ	ظ	ẓ	ی	y, ı, i, ī
خ	ḫ	ع	ʿ	ة	T
د	d	غ	ġ		
ذ	z	ف	f		

GİRİŞ

İlm ve hal kelimelerinden oluşan durum bilgisi anlamına gelen ilmi-haller dili sade, anlatımı basit Müslümanların temel dini bilgi ve pratiklerinin anlatıldığı eserlerdir. İslam dinine mensup insanlar bu eserlere nasıl yaşamaları, nasıl davranmaları ve nasıl ibadet edeceklerini öğrenmek için başvururlar. Bu ihtiyaç sebebiyle hicrî dördüncü yüzyıldan itibaren ilmi-hal geleneği başlamıştır. Önce Arapça yazılmış bazı eserlerin Türkçe'ye çevrilmesi ve eksik görülen kısımların tamamlanması ile başlayan bu gelenek sonra Türkçe ilmi-hallerin yazılmasıyla devam etmiştir. İlk Türkçe ilmi-haller Osmanlı döneminde yazılmaya başlanmıştır. Bu ilmi-hallerden önce çeşitli mezheplerde ve tarikatlarda herkese hitap eden ilmi-haller yazıldığı gibi sonra farklı yaş, meslek gruplarına ve cinsiyete yönelik özel ilmi-haller de kaleme alınmıştır. Hanefî ilmi-hali, Şâfiî ilmi-hali, Bektaşî ilmi-hali, İmamiyye ilmi-hali, kadınlar ilmi-hali, gençler ilmi-hali, çocuklar ilmi-hali, asker ilmi-hali bunlara örnek verilebilir. Teze konu olarak seçilen 'Umdetü'n-nisâ isimli eser de bu tür özel ilmi-hallerden birisidir. Bu eseri Zileli Muharrem Efendi 16. asırda yazmıştır.

ARAŞTIRMANIN KONUSU VE SINIRLARI

Araştırmamızın konusu Zileli Muharrem Efendi'nin XVI. asırda yaşamış Osmanlı Hanımlarının sormaya çekindikleri sorulara cevap mahiyetinde ilmi-hal türü olarak kaleme aldığı 'Umdetü'n-nisâ adlı eserin latinizasyonu, beş farklı nüshadan edisyon kritiği ve değerlendirilmesidir. Eserin nüshaları el yazması olup Osmanlı Türkçesi ile sade o günün halkının rahatça anlayabileceği şekilde basit bir dille kaleme alınmıştır. Hanefî mezhebine göre yazılan eserde mezhep içi farklı görüşlere bazen de farklı mezhep görüşlerine değinilmiştir. Eserde hayız, boşanmış kadının iddeti, iki hayız arasında temiz kalnan süre, kadının alışlagelen âdeti, hünsâ, nifas ve düşük konusu, istihâza, özür-lülere ait hükümler, eşler arasındaki haklar, çocuğu olmayan ve düşük yapan kadınlara ilaçlar konuları yer almaktadır. Bu konulara dair bilgiler verirken müellif klasik Hanefî kaynaklarına atıfda bulunmuştur. Tezin kapsamını aşacağı düşüncesiyle bu bilgilerin alınan kaynaklardaki bilgilerle uygunluğu yani bilgilerin tashihi yapılamamıştır. Yine fıkıh alanı dışına çıkmamak adına eserde bulunan hadis ve rivâyetlerin kritiği ve incelemesi yapılmamıştır. Bununla birlikte müellif hakkında,

eserin içeriği, yöntemi hakkında bilgi verilmiştir. Ayrıca eserde atıf yapılan kaynaklar kısaca tanıtılmıştır.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu araştırmayla Osmanlı Türkçesi ile yazılan ilk kadın ilmiyali olarak kaydedilmiş, 16. asırda o dönemin dili ve lehçesiyle yazılmış, matbu olmayan ve pek çok nüshası bulunan bir eserin latinize edilmesi, edisyon kritiğinin yapılması, farklı dönemlerde farklı şahıslar tarafından yazılmış olan nüshaları edisyon kritik ederek dönem ve şahıs farklılıklarının esere olan yansımalarını tespit edilmesi amaçlanmıştır. Zira bu eser bugünün hanımlarının da özel hallerine dair sorularına cevap bulabilecekleri bir eserdir. Ayrıca ilmiyal geleneğinde önemli bir yere sahip olan bu eseri ve müellifini tanıtmak da araştırmanın amaçları arasında yer alır. İnsanlara ve alana katkısı yanında bir araştırmacı olarak Osmanlıca eserlere vukûfiyetimi artırmak ve yazma eserleri tanımak ve bir bayan olarak bayanlara özel hallerin hükümlerini daha iyi öğrenmek de bu araştırma ile elde edilmek istenen amaçlardan birisidir.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Araştırma konusu olarak ele alınan ‘Umdetü’n-nisâ adlı eser Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olan ilk kadın ilmiyali olduğu düşünülmektedir. Kadın ilmiyal geleneğinin başlangıç eserlerinden ve Türkçe müstakil bir eser olması bu eserin önemini artırmaktadır. Bu özelliği ile eser fıkıh alanında önemli bir katkı sağlamaktadır. Bu eseri XVI. asır fukahâlarından ve aynı zamanda Halvetî şeyhi olan Zileli Muharrem Efendi telif etmiştir. Muharrem Efendi’nin taşıdığı bu iki kimliğini eserlerine yansıtarak fıkıh ve tasavvufu birleştirmesi, ibadetlerin şekli, maddî yönü yanında manevî yönüne de dikkat çekmesi ve kadınların eğitimi üzerinde özellikle durması onu ve eserini ayrıcalıklı ve önemli bir konuma getirmiştir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ VE KAYNAKLARI

Müellifin hayatı ve eseri hakkındaki bilgileri içeren araştırmanın birinci ve ikinci bölümünde literatür tarama yöntemi kullanılmıştır. Konuyla ilgili güncel makale, tez, kitap gibi akademik çalışmalar ve klasik fıkıh ve tabakat kitaplarından veriler toplanıp, tasnifi yapıp analiz ve senteze tabi tutularak metin oluşturulmuştur. Ayrıca ilgili eserin içeriği, yöntemi, kaynakları vb. bilgilere de eserin yazma nüshalarının okunması sonucunda ulaşılmıştır. Eserin mevcut nüshaları yazmalar.gov.tr, isam.org.tr, yek.gov.tr

adreslerinden taramalar yapılarak Türkiye Kültür ve Turizm Bakanlığı Türkiye Yazma Eserler Kurumu Başkanlığı ve İslam Araştırmaları Merkezi'nden elde edilmiştir. Eserin latinizasyonu, edisyon kritiği ve değerlendirilmesinin yapıldığı üçüncü bölüm başlangıcında ulaşılan beş nüshadan oluşturulmuştur. Ulaşılan beş nüsha içerisinde İzmir Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, 1707/2 numaralı nüsha, temel nüsha olarak belirlenmiştir. Temel nüsha olarak seçilen İzmir nüshası ile diğer nüshalar karşılaştırılmıştır. Bu nüshanın temel nüsha olarak seçilmesinin sebebi eserin son varlığında mukâbele ve tashis kaydının bulunması ve müellifin yaşadığı döneme yakın tarihin bulunmasıdır.¹ Nüshalar arasında ki farklar, farklılık olan kısmın üzerinde dipnot olarak gösterilmiştir.

Eser hakkında doğrudan yapılan en önemli ve tek çalışma Prof. Dr. Abdullah KAHRAMAN'ın 2011'de Tarihi ve Kültürüyle II. Zile Sempozyumu'nda sunduğu "Zile'li Muharrem Efendi ve 'Umdetü'n-nisâ' Adlı Kadın İlmihali" isimli tebliğidir. Bu tebliğde müellif eserin muhtevâsı, yazılış sebebi, önemi, kaynakları, özellikleri, üslûbu ve yöntemi hakkında ayrıntılı bilgi vermektedir. Bir tebliğ olmasına rağmen bu çalışmada eserle ilgili doyurucu bilgiler bulunmaktadır. Konuyla doğrudan ilgili diğer bir çalışma Dr. Erol KUYMA'nın "Osmanlı Türkçesi ile Yazılmış İlk Kadın İlmihali 'Umdetü'n-Nisâ İnceleme-Metin-Dizin" isimli kitabıdır. Bu çalışma edebiyat alanında hazırlandığı için daha çok eserin o yönüne ışık tutmuştur. İmlâ özellikleri, ses bilgisi özellikleri, şekil bilgisi, metnin oluşturulmasında takip edilen esaslar başlıkları ve metin yer almaktadır. Bunlar dışında konuyla ilgili kitap, tez, makale gibi herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır.

¹ Temel nüsha olarak seçilen nüsha harekesizdir. Nüshanın harekesiz olması sebebiyle nüshalar içerisinde harekeli olan Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 19 Hk 1507/3 Numaralı nüsha'nın hareketlerinden faydalanılmıştır.

BÖLÜM 1: ZİLELİ MUHARREM EFENDİ’NİN HAYATI VE ESERLERİ

1.1. MÜELLİFİN HAYATI

Zileli Muharrem Efendi hicri X. miladi XVI. yüzyılda yaşamış Osmanlı âlimlerindendir. Tam adı Muharrem b. Ebu’l-Berakât Muhammed b. Ârif b. Hasan ez-Zîlî’dir.¹ Muharrem Efendi 910/1504 yılında Tokat’ın Zile ilçesinde dünyaya gelmiştir.² Halvetî büyüklerinden olan Abdülmecid Şirvani’nin (ö. 972/1534) halifesidir. Babası Arif Efendi’nin (ö. ?) oğlu eş-Şeyh Mehmed Ebu’l Berekât Efendi’dir (ö. ?). eş-Şeyh Mehmed Ebu’l Berekât Efendi, Horasan’dan Zile’ye göç etmiş ve oraya yerleşmiştir.³ Annesi Sultan Hatun’dur. Sivaslı meşhur mutasavvıf Şemsüddîn Sivasî (ö. 1006/1597)’nin büyük kardeşidir.⁴ Muharrem Efendi’nin Abdülmecid Sivâsî, Feyzullah Efendi, Abdurrauf Efendi, Abdülkerim Efendi adlarında dört oğlu, Safâ Hatun adında bir kızı vardır.⁵ Oğullarından en meşhuru Şeyhî lakabı ile bilinen ve Halvetiyye tarikatının dördüncü ana kolu Şemsiyye’nin bir şubesi olan Sivâsiyye’nin kurucusu Abdülmecid Sivâsî’dir (ö. 1049/1639).⁶

Yaşamış olduğu bölgede “Muallim Dede” ve “Muharrem Dede” olarak anılmakta ve keramet sahibi veli bir zat olarak bilinmektedir.⁷ Muharrem Efendi’nin künyesi, Ebü’l-Leys’tir.⁸ Yaşadığı coğrafyada yaygın olmayan bu künye nedeniyle terâcim ve tabakat yazarları içinde, Muharrem Efendi’yi Arap zannedenler olmuştur.⁹ Zileli olması hasebiyle de Zîlî nisbesi ile anılmaktadır.¹⁰ Bunun yanı sıra onun için

1 M. Rahmi Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV İslâm Araştırmaları Merkezi, 2016), Ek-2/693-694.

2 Muhammet Bilal Tolan, “Zileli Muharrem Efendi ve ‘Hâşiye ‘Ale’l-Fevâid’-d-Diyâiyye’ Adlı Eseri”, *Geçmişten Günümüze Tokat’ta İlmî ve Kültürel Hayat Uluslararası Sempozyumu* (Tokat: Tokat Gaziosmanpaşa Üniversitesi Yayınları, 2018), 91.

3 Hayreddin Zirikli, *el-A’lâm* (b.y.: Dâru’l-İlm li’l-Melâyîn, 1423/2002), 1/868, 2/ 955; Ömer b. Rızâ, *Kehhâle, Mu’cemü’l-mü’ellifin* (Beyrut: Dâru lhyâi’t-Türâsî’l-Arabî, ts.), 3/180.

4 Abdullah Kahraman, “Taşralı Bir Sufî-Fâkih: Zileli Muharrem Efendi (ö.100-1591-1592) ve Hediyyetu’s-Su’lûk Adlı Eseri”, *Osmanlı’da İlm-i Fıkah: Âlimler, Eserler ve Meseleler* (İstanbul: İsar Yayınları, 2017), 119; Bursalı Mehmed Tâhir Efendi, *Osmanlı Müellifleri* (İstanbul : Meral Yayınevi, ts.), 1/393.

5 Özden Aydın, *Halvetî Tekkelerinin Osmanlı Padişahları ve Devlet Ricâli ile İlişkileri: Şemsiyye ve Sivâsiyye* (Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Doktora Tezi, 2019), 40; Necdet Ayhan, *Tokat Zileli Muharrem Efendi’nin Künütü’l-Evliyâ ve Rumûzü’l-Asfiyâ Adlı Eserinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi* (Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2014), 272.

6 M. Rahmi Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi”, *DİA*, Ek-2/ 701.

7 M. Rahmi Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi (X./XVI. asır) ve Hediyyetü’s-Su’lûk Adlı Eseri”, *Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi* XVI/2 (2012), 309.

8 Zirikli, *el-A’lâm*, 5/284; Ahmet Özel, *Hanefî Fıkıh Âlimleri* (Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006), 69.

9 Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi (X./XVI. asır) ve Hediyyetü’s-Su’lûk Adlı Eseri”, 305.

10 Abdullah Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi (ö.1000/1591-92) ve Hediyyetu’s-Suluk Adlı Eseri”, 119.

Sivasî ve Kastamonî nisbelerile de kullanılmaktadır.¹ Yaşadığı dönemde Zile ilçesinin Sivas iline bağlı olması sebebiyle Sivasî nisbesiyle anıldığı da düşünülmektedir. Muharrem Efendi'ye Kostomanî nisbesinin verilmesinin nedeni konusunda iki görüş bulunmaktadır. Birincisi Kastamonulu Müderris Muharrem Efendi (ö. 983/1575) ile aynı dönemde yaşaması sebebi ile karıştırılmıştır.² İkincisi ise feyz aldığı ve çok etkilendiği kişiler arasında Kastamonu'lu Muhyiddin Efendi olduğu için Kastomanî denilmiştir.³

Muharrem Efendi fıkhıta Hanefî mezhebine mensuptur.⁴ Meşrep olarak ise Ebû Abdullah Sirâceddîn Ömer b. Ekmeleddîn el-Lahcî el-Halvetî (ö. 800/1398) tarafından Azerbaycan'da kurulmuş olan Halvetî Tarikatına müntesiptir.⁵

Muharrem Efendi Tokat'ın Zile ilçesinde 1000/1592 yılında yaklaşık doksan yaşında vefat etmiştir.⁶ Muharrem Efendi'nin kabri halen memleketi Zile'de Zile Devlet Hastanesi bahçesinde bulunmaktadır. Mezar taşında “İslam'ın büyük âlimlerinden değerli müderris, müellif, fakih, muhaddis, müfessir, ârif, kâmil bir zât olan merhum ve mağfur Ebu'l-Leys Muharrem Efendi ruhuna fâtiha” yazmaktadır.⁷

1.2. MÜELLİFİN EĞİTİM HAYATI

Muharrem Efendi ilk eğitimini babasından almıştır. İlköğrenimini ve hıfzını doğduğu yer olan Zile'de tamamlamıştır. Babasının isteği üzerine kardeşleri Şemseddin ve İbrahim ile birlikte Tokat'a gitmiş ve Tokat'ın meşhur âlimlerinden Arakiyecizâde Şemseddin Efendi'den (ö. 973/1567'den sonra) eğitim almıştır.⁸ Ayrıca Muharrem Efendi, Amasya'da Habîb el-Karamânî'nin (ö. 902/1498) halifesi Şeyh Hacı Hızır el-Amâsî Efendi'nin (ö. ?) yanında tasavvufî eğitimini tamamlamıştır.⁹ Yaşadığı dönemin meşhur hoca ve ârifleri olan İsrâfilzâde (ö. ?), Çivizâde (ö. 964/1547), Sa'di Efendi, Kastamonu'lu Benli Muhyiddin (ö. ?) ve Abdülmecid Şirvanî (ö. 972/1534)'den ilim

1 Abbas Çelik, “Bir Eğitimci Olarak Zilî”, *Ekev Akademi Dergisi* 1/3 (Kasım 1998), 335.

2 Abdullah Kahraman, “Bir Sufî Fakih: Zileli Muharrem Efendi”, *Somuncu Baba Aylık İlim, Kültür ve Edebiyat Dergisi* 206 (Aralık 2017), 65.

3 Çelik, “Eğitimci Olarak Zilî”, 336; Cengiz Gündoğdu, *Bir Türk Mutasavvıfı Abdülmecid Sivasî: Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri* (Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000), 40.

4 Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi (ö.1000/1591-92) ve Hediyyetu's-Suluk Adlı Eseri”, 118.

5 Necdet Ayhan, “Zileli Muharrem Efendi'nin Künûzü'l-Evliyâ ve Rumûzü'l-Asfiyâ Adlı Eserinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi”, 30.

6 Bağdatlı, İsmail Paşa, *Hediyyetü'l-Ârifîn, esmâ'ü'l-mü'ellifîn ve âssârü'l-musannifîn* (İstanbul: Maarif Basımevi, 1955), 2/5; Mehmet Süreyyâ, *Sicill-i Osmanî*, haz. Nuri Akbayer (İstanbul: Kültür Bakanlığı ile Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Ortak Yayını, 1996), 4/ 97.

7 Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi (X./XVI. asır) ve Hediyyetü's-Su'lûk Adlı Eseri”, 309.

8 Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi (X./XVI. asır) ve “Hediyyetü's-Su'lûk Adlı Eseri”, 307; Receb Sivasî, *Necmü'l-hüdâ fî menâkıbiş-Şeyh Şemseddin Ebi's-Senâ* (İstanbul: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Lala İsmail Kitaplığı, nr. 694/2), vr. 9a.

9 Ayhan, *Zileli Muharrem Efendi'nin Künûzü'l-Evliyâ ve Rumûzü'l-Asfiyâ Adlı Eserinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*, 24.

almıştır.¹ Daha sonra Sivas iline göç etmiş, Hasan Paşa Camii'nde imamlık görevinde bulunmuştur. Ayrıca çeşitli illerde vaizlik yapmaya başlamıştır. İstanbul'a davet edilmiş olup orada Sofu Mehmet Paşa (ö. 950/ 1543'ten önce) Darü'l-Hadisi'nde müderrislik yapmıştır. Ardından Süleymaniye Camii vâizliğine getirilmiştir. Ayrıca aynı medreselerde Zemahşerî (ö. 538/1144) ve Beydavî'nin (ö. 685/1286) tefsirlerini okutmuştur.² İlim amacıyla yaptığı seyahatler dışında Tokat'ın Zile ilçesinden ayrılmamıştır. Ömrünün sonuna kadar Zile'de dersler vermiştir.³

Muharrem Efendi'nin üç özelliği dikkat çekmektedir. Bunlar: Arap diline olan hâkimiyeti, tasavvuf ilmine olan yakınlığı ve fıkıh ilmiyle iştigalidir. Bu üç alanda da eserleri bulunmaktadır.⁴ Muharrem Efendi eserlerini Türkçe, Farsça ve Arapça olarak yazmıştır.⁵ Muharrem Efendi'nin yazdığı eserler ulaşabildiği kadarıyla şunlardır:

1.3. MÜELLİFİN ESERLERİ

1.3.1. Hâşiye 'ale'l-Fevâ'idi'z-Ziyâ'yye

Muharrem Efendi'nin en meşhur eseridir. Osmanlı medreselerinde “Muharrem” diye bilinmektedir.⁶ İranlı bilgin Nûreddîn Abdurrahmân el-Câmî'nin (ö. 898/1492) İbn Hâcib'e (ö. 646/1249) ait Arapça dil bilgisi kurallarını işleyen “el-Kâfiye” isimli muhtasar eseri üzerine yazdığı “el-Fevâidü'd-diyâ'yye” adındaki şerhin hâşyesidir. Hâşiye, Muharrem Efendi'nin yarım bıraktığı eser, “bedel” bahsinden itibaren Osmanlı dönemi kıraat ve nahiv âlimlerinden Abdullah Eyyûbî (ö.1252/1836) tarafından aynı üslupla aktarılmıştır.⁷ İki cilttir.⁸ Eserin çok sayıda nüshası bulunmaktadır.⁹

1 Çelik, “Bir Eğitimci Olarak Zili”, 335.

2 Çelik, “Bir Eğitimci Olarak Zili”, 336.

3 Tolun, “Zileli Muharrem Efendi ve Hâşiye 'Ale'l-Fevâidi'd-Diyâ'yye Adlı Eseri”, 91.

4 Kahraman, “Bir Sufî Fakih: Zileli Muharrem Efendi”, 65.

5 Kahraman, “Bir Sufî Fakih: Zileli Muharrem Efendi”, 120.

6 Bursalı Mehmed Tahir, *Osmanlı Müellifleri*, 2/ 21.

7 Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi (X./XVI. asır) ve “Hediyetü's-Su'lûk Adlı Eseri”, 309.

8 Bağdatlı, *Hediyetü'l-Ârifin*, 2/5; Kadir Özköse, “Zileli Muharrem Efendi'nin Tasavvufî Düşüncesi”, *Tarihi ve Kültürüyle II. Zile Sempozyumu* (İstanbul: Ensar Yayıncılık, Ekim 2011), 338.

9 Muharrem b. Mehmed b. el-Ârif Zili, *Hediyetü's-su'lûk fî Şerhi Tuhfetü'l-Mülûk* (Ankara: Milli Kütüphane, Ankara Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 6043); (İstanbul: Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Nuruosmaniye Koleksiyonu, 34 Nk 1568); (İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Tahir Ağa Tekkesi Bölümü, 18).

1.3.2. Hediyyetü's-su'lûk fî şerhi Tuhfeti'l-mülûk

Bağdatlı İsmail Paşa (ö. 1338/1920), bu eserin fıkıhın fûrû konusuyla ilgili olduğunu ifade etmektedir.¹ Hanefî fıkıh âlimlerinden Zeynüddin Muhammed b. Ebû Bekir er-Râzî (ö. 666/1268) tarafından yazılan “Tuhfetü'l-mülûk fî fikhi mezhebi'l-İmâm Ebî Hanîfe en-Nu'mân” isimli ilmihalin şerhidir.² Râzî eserini “Temizlik, namaz, zekât, oruç, hac, cihad, avlanma ve kurban, helal-haram, ferâiz ve helal kazanç esasları” başlıklarla yazmıştır. Muharrem Efendi de eseri şerh ederken Hanefî literatürüne bağlı kalmıştır.³ Muharrem Efendi'nin yapmış olduğu şerh ile ilgili M. Rahmi Telkenaroğlu “Zileli Muharrem Efendi (X./XVI. asır) ve Hediyyetü's-su'lûk Adlı Eseri” isminde bir makâle yayımlanmıştır.⁴

1.3.3. Cübbü'l-mesâil

Kataloglarda, *Hubbû'l-mesâil* ve *Rubbû'l-mesâil* isimleriyle geçmektedir.⁵ Fakat kitabın asıl ismi *Cübbü'l-mesâil*'dir. Eser içerisinde bazı fikhî konular bulunmaktadır.⁶ Müellif eserin yazılış amacını “Avam katında terk edilmiş hükümleri bâkileştirmek ve amel olunmayan meseleleri de ihya etmek için İmâm A'zâm kavli üzerine yazılmış olan kitapların hükümlerini kadir olduğum kadar yazdım” ifadesiyle belirtmiştir. Müellif, şer'i meselelerle dolu olması nedeniyle eserine “Hubbu'l-mesâil” adını verdiğini ifade etmiştir. Eser ile ilgili, Cihat Zorlu tarafından “Ebû'l-Leys Muharrem b. Muhammed ez-Zîlî'nin Hubbu'l-Mesâil Adlı Eseri Bağlamında Fıkıh-Tasavvuf İlişkisi” adlı yüksek lisans tez çalışması yapılmıştır. Ayrıca eser ile ilgili Abdullah Kahraman, “Sivâsîlerin Fıkıh Kültürü” adıyla bir tebliğ sunmuştur. Eser Osmanlı Türkçesi ile yazılmıştır. Eserin yalnızca giriş ve son bölümdeki duaları Arapça olarak yazılmıştır. Beş temel fıkıh konusu esas alınarak yazılmıştır. Bununla birlikte fıkıh ilminin birçok konusuna değinilmiştir. Yazma nüshaları bulunmaktadır.⁷

1 Bağdatlı, *Hediyyetü'l-ârifin*, 2/5.

2 Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi”, Ek-2/694.

3 Abdullah Kahraman, “Sivâsîlerin Fıkıh Kültürü”, *İlim ve Kültür Tarihinde Sivâsîler Ulusal Sempozyumu Tebliğleri* (Ankara: Sivas Kemal İbn-i Hümam Vakfı Yayınları, 2010), 363.

4 Muharrem b. Ebî'l-Berakât Muhammed b. el-'Ârif b. el-Hasan ez-Zîlî es-Sivâsî, *Cübbü'l-Mesâ'il* (Ankara: Milli Kütüphane, 60 Zile 153/5 (48 varak); Ankara: Milli Kütüphane, 06 Hk 5049/2 (112 varak). Kitabın ayrıca Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Beyazıt Devlet Kütüphanesi ve İzmir Milli Kütüphanesi'nde yazma nüshaları bulunmaktadır. Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi (X./XVI. asır) ve Hediyyetü's-su'lûk Adlı Eseri”, 16/2 (2012), 303-333.

5 Eser, kataloglara yanlışlıkla bu isimlerle kaydedilmiştir.

6 Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi”, Ek-2/ 694.

7 Muharrem b. Mehmed b. Zileli, *Cübbü'l-Mesâil* (İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Veliyuddin Efendi, 1072); *Hubbu'l-Mesâil* (İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Bölümü, 2155); (Ankara: Milli Kütüphane, 60 Zile 153/5).

1.3.4. Menâkıbü Ebî Hanîfe ve e'immeti'l-mezâhib

Eserin tam adı, Menâkıbü'l-e'immeti's-selâse 'alâ mezâhibi Ehli's-sünne ve'l-cemâ'a'dır. Ebû Hanife (ö. 150/767) ile meşhur öğrencilerinden Ebû Yusuf (ö. 182/798) ve İmâm Muhammed'in (ö. 189/805) hayatlarının ve menkıbelerinin anlatıldığı eserdir. Eserde bu öğrencilerin takvâsı, fazileti, ahlâkı, zekâsı ve ilmî kişiliği gibi hususlardan bahsedilmiştir. Eser, 51 varaktır. Eserin dili Arapçadır.¹

1.3.5. Künûzü'l-evliyâ' ve rumûzü'l-asfiyâ'

Eserin tam adı Künûzu'l-Evliya ve Rûmzu'l-Esfiya'dır.² Ebû Hanife ve öğrencilerinin menkıbelerini içeren bir kısım ile başlamaktadır. Tarihte velâdeti ile şöhret bulmuş olan şahısların hayatını konu edinmektedir. Müellif, kendi dönemine kadar menâkıbü'l-evliyâ türü eserlerin Farsça ve Türkçe yazıldığını, bu alanda Arapça yazılmış eserlere ihtiyaç duyulduğunu belirtmektedir. Eser Abdulkâdir Geylânî (ö. 561/1166) ile başlayıp Râbi'atü'l-'Adeviyye (ö. ?) ile bitmektedir. Yetmiş zatın hayatı ele alınmaktadır. Dili Arapçadır.³ Eser ile ilgili Necdet Ayhan'ın "Tokat Zileli Muharrem Efendi'nin Künûzü'l-Evliyâ ve Rumûzü'l-Asfiyâ Adlı Eserinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi" adlı yüksek lisans tezi bulunmaktadır.

1.3.6. Terğîbü'l-müte'allimîn

Eser, Risâle fî terğîbi'n-nâsi'l-müte'allimîn ile'l-'ilm ve'(l-has 'ale')l-'amel ve Terğîbü'l-'ilm ve'l-'amel gibi isimlerle de anılmaktadır.⁴ Eserin dili Arapçadır. Eser 7 varaktan oluşmaktadır. Müellifin eğitim hakkındaki fikirlerini içermektedir. Eser de ilmin önemi, âlimin değeri, ilim öğrenme ve öğretmeninin fazileti ile ilgili konular âyet, hadîs ve vecizelerle ortaya konulmaktadır. Zileli Muharrem Efendi öğrencilere ilim öğrenirken başarıya ulaşabilmeleri için bazı nasihatlerde bulunmaktadır. Müellif, eserini telif ederken Zernûcî'nin (ö. VI./XII. Yüzyılın sonları) "Ta'lîmü'l-müte'allimîn", Gazzâlî'nin (ö. 505/1111) "İhyâ'u 'ulûmi'd-dîn"i ve İbn Abdilber'in (ö. 453/ 1071)

1 Kehhâle, *Mu'cemü'l mü'ellifîn*, 8/180; Huzeyfe Çeker, "Hanefî Mezhebinin Fıkıh Silsileleri (Ebû Hanîfe'den Hicri VI. Asrın Sonuna Kadar)", *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 19 (2012), 17.

2 Muharrem b. Ebi'l-Berakât Muhammed b. el-'Ârif b. el-Hasan ez-Zilî es-Sivâsî, *Künûzu 'levliyâ ve Rumûzu 'l-asfiyâ* (Çorum: Hasanpaşa İl Halk Kütüphanesi, 19).

3 Telkenaroğlu, "Zileli Muharrem Efendi (X./XVI. asır) ve Hediyyetü's-Su'lûk Adlı Eseri", 330.

4 Muharrem b. Ebi'l-Berakât Muhammed b. el-'Ârif b. el-Hasan ez-Zilî es-Sivâsî, *Terğîbü'l müte'allimîn* (Ankara: Milli Kütüphane, 26 Hk 561/1); (İstanbul: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, 07 Tekeli 854/3); Ayrıca bkz. Bağdâdî, *Hediyyetü 'l-ârifîn*, 2/5; Kehhâle, *Mu'cemü 'l-mü'ellifîn*, 8/180. Kitabın Çorum Hasanpaşa İl Halk Kütüphanesi, Kastamonu İl Halk Kütüphanesi, Balıkesir İl Halk Kütüphanesi'nde de yazma nüshaları bulunmaktadır.

“Câmi‘u beyânî’l-‘ilm ve fadlihî” adlı eserlerinden istifade ettiğini belirtmektedir.¹ Eser ile ilgili Abbas Çelik’in “Bir Eğitimci Olarak Zilî” adlı makâlesi bulunmaktadır.

1.3.7. Zelletü’l-kârî bi- ‘inâyeti’r-rabbi’l-bârî

Müellif kendi devrinde yaşayan cami imamlarının Kur’ân-ı Kerîm’i okurken gösterdikleri gevşeklik ve rahatlık sebebiyle bu eseri yazmaya ihtiyaç duyduğunu belirtmektedir. Eserde namazı bozan ve bozmayan kıraat hatalarını ele almaktadır. Eser Arapça olarak altı fasıl halindedir. Bunlar: Kur’ân okurken yapılan irab hataları, harf yanlışları, kelime yanlışları konularıdır. Eser yaklaşık on varaktan oluşmaktadır. Eserde Kâdîhân, Hulâsatü’l-fetâvâ, el-Fetva’l-fusûlî, Hızânetü’l-müftîn, Bezzâziyye, Münîyetü’l-musallî gibi fetva mecmu’alarına başvurulmaktadır.²

1.3.8. Tenbîhü’l-gâfilât

Osmanlı Türkçesi ile yazılmış olan eser, özellikle hanımlara temel dinî bilgiler vermektedir. Vaaz ve nasihat türündedir.³ Eserin sade anlaşılır bir dili bulunmaktadır.⁴

1.3.9. Risâle-i Şükriyye

Eser, Osmanlı Türkçesi ile kaleme alınmıştır. İki bâbdan oluşmaktadır. Fâtîha sûresinin tefsirini, vitir namazı ve Kunut duasını ihtiva etmektedir. Eserin Ankara nüshâsı Milli Kütüphane’nin 153/1 numaralı bölümünde bulunmaktadır.⁵ Birinci bâb; Fâtîha sûresinin tefsiri, sûredeki kıraat farklılıkları, anlamı ve fazileti hakkındadır. İkinci bâb; vitir namazının üç rekât oluşu, Kunût duası okumanın gerekliliği, bu duanın anlamı ve fazileti hakkındadır.⁶

1.3.10. Luğat-ı Fârisî

Eserde Farsça dilbilgisi kurallarıyla ilgili mukayeseli dil bilimi incelenmektedir.⁷ Eser dokuz varaktan oluşmaktadır. Eserin Süleymaniye Kütüphanesi Denizli

1 Çelik, “Bir Eğitimci Olarak Zilî”, 337-343.

2 Muharrem b. Ebi’l-Berakât Muhammed b. el-‘Ârif b. el-Hasan ez-Zilî es-Sivâsî, *Zelletü’l- kârî bi ‘inâyeti’r-Rabbi’l-Bârî* (Ankara: Milli Kütüphane, 06 HK 2820/4). Ayrıca bkz. Kâtip Çelebi, Mustafa b. ‘Abdillâh, *Kefû’z-zunûn ‘an esâmi’l-kütûbi ve’l-fünûn* (Bağdat: Mektebetü’l-müsennâ, 1360/1941), 2/ 955.

3 Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi (X./XVI. asır) ve Hediyyetü’s-Su’lûk Adlı Eseri”, 314.

4 Muharrem b. Ebi’l-Berakât Muhammed b. el-‘Ârif b. el-Hasan ez-Zilî es-Sivâsî, *Tenbîhü’l-gâfilât*, vr.71a; Muharrem b. Ebi’l-Berakât Muhammed b. el-‘Ârif b. el-Hasan ez-Zilî es-Sivâsî, *Tenbîhü’l-gâfilât* (Ankara: Milli Kütüphane, Arşiv Numarası: 60 Zile 153/2).

5 Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi”, Ek-2/ 694.

6 Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi”, Ek-2/694; Muharrem b. Ebi’l-Berakât Muhammed b. el-‘Ârif b. el-Hasan ez-Zilî es-Sivâsî, *Risâle-i Şükriyye* (Ankara: Milli Kütüphane, 60 Zile 153/1).

7 Abdullah Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü’n-Nisâ Adlı Kadın İlmihi”, *Tarihi ve Kültürü ile II. Zile Sempozyumu* (6-9 Ekim 2011), ed. Mehmet Yardımcı (İzmir: Zile Belediyesi Kültür Yayınları, 2012), 287.

Bölümünün 339 numarasında, Yazma Bağışlar Bölümünün 140 numarasında ve Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesinin 5432/2numarasında yazma nüshaları bulunmaktadır.¹

1.3.11. Şerhu ba‘zı ebyâti’l-Mesnevî

Eserin dili Türkçe’dir. Eserin Süleymaniye Kütüphanesi Kasıdecizâde Süleyman Sırrı Bölümünün 327 numarasında yazma nüshası bulunmaktadır.²

1.3.12. Terceme-i hilyetü’n-nebî

Peygamber Efendi’mizin hilyesini anlatan bir eserdir. Eserin İstanbul nüshâsı Süleymaniye Kütüphanesi’nde İstanbul Kasıyecizâde Süleyman Sırrı bölümünde 327 numaralı bölümde bulunmaktadır. Eser, 10 varaktan oluşmaktadır.³

1.3.13. Nefahatü'l-üns

Bağdatlı İsmail Paşa, Muharrem Efendi’nin Nefahât adlı eserin Farsça’dan Arapça’ya tercümesini yaptığını yazmaktadır. Ayrıca müellifin menâkıb türünden aynı konuyu işleyen Künûzü’l-Evliyâ ve Rumûzü’l-Asfiyâ adlı başka bir eserinin bulunduğunu da belirtmektedir.⁴

1.3.14. er-Radâ‘ maḥremü’l-cimâ‘

Eserin konusu İslâm hukundaki “rada” yani süt emme konusu ile ilgilidir.⁵ Eser, süt emme hakkı, âlimlere göre evliliği haram kılan süt emme durumu ve süt emmede aranan şartlar ile ilgilidir. Eserin dili Arapçadır ve eser 20 varaktan oluşmaktadır. Kâtip Çelebi (ö.1068/1657) eserin beş fasıldan oluştuğunu söylemektedir. Bunlar: Süt emme ile meydana gelen evlilik engelinin delilleri, süt emmenin neden olduğu evlilik engelleri, süt emme ile evlenilmesi yasak olmayan kişiler, insan dışındaki canlılara ait sütün hükmü, evlilik engeli bulunan kişilerdir.⁶

Müellifin eserlerinin ağırlıklı fıkıh alanında olduğu görülmektedir. Eserlerinden birisi Farsça dilbilgisi, diğeri Arapça dilbilgisi, bir tanesi ilim öğrenme ve öğretmenin

1 Kadir Özköse, “Zileli Muharrem Efendi’nin Tasavvûfî Düşüncesi”, 338.

2 Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi”, Ek-2/ 694; Süleymaniye Kütüphanesi: Kasıdecizâde Süleyman Sırrı, 327).

3 Zileli Muharrem Efendi, *Terceme-i hilyetü’n-nebî* (İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Servili Bölümü, 0145).

4 Bağdatlı, *Hedyyetü’l-‘ârifin*, 2/ 5; Çelik, “Bir Eğitimci Olarak Zilî”, 336.

5 Kâtip Çelebi, *Keşfü’z-zunûn*, 1/ 868; Bağdatlı, *Hedyyetü’l-‘ârifin*, 2/5.

6 Kâtip Çelebi, *Keşfü’z-zunûn*, 1/868; Telkenaroğlu, “Zileli Muharrem Efendi (X./XVI. asır)”, 313-314; Muharrem b. Mehmed b. Arif, *Risâle fi inne’l-rıda* (Kütahya: Kütahya Vahid Paşa İl halk Kütüphanesi, Kütahya Vahid Paşa İl halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 43Va1334).

fazileti, üç tanesi menkıbeler, bir tanesi Hz. Peygamber'in (s.a.v.) hilyesi, iki tanesi namaz ile ilgilidir. Ayrıca kadınlara özel bir ilmihal, yine bir ilmihal şerhi, bir de kadınlara yönelik dini bilgiler ve mesneviden şiirleri şerh ettiği bir eseri vardır. Müellifin tezde konu edinilen eseri yukarıda yazılmamıştır. Çünkü aşağıda onun ayrıntılı bilgi vermek için ayrı bir bölüm açılmıştır.

BÖLÜM 2: ‘UMDETÜ’N-NİSÂ HAKKINDA BİLGİLER

2.1. ESERİN İSMİ

‘Umde kelimesi dayanak, prensip, ilke anlamlarına gelmektedir. Nisâ kelimesi ise Arapça kökenli olup kadınlar anlamına gelmektedir. Eserin tam ismi olan ‘Umdetü’n-nisâ’nın ise kadınlara özel prensipler, ilkeler anlamına gelmektedir. Eser, kadınların muayyen durumları ile ilgili temel fikhî meseleri ihtivâ etmesi sebebiyle ‘Umdetü’n-nisâ olarak adlandırıldığı düşünülmektedir.¹

2.2. ESERİN YAZILIŞ AMACI

Eserin yazılış amacını Muharrem Efendi her alanla ilgili Türkçe’ye tercümeler yapıldığını ama hayız ve nifas konularında Türkçe kitap görmediğini, bu konuların müşkil ve karışık olduğunu, her kadının da mahremleri arasında bu konuları bilen birilerinin bulunmadığını ve kadınların başkasına da bu konularda soru sormaktan utandıklarını, bu yüzden bazı ulemanın da talebi üzerine kadınların ihtiyacı olan konuları içeren böyle bir eser yazdığını ifade etmektedir.² Muharrem Efendi’nin ifadesinden 16. asırda henüz kadınların özel hallerine dair Türkçe bir ilmihal bulunmadığı anlaşılmaktadır. Bu konuların mahrem konular olması ve bu konularda soru sormaktan çekinilmesi kitap yazılmasına sebep gösterilmektedir. Bu eserle özellikle kadınların ihtiyaç duyduğu bilgilere ulaşmaları kolaylaştırılmaktadır. Muharrem Efendi eseri yazma sebebini zikrettikten sonra seksen yaşında bu eseri kaleme aldığını, yaşından dolayı hata ve yanlışla düşebileceğini bunları ulemânın ma’zûr görmesini ve düzeltmesini talep etmektedir. Ayrıca nasıl ki namaz, oruç, hac ve zekât ahvâlini bilmek ve amel etmek her mü’mine farz ise kadınların zaman zaman gördükleri kanın ahvâlini ve ahkâmını bilip ona göre amel etmeleri farz-ı ayndır şeklindeki ifade de bu eserin yazılma sebebi olarak görülebilir.

1 Abdullah Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi ve ‘‘Umdetün’n-Nisâ’’ Adlı Kadın İlmihali”, 287.

2 Zili, ‘Umdetü’n-nisâ, v. 98a. Elhamdulillâhi ve selâmu ‘alâ ‘ibâdihillezine’sdafâ ancak sonra bu kitabı Türkçe tercüme etmeye sebep bu oldu ki din kardeşlerinden bazıları bu kıymetsiz, çokça kusuru olan Ebû'l- Leys Muharrem bin Muhammed ez-Zili ‘afâ ‘anhumâ’r-rabb’ul veli biçareden istihâm eylediler ki ey Efendimiz, dinde önemli olan her ilimden kadın tâ’ifesi faydalansınlar diye Türkçe kitaplar tercüme etmişlerdir. Fakat kadın tâ’ifesinin hayız ve nifâs konusunda Türkçe bir kitap görmedik. Bunların hâli mutlak zor ve şüphelidir. Her birinin evlerinde âlim bulunmaz. Bulunanlar dâhî bu konudan soru sormaya utanır ve çekinirler. Şüphesiz mütehayyirlerdir. Ne olurdu kadın tâ’ifesi anlayacak mikdarı bir tercüme cyleseniz bunlar dâhî kendileri hakkında Allah’ın buyruğunu bilip amel etmek ile siz dâhî mesâb ve me’cur olaydınız diye temenni etmeyin. Bu fakir dâhî red etmeyip inşâllahu te’âlâ cevabıyla aczini bilerek başladı. Ulemâ kardeşlerden aczini bilerek te’âvenü emrine uyarak bu evraka meydana gelen hata ve bozukluktan, yanlışlardan lufile düzeltip ayıpları örteler. Zirâ bu tercüme bu çaresiz, şüphesiz birliği hâlinde tek seksen yaşında aklına yorgunluk ve fikrine bozukluk geldiğinde olmuştur. Saklı değildir ki bu yaşta olanın yaptıkları ve söyledikleri hata ve bozukluktan geri değildir. Ve huve hasbi ve ni’mel vekil ni’mel mevlâ ve ni’me’n-nasir. Bu evraka ‘Umdetü’n-nisâ diye ad verip dört kısım ve bir hâtımayla sınırlandırdım.

2.3. ESERİN ÖNEMİ

Bu eser Osmanlı Türkçesi ile ilgili yazılmış olan ilk kadın ilmiyhâli olduğu düşünülmekte ve kadın ilmihal geleneğinin de ilk eserlerinden olduğu kabul edilmektedir.¹ Kadınların biyolojik olarak belli zamanlarda yaşamış oldukları hayız ve nifas durumu da namaz, oruç, hac gibi ibâdetlere doğrudan etki etmektedir. Kadınların mükellef oldukları bu ibâdetler ile ilgili hayız ve nifâs durumunda ne yapmaları gerektiğini bilmeleri gerekmektedir. Zilî, bunun önemini ve gerekliliğini “Ey duhterânım ya'nî ey kızcağızlarım evvelâ ma'lumunuz ola ki oruç, namaz, hac ve zekâtın ahvâlini bilmek ve ‘amel etmek mü’min erkeklere ve mü’min kadınlara farz ise kadınların zaman zaman gördükleri kanın ahvâlini ve ahkâmını bilmeleri ve bildikleri ile amel etmeleri üzerlerine farz-ı ‘ayndır” şeklinde izâh etmektedir.² Ayrıca müellif eserinin son kısımda toplumun en önemli kurumu ve temeli olan ailede karı koca hakları ve sorumlulukları üzerinde durmaktadır. Hak ve sorumlulukların bilinmesi bu konudaki bilinci ve hassasiyeti artırıp karı kocanın daha huzurlu bir aile hayatı yaşamalarına sebep olabilir.

2.4. ESERİN İÇERİĞİ, ÜSLÛBU VE YÖNTEMİ

2.4.1. İçeriği

Eser içerik olarak dört bâb, altı fasıl ve bir hâtıme'den oluşmaktadır. Birinci bab hayız, birinci fasıl boşanmış kadının iddeti, ikinci fasıl iki hayız arasındaki temiz kalınan süre, üçüncü fasıl kadının kendince bilinen âdeti, dördüncü fasıl çift cinsiyetlilerin (hünsâ) hayız ahkâmı, ikinci bab nifas (lohusalık) ahkâmı, üçüncü bab istihâze (özür) kanı, beşinci fasıl özürülere ait hükümler, dördüncü bab karı-koca hakları, altıncı fasıl erkeklerin hanımları üzerindeki vazifeleri hakkındadır. Sonuç kısmı ise çocuğu olmayan kadınlara ilaç tavsiyesi ile ilgilidir.³

Birinci bâba müellif, hayızın tanımı ile başlamıştır. Hayız kanın hastalık kanı olmadığını, bir genç kızın bulûğa ulaştığının alâmeti olduğunu “... hayz deyû nisâ tâifesinin ibtida bulûğa yetdükde rahimden ya'ni uşak yatağından akan deme dirler ki ol

1 Bkz. Abdullah, Kahraman, “Zile’li Muharrem Efendi ve ‘Umdetü’n-nisâ’ Adlı Kadın İlmiyhali” (basılmamış tebliğ metni), *Tarihi ve Kültürüyle II. Zile Sempozyumu Programı*, Zile 6-9 Ekim 2011, 289.

2 Zilî, ‘Umdetü’n-nisâ, v. 98b. “Ey duhterânım ya'nî ey kızcağızlarım evvelâ ma'lumunuz ola ki savm ve salât ve hac ve zekât ahvâlin bilmek ve ‘amel etmek mü'minin mü'minâta nice farz lâzım ise zenne tâ'ifesinin ahyânen gördükleri demün yani kanın ahvâlin ve ahkâmın bilub bildüğünüz ile ‘amel üzerinize farz-ı ‘ayndur.”

3 Zilî, ‘Umdetü’n-nisâ, v. 98a-98b.

dem merazdan olmaya. İbtidası kızlar bâliğ olduğu vakitte zuhûr idendir...”¹ şeklinde ifade etmiştir. Kızların dokuz yaşında buluğa erdiklerini,² hayızın en az müddetinin üç gün, üç gece en fazla müddetinin on gün on gece ve hayız müddetinde akan kanın altı renk olduğunu belirttikten sonra hayızın ilk defa Hz. Havva’nın yasak buğday ağacından yiyerek işlediği günah sebebiyle başladığından bahsetmiştir.³ Bu rivâyet temel hadis kitaplarında bulunmamaktadır.

Daha sonra hayızın on ahkâmının olduğu bunların; hayızlı kadının namaz kılması, oruç tutması, cinsel ilişkiye girmesi, Kur’ân okuması, Kur’ân’ı elle tutması, mescide girmesi, Kâbe’yi tavaf etmesinin haram olduğu, hayız halinde Ramazan ayında tutamadığı oruçlarını kaza etmesi gerektiği, kılamadığı namazlarının bağışlandığı ve boşanan kadının üç hayızla iddetinin sona erdiği⁴ olduğunu sıraladıktan sonra bu konuların detayına girmiştir.

Hz. Muhammed’in (s.a.v.) hayız ile ilgili hadislerine yer vermiştir. Detaylıca hayız halinde kılınmayan namazların ve tutulmayan oruçların durumu ile ilgili bilgiler klasik kitaplardan yorumsuz aktarmıştır. Devamında konuyla ilgili bir hadis zikrederek hayızlı kadının hayız hâlinde namaz kılamadığı ve oruç tutamadığı zaman yapması gerekenlerden bahsetmiştir. Daha sonra dübüründen hayız gören kadının durumu, hayızlı eşiyle cinsel ilişki yaşayanın durumu ve yapması gerekenler, dübüründen cinsel ilişkinin büyük günah olduğu, hayız halinde olan kadının eşini cinsel ilişkiden uzak tutması için tavsiyeler, hâiz ve nüfsâ kişinin Kur’ân’dan bütün âyet okuması-parça parça okuması durumu, hâiz ve nüfsâ kişinin Kur’ân okumasındaki sebebi, Kur’ân’a hâiz, nüfsâ ve cünüb dokunmanın hükmü, sübyanın durumu, Kur’ân’ı ezberlemesi ve dokunmasının hükmü, çocuklara Kur’ân öğreten kadınların hayız halinde nasıl hareket edecekleri, hayızlı kadının Tevrat’ı ve İncil’i okumasının hükmü, İmam Mâlik’in (ö. 179/795) bu konudaki görüşü, mescide girmenin hükmü, Kâbe’yi tavâf etmenin hükmü, eşinden ayrılan kadınların iddeti, iddet çekmenin sebepleri, boşanan kadınların hayızlı olup olmaması durumu, hür olanın iddeti, halâyık (harb-i kâfir) olanın iddeti, boşanan kadınların hayız gören ve âyise (hayız görmeyen) olabilecekleri, eşi ölen kadının, hür

1 Zili, ‘Umdetü’n-nisâ, v.98b.

2 Muharrem Efendi, kızların bulûğ yaşının dokuz olduğunu rivâyet ile desteklemektedir. İlgili rivâyete bakıldığında Hz. Aişe’nin dokuz yaşında bâliğ olup Hz. Muhammed (s.a.v.) ile nikâhlандığından bahsetmektedir. Bu konu ile ilgili sadece bir rivâyetten bahsetmektedir.

3 İslam’da böyle bir görüşün dayanağı yoktur. Hadis-i şeriflerde hayız Allah’ın Adem kızlarına bir yazgısı olarak ifade edilmektedir. Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü’n-Nisâ Adlı Kadın İlmihali”, 290.

4 Zili, ‘Umdetü’n-nisâ, v.99a.

veya halâyık olarak iddeti, ümmü veledin iddeti, hamile olanın iddeti, ölüm hastalığında boşama, nikahın nasıl ve kimler tarafından feshedilebileceği, fesihle ayrılığın altı sebebinin olduğu, fesihte iddetin süresi, hayız görmeyenlerin iddeti, tuhûrun (hayız görülmeyen günlerin) az ve çok miktârı, kocası talak veren kadının tuhur ve hayız günlerinin tespitini ayrıntılı bir şekilde ele alındıktan sonra fiziken her iki cinsiyetin özelliklerini taşıyan hünsâ ile ilgili hükümlerden¹ bahsedilerek on varakla birinci bab bitirilmiştir.²

İkinci babda nifâs kavramı, nifâs ile istihâze farkı, nifâsın ekallî ve ekserî müddeti, nüfâsa kadının ne zaman gusûl edeceği, ikiz çocuk doğuran kadının nifâs ve istihâze durumları, nifâs durumunda tuhûrun ne zaman olacağı, nifâs halinde mutallakanın iddet durumu, nüfsâ ve hâizin fevt olan namazları ve bu namazların kazalarının neden gerekip gerekmediği konularını da ayrıntılı açıklandıktan sonra düşük ile ilgili hükümlere³ değinilerek dört varakla ikinci bab tamamlanmıştır.⁴

Üçüncü baba istihâze kanının tanımını yapılarak başlanmıştır. Akabinde istihâze kanının ekallî ve ekserî süreleri, istihâze kanının yedi türlü olduğundan bahsedilip bunlar sıralanarak açıklanmıştır. Kadınların menepoza girme yaşı konusundaki ihtilaflar zikretdikten sonra iddet konusuna değinilmiştir. Daha sonra müstehâze kadınların kimler olduğu, bunların abdest ve namaz durumları bu konudaki ihtilaflar, hükümler ve ruhsatlar konusu dört buçuk varak anlatılmıştır.⁵

Dördüncü babda karı koca arasındaki hukuk ele alınmıştır. Bu konudan bahsedilirken karı-koca hakları konusundaki bazı hadisler ve rivayetler nakledilerek eşlere, özellikle de kadınlara tavsiyelerde bulunulmuştur.

Hiz. Peygamber'in (s.a.v.) kocaların hanımlarından sorumlu olduklarını ve onların haklarına riayet etmeleri ve onlara eziyet etmemeleri gerektiğine dair hadisler nakledildikten sonra yine hadiste kadınların kocaları üzerinde sekiz hakkı olduğu söylenip sıralanmıştır. Bunlardan birincisi mehirdir. Mehir ya peşin yani muaccel ki bu hatunun başına giydiği tarpuş ve tokyâ, kaftan, yatak örtüsü, döşek ve yemek yiyecek kap kacak türü bir şey ya da vadeli yani müeccel ki bu da altın akçe cinsinden bir şey

1 Hünsâ ile ilgili ayrıntılı hükümler için bkz. Hilâl Duman, "İslâm Hukukunda Hünsâ", Cumhuriyet Üniversitesi İlahiyat Fakültesi Dergisi 16 (2002), 295-319.

2 Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.98a-109a.

3 Düşük hakkında ayrıntılı bilgi için bkz. Hilal Özey, *İslam Hukukunda Cenin* (İstanbul: Cihan Yayınları, 2018).

4 Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.109a-111a.

5 Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.111b-114a.

olur. Müeccel mehir er avradını boşadığında ya da erin vefat ettiğinde talep edilir. İkinci hak erin abdest, namaz, oruç ve zekâtın farzları, vacipleri, sıhhat ve fesatları gibi mühim dinî emirleri hanımına öğretmesidir. Üçüncüsü erlerin gayûr (namus konusunda hassas) olup hanımının ev içerisindeki hizmetlerine kanaât edip dışarı hizmeti buyurmamasıdır. Çünkü avrat ayıp demektir. Ayıp örtülü olur, açık olması günahtır. Dördüncüsü hanımının nafaka ve elbisesini temin etmesidir. Beşincisi er hanımın nafakasını helalinden kazanmalıdır. Altıncısı kadınlar akıl bakımından noksan oldukları için yaptıkları hataları müsamaha ile karşılayıp ma'zur görmek, yüze çıkarmamak gerekir. Yedincisi kadının erinden oğul-uşak isteme hakkı vardır. Zamam zaman bu isteğe yerine getirmek gerekir ki aradaki ülfet zarar görmesin. Sekizincisi bazı kadınlar haşaralığı (hırçnılık) ve dilâzarlığı (gönül kırıcı) âdet edindiği için kötü huyları husûsunda uyarması, tehdit etmesi, eğer kötü huyu terketmezse tahammül ve hoşgörü ile tahammül etmesidir. Zira kadın Hz. Adem'in sol ege kemiğinden yaratılmıştır, doğrultulmaya kalkışılırsa kırılır. Kırılması boşama ve liâna götürür. Muharrem Efendi bu hakları sıraladıktan sonra Hz. Ömer ile kötü huylu hanımı arasındaki ibretli hikâyeyi anlatmıştır. Hz. Ömer'in hanımına yedi sebepten dolayı tahammül ettiğini ve şöyle dediğini zikretmiştir: “Allah cefaya sabredenlere hesapsız mükâfat verir onun için ona sabrederim, beni haramdan korur eminimdir, ben olmadığım zaman malımı mülkümü korur, çocuklarımı ücretsiz emzirir, yedirir, besler, benim aşçım ve ekmekçimdir, elbisemi yıkar, kirlerden arındırır, yeni elbise diker, eskiyenı yamar, mesâlihimde muînimdir, bilmediğim de müşirimdir, unuttuğumda müzekkirimdir, gurbette enîsîmdir ve celîsimdir. Akıllı olan onun bir kötü sözüne sabretmeyip bu iyilikleri zâyî eyler mi? O kötü sözünden dolayı azap görürken ben sabrımdan ötürü sevap alırım.” Bu rivâyetten sonra yine bir hadis-i şerifle salih mü'min kocaya ezâ eden kadının kıyametteki durumu anlatılmış daha sonra Lokman Hekim'in oğluna vasiyetinden bahsedilmiştir.¹

Yine bu babda birden fazla hanımla evli olan kocanın her bir hanımına vakit ayırmada, nafakada ve libasta eşit davranılmasının vacip olduğu hükmü kaydedilmiş, ardından Hz. Peygamber'in (s.a.v.) eşit davranılmaması halinde Allah'ın lanetine düşür

1 Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.114a-116a; Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü'n-Nisâ Adlı Kadın İlmihali”, 294.

olunacağı, onun kıyamette nasıl hesaba çekileceği hadisi ve Nisâ suresinin 129. ayeti zikredilerek birinci fasl tamamlanmıştır.¹

Dördüncü babın ikinci faslında müellif kocanın karısı üzerindeki haklarından bahsetmiştir. Bu hususa İslami literatürde güvenilir, abartılı ve İsrailiyyat denilen Yahudi kaynaklı bilgileri aktaran Ka'bu'l-Ahbâr'ın (ö. 32/652-53 [?]) rivâyetiyle başlamıştır. İlgili rivâyete göre kadınlara kıyâmette namazdan sonra ilk sorulacak olan erlerinin hakkıdır. İbn Ömer'in rivayetine göre bir hatun Hz. Muhammed'e (s.a.v.) gelip erin karısı üzerindeki haklarını sorması üzerine Hz. Peygamber'in (s.a.v.): "Erinin cinsel ihtiyaçlarını mazeret göstermeden ve ertelemeden karşılamak, hatta ihtiyaç durumunda orucun mani olmaması için erinden izinsiz nafîle oruç tutmamak, erinin râzı olmadığı, istemediği kişileri eve almamak, erinden izinsiz evden çıkmamak, çıkarsa gök melekleri evine girinceye kadar lanet ederler, erine devamlı du'a etmek, hatta namazdan sonra erini duada anmazsa duası ve namazı kabul olmaz" dediğini nakletmiştir. Bir başka rivâyette beş vakit namaz kılan, Ramazan'da oruç tutan, nâmahreme görünmeyen ve bakmayan ve erine itaat eden ve eri ondan razı olan kadına cennetin sekiz kapısının açılacağı bildirilmiştir. Yine Hz. Peygamber'in (s.a.v.) Hz. Aîşe'ye hitaben hanımın kocasına karşı vazifeleri, kocasına iyi davranmasının mükafaatları, kötü davranmasının cezaları dair pek çok rivayet *Ravzâtü'l-ulemâ* isimli eserden aktarılmıştır.² Bu rivâyetler sahih hadis kaynaklarında bulunamamıştır.

Müellif bu rivâyetlerle cehenneme götürecek kötü huylara değinmiştir. Örneğin; belâya sabretmemek, nimete şükretmemek, on iyilik gördükten sonra bir kötülük görse on iyiliği unutup gördüğü bir kötülüğü sürekli söylemek, dünya zinetini çok sevmek, ahirete gayret etmemek, gıybeti ve lâneti çokça yapmak. Ayrıca Hz. Aîşe vasıtasıyla kocasını gücünün yetmediği harcamalara zorlayan kadının Allah'ın rahmetinden ve Peygamber'in şefaatinden mahrum kalacağı, bir kadının erinin nesebi, dış görünüşü, maddi durumu ile ilgili incitici bir söz söylemesinin de can çekişerek ölmesine ve kıyamete kadar kabir azabı çekmesine sebep olacağı rivâyetlerini nakletmiştir. Ardından *Ravzâtü'l-ulemâ* isimli eserden İsrail oğullarından salih bir kadının hikâyesini iki buçuk varak uzun uzun anlatmıştır.³

¹ Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.116b.

² Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.116b-120a.

³ Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.118b-120a.

Müellif dört türlü karı-koca ilişkisini örnek vermiştir. Bunlardan biri Hz. Fatıma ve Hz. Ali gibi er ve avrat din ve hallerinin düzgün olması bakımından birbirine uygundur. Bu kısımda Hz. Fatıma'nın nikâhını melekler meclisinde kıyıldığı, onu Hz. Ali'ye Allah'ın uygun gördüğü, Hz. Fatıma'nın mehir olarak günahkâr kadınlara şefaathakkı verilmesini istediği ve bunun ona gökten gelen yeşil bir hatla yazılmış name ile verildiği, ölümü anında canını doğrudan Allah'ın aldığı şeklinde bilgileri *Tenbihu'l-gafilât* isimli eserinden aktarmıştır. İkincisi Ebu Leheb ve hanımı gibi er ve avrat küfür ve nifâkta birbirine uygundur. Üçüncüsü Hz. Lut ile Hz. Nuh ve hanımları gibi er mü'min, salih, avrat kâfirdir. Dördüncüsü Firavun ve hanımı gibi er kâfir, zâlim, kadın saf, mü'mindir.¹ Müellif bu şekilde bir örneklendirme yaptıktan sonra bu kısımda İsrailiyyat kabilinden, abartılı ifadelerle ve ayrıntılı bir şekilde Hz. Âsiye'nin cennetteki düğününden dört buçuk varak bahsetmiştir.² Sonra Hz. Meryem'in faziletlerini ve Hz. Muhammed (s.a.v.) ile nikâhlandığını ve düğünün kıyası olmayan ulu bir dergah olduğunu lakin bu düğünün ayrıntılarını Hz. Âsiye'nin düğününden bahsettiğinden dolayı onun bir nume olduğundan ve onunla yetindiğini zikretmiştir.³ Bu rivâyetlerle Allah'ın Hz. Âsiye ve Hz. Meryem'e kıyamette vereceği makam ve nimetler anlatılarak insanları olumlu yönde teşvik etmek istenmiştir. Ancak bunların dini bir temeli bulunmamaktadır. Sahih hadis kaynaklarında bu rivâyetler yer almamaktadır.

Eser hâtıme kısmı ile sona ermiştir. Bu kısım dört buçuk varak tutmuştur. Müellif önce el-Yafi'nin *Havâss-ı Kur'ân'da Dürri'n-Nâzım* adlı kitabından çocuğu olmayan kadınlar için karı kocanın yapmaları gereken işleri, ilâç terkîbi ve okumaları gereken duaları ayrıntılı bir şekilde yazmıştır. Sonra çocuk düşüren kadının Enbiya sûresinin 91, 92, 93. ayetlerini yazıp taşımasının çare olacağından bahsetmiştir. Son olarak erkek çocuk olması, çocuğun güzel ahlaklı ve her türlü beladan, sıkıntıdan emin olması için yapılması ve okunması gerekenleri zikretmiştir. Ardından “Hz. Kur'ân hüsnü itikatla taş okunsa taş altına dönüşür, şüphesiz ki kan nutfeye, rahimdeki kız da oğlana dönüşür.” şeklinde yorum yapmıştır. Yine *Hayâtü'l-hayavân* adlı kitaptan

1 Zili, *'Umdetü'n-nisâ*, v.120a-120b.

2 Zili, *'Umdetü'n-nisâ*, v.120b-123a.

3 Zili, *'Umdetü'n-nisâ*, v.123b.

hâmile kalmak için hayvanlardan yapılan ilaçları yazdıktan sonra bazı tıp kitaplarındaki ilaçlardan da bahsetmiştir.¹

Müellif kitabını şu cümlelerle bitirmiştir. Bu kitaba Şevval ayının başında kızlarımıza dua ile başladık dua ile bitirdik. Bu kitaba bakan erkeklere de meseleleri öğrettik. Her ne kadar bu kitap kadınlara ait önemli meseleleri detaylı olarak ele almak üzere yazılmışsa da bu münasebetle nice mesele bir araya getirilmiştir. Faydası genel olup bütün okuyanlar ve dinleyenler yararlandıkça bu fakir-i muhtaca dua ile birlikte bir Fatiha ile şad edeler. Nitekim biz gaibane onları günahlarından pak olmaları için dua eyledik. Allahümme sallâllahu ‘alâ seyyidinâ Muhammedin ve âlihi ve sahibihî ecma‘în ve ‘alâ cem‘il mu‘minîn. Bu risâle Cemâziye’l âhir 1026’da tamamlanmıştır.²

2.4.2. Üslûbu ve Yöntemi

Eser, bablara ve babların içerisinde fasıllara ayrılmış, bab ve fasıl başlıkları da zikredilmiştir.³ 16. asır Osmanlı döneminde kaleme alınan eserin sade, kolay ve o dönemde rahatlıkla herkesin anlayabileceği bir üslup kullanılmıştır. Eserin dili Osmanlıca Türkçesi’dir. Bununla birlikte bazı alt başlıklar Arapça olarak ifade edilmiştir. Eserde günümüz ilmiyal geleneğine benzer bir yöntem kullanılarak kadınların özel hallerine dair hükümler fıkıh kitaplarından seçilerek bir araya getirilmiştir. Hayız, nifâs, istihâza, hünsâ gibi kavramların tanımları yapılmıştır.⁴

Eser ağırlıklı fikhî kavramlara yer vermekle birlikte o dönem ve o bölgedeki halkın ağızıyla, yöresel lehçe ile yazılmıştır. Bu lehçe de eseri benzer çalışmalardan ayırmış, onu farklı ve ilgi çekici, okunmasını zevkli hale getirmiştir. Mesela: “Karıcık bir gice vâkı‘asında gördi. ‘Ahdine vefâ itmezsen çorkduğuna uğrarsın. Şabağdan oğluna eydür. Oğul Allâh ile bir ‘ahd eyledim ki tek oğluma şıhhat vir. Ben anuñ yerine kabirde yatayım. Elhamdülillâh sen şıhhat bulduñ. Gel dişiler maqbiresinde baña bir kabir kaz beni anda defn eyle. Yigit eydür. Seni dirile nice kabre koyaram Allâh

1 Zili, ‘Umdetü’n-nisâ, v.123b-125b.

2 “Müellif kitabı Ebi’l-Leys Zili elinde şehri-i şevvalin evâilinde te’lif târihi senene اطهرهن الله اياتا تطهيرا düşüb duhterâne senâyla başladık. Duayla hatim idüb bu kitâba nazar iden merdlere bile tamim eyledik. Zirâ egerçe bu kitâb nisâ tâifesi mühimmâtıçun bast olunmuşdır. Ammâ münâsibetle niçe mesâili kesire derc olunmuşdur. Tâ ki nef-i âm olub cümle okıyanlar ve dinleyenler müstefid oldukda bu fakir muhtacı duayla yâd bir fâtiha şad ideler. Nitekim biz gâibâne anları اياتا اطهرهن الله dimeyle duâ eyledik.

3 Zili, ‘Umdetü’n-nisâ, v. 125b; Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü’n-Nisâ Adlı Kadın İlmihali”, 296.

4 Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü’n-Nisâ Adlı Kadın İlmihali”, 289.

Te‘ālā’dan korkarım. Karı ilhâhla oğlu ile dişiler kabrine gelub kabrini kazdırdı. Ol zamânın ‘âdeti ‘avratların başka makberesi olur imiş. Karıcık kabre girüb eydür. Oğul on günden sonra beni yoklayasın ölmemiş isem beni çıkarasın didi. Yigit dahî anasın defn idüb gitdi. Karıcık kabrin yanından âdem sesi işidüb eliyle eşerek bir pencere açılıb görse bir halleli güzel hâtun bir gülistanda hûrilerle oturub cennet ni‘metleri ve yemişleri sofrâ toptolu yeyüb içüb müşâhibet iderler. Şorar ki hâtunum bu sa‘âdete neyle yetişdin?’”¹

Fakat bu durum o döneme ve lehçeye uzak ve yabancı olan günümüz insanların eserinde geçen bazı kelimeleri anlamamalarına ya da çok zor anlamasına sebep olmuş, o kelimelerin ne anlama geldiğini tespit için araştırma yapılmıştır. Mesela natuva, kürsef, edüg, tekaza, sübüce, dibelik, zenne gibi kelimeler buna örnek verilebilir. Müellif seksenbir yaşın etkisiyle de muhataplarına kızlarım, duhteranim, kızcağuzlar, karıcıklar, şeklinde şefkat ve merhametle, yumuşak ifadelerle hitap etmiştir. Yine koca için er, hanım için avrat, çocuk için uşak, hamile bayan için yüklü avrat gibi o dönemin ifadelerini kullanmıştır.

Hüküm ve görüşlerde genel olarak Ebû Hanife’nin görüşlerine bağlı kalınarak onun içtihadları esas alınmıştır.² Zaman zaman Hanefî mezhebi içinde önemli yeri olan Ebû Yûsuf’un 15 yerde,³ İmâm Muhammed’in 11 yerde⁴ ve Züfer’in 2 yerde⁵ görüşlerine ve tercihlerine de yer verilmiş ve bu da belirtilmiştir.⁶ Mesela bir kız buluğa erdikten hemen sonra hamile kalsa, Şaban ayının sonunda doğum yapsa ve bir gün kan gelse, kan Ramazan ayının evvelinde kesilip sonunda bayram gecesi tekrar gelse ve birkaç ay akmaya devam etse Ebû Hanife’ye göre kırk günün tamamı nifastır. Tuttuğu oruç makbul değildir, orucu kaza etmesi gerekir. İmameyn’e göre kadının nifası bir gündür, bayram geceği gelen kan da hayızdır. Ramazan’da tuttuğu orucu makbuldür, kaza etmesine gerek yoktur. Müellif bu görüşleri verdikten sonra mükellefe daha kolay gelecek olan imameynin görüşünü tercih ettiğini belirtmiştir.⁷ Yine özürünün abdestinin Ebû Hanife ve İmâm Muhammed’e göre vaktin çıkmasıyla, Ebû Yusuf’a göre vaktin

1 Zili, ‘Umdetü’n-nisâ, v.119b.

2 Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü’n-Nisâ Adlı Kadın İlmihali”, 291.

3 Zili, ‘Umdetü’n-nisâ, 106b (4 yerde), 107a (2 yerde), 107b (4 yerde), 108a, 108b, 109a (2 yerde), 113a.

4 Zili, ‘Umdetü’n-nisâ, 101a, 106b, 107a (3 yerde), 107b (2 yerde), 108a, 108b, 109b, 113a.

5 Zili, ‘Umdetü’n-nisâ, 109b, 113a.

6 Zili, ‘Umdetü’n-nisâ, v.113a; Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü’n-Nisâ Adlı Kadın İlmihali”, 291.

7 Zili, ‘Umdetü’n-nisâ, v.110a.

girmesiyle, Züfer'e göre en son vaktin girmesiyle bozulacağını zikrettikten sonra zayıf durumda olan özür sahiplerinin zaruret anında Züfer'in görüşüyle amel edebileceğini yazmıştır.¹ Bu konuda bir başka örnek de pis elbiseyle özürünün namaz kılabilceği görüşüdür. Müellif "dinde zorluk yoktur, herkesin birini yıkayıp diğerini giyeceği iki elbisesi de yok, pis elbiseyi yıkayıp ıslak olarak giyip namaz kılmanın da zararı var" dolayısıyla müellif özür sahipleri pis elbiseyle namaz kılar tercihinde bulunmuştur.² Ebû Hanife ve talebelerinin dışında sonraki dönem Hanefî âlimlerinden Kerhî (ö. 340/952), Tahavî (ö. 321/933) ve İbn Melek'in (ö.821/1418'den sonra) görüşlerine de yer verilmiştir.³

Bir hükümde mezhep içinde ittifak var ise bi'l-ittifak şeklinde belirtilmiştir.⁴ Üzerinde ihtilâf bulunan konularda sadece Hanefî mezhebi içerisindeki farklı görüşler verilmemiş aynı zamanda ihtilâfın pratik sonucuna(semaretü'l-hilâfına) da işaret edilmiştir.⁵ Mesela hayızdan kesilen bir kadın üç ay iddet beklerken tekrar hayız görse üç ay iddeti geçersiz olur, hayızla iddet beklemesi gerekir denildikten sonra Hidâye'de mezhepte tercih edilen görüşün böyle olduğu zikredilmiştir. Daha sonra da Ebû Ali ed-Dekkâk'ın bu kanın hayız kanı olmayacağını bu durumdaki kadınların üç ay iddet beklemeleri gerekeceği görüşleri aktarılmıştır. Sonra bu ihtilafların şöyle bir pratik sonucu (semere-i hilâfı) olacağı açıklanmıştır. Hayızdan kesilen bir kadın üç ay iddet bekledikten sonra birisiyle evlense sonra adet vaktinde hayız olsa onun üç aylık iddeti geçerli ve nikâhı sahih olur.⁶ Özürünün abdesti konusunda da semere-i hilaftan bahsetmiştir. İmam-ı Azam ile İmam Muhammed'e göre özürünün abdesti vaktin çıkmasıyla, Ebû Yusuf'a göre vaktin girmesiyle de çıkmasıyla da İmam Züfer'e göre son vaktin çıkmasıyla batıl, geçersiz olur dedikten sonra bunda semere-i hilaf bir özürlü sabah namazına abdest alsa o abdesi ile bayram namazını kılması caiz olur görüşünü kaydetmiştir.⁷

Bir konu ile ilgili genelde Hanefî mezhebi içerisindeki görüşlere yer verilirken bazen de farklı sünnî mezheplerin (Mâlikî, Şâfiî, Hanbelî) görüşüne değinilmiştir.

1 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v.113a.

2 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v.113a.

3 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v.101a, 101b, 104b.

4 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v.106b, 107a, 108a, 109b, 110a.

5 Kahraman, "Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü'n-Nisâ Adlı Kadın İlmihali", 291.

6 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v.104b.

7 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v.113a.

Mesela; hayızlı ve cünüb kişilerin Kur'ân okuması ile ilgili İmâm Mâlik'in görüşünü örnek verilmiştir. İmâm Mâlik'e göre cünüb hâlinde olan kişi Kur'ân okuyamaz. Sebebi ise cünüblük ihtiyârî bir fiildir. Müktesep bir ârizadır. Ancak hayız olan kişi bu duruma ihtiyârî şekilde gelmemiştir. Hayızlık semâvi bir ârizadır. Bu sebeple hayız olan kişi Kur'ân okuyabilir. İmâm Mâlik'in görüşünü naklettikten sonra müellif "... Kur'ân okumak haram olmadaki bahis evvelinde geçen hadis delîli ile İmâm Mâlik rahmetullâh delîli gerçi zâhıran ma'kûldur. Ammâ menkûl katında bâtıl nâ makbûldur ki akıla şeri'a me'a rızadır." ifadeleriyle İmâm Mâlik'in görüşünü reddetmiştir.¹

Bazı konuların detayına girilmeden en temel bilgiler verilirken bazı konularda da ayrıntıya gidilmiştir. Mesela hüsnâ, sıkt konusu kısaca anlatılırken, hayız günlerinin tespiti, tefrik sebepleri, mehir konusu üzerinde ayrıntılı durulmuştur.

Hayızın ahkâmı ondur, istihaza kanı yedi türlüdür, erlerin avratlar üzerinde sekiz hakkı vardır, yedi türlü hayrını gördüm gibi anlatılan konu ile ilgili numaralandırma yoluna gidilmiştir.² Bu da konunun daha iyi anlaşılmasını ve akılda kalmasını sağlamıştır.

Zaman zaman ele alınan konular örnek verilerek anlatılmıştır. Mesela koca ile karının muvâfakatda ve muhalefette dört türlü olduğunu söyledikten sonra her biri için geçmişte yaşamış önemli insanlardan örnek verilmiştir.³

Anlatılan konu ile ilgili bazen eser içerisindeki bölümlere bazen de başka eserlere atıf yapılmıştır. Atıf yapılırken "...da/de eydür" ifadesi kullanılmıştır. *Hâşiye-i Çelebi* (1 yerde), *Beyânü'r-rivâye* (8 yerde), *Dürerü'l-hükkâm* (1 yerde), *ed-Dürri'n-naẓîm* (2 yerde), *Ğureri'l-ahkâm* (2 yerde), *Hayâtü'l-hayevân* (2 yerde), *el-Hidâye* (2 yerde), *Hizânetü'l-fıkh* (8 yerde), *Hulâşatü'l-fetâvâ* (1 yerde), *el-İzâh* (4 yerde), *el-Manẓûme* (3 yerde), *Mecma'u'l-bahreyn* (1 yerde), *Meşâbihu's-sünne* (1 yerde), *Muṣaffâ* (1 yerde), *Ravzatü'l-ulemâ* (2 yerde), *Şir'atü'l-İslâm* (1 yerde), *Tenbîhü'l-gâfilât* (2 yerde), *Tenbîhe'r-rakîdât* (1 yerde), *Yenâbi'* (3 yerde) atıf yapılan eserlerdir.

Konunun daha iyi anlaşılması için bazen soru-cevap yöntemi kullanılmıştır.⁴ Mesela "...eğer suâl olunursa hayız olanın (hâizin) mescide girmesi haramdır dedik.

1 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v.101b.

2 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v.99a, 111b, 114a, 115b.

3 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v.120a.

4 Kahraman, "Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü'n-Nisâ Adlı Kadın İlmihali", 289.

Tavaf etmesi haramdır demeğe ne hacet vardır. Ka'be tavafı mescide girmeyince mümkün değil. Cevap budur ki haccın iki farzı vardır. Birisi tavaf birisi Arafat'da vakfeye durmaktır. Vakfe tavaftan kavidir. Hâizin vakfeye durması caizdir. Çünkü kavî farz hayızlıya caiz olunca farzın zayıfı caiz olması daha evlâdır vehmini uzaklaştırıp müstakîl tavaf haramdır dedik. Yine haccın kavî rüknü vakfe câiz olucak. Zaif rüknü niçün câiz olmaya? Cevap veririz ki eşyada ibâhat asıldır. Hâize asıl ikisi bile helâl olur. Lâkin Hazreti 'aleyhi's-selâm buyurdu ki “الطواف بالبيت صلوة” böylece Şâri' hâize tavafı haram etmiş oldu. Vukûfu ibâhat asliyye üzre bâkî kaldı...” şeklinde bir soru- cevap örneğiyle hayızlı kadına tavâfın yasakladığını, vakfenin ise “eşyada ibâhat asıldır” ilkesi üzere bâkî kaldığını söylemiştir.¹

Eserde meseleler gerekçeleriyle açıklanmıştır.² Mesela; hâiz halde olan bir kadının kılmadığı namazlarını kazâ etmesi geremezken; hâiz halde tutulmayan oruçların kazâ edilmesi gerekir. Gerekçe olarak bir yıl içerisinde haiz kişinin kaza etmesi gereken namaz sayısı ile haiz kişinin kaza etmesi gereken orucun sayısı kıyaslanarak kolaylık ve zorluk gerekçesi zikredilmiştir.³ Yine baba ve dede tarafından küçük yaşta evlendirilen kızların muhayyerlik haklarının bulunmamasının gerekçesi baba ve dedenin velâyetinin icbarî velâyet olduğu zikredilmiştir.⁴

Bazen müellif kendi yorumuna ve mütealalarına da yer vermiştir.⁵ Mesela hayızlı kadının orucu kaza etmesi gerekirken namazı neden kaza etmediği hakkında şu açıklamada bulunmuştur. Hayızlı kadın namazı kaza etmez çünkü namazın kazasında meşakkat vardır. Bir yılda kazaya kalan namazlar dört ay tutar. Yine hayız ile nifasın bazı hükümlerde ortak bazılarında farklı olduğu konusundaki görüşlerini şu şekilde ifade etmiştir. Hayız da nifas da oruca, namaza, cinsel ilişkiye manidir. Ancak hayız ile iddet biterken, nifâs ile bitmez. Bu bir istisnâ hükümdür. O zaman hayız ile nifâs ortak illet taşıdığı için her ikisinde de kazaya kalan oruçlar kaza edilirken namazlar da kaza edilmelidir. Hâlbuki hayızlının namazı meşakkat illetinden dolayı kaza ettirilmez. Buna göre nifâs meşakkatle ta'lil edilmemelidir. Çünkü hayızlının namazı yılda dört ay iken nifâslının namazı yılda kırk gündür. O zaman nifâslının da namazı kaza etmesi gerekir

1 Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.102a-102b.

2 Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü'n-Nisâ Adlı Kadın İlmihali”, 291.

3 Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.102b. Hâizin her ay on gün namaz kazası vitirle birlikte altmış vakit, yılda bir kere de orucun on gün kazası hesaplanmıştır.

4 Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.102b.

5 Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü'n-Nisâ Adlı Kadın İlmihali”, 292.

diye akla gelir. Ancak bu konuda açık bir delil yoktur.¹ Buna diğer bir örnek de özürünün elbisesi verilebilir. Özürünün, özürden dolayı kirlenmiş elbisesiyle namaz kılması caizdir. Çünkü bundan kaçınması mümkün değildir. Dinde zorluk bulunmamakla birlikte namazın terkine de asla özür ve ruhsat yoktur. Böyle olamakla birlikte özürünün zaman zaman elbisesini yıkaması gerekir.²

Müellif bazen hükmü söyleyip ardından hüküm ile ilgili rivâyetin sadece Türkçesini vermiştir.³ Bazen verilen rivâyetin alındığı mezhep içi kaynağını ve nereden geçtiğini zikrederken bazen de sadece hükmünü söyleyip geçmiş, kaynağına değinmemiştir.⁴ Hüküm verirken bazen ilgili hadisin önce Arapçasını akabinden manâsını yazmıştır. Manâsı incelendiğinde birebir tercüme edilmediği de görülmüştür.⁵ Bazen hüküm söylenmiş ardından mezhep imâmıların farklı görüşlerine yer verilmiş, akabinde sebebi zikredilerek tercihte bulunulmuştur.⁶ Bir konudaki hüküm verilirken maslahat da dikkate alınmıştır. Mesela hayızlı olan kadının mescide girmesi helal değil hükmü yazıldıktan sonra bir maslahat için girilmesi gerekiyorsa teyemmüm edilip girilebilir denilmiştir.⁷

Delil olarak aklî delil de naklî delil de kullanılmıştır. Âyet, hadisler, rivâyetler ve ibretli örnek hikâyeler ile verilen görüş ve tercihler desteklenmiştir. Fakat âyet numaraları, sûre isimleri, hadislerin ve rivâyetlerin kaynakları genelde belirtilmemiştir. Nakli delilden hemen sonra mezhep içi kaynağa atıf yapıldığı olmuştur.⁸ Hadislerin sıhhatine değinilmemiş, hadisler nakledilirken bazen râvisi zikredilmiş, bazen hadisin alındığı kaynak yazılmış, Sadrü’ş-şeri‘a’da eydür gibi bu kaynak da fıkıh kitapları olmuştur.⁹ Bazen de sadece hadis metni verilmiştir. Konu ile ilgili bazen âyetin sadece Türkçesi yazılmıştır.¹⁰ Bazen âyetin sadece Arapçası zikredilmiştir.¹¹ Bazı konularda

1 Zilî, ‘Umdetü’-n-nisâ, v.110b.

2 Zilî, ‘Umdetü’-n-nisâ, v.113b.

3 Zilî, ‘Umdetü’-n-nisâ, v.99b.

4 Mesela bkz. Zilî, ‘Umdetü’-n-nisâ, v.98b, 100a.

5 Zilî, ‘Umdetü’-n-nisâ, v.99a.

6 Zilî, ‘Umdetü’-n-nisâ, v.109b, 113a.

7 Zilî, ‘Umdetü’-n-nisâ, v.102a.

8 Mesela bkz. Zilî, ‘Umdetü’-n-nisâ, v.100a.

9 Zilî, ‘Umdetü’-n-nisâ, v.117a, 117b, v. 99a.

10 Zilî, ‘Umdetü’-n-nisâ, v.100b.

11 Zilî, ‘Umdetü’-n-nisâ, v.100b.

küllî kâidelere de yer verilmiştir. Misal: Eşyada ibâhat asıldır. Vukûfu ibâhat asliyye üzere bâkî kaldı.¹

Eserde birkaç yerde Arapça dua yazılmıştır. Meselâ Fir'avn'un karısı Hz. Asiye'nin Hz. Musa'nın sihrini görüp iman edip “الحمد لله الذي يحقّ الحقّ و يبطل الباطل” şeklinde duâ ettiğinden bahsetmiştir ve Hz. Âsiye'nin duasını Arapça olarak yazmıştır.² Hz. Âsiye'nin düğünü anlatıldıktan sonra Allah, bizi gafilin uykusundan sakındırsın. Beni ve sizleri salihler zümresi arasında haşretsın şeklinde ki dua etmiş olup duayı Arapça olarak yazmıştır.³ Eserini bitirirken Allah, bizi tertemiz yapsın duasının ardından Allah'ın selâmı Hz. Muhammed'e, ailesine, ashabına ve tüm inananlara olsun şeklinde Arapça olarak dua etmiştir.⁴

Bazı meseleler anlatılırken daha iyi anlaşılması için şekil çizilerek anlatma yoluna gidilmiştir.⁵ Mesela kadınların hayız günlerini, tespit ederken şekil kullanmıştır.⁶

كوره لومر اولي دم اوج كون تمام ايسه اول حقيقتي صكره غي
بركون استخاضدر الله كوني طهر در مثال ۴۴ ط ط ط ط ط
۴ اگر بونك عكسي اولسه صكره غي اوج كون حقيقتي اولك بركون

اوج كون در لکسه اولسه ايكي طرفي بيله استخاضدر الله كوني
طهر در مثال ۴۴ ط ط ط ط ط ۴ ابويوسف رحمه الله تعالى
كونتريسي حقيقتي اولك طرفي ايكي طرفي بيله اوج كون تمام دم

اولسه اون كون جمله سي حقيقتي بالاتفاق صورت ۴۴ ط ط
ط ط ط ط ط ۴ اما ابويوسف رحمه الله تعالى عليه عملك اصل
بودر که اقل مدت طهر اون پند كوندر بالاتفاق ايكي دم

كونتريسي حقيقتي لکسه عورت معتاده يا مبتدا اوله صورت
ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط ۴ والكر دم اون كوني تجا ورا بيله خاتو
اوله عادي قاج كونسه اولقدر حقيقتي زياده سي استخاضدر

1 Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.102b.

2 Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.120b.

3 Zili, 'Umdetü'n-Nisâ, v.123a.

4 Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.125b.

5 Kahraman, “Zileli Muharrem Efendi ve Umdetü'n-Nisâ Adlı Kadın İlmihi”, 291.

6 Zili, 'Umdetü'n-nisâ, v.106a-108b.

برکون دم کورسه اوج لون طهر لورسه صکره برکون دخی دم
کورسه مثلاً ط ط ط امام محمد رحمه الله تعالی قتنه کو بره
استخاضه طهر غالی اولدوغی چون ابو یوسف قتنه کو بره

کون طهر وایلی کون دخی دم لورسه بوالقون حیضه بالاتفاق
واکر برکون طهر واکر برکون دخی دم کورسه ط ط ط دوری بیله
حیضه بالاتفاق ایلی بیله برابر اولدوغی چون واکر بره معاده

ودریت کون دخی طهر کورب او بنی کون ینه دم کورسه صورت
ط ط ط ط ط ابو یوسف رحمه الله تعالی قتنه بواون کون
کونری حیضه دم جاری حکمنده در اما امام محمد رحمه الله تعالی

کون دم بشت کون طهر کورسه ای کون دخی دم کورسه
صورتی ط ط ط ط ط امام محمد رحمه الله تعالی

ایدر بر خاتون برکون دم لورب کسلدی اون اوج کون طهر کوردی
اون بشتی کون ینه دم کوردی صورتی ط ط ط ط ط ط ط ط ط
ط ط ط ط ط ابو یوسف رحمه الله تعالی قتنه اولک اون کون حیضه

کوردی و سکر کون دخی دم کوردی او بنی کون ارندی ایک اون
بر بنی کون ینه دم کوردی صورتی ط ط ط ط ط ط ط ط ط
ابو یوسف قتنه رحمه الله تعالی بوا یکی باشی طهر اون دمک اون کون

Bazı konularda çok ayrıntıya girilmiştir. Mesela hayız konusunda¹ bir kadının kaç gün tuhûr kaç gün dem gördü, hangisi istihâza, hangisi hayız bunu tespiti yönelik beş varak, yine nifâs konusunda² nifâs günlerinin tespiti, hangi günlerin nifâs hangi günlerin tuhûr ve istihâza sayılacağına üç varak çok ayrıntılı ve şekillerle anlatma yoluna gidilmiştir.

Hayızdan kesilen kadının ne kadar süre iddet beklemesi gerektiği konusundaki ihtilaflarda³ olduğu gibi bazı konularda tekrara düşülmüştür.

1 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v. 106b-108a.

2 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v. 109a-110b.

3 Zilî, 'Umdetü'n-nisâ, v. 104b, 112a.

2.5. ESERİN MEVCUT NÜSHALARI

Tez konusu olan eserin on nüshası tespit edilmiştir. Çalışma başlangıcında beş nüshaya ulaşılmış ve bunların edisyon kritiği yapılmıştır. Daha sonra beş nüsha daha bulunmuştur. Edisyon kritiği yapılan nüshalar şunlardır.

1. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi¹
2. Milli Kütüphane, Ankara,²
3. Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi,³
4. İzmir Milli Kütüphanesi,⁴
5. İnebey Yazma Eserler Kütüphanesi, Bursa⁵

Bu nüshalar içerisinde İzmir Milli Kütüphanesi, Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, 1707/2 numaralı nüsha, temel nüsha olarak belirlenmiştir. Temel nüsha olarak seçilen İzmir nüshası ile diğer nüshalar karşılaştırılmıştır. Bu nüshasının temel nüsha olarak seçilmesinin sebebi eserin son varlığında mukâbele ve tahsis kaydının bulunması ve müellifin yaşadığı döneme yakın tarihin bulunmasıdır. Nüshalar arasında ki farklar, farklılık olan kısmın üzerinde dipnot olarak gösterilmiştir. Temel nüsha olarak seçilen nüsha harekesizdir. Nüshanın harekesiz olması sebebiyle nüshalar içerisinde harekeli olan Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 19 Hk 1507/3 Numaralı nüsha'nın harekelerinden faydalanılmıştır. Bu nüshalar hakkındaki bilgiler şu şekildedir.

2.5.1. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu, 00562-005 Numaralı Nüsha

Eser “Umdetü'n-Nisa” adıyla kayıtlıdır. Müellifin adı Muharrem Efendi b. Muhammed b. Ârif ez-Zilî es-Sivasi olarak geçmektedir. 54a-84b varakları arasında yer almaktadır. 17 satırdan oluşmaktadır. Eserin iç ve dış ölçüleri 227*155,175*100 mm'dir. Yazı tipi harekesiz nesihtir. Eser “Fıkıh” konu başlığı altında bulunmaktadır.

1 Muharrem Efendi b. Muhammed b. Ârif ez-Zilî es-Sivasi, ‘Umdetü'n-nisâ (İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu, 00562-005), 54a-84b.

2 Ebû'l-Leys Muharrem b. Muhammed Ez-Zeylî, ‘Umdetü'n-nisâ (Ankara: Milli Kütüphane, Ankara, Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 2421), 1a-33a.

3 Muharrem b. Ebû'l-Berekât Muhammed b. el-Ârif b. el-Hasan ez-Zilî, *Risâle-i umdetü'n-nisâ* (Çorum: Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 19 Hk 1507/3), 32b-103a.

4. Ebû'l-Leys Muharrem b. Mehmed el-Ârif Zilî, ‘Umdetü'n-nisâ (İzmir Milli Kütüphanesi, İzmir Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, 1707/2), 97b-125a.

5. Ebu'l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Arif ez-Zilî es-Sivâsî, ‘Umdetü'n-nisâ (Bursa: İnebey Yazma Eserler Kütüphanesi, Bursa, Genel Koleksiyonu, 62/3), 41b-76a.

Bu nüshada ayetler, kişi adları ve bölüm başlıkları bazı yerlerde kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Müstensih İmâm Seyyid Ali Mu'allimi Sıbyândır. Eser hicri Şevval 1133, milâdi 1721 yılında, varaklarının kenarlarındaki Kunûzu'l-müminin ve Zehîrû'l-muvahhidin adlı eserler de 1134 yılında istinsah edilmiştir. Eser “س” harfî ile tahkîk edilmiştir.

Başı: “Elḥamdulillāhi ve selāmu ‘alā ‘ibādihi'l-lezīne‘ştafā ‘ammā ba‘du bu kitāb Türkîce tercüme itmeğe bā‘iş bu oldu ki iḥvān-ı dînden ba‘zı ‘ulemā bu ḥaḳîr keşîru't-taḳşîr Ebû'l-Leys Muḥarrem bin Muḥammed ez-Zilî ‘afā ‘anhumā'r-Rabb'ül velî üftâdeden iltimās eylediler ki...”

Sonu: “...cümle okıyanlar ve dinleyenler müstefîd olduğda bu fakîr muḥtâcı du‘â ile yâd ve bir fâtihâ ile şâd ideler. Nitekim biz gâ'ibâne anları günâhdan pak olmak için du‘â eyledük ve şallallāhu ‘alâ seyyidinā Muḥammed'in ve ‘alâ ve şaḥbihî ecma‘in ve ‘alâ cemi‘il-mü'minîn.”¹

2.5.2. Milli Kütüphane, Ankara, Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 2421 Numaralı Nüsha

Eser adı “Ümdetü'n-Nisâ” olarak kayıtlıdır. Müellifin adı Ebû'l-Leys Muḥarrem b. Muhammed Ez-Zeylî' şeklinde geçmektedir. Nüsha 33 varaktır. Satır sayısı 15'tir. Yazı türü olarak nesih kullanılmıştır. Kâğıt türü suyolu filigranlıdır. Sırtı ve çevresi siyah meşin, kapakları sarı renkli kâğıt, mukavva bir cilttir. Söz başları kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Yaprakları rutubet lekelidir. 33. varakta hicri 1223 tarihli “Vakâfuhu Velıyuddîn” mührü yer almaktadır.² İstinsah tarihi hicrî 24 Rabi'ul âhir 1092, miladi 30 Mart 1685'dir. Bazı varaklarda minhuvatlar bulunmaktadır. Eser “ن” harfî ile tahkîk edilmiştir. Eserin başlığı “Hāzā er-Risāletü ‘Umdetü'n-Nisā bi't-Türkî ve bihî neste'in” şeklindedir.

Başı: “Elḥamdulillāhi ve selāmu ‘alā ‘ibādihi'l-lezīne‘ştafā ‘ammā ba‘du bu kitāb Türkîce tercüme itmeğe bā‘iş bu oldu ki iḥvān-ı dînden ba‘zı ‘ulemā bu ḥaḳîr keşîru't-taḳşîr Ebû'l-Leys Muḥarrem bin Muḥammed ez-Zilî ‘afā ‘anhumā'r-Rabb'ül velî üftâdeden iltimās eylediler ki...”

¹ Zilî, ‘Umdetü'n-nisâ (Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu, 00562-005), 54a-84b.

² Ek-2

Sonu: "...oқыıanlar ve dıñleyenler müstefid olduğda bu faķır muhtacı du'ā ile yād ve bir fātiḥā ile şād ideler. Nitekim biz ġā'ibāne anları eṭherhünne ilāhun ve iyyānā dimele du'ā eyledik ve şallallāhu te'ālā 'ālā seyyidinā Muḥammed'in ve ālihi ve şaḥbihi ecma'ın ve 'ālā cemī'il-mü'minın temmeti'r-risale."¹

2.5.3. Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 19 Hk 1507/3 Numaralı Nüsha

Nüsha "Risāle-i Umdetü'n-Nisā" adıyla kayıtlıdır. Müellif adı kaynaklarda Muharrem b. Ebû'l-Berekât Muhammed b. el-Ârif b. el-Hasan ez-Zîlî Sîvâsî şeklinde geçmektedir. Nüsha 32b-103a varakları arasında yer almaktadır. Satır sayısı 11'dir. Yazı türü harekeli nesihtir. Kâğıt türü çapa filigranlıdır. Eser, kişi adları, sayılar kırmızı mürekkep ile üzeri çizilmiştir. Nüşada mühür bulunmaktadır.² Eser "ج" harfi ile tahkik edilmiştir. Eserin başlığı "Hāzā Kitābı 'Umdetü'n-Nisā" şeklindedir.

Başı: "Elḥamdulillāhi ve selāmu 'ālā 'ibādihi'l-lezīne'sṭafā 'ammā ba'du bu kitāb Türkice tercüme itmeğe bā'ış bu oldu ki ihvān-ı dīnden ba'zı 'ulemā bu ḥaķır keşiru't-taķşir Ebû'l-Leyṣ Muḥarrem bin Muḥammed ez-Zilī 'afā 'anhumā'r-Rabb'ül velī iftādeden iltimās eylediler ki..."

Sonu: "...ḥādimleri melā'iketu'llāh düğünci enbiyā ve evliyāu'llāh ola muṣāf ola beytu'llāh ve ni'metü ḥazīnetu'llāhdan ola. Kıyāmete şığmaz bir ulū dergāh ola lakin Āsiye kışşası andan numüne idüp yazmadık."³

2.5.4. İzmir Milli Kütüphanesi, İzmir Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, 1707/2 Numaralı Nüsha

Nüsha "Umdetü'n-Nisā" adıyla kayıtlıdır. Müellifin adı Ebû'l-Leyṣ Muharrem b. Mehmed el-Ârif Zîlî'dir. Eser "İslām Dini-Fıkıh" konu başlığı altında geçmektedir. Eserin iç ve dış ölçüleri 200x140 mm'dir. Nüsha 97b-125a varakları arasında yer almaktadır. Satır sayısı 11'dir. Yazı türü harekesiz nesihtir. Nüsha sonunda mukabele gördüğüne ve tahsis edildiğine dair kayıt bulunmaktadır.⁴ Eserin son varağında mukābele ve tashih kaydı "Zarîr" adlı şahsa nispet edilmektedir. 99. varakta

¹ Zeylî, 'Umdetü'n-nisā (Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 2421), 1a-33a.

² Ek 1.

³ Zîlî, Risāle-i 'umdetü'n-nisā (Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 19 Hk 1507/3), 32b-103a.

⁴ Ek 2.

“Abdurrahman Zarîr” isimli tashis kaydı bulunmaktadır. Nüshayı istinsah eden şahıs ismi bu olabilir. İstinsah tarihi hicrî Cemâyize’l-âhir 1026, milâdi 1617’dir. Eser “ج” harfî ile tahkîk edilmiştir. Sayfa kenarlarında minhuâtlar bulunmaktadır. Eserin başlığı “Kitābu Bismillāhirrahmānirrahîm ‘Umdetü’n-nisâ” şeklindedir.

Baş: “Elḥamdülillāhi ve selāmu ‘alā ‘ibādihî’l-lezîne’ştafā ‘ammā ba‘du bu kitāb Türkîce tercüme itmege ba‘iş bu oldı ki ihvân-ı dinden ba‘zı ‘ulemā bu ḥaḳîr keşîrüt-taḳşîr Ebû'l-Leyş Muḥarrem bin ez-Zîlî ‘afā ‘anhumā er-Rabbu’l-velîyyü iftâdeden iltimās eylediler ki ey Mevlānā mühimmāt-ı dinden her fenden ümmî tã’ifesi müstefîd olsunlar içün Türkîce kitāblar tercüme eylemişlerdür. Ammā nisâ tã’ifesiniñ ḥayız ve nifās bâbında Türkîce bir kitāb görmedik...”

Sonu: “...cümle okıyanlar ve dinleyenler müstefîd olduğda bu fakîr muḥtacı du‘āyla yâd bir fâtihâ ile şâd ideler. Nitekim biz gâ’ibâne anları eṭherne ilāhun ve iyyâne dimeyle du‘ā eyledük ve şallallāhu ‘alā seyyidinā Muḥammed’in ve âlihi ve şaḥbihî ecme‘în ve ‘alā cemi‘il-mu‘minîn. Temmet er-risâletü’ş-şerîfetü’l-maḳbûletü fi şehr-i cemâziyye’l-âḥir li-sene sitte ve ‘ısrîn ve elf.”¹

2.5.5. İnebey Yazma Eserler Kütüphanesi, Bursa, Genel Koleksiyonu, 62/3 Numaralı Nüsha

Eser adı “Umdetü’n-Nisâ” adıyla kayıtlıdır. Müellif adı Ebu’l-Leyş Muḥarrem b. Muhammed b. Arif ez-Zîlî es-Sivâsî’ şeklinde geçmektedir. Eserin iç ve dış ölçüleri 197x126-140x94’dür. Sırt olarak şemseli, mikrepli, meşin cilt kullanılmıştır. Nüsha 41b-76a varakları arasında yer almaktadır. Yazı türü harekesiz nesihdir. Satır sayısı 15’tir. Nüşhada başlık bulunmamaktadır. Eser “ب” harfî ile tahkîk edilmiştir. Eserin başlığı “Bismillāhirrahmānirrahîm ve bihî neste‘în rabbi temmim bi’l-ḥayr” şeklindedir.

Baş: “Elḥamdülillāhi ve selāmu ‘alā ‘ibādihî’l-lezîne’ştafā ‘ammā ba‘du bu kitāb Türkîce tercüme itmege bā‘iş bu oldı ki ihvân-ı dinden ba‘zı ‘ulemā bu ḥaḳîr keşîrüt-taḳşîr Ebû'l-Leyş Muḥarrem bin ez-Zîlî ‘afā ‘anhumā er-Rabbü’l-velîyyü iftâdeden iltimās eylediler ki ey Mevlānā mühimmāt-ı dinden her fenden ümmî tã’ifesi müstefîd olsunlar içün Türkîce kitāblar tercüme eylemişlerdür. Ammā nisâ tã’ifesiniñ ḥayız ve nifās bâbında Türkîce görmedik...”

¹ Zîlî, ‘Umdetü’n-nisâ (İzmir Milli Kütüphanesi: Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, 1707/2), 97b-125a.

Sonu: “...cümle okıyanlar ve dinleyenler müstefid oldukda bu faķiri muhtācı du‘āyla yād bir fātiha şād ideler. Nitekim biz gā‘ibāne anları eṭherne ve eyyānā dimeyle du‘ā ayledik ve şallallāhu ‘alā seyyidinā muḥammed ve ālihī ve şaḥbihī ecma‘in ve ‘alā cemī‘il-mü‘minin. Temmeti’l kitāb ne‘üzüllāhu ‘melikü’l-vehhāb.”¹

Çalışmanın ilerleyen süreçlerinde ulaşılan diğer beş nüsha ise şunlardır.

1. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 01261-007 Numaralı Nüsha²

2. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 02577-004 Numaralı Nüsha³

3. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu, 1038 Numaralı Nüsha⁴

4. Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi, 1355 Numaralı Nüsha⁵

5. Milli Kütüphane, Ankara, Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 60 Zile 153/3 Numaralı Nüsha⁶

2.5.6. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 01261-007 Numaralı Nüsha

Müellif tam adı Muharrem Efendi b. Muhammed b. Ârif ez-Zilî es-Sivâsi olarak geçmektedir. Eser “Fıkıh” konu başlığı kısmında yer almaktadır. Eserin iç ve dış boyutları 215*150,152*78 mm’dir. Nüsha 53 varak olarak 115b-166a varakları arasında yer almaktadır. 15 satırdan oluşmaktadır. Harekeli nesih yazı tarzı kullanılmıştır. Şahıs, eser ve konu başlıkları kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Eserde eksik sayfa bulunmamaktadır. Telif tarihi hicrî Şevvâl 1000, milâdi 1591-1592 yılıdır. Nüsha “ى” harfi ile tahkik edilmiştir. Eserin başlığı “Hāzā Kitābı ‘Umdetü’n-Nisāi” şeklindedir.

¹ Zilî, ‘Umdetü’n-nisā (Bursa: Bursa Genel Koleksiyonu, 62/3), 41b-76a.

² Muharrem Efendi b. Muhammed b. Ârif ez-Zilî es-Sivâsi, ‘Umdetü’n-nisā (İstanbul: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 01261-007), 115b-166a.

³ Ebü’l-Leys, ‘Umdetü’n-nisā (İstanbul: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 02577-004), 44b-73a.

⁴ Muharrem Efendi b. Muhammed b. Ârif ez-Zilî es-Sivâsi, ‘Umdetü’n-Nisa Tercümesi (İstanbul: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu), 1038, 1b-38a.

⁵ Ebü’l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Ârif ez-Zilî es-Sivâsi el-Kastamonî el-Halvetî el-Hanefî, ‘Umdetü’n-nisā (İstanbul: Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi, 1355), 38b-61b.

⁶ Muharrem b. Ebü’l-Berekât Muhammed b. el-Ârif b. el-Hasan ez-Zilî Sivâsi, ‘Umdetü’n-nisā (Ankara: Milli Kütüphane, Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 60 Zile 153/3), 73b-97a.

Başı: “Hāzā Kitāb-ı ‘Umdetü’n-Nisā Hāḡ Te‘ālā ol kātibden rāzı ola ki bu kitābı yazdıḡda aşıl nüshā ile muḡābele ve taḡlīḡ eyleye ve andan isti‘māl eyleye ve illā ḡoḡlucaḡ nef‘ olmaz nedāmetden ve ḡālī daḡlī olmaz bu kitābun muḡannifi ‘aleyhi’r-Raḡmetü ve’r-Rıẓvān böyle buyurur...”

Sonu: “...cümle okıyanlar ve dıḡleyenler müstefīd olduḡda bu faḡīr muḡtāc du‘ā ile yād bir fātīḡā ile ḡād ideler nitekim biz ḡā’ibāne anları eḡherne ilāhun ve iyyānā dimek ile du‘ā eyledik ve ḡallallāhu Te‘ālā ‘alā seyyidinā Muḡammed’in ve ālihī ve ḡaḡbihī ecma‘īn.”¹

2.5.7. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 02577-004 Numaralı Nüsha

Eser “Umdetü'n-Nisa” adıyla kayıtlıdır. Müellif adı Ebü'l-Leys şeklinde geçmektedir. Eser “Fıkıh” konu başlığı içerisinde bulunmaktadır. Nüsha 44b-73a varakları arasında yer almaktadır. Nüshanın satır sayısı 15’tir. Eserin iç ve dış ölçüler 205*150,150*100 mm’dir. Harekesiz yazı bulunmaktadır. Nüshanın ilk iki satırı genellikle silik şekildedir. Sayfa kenarlarında minhuvâtlar bulunmaktadır.

Nüshanın baş kısmında “Umdetü’n-Nisâ li Ebi’l Leys bâbu evvel” başlıklı bir fihrist bulunmaktadır. Fihristde 17 bâbdan bahsedilmektedir. Bunlar: Hayz, hayzın on iki hükmü, Kur’ân okumanın ahvâli, erinden ayrılan ‘avratın ahvâlin iddeti, ümmî veled, fesihle tefrik ya’nî nikâhı bozanlar, oḡlu üvey anasını öpse nice olur, kürsüf ya’ni perde ahvâlin, âdet ve âdet ahvâlin, hünsâ, nifâs, nifâsda kâh dem kâh tuhûr ahvâli, düşüd ahvâli, istihâze, sâhib üzre mute’allık, ‘avratların erleri üzerinde olan hakları, erlerin ‘avratlar üzerinde olan haklarıdır.

Başı: “Bismillāhirraḡmānirraḡīm elḡamdülillāhi Rabbi’l-‘ālemīn ve’ḡ-ḡālātü ve’ḡ-selāmu ‘alā seyyidinā Muḡammed’in ve ālihī ve ḡaḡbihī ecma‘īn. Bundan ḡonra her insana ‘ilm ḡālīn bilmek ve muḡteẓāsınca ‘amel itmek lâzımdır ve daḡlī ‘itīḡādāt bâbında ve ‘ibādāt bâbında lisān-ı Türḡi üzre nice risāle te‘līf olınmıḡdır. Onlarla ‘āvām ve ḡavās müntefī‘ olmıḡlardır...”

¹ Zili, *Umdetü’n-Nisā* (Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 01261-007), 115b-166a.

Sonu: Nüşhada kadınların kocaları üzerindeki hakları ve erkeklerin karıları üzerindeki hakları kısmı eksiktir. Nüşhanın son iki satırı silik şekildedir ve okunamamaktadır.

“...kim necâsetin keşîri ve alîli bir değıl idü ki afî değıldir. ‘Ammâ ‘özü-i dâ’imde ba‘ zılar demiş ki namâz kılariken olan televvüş...”¹

2.5.8. Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu, 1038 Numaralı Nüşha

Eser “Umdetü'n-Nisa Tercümesi” adıyla kayıtlıdır. Müellif adı Muharrem Efendi b. Muhammed b. Arif ez-Zîlî es-Sivâsî’dir. Eserin iç ve dış ölçüleri 210*163, 150*80mm’dir. Nüşha 38 varaktan oluşmaktadır. 1b-38a varakları arasında bulunmaktadır. Nüşha “Fıkıh” konu başlığı altında yer almaktadır. Satır sayısı 17’dir. Varak numaraları bulunmamaktadır. Nüşhada siyah ve kırmızı mürekkep ile harekeli nesih yazı kullanılmıştır. Sayı, eser, kişi adları ve bâb başlıkları kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Sayfa kenarlarında minhuvatlar bulunmaktadır. Eserin başlığı “ ‘Umdetü’n-Nisâ li Ebi ’l-Leys Raḥmetu ’llâhi” şeklindedir.

Başı: “Bismillâhirraḥmânirraḥîm elḥamdülillâhi rabbi ’l-‘âlemîn ve ’ş-şalâtü ve ’s-selâmu ‘alâ seyyidînâ Muḥammed’in ve âlihi ve saḥbihi ecma‘în. Bundan sonra her insana ‘ilm ‘itiâdât bâbında ve ibâdât bâbında lisân-ı Türkî üzre nice risâle te’lîf olınmışdır. Onlarla âvâm ve havâs müntefi’ olınmışlardır. Onlarla ‘âvâm ve avâş müntefi’ olmuşlardır...”

Sonu: “... ol ‘avrat öldükde canın işkence ile vire kıyâmete değın abir ‘azâbın ıka meğeri elâl ide temmet.”²

2.5.9. Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi, 1355 Numaralı Nüşha

Eser “Umdetü’n-Nisâ” adıyla kayıtlıdır. Müellif adı Ebu’l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Ârif ez-Zîlî es-Sivâsî el-Kastamonî el-Halvetî el-Hanefî şeklinde geçmektedir. Nüşha 38b-61b varakları arasında yer almaktadır. Satır sayısı 27’dir. Yazı türü olarak Arap harfli nesih kullanılmıştır. Eserin iç ve dış ölçüleri 200x115-135x65

¹ Ebü’l-Leys, ‘Umdetü’n-nisâ (İstanbul: Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 02577-004), 44b-73a.

² Zîlî es-Sivâsî, Umdetü’n-Nisa Tercümesi (Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu, 1038), 1b-38a.

mm'dir. Eser "Hanefî Fıkıhı" başlığı altında yer almaktadır. İstinsah tarihi hicrî 1102, miladi 1690'dır. Müstensih İsmâ'il b. Ömer eş-şehîr be-Nahvî'dir.

Başı: "Bismillâhırrahmânirrahîm ve bihî neste'in Rabbitemmim bi'l-hayr elhamdülillâhi ve's-selmu 'alâ 'ibâdillezîne'tafâ 'ammâ ba'du bu kitâbı Türkîce tercüme itmege ba'ış bu oldu ki ihvân-ı dinden ba'zı 'ulemâ bu haķîr keşîrû't-taķşîr Ebu'l-Leys Muharrem bin Muhammed ez-Zilî 'afâ 'anhumâ er-Rabbû'l-Velî üftâdeden iltimâs eylediler ki..."

Sonu: "...cümle okıyanlar ve dinleyenler müstefîd olduķda bu faķîr muhtâcî du'â ile yâd bir fâtiḫâ ile şâd ideler. Nitekim biz gâ'ibâne anları eḫternâ ilâhun ve iyyânâ dimek ile du'â eyledik ve sallallâhu 'alâ seyyidînâ Muhammed'in ve âlihi ve saḫbihi ecma'in ve 'alâ cemî'il mü'minin 'an ide'l-faķrû'l-haķîr keşîrû't-taķşîr eş-Şeyh İsmail bin 'Ömer eş-Şehîr binaḫvî 'afâ 'anhumâ el-afüvv el-'aliyy temmet."¹

2.5.10. Milli Kütüphane, Ankara, Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 60 Zile 153/3 Numaralı Nüsha

Eser "Umdetü'n-Nisa "adıyla kayıtlıdır. Müellif adı Muharrem b. Ebû'l-Berekât Muhammed b. el-Ârif b. el-Hasan ez-Zilî Sîvâsî şeklinde geçmektedir. Nüsha 73b-97a varakları arasında bulunmaktadır. Eserin iç ve dış ölçüleri 204x147-167x108 mm'dir. Yazı türü harekeli nesihdir. Çapa filigranlı kâğıt türü kullanılmıştır. Satır sayısı 15'tir. Bazı kelimeler kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Söz başları üzeri ve söz başlarında kırmızı mürekkep kullanılmıştır. Yaprakları lekeli.

Başı: "Bismillâhırrahmânirrahîm elhamdülillâhi ve's-selâmu 'alâ 'ibâdillezîne'sṫafâ 'ammâ ba'du bu kitâbı Türkîce tercüme itmege bā'ış bu oldu ki ihvânı dinden bā'zı 'ulemâ bu haķîr Ebu'l-Leys Muharrem bin Muhammed ez-Zilî 'afâ 'anhumâ er-Rabbû'l-Velî üftâdeden iltimâs eylediler ki ey Mevlânâ mühimmât-ı diniyyeden her fenden ümmî tḫ'ifesi müstefîd olsunlar için Türkîce tercüme eylemişler..."

Sonu: "...cümle okıyanlar dinleyenler müstefîd olduķda bu faķîr muhtâcî du'âyla yâd bir fâtiḫâ ile şâd ideler nitekim biz gâ'ibâne anları eḫterne ilâhun dimekle

¹ Zilî, 'Umdetü'n-nisâ (Velîyüddin Efendi, 1355), 38b-61b.

du'â eyledik ve şallallāhu ‘alā seyyidinā Muḥammed ve ālihi ve şaḥbihī ecma’ın ve ‘alā cemī’il-mü’minīn.”¹

2.6. ESERDE ADI GEÇEN VE ATIF YAPILAN KAYNAKLAR

Müellif eserinde kadınların muayyen hallerine dair hükümleri verirken Hanefî mezhebi'nin temel fıkıh ve fetva kitaplarına atıfda bulunmuştur. Bazen eser ismi bazen de sadece eserin müellifinin ismini zikretmiştir. Şu eserlerin bahsi geçmektedir. Hâşiye-i Çelebi, Beyânü'r-Rivâye, Dürerü'l-hükkâm, ed-Dürü'n-naẓîm, Ğureri'l-aḥkâm, Hayâtü'l-hayevân, el-Hidâye, Hizânetü'l-fıkh, Hülâşatü'l-fetâvâ, el-Îzâh, el-Manzûme, Mecma'u'l-bahreyn, Meşâbihu's-sünne, Muşaffâ, Ravza, Şir'atü'l-İslâm, Tenbîhü'l-gâfilât, Tenbîhe'r-Rakîdât, Yenâbi'.

2.6.1. Hâşiye-i Çelebi

Eserde Ahî Hâşiyesi olarak geçmektedir. Eserin müellifi Tokatlı Hanefî fâkihi olan Ahizâde Yusuf Efendi (ö. 905/1500)'dir. Ahizâde Yusuf Efendi II. Beyazıd devrinde yaşamış olan âlimlerdendir. Bursa-Molla Hüsrev, Edirne-Haceriyye (Taşlık), İstanbul Kalenderiyye, Vezir Mahmud Paşa, Bursa Sultaniye, Semâniye (Sahn-ı Semân) medreselerinde müderrislik yapmıştır. Ahî Çelebi olarak tanınmıştır.

Bahsi geçen eseri Tâcüşşerîa Mahmûd b. Ahmed'in (ö. 709/1309) Vikayetü'r-rivâye fî mesâ'ili'l-Hidâye adlı eserine torunu Sadrüşşerîa es-Sânî Ubeydullah b. Mes'ûd'un (ö. 747/1346) yaptığı şerhe hâşiye olarak yazılmıştır. Hicri 891-9017 Miladi 1486-1496 yılları arasında telif edilmiştir. Eser Hâşiye-i Çelebi ismi ile tanınmıştır.² Sin nüshasında Ahî kelimesinin yanına “Halebi” ifadesi eklenmiştir.

2.6.2. Beyânü'r-Rivâye

Eserin müellifinin tam adı Sadrüşşerîa es-Sânî Ubeydullâh b. Mes'ûd b. Tâcişşerîa Ömer b. Sadrişşerîa el-Evvel Ubeydillâh b. Mahmûd el-Mahbûbî el-Buhârî (ö. 747/1346)'dir. Hanefî fakihidir. Döneminde Ebû Hanîfe es-Sânî diye tanınmaktadır. Eser, fıkıh kitabıdır.³

1 Zili, ‘Umdetü'n-nisâ (Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 60 Zile 153/3), 73b-97a.

2 Halit Ünal, “Ahizâde Yûsuf Efendi”, *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1988), 1/549.

3 Şükrü Özen, “Sadrüşşerîa”, *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2008), 35/427-431.

2.6.3. Dürerü'l-hükkâm

Eserin müellifi XV. yy. Osmanlı hukukçusu ve âlimi olan Molla Hüsrev (ö. 885/1480)'dir. Uzun yıllar kadılık ve kazaskerlik yapmıştır. Molla Hüsrev, Hanefî fıkıh kitaplarını esas alarak “Ğurer” adıyla meşhur olan hukuk kitabı “Ğurerü'l-Ahkâm” adlı eseri hazırlamıştır. Eser kısa ve özlü hükümlerden oluşmaktadır. Maddeler halinde yazılmamış bir kanun kitabıdır. Kadılar tarafından uzun yıllar resmi olmayan bir kanun metni olarak kullanılmıştır. Molla Hüsrev tarafından “Ğurerü'l-Ahkâm” eseri şerh edilmiş ve “Dürerü'l-hükkâm fî şerhi Ğurerü'l-Ahkâm” adlı eser yazılmıştır. Eser Hanefî mezhebindeki muteber görüşler esas alınarak telif edilmiştir. Kitâbü't-Tahare ile başlayıp kitâbü'l-vasiyye bölümü ile bitmektedir. Eserde İslâm fıkının ibâdet ve muâmelat ile ilgili bütün meseleleri toplanmıştır. Eserde 55 kitap, 120 bâb, 35 fasıl, 3 muhtelif mesele, tekmile ve tenbihler bulunmaktadır.¹

2.6.4. ed-Dürü'n-naẓîm

Eserin tam adı, *ed-Dürü'n-naẓîm fî havâşşî'l-Kur'ânî'l-'azîm ve'l-âÿât ve'z-zikri'l-hakîm*'dir. Eserin müellifi, Kâdiriyye tarikatının Yâfiyye kolunun kurucusu olan Ebû Muhammed Afîfüddîn Abdullâh b. Es'ad b. Alî b. Süleymân el-Yâfiî el-Yemenî (ö. 768/1367)'dir. Eser Kur'an'ın ve Kur'an okumanın, besmelenin fazileti gibi konuları ihtivâ etmektedir. Bunun yanı sıra bütün sûrelerin havas ve faziletlerine dair bilgi verilmektedir.²

2.6.5 Ğureri'l-aḥkâm

Eserin tam adı, *Dürerü'l-hükkâm fî şerhi Ğureri'l-aḥkâm*'dir. Molla Hüsrev'in (ö. 885/1480) kendisi tarafından Dürerü'l-hükkâm adıyla şerhedilen İslâm hukukuna dair eserin adıdır.³

2.6.6. Ḥayâtü'l-hayevân

Eserin müellifi Ebü'l-Bekâ Kemâlüddîn Muhammed b. Mûsâ b. Îsâ el-Kâhirî eş-Şâfiî (ö. 808/1405)'dir. Müellif 42 (1341) yılı başlarında Nil deltasındaki Semennûd kasabası yakınında bulunan Demîre adlı iki köyden kuzeydekinde doğmuştur. Demîri nisbesiyle tanınmaktadır. Mısırlı hadis ve fıkıh âlimidir.

¹ Ahmet Akgündüz, “Dürerü'l-Hükkâm”, *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları 1994), 10/27-28.

² Derya Baş, “Yâfiî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2013), 43/175-177.

³ Ahmet Akgündüz, “Dürerü'l-Hükkâm”, *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları 1994), 10/27-28.

Hayâtü'l-Hayvân adlı eser hayvanlar ansiklopedisi mahiyetindeki yazılmıştır. Demîrî'yi Doğu'da ve Batı'da büyük bir şöhrete kavuşturan *Hayâtü'l-hayevân*'ın “kübrâ” (büyük), “vüstâ” (orta) ve “suğrâ” (küçük) olmak üzere üç ayrı şekli vardır. Müellif hayvanlara dair bilgilerle birlikte edebî bilgiler de vermiştir. Eserde yer alan 1069 madde hayvan adlarına göre alfabetik olarak sıralanmıştır. Eserde bazı mitolojik hayvanlara da yer verilmiştir. Eserin çok defa ithisas ve tercümesi yapılmıştır.¹

2.6.7. el-Hidâye

Eserin müellifi hanefî fıkıh âlimi olan Ebü'l-Hasen Burhânüddîn Alî b. Ebî Bekr b. Abdilcelîl el-Fergânî el-Mergînânî (ö. 593/1197)'dir. Müellifin *Bidâyetü'l-mübtedî* adlı eser üzerine yaptığı bir şerhtir. Hanefî mezhebinin en güvenilen metinlerindendir. Eser üzerine çok sayıda şerh, hâşiye ve ihtisar çalışması yapılmıştır. Eser çeşitli dillere çevrilmiştir. Müellif, fıkıh konularının tasnifiyle ilgili genel olarak önceki Hanefî hukukçularının sistematiğine bağlı kalmıştır. Bununla birlikte bazı yerlerde farklı düzenlemeler de yapmıştır. Müellifin diğer hukukçulardan farklı görüşler benimsediği de görülmektedir.²

2.6.8. Hizânetü'l-fıkıh

Eserin müellifi fâkih, müfessir ve sûfî olan Ebü'l-Leys İmâmü'l-hüdâ Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrâhîm es-Semerkandî (ö. 373/983)'dir. Eserin tam adı Hizânetü'l-fıkıh'dır. Eser ilk Hanefî muhtasarlarındandır. Selâhaddin en-Nâhî (ö. ?) tarafından müellifin *Uyûnü'l-mesâ'il* adlı eseriyle birlikte yayımlanmıştır. *Uyûnü'l-mesâ'il*, Ebû Hanîfe ve talebelerinin zâhirü'r-rivâye dışında kalan görüşlerinin (nâdirü'r-rivâye) derlendiği eserdir. Hanefî erken dönem tarihi için önemli bir kaynak niteliğinde bir eserdir.³

2.6.9. Hülâşatü'l-fetâvâ

Eserin müellifi Hanefî fâkihi olan İftihârüddîn Tâhir b. Ahmed b. Abdirreşîd el-Buhârî (ö. 542/1147)'dir. Müellifin *Hazînetü'l-Fetavâ* ve *en-Nisâb* adlı eserleri

1 Cevat Ezgi, “Hayâtü'l-Hayevân”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1998), 17/18-20.

2 Ferhat Koca, “Mergînânî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/182-183.

3 İshak Yazıcı, “Semerkandî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2009), 36/473-475.

bulunmaktadır. Bu eserleri ihtisâr ederek “*Hulâşatü'l-fetâvâ*” adlı eseri telif etmiştir. Süleymâniye Kütüphânesi’nde kırk civârında yazması bulunmaktadır.¹

2.6.10. el-Îzâh

Eserin müellifi Hanefî fâkihi olan Ebü'l-Fazl Rüknuddîn Abdurrahmân b. Muhammed b. Emîrveyh el-Kirmânî (ö. 543/1149)’dir. Kaynaklarda eser ile ilgili iki farklı bilgilere rastlanmaktadır. Kureşî (ö. 775/1373), İbn Kutluboğa (ö. 879/1474) ve daha sonra gelen Hanefî tabakat müellifleri, Kirmânî’nin et-Tecrîd adlı esere el-Îzâh adıyla bir şerh yazdığını belirtmişlerdir. Diğer yandan eserin Cârullah Efendi bölümünde kayıtlı nüshasının üstünde Veliyyüddin Cârullah (ö. 1151/1738) tarafından; et-Tecrîd adlı eserin değil, Muhtaşarü'l-Kerhî’nin şerhi olduğu belirtilmiştir. el-Îzâh ve ardından yazılan et-Tecrîd’in önsözlerinin de bunu gösterdiği belirtilmiştir. Dolayısıyla Kureşî ile İbn Kutluboğa’nın verdiği bilginin yanlış olduğuna dikkat çekilmiştir.²

2.6.11. el-Manzûme

Eserin müellifi, Necmeddin en-Nesefî (ö. 537/1142)’dir. Eser İslâm hukuk tarihinde manzum fıkıh kitabı yazma geleneğinin ilk örneğini teşkil ettiği düşünülmektedir. Aynı zamanda eser Hanefî mezhebine ait ilk hilâf çalışmalarından biridir. Kaynaklarda ve kütüphane kayıtlarında farklı isimlerle anılmaktadır. Anıldığı isimler: el-Manzûme fi'l-hilâfiyyât, Manzûme fi'l-hilâf, Manzûmetü'l-hilâfiyyât, Manzûmetü'n-Nesefî fi'l-hilâf, Nazmü'l-hilâfiyyât ve el-Mu'tekad fi'l-hilâf gibi adlarla anılmaktadır. Müellif ise eserini “Nazmü'l-hilâfiyyât” adıyla isimlendirmiştir. Eser, tertibi, dilinin sadeliği ve kolay ezberlenmesi gibi özellikleriyle uzunca bir süre medreselerde fıkıh öğretiminde önemli bir yer tutmuştur. Kütüphanelerde çok sayıda nüshası bulunmaktadır. Eser üzerine birçok şerh yapılması yapılmıştır.³ Eserin Hasan Özer tarafından tahkiki yapılmıştır.⁴

2.6.12. Mecma'u'l-baḥreyn

Eserin müellifi Hanefî fâkihi olan Ebü'l-Abbâs Muzafferüddîn Ahmed b. Alî b. Taḡlib el-Ba'lebekkî el-Baḡdâdî (ö. 694/1295)’dir. Müellif, astronomiyle ilgilenen ve saat imalâtçısı olan babasına nisbetle “İbnü's-Sââtî” adıyla tanınmıştır. Müellifin

1 M. Esat Kılıçer, “Buhârî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 1992), 6/376.

2 M. Kamil Yaşaroğlu, “Kirmânî”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, Ankara 2002), 26/65.

3 Ferhat Koca, “el- Manzûmetü'n-Nesefiyye”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2003), 28/34-35.

4 Hasan Özer, *el- Manzûme fi'l- Hilâfiyyat* (Beyrut: Müessesetü'r-Reyyân Nâşirûn / İstanbul: Mektebetü'l-İrşâd, 1431/2010).

Mecma 'u'l-bahreyn ve mülteka'n-neyyireyn adlı eseri bulunmaktadır. Bu eser hanefi lûteratüründe 'mütûn-i erbaa' olarak anılan dört kitapdan biridir. Eser üzerine birçok şerh ve hâşiye yazılmıştır. Bu eser üzerine müellif tarafından şerh olarak *Mecma 'i'l-bahreyn* yazılmıştır.¹

2.6.13. Meşâbîhu's-sünne

Eserin müellifi Ferrâ el-Begavî (ö. 516/1122)'dir. Eser müellifin hadis kaynaklarından derlediği hadisleri ihtiva etmektedir. Eserde rivâyetler konularına ve bâblarına göre sıralanmıştır. Her babdaki hadisler kendi içinde sahih ve hasen olmak üzere ikiye ayrılmıştır. Az sayıdaki zayıf rivayetin durumu belirtilmiştir. Münker ve mevzû rivayetlere yer verilmediği ifade edilmiştir. Eser'deki hadislerin sahâbî veya nâdiren tâbiî râvisi dışında senedleri hadis ilminde ilk defa olmak üzere bu eserde terkedilmiştir. Müellif, sahihayn hadisleri dışındaki bütün rivayetleri hasen olarak nitelemiştir. Müellif, eserde geçen sahâbî ve tâbiî râvilerin hal tercümelerini kaydetmiştir. Eser çeşitli dillere çevrilmiş olup üzerine şerhler yazılmıştır.²

2.8.14. Muşaffâ

Ebu'l-Berekât en-Neseî (ö. 710/1310), *el-Manzûmetü'n-Neseîyye* adıyla meşhur olan fikhî ihtilâflara dair eserinin şerhidir. Müellifin belirttiğine göre çalışmasına *el-Müstasfâ*'yı bitirdikten sonra başlamış ve 20 Şâban 670'te (22 Mart 1272) yazımını tamamlamıştır. *el-Muşaffâ*'nın kütüphanelerde pek çok nüshası vardır.³

2.6.15. Ravza

Hüseyin bin Yahâ Buhâri Zendevisti'nin (ö. 382/ 992 veya 400/1009) hadis ilmi ile ilgili eseridir.⁴ Eserin tam ismi *Ravzatü'l-'Ulemâ' ve Nüzhetü'l-Fudalâ'*dır. İçerisinde ki konular İslam ahlakı ile ilgilenen meseleler, hukuki meseleler ve İnsanlar arasındaki etkileşim şeklinde üç kısma ayrılmaktadır. *Ravzatü'l-'Ulemâ'* eserini hadis, fıkıh, tasavvuf âlimleri kaynak olarak kullanmışlardır.⁵

1 Ahmet Özel, "İbnü's-Sââtî", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 21/190-192.

2 İbrahim Hatiboğlu, "Mesâbîhu's-Sünne", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2004), 29/ 258-260.

3 Murteza Bedir, "Neseî, Ebü'l-Berekât", *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2006), 32/567.

4 Ebü Ali Hüseyin b. Yahyâ el-Buhâri ez-Zendevistî el-Hanefî, *Ravzatü'l-ulemâ ve nuzhetü'l-fuzalâ* (İstanbul: Süleymaniye Ktp., Dügümlü Baba, nr. 62M2), vr. 77a.

5 Abdülhay el-Leknevî, *el-Fevâ'idü'l-behiyye fî terâcimi'l-Hanefiyye* (Mısır: Matbaatü Saadet, 1906) 255; Merve Er, *Hanefî Fakihi Hüseyin Bin Yahya Zendüvistî'nin Fıkıhtaki Yeri* (Karabük: Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022), 23,24.

2.6.15. Şir‘atü’l-İslâm

Eserin müellifi, Hanefî fâkihi olan Ebü’l-Mehâsin Rükûlislâm Sedîdüddîn Muhammed b. Ebî Bekr İbrâhîm eş-Şargî el-Buhârî (ö. 573/1177)’dir. Eser, Osmanlı âlimler arasında rağbet görmüş ilmihâl ve ahlâk kitabıdır. Eserde ibadetler yanında gündelik hayata dair birçok konudaki sünnet ve âdâb hakkında bilgi verilmektedir. Diğer ilmihallerden farklı olarak ibadetlerle ilgili farz, vâcip vb. fikhî hükümlere temas edilmemektedir. Eserin çeşitli şerh ve tercümeleri yapılmıştır. *Şir‘atü’l-İslâm* Osmanlı âlimleri arasında çok rağbet görmüş, çeşitli şerh ve tercümeleri yapılmıştır. Eserin kütüphanelerde birçok nüshası bulunmaktadır. Eser Seyyid Alizâde’nin şerhiyle birlikte basılmıştır.¹

2.6.16. Tenbîhü’l-gâfilât

Zileli Muharrem Efendi’nin eseridir. Eserleri bölümünde açıklanmıştır.²

2.6.17. Tenbîhe’r-Rakıdât

Eser ile ilgili herhangi bir bilgiye ulaşılamamıştır.

2.6.18. Yenâbi‘

Kudûrî’nin (ö. 428/1037)’nin *el-Muhtasar* isimli eserinin şerhidir. Ebû Abdullah Reşîdüddin Mahmûd b. Ramazan er-Rûmî (ö.?) tarafından yazılmıştır. Eserin tam adı *el-Yenâbi‘ fî ma ‘rifeti’l-uşûl ve’t-tefâri‘dir*.³

¹ Recep Cici, “İmamzâde”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (İstanbul: TDV Yayınları, 2000), 22/210-211.

² Bkz. s.9.

³ Ferhat Koca, “el-Muhtasar”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi* (Ankara: TDV Yayınları, 2020), 31/65.

BÖLÜM 3: ‘UMDETÜ’N-NİSÂ’NİN LATİNİZASYONU, EDİSYON KRİTİĞİ ve DEĞERLENDİRMESİ

(Varak 98a) Kitābu Bismillāhirraḥmānirraḥīm¹ ‘Umdetü’n-nisā²

Elḥamdülillāhi ve selāmu ‘alā ‘ibādihi ‘llezīne ‘ş-ṭafā ‘ammā ba‘du³ bu kitāb Türkçe tercüme itmege bā‘ iş bu oldı ki iḥvān-ı⁴ dinden⁵ ba‘zı ‘ulemā bu ḥaḳır keşirü’t-taḳşir Ebū’l-Leys Muḥarrem bin⁶ez-Zilī ‘afā ‘anhumā er-Rabbu’l-velī iftādeden iltimās eylediler ki⁷ ey Mevlānā mühimmāt-ı dinden⁸ her fenden ümmī ṭā’ifesi müstefid olsunlar içün⁹ Türkçe¹⁰ kitāblar tercüme eylemişlerdür. Ammā nisā ṭā’ifesini¹¹ ḥayız¹² ve nifās bābında¹³ Türkçe¹⁴ bir kitāb¹⁵ görmedik bunları¹⁶ ḥālī ḳatī müşkil ve müştebihdür. Her birinüḡ maḥremlerinde¹⁷ ‘ālim bulunmaz. Bulunanlar daḡī bu bābdan su’āl itmeḡe ḥayā ve ḥicāb iderler. Ḳatī muteḡayirlerdür.¹⁸ Nolaydı ki nisā ṭā’ifesi anlayacak¹⁹ miḡdārı bir tercüme eyleseñiz²⁰ bunlar daḡī kendileri ḥaḳḳında Allāh’ın²¹ buyuruḡun²² bilüb ‘amel itmekle²³ siz daḡī meşāb²⁴ ve²⁵ me’cūr olayduñız²⁶ diyū temennī itmegin. Bu faḳır daḡī red itmeyüb inşā‘ Allāhu Te‘ālā cevābıyla mütevekkīlen

1 Ra nüshasında besmele harekeli olarak yazmaktadır. Be nüshasının en başında “عمدة النساء ترجمة ابو الليس” yazmaktadır. Be nüshasında “بسم الله الرحمن الرحيم و به” nun nüshasında “نستعين رب تم بالحير”, sin nüshasında “بسم الله الرحمن الرحيم”, cim nüshasında “هذا كتاب عمدة النساء” şeklinde geçmektedir.

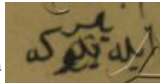
2 Nun nüshasında varak kenarına “سلاطون عبادته عبادته ال و اصحاب اوزرلرينه” şeklinde minhuvat eklenmiştir.

3 “اما بعد” kısmı bütün nüshalarda kırmızı mürekkep ile yazılmaktadır.

4 Nün, be, sin ve cim nüshalarında “اخوان”, ra nüshasında “اخواني” şeklinde geçmektedir.

5 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “ديندن” şeklinde geçmektedir.

6 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “محمد” kısmı ilave edilmiştir.

7 Be nüshasında şeklinde anlaşılmamaktadır.

8 Be nüshasında “ديندن” şeklinde geçmektedir. Nun ve cim nüshalarında “دينده” şekline geçmektedir. Sin nüshasında “دينه دن” şeklinde geçmektedir.

9 Be ve sin nüshasında “اچون”, nun nüshasında “ايچون” şeklinde geçmektedir.

10 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “تركيجه” şeklinde yazmaktadır.

11 Nun ve sin nüshalarında “طائفه سي نك” şeklinde geçmektedir.

12 Diğer nüshalarda “حيض” şeklinde geçmektedir.

13 Cim nüshasında “بابنده ن” şeklinde geçmektedir.

14 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “تركيجه” şeklinde yazmaktadır.

15 Diğer nüshalarda “بر كتاب” kısmı bulunmamaktadır.

16 Ra, be, sin ve cim nüshalarında “بونلرك”, nun nüshasında ise “بنلرك” şeklinde geçmektedir.

17 Ra nüshasında “محرم لرني ده”, nun, be, sin ve cim nüshalarında “محرم لرنده” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “متحيره لردر” şeklinde geçmektedir.

19 Sin ve cim nüshalarında “اگليجق” şeklinde geçmektedir.

20 Ra nüshasında “ايله سكر”, nun nüshasında “ايلسه كز”, be nüshasında “ايلساكر” sin nüshasında “ايلسكر”, cim nüshasında ise “ايلسكر كه” şeklinde geçmektedir.

21 Cim nüshasında “سبحانه و تعالى” kısmı eklenmiştir.

22 Nun nüshasında “بيوروغن”, cim nüshasında “بيوروغن” şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında “اتمك ايله” şeklinde geçmektedir.

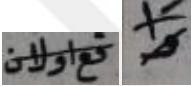
24 Cim nüshasında “مثاب” kısmı yazmamaktadır.

25 Nün, be ve cim nüshalarında “و” kısmı yazmamaktadır.

26 Ra, sin ve cim nüshalarında “اوليدوكر” şeklinde, nun nüshasında “اوليدوكر” şeklinde, be nüshasında ise “اليدوكر” şeklinde geçmektedir.

‘ala’illāh Te’ālā¹ şūrū‘ olundu.² ‘Ulemā qardaşlardan³ mütevakkı‘dır ki te‘āvenü⁴ emrine imtişālen bu evrağda⁵ vaqı‘ olan⁶ hağa ve hāleden ve sehv-ü zelleden olanın⁷ luṭfile işlāh eyleyüb setri ‘uyüb⁸ eyleyeler. Zīrā bu tercüme⁹ nātuvānıñ qatı¹⁰ birliğı¹¹ hālinde¹² seksen bir yaşında iken taḥrır olunub¹³ ‘aqlına kelāl ve fıkırine hālel geldikde¹⁴ olmuştur. Ḥafī¹⁵ degildür ki¹⁶ bu sinnde olanıñ ef‘ālū ve eḳvālī¹⁷ hağa ve hāleden hālī degildür. ²⁰ ونعم النصير ¹⁹ مولی ¹⁸ نعم الوكيل نعمال bu evrāğa ‘Umdetü ‘n-nisā deyū ad virüb dōrt²¹ bāpa²² ve bir hātıme²³ munḥāşır kıldım. Evvelki bāb²⁴ ḥayız beyānındadır²⁵ ikinci bāb nifās beyānındadır.²⁶ Üçünci bāb²⁷ (Varak 98b) istiḥāze beyānında²⁸ dördünci bāb eriyle ‘avrat arasında²⁹ ḥuḳūḳ ve ḥayız ve nifāşın ecrı beyānındadır ve hātıme beyānında³⁰ daḥī uşaq getürmeyen ḥātunlara ve düşüd³¹ def‘ inūğ³² ‘ilācı beyānındadır.³³ Evvelki bāb³⁴ ḥayızın beyānında idi. Ey duḥterānım

1 Sin nüshasında “تعالی” kısmı bulunmamaktadır.

2 Ra nüshasında şeklinde üzeri çizilmiş bir kelime bulunmaktadır.

3 Ra nüshasında “قرنداشلردن”, nun ve sin nüshalarında “قرنداشلردن”, be ve cim nüshalarında “قرنداشلردن” şeklinde geçmektedir.

4 Cim nüshasında “حق تعالیک” kısmı eklenmiştir.

5 Ra nüshasında “اورقده”, nun, be, sin ve cim nüshalarında “اورقده” şeklinde geçmektedir.

6 Nun nüshasında “اولن” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “اولان” kısmı yazmamaktadır.

7 Ra, nun, be ve cim nüshalarında “اولان”, sin nüshasında “اولانك” şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında sayfa kenarında “ص” kaydı ile “ستردين مراد معنای لغویدر وهو التغطیته عنی عنه منه” bir minhuvat bulunmaktadır.

9 Diğer nüshalarda “بو” kısmı eklenmiştir.

10 Sin nüshasında “قتی” kısmı yazmamaktadır.

11 Ra nüshasında “پیرلکی”, nun, be, sin ve cim nüshalarında ise “پیرلکی” şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında sayfa kenarında “ط” kaydı ile “سکسن بر یاشنده دیمک اولور” şeklinde bir minhuvat bulunmaktadır.

13 Nun, sin ve cim nüshalarında “یک هشناد سالنده”, be nüshasında “یک هشناد سالنده” kısmı eklenmiştir. Be nüshasında kırmızı mürekkep ile satır üzerine “عین بر یاشده” kısmı eklenmiştir. Nun nüshasında sayfa kenarına “اول” “سکسن بر یاشنده دیمک اول” şeklinde bir minhuvat eklenmiştir.

14 Ra nüshasında “کلکیده”, nun nüshasında “کلکیده”, be, sin ve cim nüshalarında “کلکیده” şeklinde geçmektedir.

15 Diğer nüshalarda “خفی” şeklinde geçmektedir.

16 Nun, sin ve cim nüshalarında “که” kısmı bulunmamaktadır.

17 Ra nüshasında “اقوال”, nun, be, sin ve cim nüshalarında “اقوالی” şeklinde geçmektedir.

18 Diğer nüshalarda “نعم” şeklinde geçmektedir.

19 Ra nüshasında “مولی” diğer nüshalarda “مولی” şeklinde geçmektedir.

20 Arapça ifade, “O, bana yeter, ne güzel vekil, ne güzel mevlâ ve ne güzel yardımcıdır” anlamındadır.

21 Ra ve be nüshalarında “دورت”, nun, sin ve cim nüshalarında ise “دورت” şeklinde geçmektedir.

22 Diğer nüshalarda “بله” şeklinde geçmektedir.

23 Be ve nun nüshalarında “خاتمه ی” şeklinde geçmektedir.

24 Be nüshasında “باب” kısmı bulunmamaktadır.

25 Ra ve sin nüshalarında “بیاننده در”, nun, be ve cim nüshalarında “بیاننده” şeklinde geçmektedir.

26 Ra ve sin nüshalarında “بیاننده در”, nun, be ve cim nüshalarında “بیاننده” şeklinde geçmektedir.

27 Be nüshasında “باب” kısmı bulunmamaktadır.

28 Ra, nun, be ve cim nüshalarında “بیاننده”, sin nüshasında “بیاننده در”, şeklinde geçmektedir.

29 Nun nüshasında “اولان” kısmı eklenmiştir.

30 Ra nüshasında “و خاتمه بیاننده در” kısmı üstü çizilmiş şekilde yazmaktadır.

31 Ra, nun ve sin nüshalarında “توشد”, be nüshasında “تشد”, cim nüshasında “توشت” şeklinde geçmektedir.

32 Sin nüshasında “دفعی نك” şeklinde geçmektedir.

33 Babların sayıları kırmızı mürekkep ile yazmaktadır.

34 Sin nüshasında “باب اول” şeklinde geçmektedir.

ya‘nī¹ ey kızcıguzlarım evvelā ma‘lūmuñuz ola ki şavm ve şalāt ve hac ve² zekāt aḥvālin bilmek ve ‘amel itmek mü‘minīn³ mü‘mināta nice farz lāzım ise zen⁴ t̃a’ifesiniñ aḥyānen gördükleri demin ya‘nī kanıñ aḥvālin ve aḥkāmın⁵ bilüb bildüğünüz⁶ ile ‘amel üzeriñize⁷ farz-ı ‘ayndur.⁸ Daḥī bilün kim⁹ ḥayz deyū nisā t̃a’ifesiniñ ibtida bulūğa yetdükde¹⁰ raḥimden ya‘ni uşaq yatağından ağan¹¹ deme¹² dirler ki ol dem¹³ marazdan olmaya. İbtidāsı kızlar¹⁴ bālig¹⁵ oldığı vaqıtde zuhūr idendür.¹⁶ Kızların¹⁷ daḥī bulūğı toquz yaşında olmaḵ cā’izdür. Hattā rivāyetdür ki¹⁸ ‘Āiše-i şıddīka rażiyallāhu Te‘ālā ‘anhā ve ‘an ebīhā¹⁹ toquz²⁰ yaşında²¹ bālig²² olub babası²³ Ebū Bekir Şıddīk raḍiya’llāhu Te‘ālā²⁴ ‘anhu Peyğambere²⁵ nikāḥ idüb²⁶ teslīm eyledi.²⁷ Bu daḥī ma‘lūmuñuz ola hayzıñ aḳallī müddetī ya‘nī az müddetī tamām²⁸ üç²⁹ gün üç gicedür. Bu müddetden buçuḵ³⁰ sâ‘at eksük aḳsa ḥayız degil³¹ istiḥāze ḳanıdır ki³² bābında gelse

1 Sin nüshasında “دختر اتم يعني” kısmı yazmamaktadır.

2 Ra, be, sin, cim nüshalarında “و” kısımları sin nüshasında yazmamaktadır.

3 Nun ve cim nüshalarında “و” kısmı ilave edilmiştir.

4 Ra, be, sin, cim “زن” nun nüshasında “زنبه” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “احكامك” şeklinde geçmektedir.

6 Ra, be, cim nüshalarında “بلدوكوز”, nun nüshasında “بلدوكوز” sin nüshasında ise “بلدكزله” şeklinde geçmektedir.

7 Ra ve be nüshasında “اوزركزه”, nun nüshasında “اوزه روكرزه”, sin ve cim nüshalarında “اوزريكرزه” şeklinde geçmektedir.

8 Nun, sin ve cim nüshalarında “و” kısmı eklenmiştir. Bu kısım ra ve be nüshalarında bulunmamaktadır.

9 Nun nüshasında “بلوك كه”, sin nüshasında “بلوك كم”, cim nüshasında “بلونكم” şeklinde geçmektedir.

10 Ra, be ve nun nüshalarında “يتدكه”, sin nüshasında “اردكه”, cim nüshasında “كلدكه” şeklinde geçmektedir.

11 Cim nüshasında “اقان” şeklinde geçmektedir.

12 Cim nüshasında “قانه” şeklinde geçmektedir.

13 Cim nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

14 Ra, be ve sin nüshalarında “قيزلر”, nun ve cim nüshasında “قز” şeklinde geçmektedir.

15 Cim nüshasında “بالعه” şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında “ظهور اين قاندر” şeklinde geçmektedir.

17 Nun ve cim nüshalarında “قزلرك” şeklinde geçmektedir.

18 Cim nüshasında “كه” bulunmamaktadır.

19 Nun nüshasında “عائشه صديقہ رضي الله عنها”, sin nüshasında “عائشه صديقہ رضي الله عنها” şeklinde geçmektedir.

20 Ra ve be nüshalarında “طوقوز”, nun nüshasında “طوقوزنده”, sin ve cim nüshalarında “طوقوز” şeklinde geçmektedir.

21 Be, nun nüshasında “ياشند” kısmı bulunmamaktadır. Ra nüshasında bu kısım satır üzerine eklenmiştir.

22 Cim nüshasında “بالعه” şeklinde geçmektedir.

23 Cim nüshasında “باباسي” kısmı bulunmamaktadır.

24 Nun ve sin nüshalarında “تعالی” kısmı bulunmamaktadır.

25 Nun nüshasında “پيغمبره”, sin nüshasında “پيغمبر”, cim nüshasında “پيغمبرميز” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “عليه السلام”, cim nüshasında “عليه الصلوة” kısmı eklenmiştir.

26 Nun nüshasında sayfa kenarına “عبارتده بالغ بالغه اعتبارين ايلمدك نسا طائفه سنك اكثرينك ذكورو انات فرقنده مشعورلری اولمادو عيجون كلم الناس علی قدر عقولهم رعایت اولندی عفی عنه” şeklinde bir minhuvat eklenmiştir.

27 Nun nüshasında varak kenarına “لكن اصح اولان التي ياشنده نكاح اولوب و طقوزنده حبيب اكرمه تسليم اولمشدر نقل علی قارين اولندی” kısmı ilave edilmiştir. Ebu Muhammed el-Himyari, Siret-i İbn Hişam, Abdulvehhab Öztürk (çev.) (İstanbul: Kahraman Yayınları, 2018), 4/389.

28 Nun nüshasında “تمام” kısmı bulunmamaktadır.

29 Ra nüshasında “اوج”, diğer nüshalarda “اوج” şeklinde geçmektedir.

30 Sin nüshasında “بجی” şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında “دكلدر” şeklinde geçmektedir.

32 Sin nüshasında “استحاضه” kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında “قاندن” kelimesi bulunmamaktadır.

gerek¹ çünkü eksügi² hayız değil imiş.³ Ğusül⁴ lazım değil.⁵ Ğbdest alub ol üç⁶ günün namāzın kaza eylesün. Hayzın ekseri müddeti ya‘nī nihāyet zamānı on gün on gicedir. On günden artuğı ve üç günden eksügi⁷ hayz degildir. Belki istiḥāzedür ki⁸ gelse gerektir. Geldik⁹ imdi müddet-i¹⁰ hayzda¹¹ (**Varak 99a**) ağan¹² altı renk ki¹³ kırmızı ve kara ve şaru ve yeşil ve bulanık ve toprak¹⁴ rengidir.¹⁵ Hayz günlerinde bu altı renkten birisi aksa hayzdur. Ammā şāfi aḡ şu aksa hayız degildir. Belki ‘alāmet-i ṭuhurdur. Rivāyetdür ki hayzın evvel zuhūrının sebebi Ḥavvā anamız raḡiya ‘llāhu Te‘ālā¹⁶ ‘anhā şeyṭān iḡvāsıyla cennetde buğday ağacından bir loḡma ısırub¹⁷ yutdusa hemān yutduğı¹⁸ gibi günah eṣerinden raḡmi gürleyüb¹⁹ kan boşandı. On gün aḡub arındı. Ananın²⁰ cürminin eṣeri tā kıyāmete dek²¹ kızlarından²² gitmedi.²³ Geldik²⁴ imdi²⁵ hayzın aḡkāmi ondur.²⁶ Ya‘nī²⁷ hayız ḡālinde namāz ve oruç ve cimā‘ ve Ḳur‘ān okumaḡ²⁸ ve muṣṣafa

1 Sin nüshalarında “كركر” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “كرك” kelimesinin sonuna “در” eki ilave edilmiştir.

2 Sin nüshasında “اكسكى” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “اولمينجه” kısmı eklenmiştir. Sin “دكل اميش” kısmı bulunmamaktadır.

4 Sin nüshasında “نخى” kısmı eklenmiştir.

5 Nun ve sin nüshalarında “نكل” kelimesinin sonuna “در” eki ilave edilmiştir.

6 Nun, sin ve cim nüshalarında “اوح” şeklinde geçmektedir.

7 Be nüshasında altı ve üstü çizilmiş olan “اكسلو” kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında “اكسكى” şeklinde geçmektedir.

8 Sin nüshasında “با بنده” kısmı eklenmiştir.

9 Sin nüshasında “كلذك” kısmı bulunmamaktadır.

10 Sin ve cim nüshalarında “مدت” şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında “برى” kısmı eklenmiştir.

12 Cim nüshasında “اقان” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “قان” kısmı eklenmiştir.

13 Ra nüshasındaki “رنك كه” kelimesi nun nüshasında “رنكر”, sin nüshasında “رنلندر”, cim nüshasında “رنكه” şeklinde geçmektedir.

14 Ra, nun ve be nüshalarında “طيراق”, sin ve cim nüshalarında “طيراق” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında renklerin başında “برى” kelimesi eklenmiştir.

16 Nun ve sin nüshalarında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

17 Nun nüshasında “اصيروب” şeklinde geçmektedir.

18 Ra, be ve nun nüshalarında “يوندغى”, sin nüshasında “يوندغى”, cim nüshasında “ينديغى” şeklinde geçmektedir.

19 Ra, nun ve be nüshalarına “تيدركيوب”, sin nüshasında “يادرغيوب”, cim nüshasında “كورليوب” şeklinde geçmektedir. Ana nüshada yazan kelimenin anlamı bulunamamıştır. Cim nüshasında geçen kelime tercih edilmiştir.

20 Sin nüshasında “انلمرك” şeklinde geçmektedir.

21 Nun nüshasında “قيامتلك” şeklinde geçmektedir.

22 Ra nüshasında “قزلرندن” şeklinde, nun, sin ve cim nüshalarında “قزلرندن” şeklinde geçmektedir.

23 Ra nüshasında aktarılan “روايتدر كه حيضك اول طهور نيك سببي حوا انامز رضى الله تعالى عنها شيطان اغواسيله وجنته بوغداي اغاجندن بر لقمه اصروب يوندغى همان يوندغى كى كناه ائرنندن” şeklinde ki rivayetin üstü kırmızı mürekkep ile çizilmiş olarak yazmaktadır. Ra nüshasında “ح” kaydı varak kenarına şu şekilde yazılmıştır: “رحمى نيدركيوب قان بوشندى اون كون اقوب ارندى اناك جرمتك ائرى تا قتمتمه دك قزلرندن كتمدى” mukabele ve tashih eden şahsın adı “هذه الاقوال مخالف للنص المبين قوله تعالى ولا تزر وازرة وزر اخرى” ibaresi ile notun altında yazmaktadır. Bu rivayet temel hadis kitaplarında bulunmamaktadır. Benzer bir yorum ve yaklaşım Kitāb-Mukaddes’de şöyle geçmektedir: “RAB Tanrı kadına, “Nedir bu yaptığın?” diye sordu. Kadın, “Yılan beni aldattı, o yüzden yedim.” diye karşılık verdi. Bunun üzerine RAB Tanrı yılanı, “Bu yaptığından ötürü bütün evcil ve yabani hayvanların en lanetlisi sen olacaksın.” dedi, “Karnının üzerinde sürünecek, yaşamın boyunca toprak yiyeceksin. Seninle kadını, onun soyuyla senin soyunu birbirinize düşman edeceğim. Onun soyu senin başını ezecek, sen onun topuğuna saldıracaksın.” RAB Tanrı kadına; “Çocuk doğururken sana çok acı çektireceğim.” dedi, “Ağrı çekerek doğum yapacaksın. Kocana istek duyacaksın, seni o yönetecek.” Kitab-ı Mukaddes (Erişim: 15 Temmuz 2023), Yar. 3:1-24

24 Sin nüshasında “كلذك” kısmı bulunmamaktadır.

25 Ra nüshasında “امدى” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

26 Sin nüshasında “اون كوندر” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “يعنى” kısmı bulunmamaktadır.

28 Ra, nun, be ve sin nüshalarında “اوقمق”, cim nüshasında “اوقومق” şeklinde geçmektedir.

yapışmak¹ ve mescide girmek ve Ka‘be’² tavâf eylemek bu cümle haramdır.³ Sekizinci⁴ hükmi ramazân çıktıkda orucun⁵ kazâ eylemekdür.⁶ Tokuzuncu hükmi⁷ hayız hâlinde kalan⁸ namâzı⁹ bağışlanmışdur. Kazâsı lâzım değildir.¹⁰ Onunci hükmi muṭallekanın ya‘nî¹¹ boşanan ‘avratın üç hayızla ‘iddeti çıkmakdur. Lâyık budur ki bu icmâl-i edillesiyle bir bir tafşil ideyiz.¹² Ammâ hayız hâlinde namâzın hürmeti felikavlihi ‘aleyhi ‘ş-şalâtü¹³ ve ‘s-selâm¹⁴ hayız hâlinde namâz haramdır. Hâyizîñ üzerine kazâsı daḥî lazım¹⁵ olmaz. Şadrü ‘ş-Şeri‘a‘da¹⁶ eydür. Bir hâtûn¹⁷ namâzın evvel vaktinde namâzı kılmayub âḥir vakti olduğda hayız görse arındıkda kazâsı lâzım olmaz. Zîrâ ki¹⁸ ol vaktin âḥirinde ne kadar cüz‘ice zamân kaldısa ol vaktin namâzının sebeb-i vucûbı bulunmuş olur. Lâkin¹⁹ edâya ehliyyeti fevt olduğıçun²⁰ kazâsı lâzım olmaz. Ve eğer²¹ vaktin ya‘nî şalât²² evvelinde hayız görüp âḥir (**Varak 99b**) vaktinde arınsa görelim²³ hayzın onuncı gününün âḥirinde ki²⁴ vaktide²⁵ ise namâza şür‘²⁶ idecek. Ya‘nî yalnız²⁷ Allâhu ekber diyecek miḳdârı zamân kalmış ise ol vaktin kazâsı lâzım olur.²⁸ Eğer²⁹ ancak Allâh dicesek³⁰

1 Be nüshasında “يُشَمِّقُ” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

2 Sin nüshasında sayılan haramlar satır altında kırmızı renkle 1’den 7’ye kadar numaralandırılmıştır.

3 Be nüshasında “سَكْرَانِي” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

4 Ra, nun, be ve cim nüshalarında “اوروجن”, sin nüshasında “اورجين” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “ايملك” şeklinde geçmektedir.

6 Be nüshasında ana nüshada ki dokuzuncu madde atlanmış olup onuncu madde dokuzuncu madde olarak yazılmaktadır.

7 Ra nüshasında “قلان”, nun ve cim nüshalarında “قلان”, sin nüshasında “قلمديغى” şeklinde geçmektedir.

8 Sin nüshasında “نماز” şeklinde geçmektedir.

9 Be nüshasında “حيض حالنده قلان نمازی باغشلنمشر قضاسی لازم دکلر اوننجی” kısmı bulunmamaktadır.

10 Sin nüshasında “مطلقك” kısmı geçmemektedir. “اوننجی حکمی” kısmından sonra sin nüshasında “ارندن” kısmı eklenmiştir.

11 Ra, nun, be ve sin nüshalarında “ايده يز”, cim nüshasında “ايده رز” şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında “المسلوة” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında hadis kırmızı mürekkepli kalemle hareketli yazılmıştır.

13 Hadis, sin nüshasında kırmızı mürekkep ile hareketli olarak yazılmıştır.

14 Cim nüshasında “لازم دخی” şeklinde geçmektedir.

15 Ra ve be nüshalarında “صدرالشریعه”, nun, sin ve cim nüshalarında “صدرالشرعه ده” şeklinde geçmektedir. Sadrüşşeria es-Sâni Ubeydullâh b. Mes‘ûd b. Tâcişşeria Ömer b. Sadrüşşeria el-Evvel Ubeydillâh b. Mahmûd el-Mahbûbî el-Buhârî (ö. 747/1346) Hanefî fakihî ve kelâm âlimidir.

16 Nun nüshasında satır kenarına “اکر بر خاتون یارن نذریم اولسون اورج دوتیم یا نماز قلم حیض کورسه قضاسی لازم اولور ملتقى” kısmı eklenmiştir.

17 Cim nüshasında “که” kısmı bulunmamaktadır.

18 Cim nüshasında “لاکن” kısmı bulunmamaktadır.

19 Ra ve cim nüshalarında “اولدوغچون”, be ve sin nüshalarında “اولدوغچون”, nun nüshasında “اولدوغچون” şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında “اول وقتك یعنی حیضك اكثر مدتلك اخرنده اولنجه اول وقت طاهر بولمق وجوب اولور انکچین قضاسی لازم اولور” kısmı eklenmiştir.

21 Ra nüshasında “یعنی صلوۃ” kısmı satırın altında “صح” notuyla eklenmiştir. Be nüshasında “یعنی صلوۃ” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında “تمارک” şeklinde geçmektedir.

22 Ra ve cim nüshasında “کورلم”, be nüshasında “کورالم”, nun nüshasında “کورلم”, sin nüshasında “کورلم” şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında “که” kısmı bulunmamaktadır.

24 Nun ve sin nüshalarında “وقتده” şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında “يالکوز” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “يالکوز” şeklinde geçmektedir.

26 Cim nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

27 Ra, be, nun ve cim nüshalarında ki “اکر” kelimesi yerine; sin nüshasında “اما” şeklinde geçmektedir.

28 Sin nüshasında “مقداری” kısmı eklenmiştir.

zamān kalmış olsa¹ każāsı lazım olmaz.² Ammā on günden³ eksik günün⁴ vaqtini⁵ āhirinde⁶ arınsa idi⁷ ol vaqtin āhirinden⁸ bir vaqit daḥī girmeye.⁹ Hem gusül hem¹⁰ taḥrīme sığacak¹¹ miḳdārı zamān kaldıysa ol vaqtin każāsı¹² olur ve illā lāzım olmaz. *Eḥī*¹³ *Hāşiyesi*'nde¹⁴ eydür. Eger vaqtin āhirinde farz¹⁵ namāzın kılurken¹⁶ ḥayız görse ol farzın¹⁷ każāsı lāzım olmaz. Ammā nāfile namāz kılurken¹⁸ ḥayız görse nāfilenin każāsı lāzım olur. Zīrā nāfilenin evvelinde ki arılık każānın vücūbına kifāyet ider. Ve daḥī buyurdı ki ḥayız gören ḥātūnlara¹⁹ müstecebdür ki eyyām-ı ḥayızda²⁰ arınıncaya dek²¹ her vaqitte evinin mescidinde kıbleye karşı oturub tesbīḥ²² ve tahlīle meşgūl olub ol vaqtin namāzın edā idecek²³ kadar otursa Ḥaḳ te'ālā ol vaqtin namāzını²⁴ tamāmca kılılmışça²⁵ ecir ve şevāblar²⁶ vire.²⁷ Ve hem eyyām-ı ḥayızda namāzı terk etmekle tārik-i şalātıktan²⁸ emin ola.²⁹ Daḥī Ḥazreti³⁰ 'aleyhi 'ş-şalātu ve 's-selām³¹ buyurdu ki¹ ḳangi²

1 Cim nüshasında "اول ووقت" şeklinde kullanılmıştır. Sin nüshasında "اول ولسه" kelimesinin yazımında farklılık var "اول ولسه" şeklinde kullanılmıştır. Sin nüshasında "اول ولسه" kısmı eklenmiştir. Bu farklılık önemli, şimdiye kadar nüshalarda kelimelerin yazılışında farklılıklar vardı. Burada zıt bir kelime kullanılmış sin nüshasında, tabi bu sonucu ve hükmü değiştirir. "اول ولسه" olursa Allah diyecek zaman olunca kaza gerekir. Ama önceki cümle "اول ولسه" kelimesine daha uygundur.

2 Ra nüshasında varak kenarına "بغنى حيصك اكثر مدتلك آخرنده اولنجه اول وقت طاهر بولنمق سبب" kısmı eklenmiştir.

3 Ra nüshasında varak kenarına "بغنى حيصك اكثر مدتلك آخرنده اولنجه اول وقت طاهر بولنمق سبب و جواب" şeklinde not eklenmiştir. Nun nüshasında varak 3b kenarına "بغنى حيصك اكثر مدتلك آخرنده اولنجه اول وقت طاهر بولنمق سبب و جواب" şeklinde not eklenmiştir. Nun nüshasında, ra nüshasından farklı olarak sonuna "منه" eklenmesi nun nüshasının ra nüshasından sonra yazıldığına işaret olabileceğini göstermektedir.

4 Ra nüshasında varak kenarına "طوفوزده ياييده اوچه دك منه" kısmı eklenmiştir.

5 Sin ve cim nüshalarında "ط" kısmı eklenmiştir. Nun nüshasında varak 3b kenarına "ط" kısmı eklenmiştir.

6 Sin ve cim nüshalarında "وقتند" şeklinde kullanılmıştır.

7 Sin ve cim nüshalarında "آخرنده" kısmı bulunmamaktadır.

8 Sin nüshasında "ايدي" kısmı bulunmamaktadır.

9 Nun, sin ve cim nüshalarında "آخرنده" şeklinde kullanılmıştır.

10 Nun nüshasında "كالمغرب مثلاً" kısmı eklenmiştir. Ra nüshasında satır üzerinde, nun nüshasında satır altında "كالمغرب مثلاً" kısmı eklenmiştir.

11 Sin nüshasında "هم" kısmı bulunmamaktadır.

12 Ra nüshasından satır altına "بغنى الله اكبر ديمك" ise "بغنى الله اكبر ديمك منه" kısmı eklenmiştir.

13 Cim nüshasında "لازم" kısmı eklenmiştir.

14 Sin nüshasında "حلبى" kelimesinden sonra "حلبى" kelimesi eklenmiştir.

15 Hāşīye-i Çelebi, Ahizāde Yūsuf Efendi (ö. 905/1500)'nin eseridir.

16 Nun nüshasında "انجى غسل ايليه انجى تحريمه صبحى زمان قلدسه لازم اولماز عفى عنه منه" notu eklenmiştir.

17 Ra, be ve cim nüshalarında "قوركن", sin nüshasında "قوركن" şeklinde geçmektedir.

18 Cim nüshasında "قوركن" kelimesi yerine "وقتك" kelimesi kullanılmıştır.

19 Ra, be, nun, cim nüshalarında "قوركن", sin nüshasında "قوركن" şeklinde geçmektedir.

20 Be nüshasında "حيفته" kelimesi yerine "حيفته" kelimesi kullanılmıştır.

21 Nun nüshasında "حيفته" şeklinde geçmektedir.

22 Ra ve sin nüshalarında "دق", nun ve cim nüshalarında "دق" şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında "تسبيحه" şeklinde geçmektedir.

24 Ra, be ve cim nüshalarında "ايدجك", sin nüshasında "ايدجك", sin nüshasında "ايدجك" şeklinde geçmektedir.

25 Ra, nun, be ve cim nüshalarında "تمازنى", sin nüshasında "تمازنى" şeklinde geçmektedir.

26 Ra ve be nüshasında "قلمشجه", nun, sin ve cim nüshalarında "قلمشجه" şeklinde geçmektedir.

27 Ra, be ve sin nüshalarında "تواب", nun ve cim nüshasında "تواب" şeklinde geçmektedir.

28 Ra nüshasındavarak99b, nun nüshasında varak4b varaklarının kenarına "بلكه تكبيره الافتاح ده بالك كافيده منه" notu eklenmiştir.

29 Ra ve be nüshalarında "صلوة لقتن", nun nüshasında "صلوة لقتن", sin nüshasında "صلوة لقتن", cim nüshasında "صلوة لقتن" şeklinde geçmektedir.

30 Nun, sin ve cim nüshalarında "و" kısmı eklenmiştir.

31 Sin nüshasında "محمد عليه السلام" şeklinde geçmektedir.

32 Sin nüshasında "عليه السلام" şeklinde geçmekte, "الصلوة" kısmı bulunmamaktadır.

gündüzün² dem³ kesilse yine aḥṣāma deḡ⁴ imsāk eylese ol günün⁵ şavmına kifāyet eylemez. Yine ḡazāsı lāzımdur. Zīrā şabaḥdan şavma ehliyyeti yogudı.⁶ Şavm daḡī mütecezzī degıldür. *Ḥizāne*’de⁷ eydür. Bir ḡātun⁸ dübüründen ḡayz görse namāzın ve orucun terk itmesün. Ol ḡayz degıldür ‘özürdür⁹ ammā cimā’ıḡ ḡürmeti felīḡavlihu¹⁰ Te’ālā **و لا تقربوهن حتى يطهرن**¹¹ ya’ nī ḡātunlarıḡıza ḡayz ḡālinde cima’ eylemen arınmayınca. *Ḥizāne*’de¹² eydür. Bir er¹³ nefsinı zabt idemeyüb¹⁴ ḡayz ḡālinde ehline cimā’ eylese lā budde¹⁵ pişimān olub istiḡfār tevbe¹⁶ eyleyüb¹⁷ ḡayzın evvelinde ise keḡāretiḡün¹⁸ bir altun şadaḡa virsün ve¹⁹ eḡer ḡayzın āḡirinde eylediye²⁰ yarım altun şadaḡa virsün deyū buyurmuş ḡazret-i ‘aleyhi’s-selām.²¹ *Şir’a*’da²² eydür. **(Varak 100b)** Sünnet-i İslāmdandır ki ḡātunlar ḡayz ḡālinde düzgünlenmeye²³ belki eskiceler²⁴ giyüb başın²⁵ gözin pesince²⁶ tuta. Tā ki er²⁷ cimā’a meyil raḡbet etmeye.²⁸ Hem daḡī erler ḡayz ḡālinde cimā’a²⁹ ḡasd itdükde ḡātunlara³⁰ vācibdür ki ḡudreti olduḡunca³¹

1 Be nüshasında “حايض” şeklinde geçmektedir.

2 Be nüshasında “كوندوزك”, nun nüshasında “كوندوزدن” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

4 Ra ve be nüshalarında “اخشامه دق”, nun ve sin nüshalarında “اخشامه دك”, cim nüshasında “اخشامدك” şeklinde geçmektedir.

5 Ra, nun, sin, cim nüshalarında “كونك”, be nüshasında “كونن” şeklinde geçmektedir.

6 Ra, nun ve nüshalarında “يوقدى”, sin nüshasında “يوق ايدى”, cim nüshasında “يوقيدى” şeklinde geçmektedir.

7 Ra, be ve cim nüshalarında “خزانده”, nun ve sin nüshalarında “خزانه ده” şeklinde geçmektedir. *Ḥizānetü’l-fıḡh*, Ebü’l-Leys İmāmü’l-hüdā Nasr b. Muhammed b. Ahmed b. İbrāhīm es-Semerikandī (ö. 373/983)’nin eseridir.

8 Be nüshasında “حاتون” şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında “عردور” şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında “قولله” şeklinde geçmektedir.

11 Bakara 2/22; Be nüshasında âyette ki “يطهرن” kelimesi anlam deḡişikliğine sebep olacak “يطهرهن” şeklinde yazılmıştır

12 Nun ve sin nüshalarında “خزانه ده” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “كشى” kısmı eklenmiştir.

14 Ra nüshasında “ايدميوب”, be nüshasında “ايدميوب”, nun nüshasında “ايميوپ”, sin nüshasında “ايدميوب”, cim nüshasında “ايدميوب” şeklinde geçmektedir.

15 Ra, nun ve be nüshalarında “لا بد”, cim nüshasında “لا بد” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “لا بد” kısmı bulunmamaktadır.

16 Sin nüshasında “توبه استغفار” şeklindedir. Sin nüshasında “اتمك لازمتر اكر جماع” kısmı eklenmiştir.

17 Sin nüshasında “ايليوب” kısmı bulunmamaktadır.

18 Ra, cim nüshalarında “كفارتيجون”, be, nun nüshalarında “كفارتيجون” ve sin nüshasında “كفارت ايجون” şeklinde geçmektedir.

19 Sin nüshasında “و” kısmı bulunmamaktadır.

20 Sin ve cim nüshalarında “ايسه” şeklinde geçmektedir.

21 Ra ve be nüshasında “عليه الصلوة والسلام”, nun nüshasında “عليه الصلوة والسلام”, sin nüshasında “محمد عليه السلام”, cim nüshasında “عليه الصلوة” şeklinde geçmektedir

22 Ra ve be nüshalarında “شرعه ده”, nun, sin ve cim nüshalarında “شرعه” şeklinde geçmektedir. *Şir’atü’l-İslām ilā dāri’s-selām*, Ebü’l-Mehāsın Rükñülislām Sedidüddin Muhammed b. Ebi Bekr İbrāhīm eş-Şarḡī el-Buhārī (ö. 573/1177)’nin eseridir.

23 Nun nüshasında “دوزونيه” şeklinde geçmektedir.

24 Ra nüshasında “اسكيجلر”, be nüshasında “اسكيجه”, nun nüshasında “اسكيجك”, sin nüshasında “اسكيجلر”, cim nüshasında “اسكيجلر” şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında “و” kısmı eklenmiştir. Cim nüshasında “باتش” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “پریشان” cim nüshasında “پلاسجه” şeklinde geçmektedir.

27 Nun ve cim nüshasında “ارلى”, sin nüshasında “ارلى” şeklinde geçmektedir.

28 Ra nüshasında varak kenarına “اتميه” kelimesi şeklinde tashih edilmiştir. Be nüshasında “ايلميه” kelimesine ilaveten “ايلميه” yazılmıştır. Nun nüshasında “اتميه”, sin ve cim nüshasında da “ايلميه” şeklinde geçmektedir.

29 Nun nüshasında “جما” şeklinde kelime yanlış yazılmıştır.

30 Be nüshasında “حاتونلره” şeklinde geçmektedir.

31 Cim nüshasında “ولنفجه” şeklinde geçmektedir.

erini men¹ eyleye.¹ Eger kendi² ihtiyārıyla ere nefsinı teslim eylese ol daḥī ulū³ günāh⁴ işlemiş olur. İkisine bile tevbe⁵ istiğfār lāzımdır. Ve⁶ her ƙanğisi⁷ ḥayz ḥālinde cimā⁸ ı ḥelāl i⁹ tikād eylese ne¹⁰ ūzū billāh kāfir olur. Zīrā ḥürmeti naşşla⁸ şābitdür. Bu daḥī⁹ ma¹⁰ lūm ola ki Allāhu Te¹¹ ālā buyurur ki ḥātunlarıñız¹⁰ veled ekinligidür.¹¹ Veled raḥimde biter gerekse toḥumı öñünden¹² ya yanından ya ardından ekün¹³ hemān toḥum raḥme düşücek yoldan¹⁴ olsun. Ammā erler ḥātunlarına¹⁵ necāset mevzi¹⁶ inden¹⁶ varmağ ƙarāmdır. *Ḥizāne*¹⁷ de¹⁷ eydür.¹⁸ Bir er ¹⁹avratına dübüründen ya²⁰ nī necāset mevzi¹⁹ inden¹⁹ cimā²⁰ eylese günāh-ı kebīradır. Eger mubāḥ i²¹ tikād eylese kāfir olur. Lā raybe²¹ eger bir ḥātunun perdesi yırtılmış olsa²² ya²³ nī iki ƙapusi bir olsa eri aña cima²⁴ itmek ḥelāl degildür.²³ Meger ki maḥall-i cima²⁵ mümkün ola²⁴ ve illā²⁵ ikisinin²⁶ daḥī üzerine²⁷ imtina²⁸ vācibdür.²⁸ Ve²⁹ l-ḥāşılı eyyām-ı ḥayzda²⁹ ³⁰avratdan ³¹uzlet idüb³⁰ ayru³¹ yatmağıla me³² mūruz. Liḳavlihi te³³ ālā *فاعتزلوا النساء في المحيض*¹ Eger bir döşege

1 Sin nüshasında “ايله لر” şeklinde geçmektedir.

2 Cim nüshasında “كنو” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “بيوك” şeklinde geçmektedir.

4 Ye nüshasında “التمش” kısmı eklenmiştir.

5 Sin nüshasında “توبه”, “استغفار”, “و” kısmı ilave edilmiştir.

6 Sin nüshasında “و” kısmı bulunmamaktadır.

7 Ra, be nüshalarında “هر قنسى”, nun, sin nüshalarında “هر قنسى”, Cim nüshasında “هر قنسى” şeklinde geçmektedir. Ayrıca cim nüshasında “كسه” kısmı eklenmiştir.

8 Nun nüshasında “نص ايله” şeklinde geçmektedir.

9 Ra, nun ve sin nüshalarında “بو نخی” kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

10 Be nüshasında “خاتونلریز”, cim nüshasında “خاتونلر” şeklinde geçmektedir.

11 Bakara 2/233. Be nüshasında ekinlik yerine “اكن” kelimesi yazılmıştır. Bu kelimeden sonra “لكن” kelimesi de ilave edilmiştir. Cim nüshasında “اكنلریز” şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında “كرسه” kısmı eklenmiştir. Cim nüshasında “و ياخود” kısmı eklenmiştir.

13 Be, nun ve sin nüshasında “اكرث”, cim nüshasında “اكن” şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında “بولن” kısmı hareketli şekilde yazılmıştır.

15 Be nüshasında “خاتونلرینه”, sin nüshasında “خاتونلریله” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “خاتونلرینه” kısmı burada yazmamaktadır.

16 Cim nüshasında “خاتونلرینه” kısmı burada eklenmiştir.

17 Be nüshasında “خوانده” şeklinde yanlış yazılmıştır. Nun ve sin nüshalarında “خزانة ده” şeklinde geçmektedir. Bu kısım ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

18 Ra nüshasında “ایدر” kısmı satır üzerine yazılmıştır.

19 Cim nüshasında “یعنی نجاست موضعندن” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında “موضعنده” şeklinde geçmektedir.

20 CimāŪ “جماع” yerine cim nüshasında “لواطه” kelimesi geçmektedir.

21 Sin nüshasında “لاریب” kısmı bulunmamaktadır.

22 Sin nüshasında “یرتسه” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “ولسه” kısmı bulunmamaktadır.

23 Livata yapma durumuna düşmemek için söylenmiştir.

24 Sin nüshasında “اكر ممكن اولمز ايسه” kısmı eklenmiştir.

25 Sin nüshasında “و الا” kısmı bulunmamaktadır.

26 Nun nüshasında “ایکسینک” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “جماعدن” kısmı eklenmiştir.

28 Ra nüshasında “ممنله مضاة”, nun nüshasında “ممنله مضاة” şeklinde iki nüshada da kırmızı mürekkeple varak kenarına not eklenmiştir.

29 Nun nüshasında “ایام حیضنده” şeklinde geçmektedir.

30 Be nüshasında “الدوب” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “ایرو” kelimesi yerine “بشق” kelimesi kullanılmıştır.

yatmalu olsalar tekkesin² ya‘nī tuman³ bağını muhkem bağlamak lazımdır. Çizili⁴ tırmağ⁵ cā‘iz degildir. Ammā İmām-ı A‘zām⁶ katında rahmetu‘llāhi Te‘ālā⁷ eger erin nefsi taḳāzā eylese dizinden⁸ aṣāğā⁹ baldırı arasına¹⁰ dayandırmayla¹¹ ya göbegine sürüşdürme¹² ile def‘¹³ (**Varak 101a**) eyleye.¹⁴ İmām-ı¹⁵ Ā‘zām katında.¹⁶ Ammā İmām-ı¹⁷ Muḥammed maḥall-i müştēhiden şaḳınub uyluği arasına tefḥīzi cā‘iz görmüş. Ammā İmām-ı Ā‘zām ḥazretlerinin raḍıya‘llāhu Te‘ālā¹⁸ ‘anh¹⁹ taḳvāsı ve ḥizāḳatı²⁰ ve verā‘ı ne mertebedür? Gör ki ḳurıya²¹ ḳarīb olmayı²² men‘ idüp sarāy ḳapusın bağlamağla²³ emir eyledi ki²⁴ ac iştihālī ehli hevā ve civān ḥazīne-i ḥālī bulub bal bardağına²⁵ eli yetdükde²⁶ barmağ²⁷ baldağ²⁸ emīn mi olur? Yāḥut²⁹ ḳūrī ḳapusın³⁰ emmāre tekkesi tekkesüz³¹ bulsa ḳalkıyub³² icine³³ düşmege³⁴ iḥtiyārı mı ḳalur.³⁵ Bu

1 Bakara 2/222., Sin nüshasında ayet kırmızı mürekkep ile harekeli olarak yazılmıştır. Cim nüshasında ayetin yazdığı satırın üzeri kırmızı mürekkep ile çizilmiştir.

2 “تکسين يعنى تومن” kısmı yerine; sin nüshasında “شلوار” kelimesi kullanılmıştır.

3 Ra, be, nun nüshalarında “چيمان”, cim nüshasında “طومان” şeklinde geçmektedir.

4 Ra ve be nüshalarında “چيزلي”, sin nüshasında “جزلي”, sin nüshasında “چوزلو”, cim nüshasında “چوزولو” şeklinde geçmektedir.

5 Ra, nun, be ve cim nüshalarında “طورمق”, sin nüshasında “دورمق” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “رحمه” kısmı eklenmiştir.

7 Sin nüshasında “الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

8 Ra ve be nüshalarında “ديندن”, nun, sin ve cim nüshalarında “ديزند” şeklinde geçmektedir.

9 Ra nüshasında “يعنى كوبكندن اشاعه ديزندن يوقارويه دكميه عفه عنه” şeklinde, nun nüshasında “يعنى كوبكندن اشاعه دكميه عفه عنه” şeklinde varak kenarına not eklenmiştir.

10 Sin nüshasında “اري ذكرنى دكرمكله” kısmı eklenmiştir.

11 Nun nüshasında “دايندرمه ايله” şeklinde geçmektedir.

12 Sin ve cim nüshalarında “سورشمكله” şeklinde geçmektedir.

13 Ra nüshasında satır kenarına “يعنى كوبكندن اشاعه يه ديزندن يوقارته دكميه عفه عنه”, nun nüshasında “يعنى كوبكندن اشاعه يه ديزندن يوقارته دكميه عفه عنه” şeklinde not eklenmiştir.

14 Sin nüshasında “سروشدر مكله” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “نفسى” kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında “تقضاسنى دفع ايدده” şeklinde geçmektedir.

15 Ra nüshasında “امام” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

16 Cim nüshasında “امام اعظم قنده” kısmı bulunmamaktadır.

17 Ra nüshasında “امام” kısmı satırın üzerinde yazmaktadır.

18 Nun nüshasında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

19 Sin nüshasında “رضي الله تعالى عنه” kısmı bulunmamaktadır.

20 Cim nüshasında “حذاقى” şeklinde geçmektedir.

21 Cim nüshasında “قورويه”, sin nüshasında “قوريه” şeklinde geçmektedir.

22 Nun, be ve cim nüshalarında “الولماغى” şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında “بغلق ايله” şeklinde geçmektedir.

24 Cim nüshasında “كه” kısmı bulunmamaktadır.

25 Cim nüshasında “بال داغنه” şeklinde geçmektedir.

26 Ra, nun, be, sin nüshalarında “بئتكده”, cim nüshasında “بئتكده” şeklinde geçmektedir.

27 Ra, nun, be, sin nüshalarında “بارمق”, cim nüshasında “پارمق” şeklinde geçmektedir.

28 Be, sin ve cim nüshalarında “باغن” şeklinde manası farklı bir kelime yazılmıştır.

29 Nun nüshasında “ياخود” yerine “يا” yazılmıştır.

30 Ra ve be nüshalarında “قوسين”, nun, sin, cim nüshalarında “قوسين” şeklinde geçmektedir.

31 Ra, be, nun, cim nüshalarında “تكه سوز”, sin nüshasında “تكه سز” şeklinde geçmektedir.

32 Ra, be, sin, cim nüshalarında “قالقوب”, nun nüshasında “قالقوب” şeklinde geçmektedir.

33 Sin nüshasında “اچنه”, cim nüshasında “اچنه” şeklinde geçmektedir.

34 Cim nüshasında “دوشمك” şeklinde geçmektedir.

35 Ra, nun ve be nüshalarında “قلور”, sin nüshasında “قيلور” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “قلور” kısmı bulunmamaktadır.

varṭalar¹ mülāḥazasıyla tekkenin² bağlanması lāzım³ buyurdu. Bes⁴ dem kesilmeyince döşeginden ‘uzlet lāzımdur. Beyanü’r-Rivāye’de⁵ eydür. Ḥā’iziñ demi on günden eksikte kesilse ḥātun gusül itmedin⁶ yāḥut vaḳt-i şalāt geçmedin⁷ cimā’ ḥarāmdur. Zirā ihtimāldur ki dem ‘avrat⁸ ya’ni nesne eyleye.⁹ Ammā gusül eylese¹⁰ ya vaḳt-i şalāt geṣse¹¹ kaṭ’ice demin inḳiṭā’ı ḥükminde ḳalub cima’ cā’iz gördiler.¹² Ammā on gün tamāmda¹³ kesilse gusül itmedin cima’ cā’izdür. Vaḳt-i şalāt gecmezse¹⁴ de ammā Ḳur’ān¹⁵ okumağın ḥürmeti feliḳavlihi¹⁶ ‘aleyhi’s-selām¹⁷ لا تقرأ الحائض و النفساء والجنب ” ya’ni ḥā’iz eger nüfsā¹⁸ eğer cünüb Ḳur’ān’dan bütün āyet okumasun. İmām²⁰ Ṭaḥāwī²¹ ve ğayrı e’imme’i ḥā’iz²² ve cünüb Ḳur’ān²³ bir²⁴ āyetden eksik okumayı²⁵ cā’iz gördiler. Meşelā²⁶ بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ bütün²⁷ āyetden üç kelime eksikdür ve ḥā’iz ve nüfsā²⁸ ve cünübe besmele-i tamāmca okumaḳ ca’izdür.²⁹ Ve لا اله

1 Nun nüshasında “ورطه لري”, cim nüshasında “ورطه” şeklinde geçmektedir.

2 Ra nüshasında “تكنن”, nun nüshasında “تكن”, be, sin ve cim nüshalarında “تكه” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “ديو” kelimesinden önce “ديو” kelimesi de eklenmiştir.

4 Ra ve be nüshalarında “نيس”, nun, sin ve cim nüshalarında “نيس” şeklinde geçmektedir.

5 Ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Cim nüshasında “نه” kısmı bulunmamaktadır. Beyānū’r-Rivāye, Sadrüşşeria es-Sāni Ubeydullāh b. Mes’ūd b. Tācişşeria Ömer b. Sadrişşeria el-Evvel Ubeydillāh b. Mahmūd el-Mahbūbī el-Buhārī’nin (ö. 747/1346) eseridir.

6 Ra, nun, cim ve be nüshalarında “اتمدن”, sin nüshasında “اتمدن” şeklinde geçmektedir.

7 Ra, nun, sin ve cim nüshalarında “كچمدن”, be nüshasında “كچمدن” şeklinde geçmektedir.

8 Ra nüshasında “تسنه اقه منه” kısmı sayfa kenarında eklenmiştir. Be nüshasında “تسنه اقه منه” kısmı bulunmamaktadır. Nun, ve cim nüshalarında “تسنه اقه منه” yazmaktadır. Cim nüshasında “عورت” kısmı bulunmamaktadır.

9 “تسنه اقه منه” kelimesinden sonra sin nüshasında “يعني فان كسله ده صكره جماع ايليه” şeklinde geçmektedir.

10 Cim nüshasında “ايلسه” kısmı bulunmamaktadır.

11 Be ve nun nüshalarında “كچسه” şeklinde geçmektedir.

12 Ra nüshasında “جائز” kelimesi yazıldıktan sonra “كورديلر” kelimesi üstü çizilerek satır üzerine “در” eklenmiştir. Ra nüshasında varak kenarına “وقت صلاة كچر سه” şeklinde not eklenmiştir. Nun nüshasında satır altına “وقت صلاة كچر سه اكر كچر سه منه” şeklinde not eklenmiştir.

13 Ra, nun ve be nüshalarında “تتامده”, sin ve cim nüshalarında “تتامده” şeklinde geçmektedir.

14 Ra ve be nüshasında “كچر سه”, nun nüshasında “كچر سه”, sin nüshasında “كچر سه”, cim nüshasında “كچر سه” şeklinde geçmektedir.

15 Ra ve nun nüshalarında “اما قران” kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

16 Sin nüshasında “لقله” şeklinde geçmektedir.

17 Nun nüshasında “عليه الصلوة و السلام” şeklinde geçmektedir.

18 Ra, be nüshalarında “لاتقرأ”, nun, cim nüshalarında “لاتقرأ”, sin nüshasında “لا تقرأ” şeklinde geçmektedir. Hadis, sin nüshasında kırmızı mürekkeple harekeli olarak yazılmıştır. Ebū İlsā Muhammed b. İlsā b. Sevre (Yezîd) et-Tirmizî, *Sünenü t-Tirmizî*, nşr. Sa’id Abdurrahmân er-Raşid (Riyad: Mektebetü el-Me’ârif, 1238/1823), “Tahâre”, 98 (no: 131); Ebū Abdillāh Muhammed b. Yezîd Mâce el-Kazvîni, *Sünenü İbn Mâce*, nşr. Ebū Abeyde b. Hasan el-Selman (Riyad: Mektebetü el-Me’ârif, 1237/1918), “Tahâre”, (105).

19 Cim nüshasında “نفاس” şeklinde geçmektedir.

20 Ra, nun ve sin nüshalarında “امام” kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bu kısım cim nüshasında son harfi eksik olarak “اما” şeklinde kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

21 Sin ve cim nüshalarında “طحاوى” kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

22 Be nüshasında “حائض” şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında “قرانى”, sin nüshasında “قرانن” şeklinde geçmektedir.

24 Cim nüshasında “ير” kısmı bulunmamaktadır.

25 Ra ve be nüshalarında “اوقومى”, nun, sin ve cim nüshalarında “اوقومى” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “انا اعطينا ديسه الكوثرى ديمسه” kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında “بسم الله الرحمن الرحيم” kısmı bulunmamaktadır. “اكسندر” kelimesinden sonra “انه” eklenmiştir. Sin nüshasında “مثلا انا اعطينا ديسه الكوثرى ديمسه جازدر” kısmı eklenmiştir.

27 Nun nüshasında “بنون” kısmı bulunmamaktadır.

28 Cim nüshasında “نفاس” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “و حائض و نفاس و جنبه بسملة تمامجه اوقومى جازدر” kısmı bulunmamaktadır.

الله demek ve الحمد لله ¹ daḥī bunun emşālî demek ² cā'izdür. (Varak 101b) Eğer Hâḳ Te'ālā'nın ni'etine şükür murād ³ idinüb ⁴ Şüre'i Fātiḥa üç ⁵ dört āyet ⁶ okusa cā'izdür. İmam-ı ⁷ Kerḫī eydür. Hā'iz Qur'an okumaḳ ⁸ istese her kelimeye kese iki kelime-i bir uḡurdan ⁹ okumaya. ¹⁰ Meşelā ¹¹ الحمد لله diye kese الله diye kese رب diye kese. Muttaşılan okumaḳ ¹² menhīdur. Ammā abdestsüz ¹³ kişi ezber Qur'an okumaḳ ¹⁴ cā'izdür. Zirā hadeş ādemoḡ ¹⁵ aḡzına sirāyet eylemez. ¹⁶ Ammā ḫayız eger nifās ¹⁷ eger cenābet ¹⁸ aḡza hulūl ider. Anınçün ki ¹⁹ bunlara ²⁰ ḡusūl itdükde mażmaḫa farzdur. Muḫaddeşe sünnetdür. Beyānū r-Rivāye'de ²¹ eydür. ²² Uşācıklar ²³ okudan ²⁴ ḫātunlar ḫayız hālinde lāyık budur ki Qur'an'ı ²⁵ kelime kelime ta'līm eyleye. Ya nışf āyeti tā'līm ide. ²⁶ Onı bildikte nışf āḫirini ta'līm ide. ²⁷ Āyet tāmme-i ²⁸ bir uḡurdan ²⁹ okudmak ³⁰ ḫarāmdur. Hızāne'de ³¹ eydür. Hā'iz ³² cünüb ve nüfsā İncil ve ³³ Tevrātı ³⁴ okumaḳ mekrūhdur. ³⁵

1 الحمد لله kelimesinden sonra sin nüshasında ديمك kelimesi geçmektedir.

2 Sin nüshasında "وقمق" kelimesi yerine "ديمك" kelimesi kullanılmıştır.

3 Nun nüshasında "مراد" kısmı bulunmamaktadır.

4 Ra, be, sin nüshalarında "الدينوب", nun nüshasında "الدينوب" ve cim nüshasında "اينوب" şeklinde geçmektedir.

5 Be, nun, sin ve cim nüshalarında "اوج" şeklinde geçmektedir.

6 Ra, nun, be ve cim nüshalarında "ايت", sin nüshasında "ايت" şeklinde geçmektedir.

7 Ra, nun ve cim nüshalarında "امام" kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

8 Ra, nun ve be nüshalarında "اوقمق", sin ve cim nüshalarında "اوقمق" şeklinde geçmektedir.

9 Ra, be ve cim nüshalarında "اوغوردين", nun nüshasında "يوغوردين", sin nüshasında "اوغره دن" şeklinde geçmektedir.

10 Ra, be ve sin nüshalarında "اوقميه", nun ve cim nüshalarında "اوقميه" şeklinde geçmektedir.

11 Be nüshasında "مثلا" kısmı bulunmamaktadır.

12 Ra, be, sin, cim nüshalarında "اوقمق", nun nüshasında "اوقمق" şeklinde geçmektedir.

13 Ra, be, nun nüshalarında "ابست سوز", sin ve cim nüshalarında "ابستسوز" şeklinde geçmektedir.

14 Ra nüshasında "اوقمق" satır üzerine eklenmiştir.

15 Sin nüshasında "ادمك" kelimesi yerine "كشك" kelimesi kullanılmıştır.

16 Sin nüshasında "اتمز" şeklinde geçmektedir.

17 Ra nüshasında "اكر نفاس" kısmı sayfa kenarında eklenmiştir.

18 Cim nüshasında "جنب" şeklinde geçmektedir.

19 Nun nüshasında "انكجونه" şeklinde geçmektedir.

20 Nun, sin ve cim nüshalarında son harfin eksik yazılmasıyla "بونلر" şeklinde yazılmıştır.

21 Ra, nun, be ve sin nüshalarında "بيان الرواده", cim nüshasında eser ismi yanlış yazılarak "بيان ارواده" şeklinde geçmektedir. Ra ve nunnüşalarında "بيان" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Sin nüshasında "بيان الروايه ده" adlı eser isminin tamamı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

22 Sin nüshasında "ايدر" kısmı bulunmamaktadır.

23 Ra, nun ve be nüshalarında "اوشاجطر", sin nüshasında "اوشجطر" şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında "بيان الروايه ايدر فقه و بيان الروايه ايدر" kısmı bulunmamaktadır.

24 Ra, nun ve be nüshalarında "اوقودن", sin nüshasında "اوقدن" şeklinde geçmektedir.

25 Ra ve be nüshalarında "قران", nun ve sin nüshalarında "قراني" şeklinde geçmektedir.

26 Nun ve sin nüshalarında "ايله" şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında "اني بلذكه نصف اخرين تعليم ايله" kısmı bulunmamaktadır.

28 Ra, nun ve be nüshalarında "اية تامه", sin nüshasında "اية تام يى" şeklinde geçmektedir.

29 Ra, nun ve be nüshalarında "اوغوردين", sin nüshasında "اوغره دن" şeklinde geçmektedir.

30 Nun ve cim nüshalarında "اوقمق" kelimesi yerine "اوقمق" kelimesi yazılmıştır.

31 Ra nun ve sin nüshalarında "خزانده" kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Bu kısım nun ve sin nüshalarında "خزانده ده" şeklinde yazılmıştır.

32 Nun ve sin nüshalarında "و" kısmı eklenmiştir.

33 "اينجيل" ile "توراتى" arasında sin nüshasında "و" kısmı bulunmamaktadır.

34 Nun nüshasında "و زبورى" kısmı eklenmiştir.

35 Ra nüshasında sayfa kenarına "اهم مطلب" şeklinde not eklenmiştir.

Zîrâ cümlesi Kelāmullāh'dur.¹ Hükmi mensuḥ oldise daḥi İmām² Mālik rahmetu'llāhi Te'ālā³ cünüble⁴ ḥā'izi fark eylemiş ki ḥā'iz Ḳur'ân okumağa⁵ muhtâc olsa okumağ⁶ cā'iz dimiş.⁷ Zîrâ ḥayız semāvidür izālesine ḥā'iz ḳādir degildür. Ammā cünüb okumağ⁸ dilese cā'iz degildür. Zîrâ cenābet cünübün kesbidür. Ğusül ile⁹ izālesine¹⁰ ḳādirdür. İmām Ā'zām ḳatında rahmetu'llāh Te'ālā¹¹ ikisinin¹² bile¹³ hükmü birdür. Ḳur'ân okumağ¹⁴ ḥarām olmada ki baḥiṣ evvelinde geçen¹⁵ ḥadiṣ¹⁶ delili ile¹⁷ İmām Mālik¹⁸ rahmetu'llāh¹⁹ delili gerçi²⁰ zāhiran²¹ ma'ḳuldur. Ammā menḳül ḳatında bāṭıl nāmaḳbūldur ki akılla²² ṣāri'a mu'ārazaḍur.²³ Ammā muṣḥāfa messūḡ ḥürmeti feliḳavlihi²⁴ Te'ālā (Varak 102a) لا يمسه الا المطهرون²⁵ ya' nī ḥā'iz ve nüfsā ve cünüb muṣḥāf-ı ṣerīfe²⁶ yapışmağ ḥarāmdur. İllā ğilāfına²⁷ ya' nī torbasına²⁸ ya' nī yapışıcı²⁹ cā'izdür. Yeḡiyle yapışmağ ṣaḥīḥ budur ki³⁰ mekrūhdur. Zîrâ labisden³¹ cüzdür. Ammā abdestsüz³² sübyān yapışmağa ruḥṣat³³ vardur. Zîrâ şübyān mükellef degildür. Dā'imā

1 Ra nüshasında "در" kısmı sayfa kenarına elenmiştir. Nun nüshasında "كلام الله" şeklinde geçmektedir.

2 Ra ve nun nüshalarında "امام" kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

3 Sin nüshasında "الله تعالى" kısmı bulunmamakta kısaltma yapılmıştır. Sin nüshasında "امام مالك رحمه" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

4 Sin nüshasında "جنب ايله" şeklinde geçmektedir.

5 Ra, be ve sin nüshalarında "واقعه", nun nüshasında "واقعه" şeklinde geçmektedir.

6 Ra, be ve sin nüshalarında "واقق", nun nüshasında "واقق" şeklinde geçmektedir.

7 Ra nüshasında "تيمشدر" şeklinde yazılıp "در" kısmının üzeri kırmızı mürekkep ile karalanmıştır.

8 Ra, be, sin nüshalarında "واقق", nun nüshasında "واقق" şeklinde geçmektedir.

9 Ra ve be nüshalarında "غسله", nun ve sin nüshalarında "و غسل ايله" şeklinde geçmektedir.

10 Ra ve be nüshalarında "از السنه", nun ve sin nüshalarında "از اله سنه" şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında "رحمة الله تعالى" kısmı bulunmamaktadır.

12 Ra, be, nun nüshalarında "اكنك", sin nüshasında "ايكنك" şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında "بله" kısmı bulunmamaktadır.

14 Ra, be, sin nüshalarında "واقق", nun nüshasında "واقق" şeklinde geçmektedir.

15 Ra, be ve sin nüshalarında "كجن", nun nüshasında "كجن" şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında "حديثك" şeklinde geçmektedir.

17 Ra, be ve nun nüshalarında "دليلي ايله", sin nüshasında "دليليله" şeklinde geçmektedir.

18 Ra ve nun nüshalarında sadece "امام" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Sin nüshasında ise "امام مالك رحمه" kısmının tamamı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

19 Nun nüshasında "تعالى" kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında "الله" kısmı bulunmamaktadır.

20 Ra nüshasında "كرجيه", nun nüshasında "كرجه", be ve sin nüshalarında "كرجه" şeklinde geçmektedir.

21 Sin nüshasında "و" kısmı eklenmiştir.

22 Ra, nun ve be nüshalarında "عقله", sin nüshasında "عقل ايله" şeklinde geçmektedir.

23 Be nüshasında "مضارضدر" şeklinde geçmektedir.

24 Ra, nun ve be nüshalarında "ظلوله", sin nüshasında "قوله" şeklinde geçmektedir.

25 Vāki'a 56/79. Āyet, sin nüshasında kırmızı mürekkep ile harekeli olarak yazılmıştır.

26 Sin nüshasında "صحفه" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "تشریفه" kısmı bulunmamaktadır.

27 Nun ve be nüshalarında ki "الاغلافه يعنى تروسنه" kısmı yerine sin nüshasında "اكر مصحفك كسه سيله ياپئشه يكيه ياپئش مكرود در" kısmı yazılmıştır.

28 Be nüshasında "تروسنه" şeklinde farklı bir kelime yazılmıştır.

29 Ra nüshasında "يعنى ياپئشى" kısmı satır altına yazılmıştır.

30 Sin nüshasında "صحيح بودر كه" kısmı yazılmamıştır.

31 Lābis: Giyen, giyinmiş, giyinen. Yen de onun bir parçasıdır.

32 Ra, be, nun nüshalarında "اينست سوز", sin nüshasında "اينستسز" şeklinde geçmektedir.

33 Ra ve be nüshalarında "رخصت", nun ve sin nüshalarında "رخصت" şeklinde geçmektedir.

abdestle olmakda¹ harac² vardır.³ Eger tā' lîmi şübyânın bulūğları⁴ zamânına te'ḥîr olsa hıfz-ı Qur'ân zâyi' olur ki şübyanın ezberlemesi mermere yazılmış gibi⁵ kalb şaḥîfesinden yuyulmaz.⁶ Ya' nî büyüdükte unutmaz.⁷ Eger akçede⁸ ya altunda Şüre-i İhlâş ya ğayrı âyet yazılmış olsa aña daḥî yapışmak ḥarâmdur. İllâ kesesi ile tıdmak⁹ câ'izdür. Ammā¹⁰ altun akçe sikkesinde ḥurûf-ı hecâ¹¹ vardır.¹² Anı keseyle ya kesesüz¹³ cebine koyub üstine¹⁴ oturmak daḥî ḥarâmdur ki¹⁵ ḥurûf-u Qur'ân'a ihânetdür.¹⁶ *Beyānu'r-Rivāye*'de eydür.¹⁷ Fıkıh ve sünen kitâblarına ve şol kitâblar ki¹⁸ istidlâl için¹⁹ anda âyet yazılmışdır. Aña daḥî yapışmak ḥarâmdur. Ammā²⁰ mescide girmegün²¹ ḥürmeti felîḳavliḥi²² 'aleyhi's-selām²³ لا²⁴ لاجنب²⁵ ya' nî buyurur ki ben ḥelâl kılmazam²⁶ ḥâyiziñ ve cünübün mescide girmesin.²⁷ Nüfsā²⁸ daḥî bu ḥükümdedir.²⁹ Ammā bir³⁰ maşlahât için³¹ girmek³² lâzım gelse teyemmüm eyleyüb

1 Nun nüshasında "اولمده" şeklinde yazılmıştır.

2 Harac: Zorluk. Güçlük. Sin nüshasında "حراج" kelimesi yerine "كركك" kelimesi geçmektedir.

3 Be nüshasında "زيرا صبيان مكلف دكلر دائما ابداستله اولمده حرج واردر" kısmı sayfa kenarına eklenmiştir ve tahsis edilmiştir.

4 Sin nüshasında "بلوغرى" şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında "كيدر" şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında "يولمماز" kelimesi yerine "چقمز" kelimesi kullanılmıştır.

7 Sin nüshasında "يعنى يويونكه اونتمز" kısmı bulunmamaktadır.

8 Nun nüshasında "اقچه ده" şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında "طونمق" kelimesi yerine "ياشمق" kelimesi kullanılmıştır.

10 Ra ve nun nüshalarında "اما" kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

11 Nun nüshasında "حجه" şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında "وار اوکسه" şeklinde geçmektedir.

13 Ra ve nun nüshalarında "كسيه يا كسه سوز", sin nüshasında "كسه سيه يا كسه سوز" şeklinde geçmektedir.

14 Ra nüshasında "ستته" kısmı sayfa kenarına eklenmiştir.

15 Be nüshasında "انى لسلماه ياكسه سوز جيبه قويوب اوسته اوتورمك دخی حرامدر" kısmı bulunmamaktadır.

16 Be nüshasında "هائندر" şeklinde geçmektedir.

17 Cim nüshasının eksik olan kısmı buradan başlamaktadır. Ra ve nun nüshalarında "بيان" kısmı, sin nüshasında "بيان الروايه ده" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Nun nüshasında eser ismi "بيان الروايه" şeklinde yanlış yazılmıştır.

18 Nun ve cim nüshalarında "كتابلره كه" şeklinde geçmektedir.

19 Ra, cim nüshalarında "ايچون", nun nüshasında "ايچون", be ve sin nüshalarında "اچون" şeklinde geçmektedir.

20 Ra, nun ve cim nüshalarında "اما" kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

21 Ra, nun nüshalarında "كرمك", be nüshasında "كرمك", sin ve cim nüshalarında "كرمك" şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında "قولله" şeklinde geçmektedir.

23 Nun ve cim nüshalarında "الصلوة و السلام" şeklinde geçmektedir.

24 Be ve cim nüshalarında "الجنب" şeklinde geçmektedir.

25 Hadis, sin nüshasında kırmızı mürekkeple harekeli olarak yazılmıştır. Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî el-Ezdî, *Sünen-ü Ebî Dâvûd*, nşr. Sa'id b. Abdurrahman er-Reşid (Riyad: Mektebetü el-me'ârif, ts.), "Tahâre", 93.; İbn Mâce, "Tahâre", (127).

26 Sin nüshasında "قلم" şeklinde kelime farklı yazılmıştır.

27 Ra ve be nüshalarında "كرمسين", nun ve sin nüshalarında "كرمسين", cim nüshasında "كرمسين" şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında "نفاس" şeklinde farklı anlama gelen bir kelime kullanılmıştır.

29 Ra nüshasında "در" kısmı sayfa kenarına eklenmiştir.

30 Cim nüshasında "بر" kısmı bulunmamaktadır.

31 Ra, cim nüshalarında "ايچون", nun nüshasında "ايچون", be ve sin nüshalarında "اچون" şeklinde geçmektedir.

32 Be nüshasında "كرمك" kısmı bulunmamaktadır.

gire. Maşlaḥatdan sonḡa¹ eglenmeyüb çıka ve daḡī ḡā'iz Kā'be'i daḡī² ṭavāf itmek ḡarāmdur. Eger su'āl olunursa ki ḡā'iz mescide girmek ḡarām didük. Ṭavāf itmek daḡī ḡarāmdur dimege ne³ ne ḡācet ki⁴ Kā'be ṭavāfı mescide girmeyince mümkün olmaz. Cevāb budur ki ḡaccıḡ⁵ iki farzı⁶ vardır. Birisi⁷ ṭavāf birisi⁸ daḡī 'Arafat'da vaḡfeye ṭurmak vaḡfe ṭavāfdan ḡavīdür. ḡāyız ve (**Varak 102b**) vaḡfeye ṭurmak cā'izdür. Çünki ḡavī farz ḡā'ize⁹ cā'iz olıcak¹⁰ farzıḡ za'īfī cā'iz olmaḡ daḡī evlā dimeḡ¹¹ vehmini def' idüb müstaḡil ṭavāfı¹² daḡī ḡarāmdur didük. Ve eger¹³ yine su'āl olunursa ki¹⁴ çünki ḡaccıḡ ḡavī rüknü vaḡfe¹⁵ ḡā'ize¹⁶ cā'iz olucaḡ. Za'īf rüknü niçün¹⁷ cā'iz olmaya? Cevāb virürüz ki¹⁸ eşyāda ibāḡat aşıldur. ḡāyize aşıll ikisi bile¹⁹ ḡelāl olmaḡdır. Lāḡin ḡazret-i²⁰ 'aleyhi's-selām²¹ buyurdu ki²² الطواف بالبيت صلوۃ²³ Pes şāri' ḡā'ize ṭavāfı²⁴ ḡarām itmiş oldu. Vuḡūfu²⁵ ibāḡat²⁶ aşılyıye üzre bākī ḡaldı. Bunun emşālī çoḡdur. Ammā ḡayız ḡālinde ḡılınmayan²⁷ namāz baḡışlandı. Şavmıḡ ḡazāsı lāzım olduḡunun²⁸ sebebi budur ki her ayıḡ on²⁹ gүнün ḡayız yigirmi gүнün¹ ṭuhūr ya'nī arılıḡ olıcak ayda

1 Be ve cim nüshalarında “صكره” şeklinde geçmektedir.

2 Be ve sin nüshalarında “نخی” kısmı bulunmamaktadır.

3 Sin nüshalarında “اكر سوال اولئورسه كه حائض مسجد كرمك حرام ديك طواف ايتك دخی حرامدر ديمكه” kısmı bulunmamaktadır.

4 Sin nüshasında “كه” kısmı bulunmamaktadır.

5 Nun nüshasında varak kenarına “فرضك ضعيفي اولور مي و مراد شريفلى نه اولامنه” şeklinde not eklenmiştir.

6 Ra, be nüshalarında “فرض” nun, sin ve cim nüshalarında “فرضى” şeklinde geçmektedir.

7 Ra, be, sin, cim nüshalarında “برىسى” nun nüshasında “برىسى” şeklinde geçmektedir.

8 Ra, be, sin, cim nüshalarında “برىسى” nun nüshasında “برىسى” şeklinde geçmektedir.

9 Cim nüshasında “حائضه” kısmı bulunmamaktadır.

10 Ra, nun, sin, cim nüshalarında “اولجى” be nüshasında “اولجى” şeklinde geçmektedir. Ra nüshasında varak kenarına “ع” kaydı ile “فرضك ضعيفي اولور مي و مراد” kaydı ile “اولجى” şeklinde üzerini çizilmiş not eklenmiştir.

11 Cim nüshasında “دينك” şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında “طواف” şeklinde yazılmıştır.

13 Sin nüshasında “اكر” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

14 Sin nüshasında “اولئوركه” şeklinde geçmektedir.

15 Ra nüshasında “وقفه” kısmı satır üzerine eklenmiştir. Sin nüshasında “وقفه در” şeklinde geçmektedir.

16 Cim nüshasında “حائض” şeklinde geçmektedir.

17 Ra nüshasında “تيجون” be ve nun nüshalarında “تيجون” sin ve cim nüshalarında “تجون” şeklinde geçmektedir.

18 Ra ve be nüshasında “ويروز كه” nun ve cim nüshalarında “ويروز كه” sin nüshasında “ويروز كه” şeklinde geçmektedir.

19 Ra, be, nun, cim nüshalarında “بله” sin nüshasında “بيله” şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında “محمد” kelimesi eklenmiştir.

21 Nun nüshasında “رسول اكرم صلى الله و سلم” Cim nüshasında “عليه الصلوة و السلام” şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında “بيورركه” şeklinde geçmektedir.

23 Ra nüshasında varak kenarına “يعنى طواف نماز كيپر ددى نمازيسه جائز دكلر بو دخی جائز اولمادی عفى عنه” şeklinde not eklenmiştir. Hadis sin nüshasında kırmızı mürekkeple hareketli olarak yazılmıştır. Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî en-Nesâî, *Kitâbu's-Sünenü'n-Nesâî*, nşr. Şuayb Arnavud (Beyrut: Müessesetü er-Risâletü, 1421/2001) “Menâsik”, 126; Ebû Muhammed Abdullah b. Abdîrrahmân b. el-Fazl ed-Dârimî, *Kitâbu'l-Müsne'dü'l-Câmi'*, nşr. Nebil b. Hâşim b. Abdullah'l-Ġamrî (Beyrut: Daru'l-Beşerî'l-İslâmiyye 1434/1983), “Menâsik”, 32.

24 Ra, be, nun nüshalarında “طواف” sin ve cim nüshalarında “طوافى” şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında “وقفه” şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında sayfa kenarına “يعنى طواف نماز كيپر ددى نماز ايسه جائز دكلر بو دخی جائز المادى عفى عنه نيه” şeklinde not eklenmiştir.

27 Ra, be, nun, cim nüshalarında “قلنمين” sin nüshasında “قلنمين” ieklinde geçmektedir.

28 Ra nüshasında “اولدوغاك” nun, be, sin ve cim nüshalarında “اولدوغاك” şeklinde geçmektedir.

29 Ra nüshasında “اون” kısmı satır üzerine yazılmıştır.

on gün hayızın namāzı vitre² altmış vakit namāz olur. Eğer hayız günlerinin namāzı bağışlanmasa idi³ her ayın yigirmi⁴ gününde altmış vakit namāz kaẓā⁵ ve yüz yigirmi vakit edā kılmak lāzım⁶ olurdu.⁷ Hātunlara bu teklif Benī İsrā'il gibi hayli ağır ve meşakkat olur⁸ idi. Pes Hāk te'ālā ümmet-i Muḥammed'e⁹ kemāl-i lütfundan hürmet idüb hayız günlerinin namāzını 'afv eyleyüb¹⁰ bağışladı. ¹¹ الحمد لله الذي وضع الامر عن أمماتنا¹² Ammā¹³ Ramaẓān yılda bir gelür bir yıl içinde¹⁴ on günlük şavmın¹⁵ kaẓāsı āsān olmağın şavmın kaẓāsın¹⁶ buyurdu. Ammā¹⁷ hayızın onuncu hükmi¹⁸ muṭalleḡanın 'iddeti hürre¹⁹ eger ḡalā'ik²⁰ hayızla çıkar. Hāmīl²¹ olmayacak²² fasıl²³ lāyıkdur ki erinden ayrılan²⁴ hātunların²⁵ 'iddeti aḡvālın aḡsāmıyla²⁶ beyān ideyüz²⁷ tāki mübtelā olanlar²⁸ ḡālīn ve me'ālīn bilüb aḡa göre (Varak 103a) tedārikin²⁹ idüb bu faḡīri rahmet du'āsıyla³⁰ yād iderler.³¹ Ey duḡterānım ya'nī ey kızlarım³² ma'lūmuḡuz³³ ola ki erinden ayrılub 'iddet çekmeḡün³⁴ sebebi üçdür.¹ Birisi² ṭalāk iledur ve birisi³ daḡī

1 Cim nüshasında "كونك" şeklinde geçmektedir.

2 Sin nüshasında "وتر ايله" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "بتله" kısmı eklenmiştir.

3 Ra, be nüshalarında "باغشلميه ايدى", nun nüshasında "باغشلميه ايدى", sin nüshasında "باغشلميه ايدى", cim nüshasında "باغشلميه ايدى" şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında "اون" şeklinde diğer nüshalardan sayı farkı bulunmaktadır.

5 Ra nüshasında varak kenarına "يعنى اون كونك قضاسى عفى عنه" şeklinde not eklenmiştir.

6 Nun nüshasında varak 7b kısmının kenarına "يعنى اون كونك قضاسى عفى عنه منه" şeklinde not eklenmiştir.

7 Ra nüshasında "نخى" kısmı satırın üzerine eklenmiştir. Be nüshasında "ولور" şeklinde geçmektedir. Be nüshasında "نخى" kısmı eklenmiştir.

8 Ra nüshasında "ولور" kısmı satır üzerine eklenmiştir. Nun, sin ve cim nüshalarında "ولور" kısmı bulunmamaktadır.

9 Nun nüshasında "محمد" şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında "ايوب" şeklinde geçmektedir.

11 Arapça ifade, "annenlerimizin üzerinden sıkıntıyı kaldıran Allah'a hamdolsun" anlamındadır.

12 Ra ve be nüshalarında "والامر", nun, sin ve cim nüshalarında "الاخر" şeklinde geçmektedir. Dua, sin nüshasında kırmızı mürekkeple hareketli olarak yazılmıştır.

13 Ra ve nun nüshalarında "اما" kelimesi kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

14 Nun nüshasında "ايجده" şeklinde geçmektedir.

15 Nun, sin ve cim nüshalarında "صومك" şeklinde geçmektedir.

16 Nun nüshasında "قضاسن", cim nüshasında "قضاسى" şeklinde geçmektedir.

17 Ra, nun ve sin nüshalarında "اما" kelimesi kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

18 Sin nüshasında "بودر كه" kısmı eklenmiştir.

19 Cim nüshasında "و" kısmı eklenmiştir.

20 Sin nüshasında "حره اكر حلائق" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

21 Cim nüshasında "حامله" şeklinde geçmektedir.

22 Ra, be, nun, nüshalarında "اولميجق", cim nüshasında "اولميجق", sin nüshasında "اولميجك" şeklinde geçmektedir.

23 Ra, nun, sin ve cim nüshalarında "فصل" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Ra nüshasında sayfa kenarına "بيان عادات" kısmı eklenmiştir.

24 Ra, be, cim nüshalarında "ايريلان", nun ve sin nüshalarında "ايريلن" şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında "خاتونك" şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında "اقسامله" şeklinde geçmektedir.

27 Be nüshasında "ايدو" kısmı satır üzerinde yazılmıştır. Sin nüshasında "احوالى بو محله بيان اولنه" şeklinde geçmektedir.

28 Sin nüshasında "اولانلر" şeklinde geçmektedir.

29 Cim nüshasında "تدارك" şeklinde geçmektedir.

30 Ra nüshasında "ء" kaydıyla "يعنى رحمته اكلر عفى عنه" şeklinde not eklenmiştir.

31 Ra nüshasında "ايدالر", nun, sin ve cim nüshalarında "ايدلر", be nüshasında "ايدلر" şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında varak 7b kenarına "يعنى رحمت ايله اكلر" kısmı eklenmiştir.

32 Ra nüshasında "يعنى اى قيزلرم" ifadesi varak kenarına eklenmiştir. Diğer nüshalarda bulunmamaktadır.

33 Be nüshasında "معلومك" şeklinde geçmektedir.

34 Ra, nun nüshalarında "چكمكوك", be nüshasında "چكمكوك", sin nüshasında "حكمنن", cim nüshasında "چكمكك" şeklinde geçmektedir.

ölümledür⁴ ve⁵ birisi⁶ daḥī fesihledür.⁷ İddet çeken hātunlar⁸ daḥī iki dürlüdür.⁹ Birisi hürredür ya‘ nī kişi ‘ayālidür. Birisi¹⁰ daḥī ḥalā’ık cinsidur ki ḥarb-i kāfir¹¹ ‘ayālidür. Boşanan ‘avratlar daḥī iki dürlüdür. Birisi¹² ḥayız görendür. Birisi¹³ daḥī¹⁴ ḥayızından kalmış ḫaricıklar¹⁵ ki aḡa¹⁶ āyise dirler.¹⁷ Ammā¹⁸ boşanan ḥayız gören hürre ise anun ‘iddeti üç¹⁹ ḥayz-ı kāmildür. Ve²⁰ eğer²¹ ḥalā’ık ise nıṣf-ı hürredür ki iki ḥayz-ı kāmildür. Nıṣf-ı hürre olıcaḡ kıyās buydı.²² Bir buçuḡ ḥayız olaydı²³ lakin ḥayz-ı mütecezzī olmamaḡın²⁴ şer‘ buçuḡı²⁵ bütün taḡdīr eyleyüb iki ḥayız buyurdı. Eğer muṭalleḡa ṭoḡuz²⁶ yaşıdan aṣaḡa olsa ya āyise olsa²⁷ hürrenün ‘iddeti üç²⁸ aydur. Ḥalāyıkın ‘iddeti bir buçuḡ²⁹ aydur ki kırık beş gündür. Āyisenin ve sinn-i āyāsın beyānı bāb-ı istiḥāzade tamām³⁰ gelse gerek.³¹ Ammā ümm-i veled ya‘ nī efendisinden³² uṣaḡı olan ḥalāyıkın efendisi³³ ölse yāḥud azād eylese ol ümm-i veledin daḥī ‘iddeti hürretü’l-

1 Nun nüshasında “اوجدر” şeklinde geçmektedir.

2 Nun nüshasında “برى”, sin nüshasında “برى” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında bu kısım kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

3 Sin nüshasında “برى” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında bu kısım kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

4 Sin nüshasında “الوم ايله در”, cim nüshasında “اولوميله در” şeklinde geçmektedir.

5 Ra nüshasında “و” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

6 Sin nüshasında “برى” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında bu kısım kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

7 Cim nüshasında “امدى” kısmı eklenmiştir.

8 Be nüshasında “الومله در برىسى دخی فسخله دروادت چکن خاتونلر دخی” kısmı bulunmamaktadır.

9 Ra ve be nüshalarında “درلدر”, nun, sin ve cim nüshalarında “درلودر” şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında “برى” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında bu kısım kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

11 Ra nüshasında “كافر” kelimesi ki defa yazılmıştır. İlk yazılanın üstü çizilmiştir. Be nüshasında “كافر” ifadesi iki defa yazılmıştır. Sin nüshasında “جنگ كافرلرنىك” şeklinde yazılmıştır.

12 Sin nüshasında “برى” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında bu kısım kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

13 Sin nüshasında “برى” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında bu kısım kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

14 Sin ve cim nüshalarında “دخی” kısmı bulunmamaktadır.

15 Ra ve be nüshalarında “قرىچقذر”, nun, sin ve cim nüshalarında “قارىچقذر” şeklinde geçmektedir.

16 Ra, be nüshalarında “اكا”, un nüshasında “اگه”, sin nüshasında “اكه”, cim nüshasında “انلره” şeklinde geçmektedir.

17 Cim nüshasında “درلدر” şeklinde geçmektedir.

18 Ra, nun ve sin nüshalarında “اما” kelimesi kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

19 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında “و” kısmı bulunmamaktadır.

21 Sin nüshasında “اكر” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

22 Ra nüshasında “بو ايدى”, nun, sin, be ve cim nüshalarında “بو ايدى” şeklinde geçmektedir Sin nüshasında “كه” eki eklenmiştir.

23 Sin nüshasında “وله” şeklinde geçmektedir. Ra nüshasında varak103a kenarına “يعنى حىض بوتندر بوزلماز عفى عنه” şeklinde not eklenmiştir.

24 Sin ve cim nüshalarında “اولمغن” kısmı olumlu haliyle geçmektedir. Bu farklılık anlam değişikliğine sebep olduğu için önemlidir. Çünkü sin ve cim de geçtiği gibi ḥayız bölünebilir bir buçuḡ olur, diğerlerinin dediği gibi olursa bölünemez ve iki olur.

25 Nun nüshasında “بوجنى”, sin nüshasında “بجنى” şeklinde geçmektedir.

26 Be nüshasında “طقوز” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

27 Sin nüshasında “اولسه” kısmı bulunmamaktadır.

28 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

29 Ra, be, cim nüshalarında “بچق”, nun nüshasında “بوجوق” ve sin nüshasında “بجى” şeklinde geçmektedir.

30 Cim nüshasında “تمام” kısmı bulunmamaktadır.

31 Cim nüshasında “در” eki eklenerek “كركه در” şeklinde geçmektedir.

32 Cim nüshasında “افنديسندن” şeklinde geçmektedir.

33 Cim nüshasında “افنديسى” şeklinde geçmektedir.

aşıl¹ iddeti gibi üç² hayızdır. Hayız görer değilse üç³ aydur. Ümm-i veledün hükmi hürre gibi olduğu⁴ mevlâsından veled getürmekle ‘iddetde hürre gibi oldu.⁵ Hem satılmadan kaldı. Ammā⁶ eri ölenlerin⁷ ‘iddeti hürre ise dört⁸ ay on gündür. Halā’ık ise ‘iddeti iki ay beş gündür. Meğer ki er öldükde ‘avratı yüklü⁹ kalmış¹⁰ ola anuñ¹¹ ‘iddeti uşak toğurmağıla çıkar.¹² Eri ölenin¹³ ve muṭallekânın hürre eğer (**Varak 103b**) ḥalāyık bu üçün¹⁴ ‘iddeti uşak doğurmakdır.¹⁵ Eğer bir er gice ile¹⁶ ‘avratın şanub şübhe ile bir ecnebiyye ḥātun¹⁷ cima‘ eylese ol ‘avratı¹⁸ nikāhlı eri¹⁹ ile bir araya varmaya tā²⁰ üç²¹ hayızla ya üç²² ayla ‘iddeti çeküb rahmini ḥarām nuṭfeden arıdmayınca²³ zīrā şāyet ki²⁴ āvrat ol ecnebī erden uşağa²⁵ kalmış ola ba‘de eriyle bir araya varmak ḥelāldür.²⁶ Tecdīd-i nikāh lāzım²⁷ değildir. Eğer ol şübhe ile cimā‘ iden er²⁸ ol eşnāda ölseydi²⁹ bu ‘avratın³⁰ ‘iddeti yine hayızla ve ayladur.³¹ Mevt ‘iddeti değildir. Eğer bir ḥasta³² kişi ‘avratını mirasdan kaçırub³³ ric‘ i³⁴ ṭalak boşasa ol ‘avratın ‘iddeti dört ay on gündür.¹

1 Sin nüshasında “حرّة الأصلك” şeklinde geçmektedir.

2 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

3 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

4 Sin ve cim nüshalarında “اولديغي” şeklinde geçmektedir.

5 Be nüshasında “ولد” şeklinde geçmektedir.

6 Ra, nun ve sin nüshalarında “اما” kelimesi kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

7 Nun, sin ve cim nüshalarında “اولنلرك” şeklinde geçmektedir.

8 Nun ve cim nüshalarında “نورت” şeklinde geçmektedir.

9 Sin nüshasında “يوكلى” şeklinde geçmektedir.

10 Cim nüshasında “قالمش” kısmı bulunmamaktadır.

11 Nun ve sin nüshalarında “ولاك” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “يوكلو اوله يكلو اولانك” şeklinde geçmektedir.

12 Cim nüshasında “چقار” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “اولانك” şeklinde farklı anlama gelecek bir kelime kullanılmıştır.

14 Nun nüshasında “اوجك” şeklinde geçmektedir.

15Ra ve be nüshalarında “طوغرمقدر”, nun nüshasında “طوغرمقدر”, sin nüshasında “طوغرمقدر”, cim nüshasında “طوغرمغله” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “چقار” kısmı eklenmiştir.

16 Nun nüshasında “كيتله” şeklinde geçmektedir.

17 Sin, nun ve cim nüshalarında “خاتونه” şeklinde geçmektedir.

18 Nun, sin ve cim nüshalarında “عورت” şeklinde geçmektedir.

19 Sin nüshasında “ارى” kısmı bulunmamaktadır.

20 Sin nüshasında “يا” şeklinde geçmektedir.

21 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

22 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

23 Ra ve be nüshalarında “ارتمينجه”, nun, sin ve cim nüshalarında “ارتمينجه” şeklinde geçmektedir.

24 “شايد” yerine sin nüshasında “بلكه” şeklinde geçmektedir.

25 “اوشاغه” yerine sin nüshasında “حمله” şeklinde geçmektedir.

26 Cim nüshasında “چاندر” şeklinde geçmektedir.

27 Be nüshasında “اولور” kısmı yazılmış üzeri çizilmiş sonra “دكلدر” yazılmıştır.

28 Cim nüshasında “ار” kısmı bulunmamaktadır.

29 Ra ve be nüshalarında “اولسه يدى”, nun nüshasında “اولسيدى”, sin ve cim nüshalarında “اولسه ايندى” şeklinde geçmektedir.

30 Cim nüshasında “عورتن” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “حيض ايله و اى ايله در” şeklinde geçmektedir.

32 Ra nüshasında “خسته” kısmı satır üzerine eklenmiştir. Diğer nüshalarda metin içerisinde yazmaktadır.

33 Ra, be, sin, cim nüshalarında “قاروب”, nun nüshasında “قاجروب” şeklinde geçmektedir.

34 Cim nüshasında “رجعى” kısmı bulunmamaktadır.

Eğer bāyin ṭalāk² boşasa ol ‘avratın ‘iddeti eba‘ dü-l eceleyndür³ Ya‘ nī üç⁴ ḥayızın⁵ zamānı çok ise ḥayızla⁶ ‘iddet çeker.⁷ Eğer mevt ‘iddetinin zamānı çok ise mevt ‘iddeti çeker ki dört ay on gündür. Ammā⁸ fesihle tefrīk altıdır. Birisi bir ‘ilimle⁹ ya diyānetle ya siyādetle ya ġināyla veya ġayrı eşrāfdan¹⁰ ne ki¹¹ bunlara benzer var ise¹² bu şeref ile¹³ müşerref olanlardan¹⁴ birisinin kızı¹⁵ velisi ma‘rifetsüz¹⁶ babası mertebesinden aşağı¹⁷ mertebelü er ezelden birine varub¹⁸ nikāh olunsa velisi şer‘ ile ol nikāhı fesih ider. Ya‘ nī bozar. Eri¹⁹ gerek ṭalāk virsün gerek virmesün şer‘ i²⁰ boşadur. Birisi daḥī bir ‘avrat bir ögey bālig oğlunu şehvetle öpse yāḥud²¹ şehvetle eline ya bir ġayrı ‘uzvuna yapışsa ol ‘avrat min ba‘ de²² oğlanının²³ babasına ḥarām olur. Nikāhını şer‘ ile bozmağ lazımdır. Birisi daḥī bir öksüz nābālig²⁴ kız²⁵ (**Varak 104a**) kardaşı²⁶ ya ‘ammūsi²⁷ ya ṭayısı²⁸ bir ere virüb nikāh eylese kız²⁹ daḥī erini³⁰ faḥrından ya ḥulḳdan³¹ ya ġayrı³² vaż‘ inden³³ sevmese ol hemān bālig olduğu³⁴ vakit nikāhının feshini¹ taleb eylese kādī

1 Be nüshasında “رجعی طلاق بوشاسه اول عورتك عدتی درت ای اون کوندر اکر باین طلاق بوشاسه اول عورتك عدتی” cim nüshasında “رجعی طلاق بوشاسه اول عورتك عدتی درت ای اون کوندر اکر باین طلاق بوشاسه اول عورتك عدتی” kısmı bulunmamaktadır.

2 Be ve cim nüshalarında “درت ای اون کوندر اکر باین طلاق” kısmı bulunmamaktadır.

3 Nun nüshasında “بعد الاجلیسن در” şeklinde geçmektedir.

4 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “حیض” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “حیض ایله” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “جکر” şeklinde geçmektedir.

8 “اما” yerine sin nüshasında “اکر” kullanılmıştır.

9 Nun nüshasında “بر علمله” kısmı yazmamaktadır.

10 Cim nüshasında “افترادن” şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında “نکه”, cim nüshasında “که” şeklinde geçmektedir.

12 Cim nüshasında “وارسه” şeklinde geçmektedir.

13 Sin ve cim nüshalarında “شرطه” şeklinde geçmektedir.

14 Ra, be, cim nüshalarında “اولنلردن”, nun ve sin nüshalarında “اولنلردن” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “قرینی” şeklinde geçmektedir.

16 Sin ve cim nüshalarında “معرفتمز” şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında “اشغی” şeklinde geçmektedir.

18 Ra, be, nun, cim nüshalarında “واروب”, sin nüshasında “ویروب” şeklinde geçmektedir.

19 Sin nüshasında “اری” kısmı bulunmamaktadır.

20 Cim nüshasında “بوزار” kısmı eklemiştir.

21 Sin nüshalarında “اوپسه یاخود” kısmı bulunmamaktadır.

22 Nun, sin ve cim nüshalarında “ول” kısmı eklenmiştir.

23 Nun ve cim nüshalarında “اولغلانك” şeklinde geçmektedir.

24 Cim nüshasında “تابالعه” şeklinde geçmektedir.

25 Be ve sin nüshalarında “قری” şeklinde geçmektedir.

26 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “قرنداشی” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “عمیسی” şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında “دایسی” şeklinde geçmektedir.

29 Ra, be, nun, cim nüshalarında “قز”, sin nüshasında “قیز” şeklinde geçmektedir.

30 Nun, sin ve cim nüshalarında “ارنی” şeklinde geçmektedir.

31 Nun ve cim nüshalarında “خلقتن” şeklinde geçmektedir.

32 Sin nüshasında “یرم” kısmı eklenmiştir.

33 Nun nüshasında “اوتوری” kısmı eklenmiştir.

34 Sin ve cim nüshalarında “ولدیغی” şeklinde geçmektedir.

ol nikāhı fesih ider.² Ammā ol genc kıızı babası ya dedesi nikāhlanmış³ olsa kıız⁴ bāliḡ⁵ olduğda fesih idemez. Zīrā baba ve dede velī-i mücbirlerdür. Birisi daḡī şol ḡalāyıkdur ki bir kimesnenin⁶ nikāhlısı⁷ ola daḡī efendisi āzād eyleye āzādlığını⁸ hemān⁹ işitdüḡi¹⁰ gibi ben nikāhımı bozdum dise erinden ayrılır. Ba‘de zamān¹¹ dise ayrılmaz.¹² Birisi daḡī bir kimesne bilmeyüb ra‘a‘dan anasını¹³ ya kıız kıardaşını¹⁴ ya bir maḡremi¹⁵ ḡelāl anlayub nikāhlansa bunlar harām idüḡi bilündikde nikāhlarını fesih idüb ayırmak şer‘an lāzımdur. Birisi¹⁶ bir müslümān ne‘üzü billāhi Te‘ālā¹⁷ mürted olsa ya‘nī küfri ihtiyār eylese ‘avratı aḡa harām olur. Ol mürtedi üç¹⁸ ḡün ḡabs idüb ve din ve¹⁹ İslāmı terḡīb ve telkīn ideler. Eger tövbe ve istiḡfār idüb yine İslāma gelürse ‘iddet lāzım deḡil ‘avratını kendüye tekrar²⁰ nikāh ideler. Küfründen dönmezse²¹ izn-i şer‘ ile depeleyeler.²² Bu feshi lāzım olan²³ altı²⁴ ḡātunların²⁵ ‘iddeti üç ḡayızdur. Eger āyise ise²⁶ üç aydur. ḡayrı ‘iddet degildür. Eger bir er nikāhlandıḡı²⁷ ḡelālın²⁸ elin eline²⁹ deḡmedin ṭalāk virse ol ḡātuna ‘iddet yoḡdur. Hemān boşandıḡı³⁰ vaḡit āḡir ere varmaḡ cā‘izdür. Ammā boşayan³¹ erden nişf-ı mihrini alır. Ammā eli eline ṭokunmadın eri ölse dört³² ay on

1 Ra, be, nun, cim nüshalarında “فسخن”, sin nüshasında “فسخك” şeklinde geçmektedir.

2 Sin nüshasında “يعنى بوزر” kısmı eklenmiştir.

3 Nun nüshasında “نكاح الممش” şeklinde geçmektedir.

4 Ra, be, nun, cim nüshalarında “قز”, sin nüshasında “قیز” şeklinde geçmektedir.

5 Cim nüshasında “بالغه” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “كمنه نك” şeklinde geçmektedir.

7 Sin nüshasında “نكاح ليسى” şeklinde geçmektedir.

8 Sin ve cim nüshalarında “ازادلى” şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshası varak kenarına “حره بونك خلافنده در يعنى بعده زماننده قيد ويزم” şeklinde not eklenmiştir.

10 Cim nüshasında “اشتكي” şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında “زماننده” şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında “ايرلور” şeklinde olumlu bir yüklem kullanılmıştır.

13 Be nüshasında “اناسى”, nun ve cim nüshalarında “انسن”, sin nüshasında “اناسين” şeklinde geçmektedir.

14 Nun ve cim nüshalarında “قرنداشن”, sin nüshasında “قرنداشين” şeklinde geçmektedir.

15 Cim nüshasında “محرمك” şeklinde geçmektedir.

16 Nun, sin ve cim nüshalarında “نخى” kısmı eklenmiştir.

17 Sin nüshasında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

18 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

19 Sin ve cim nüshalarında “و” kısmı bulunmamaktadır.

20 Sin nüshasında “تكرار كنويه” şeklinde geçmektedir.

21 Ra nüshasında kelimenin sonunda ki “سه” eki sayfa kenarına yazılmıştır.

22 Cim nüshasında “دبيلير” şeklinde geçmektedir. Be nüshasında çerçeve içine alınmış bazı harfler var anlaşılmamaktadır.

23 Ra, be nüshalarında “اولن”, nun, sin ve cim nüshalarında “اولان” şeklinde geçmektedir.

24 Nun nüshasında “تقر” kısmı, sin nüshasında “عدد” kısmı eklenmiştir.

25 Nun, sin ve cim nüshalarında “ختولرك” şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında “ايسه” kısmı bulunmamaktadır.

27 Sin ve cim nüshalarında “تكلنديغى” şeklinde geçmektedir.

28 Sin nüshasında “حلائيک” şeklinde geçmektedir.

29 Ra nüshasında “الن” kısmı varak kenarına eklenmiştir. Ra, be, nun nüshalarında “الن الفه”, sin ve cim nüshalarında “الى اليه” şeklinde geçmektedir.

30 Cim nüshasında “بوشنديغى” şeklinde geçmektedir.

31 Ra, be, nun, cim nüshalarında “بوشين”, sin nüshasında “بوشان” şeklinde geçmektedir.

32 Nun ve cim nüshalarında “دورت” şeklinde geçmektedir.

gün¹ ‘iddet lâzımdır.² Bir kimesne bir ḥalāyıkı şatun alsa ya bağışlasalar³ şatan⁴ ya bağışlayan eğer dişi⁵ tā’ifesi ya şābī⁶ (**Varak 104b**) daḥī olsa⁷ ol ḥalāyığa⁸ cimā‘ cā’iz⁹ degildir. Tābir ḥayızla¹⁰ istibrā-i raḥim ma‘lūm olmayınca¹¹ Şadrü’ş-Şeri‘a’da¹² eydür. Bir ḥātun elli yaşına girse ya daḥī artuḡ yaşasa daḥī eri boşasa ol ḥātunun ‘iddeti üç aydur. Ayla¹³ ‘iddet çekerken üç¹⁴ ay tamām olmadın¹⁵ ḥātun ḥayız görse āyla ‘iddet bāṭıl olur. Tekrar ḥayızla¹⁶ ‘iddet çekmek lâzım olur. Hidāye’de¹⁷ şahīḥ daḥī budur dimiş. Ammā Ebū ‘Alī Dikāk¹⁸ rivāyetinde ḥātunlar¹⁹ sinn-i āyise vardıkdan sonra aḡan dem²⁰ ḥayız degildir. Āyisenin²¹ ‘iddeti ancaḡ üç aydur dimiş. Semere-i ḥilāf bunda zuhūr ider ki āyisenin²² üç²³ ay ‘iddeti tamām olduḡda āḡar ere varsa andan sonra ādeti vaḡtinde ḥayız görse nikāḡı şahīḥdur. Dem²⁴ görmeyle²⁵ ay ‘iddeti bāṭıl olmaz. Ebū Dikāk ḡatında²⁶ *Ḥilāsa*²⁷ ve İbn Melek²⁸ şahīḥ daḥī budur. Lākin bundan sonra²⁹ ‘iddeti ḥayıza intikāl ider dimişler ammā *Hidāye* ḡavli üzerine³⁰ ayla ‘iddet³¹ ḥayızla ‘iddetin

1 Ra nüshasında “كون” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

2 Ra nüshasında “صح” kaydı ile “و مهران بتون الور” kısmı varak kenarına yazılmıştır.

3 Sin nüshasında “باغشلسر” şeklinde geçmektedir.

4 Ra, be, nun nüshalarında “صتن”, sin nüshasında “صتان”, cim nüshasında “صاتن” şeklinde geçmektedir.

5 Ra, be, nun, sin nüshalarında “دشی”, cim nüshasında “دیشی” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “صنبی” kısmı bulunmamaktadır. Ayrıca din nüshasında “اولسه ياخود صاحبی” kısmı eklenmiştir.

7 Cim nüshasında “اولورسه” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “اولسه” kelimesinin altına “موت” kelimesi eklenmiştir.

8 Nun, sin ve cim nüshalarında “خلاقه”, be nüshasında “قلانغی” şeklinde geçmektedir.

9 Ra nüshasında “جانز” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

10 Sin nüshasında “حيض ايله” şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında “و اكر اول خلاق حيض كرور دكل ايسه يعنى بالعه اولمدق قزجغز يا ايسی ايسه بر ای اولمدقجه حلال اولمز” kısmı eklenmiştir.

12 Ra, be, nun nüshalarında “صدر الشريعة”, sin ve cim nüshalarında “صدر الشریع مدہ” şeklinde geçmektedir. Bu kısım ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Sadrişşeria es-Sānī Ubeydullāh b. Mes‘ūd b. Tācişşeria Ömer b. Sadrişşeria el-Evvel Ubeydillāh b. Mahmūd el-Mahbūbī el-Buhārī (ö. 747/1346). Bu kelime ra, cim, sin ve nun nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

13 Cim nüshasında “ايله” kısmı bulunmamaktadır.

14 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

15 Nun nüshasında “اول” kısmı eklenmiştir.

16 Sin nüshasında “حيض ايله” şeklinde geçmektedir.

17 el-Hidāye, Burhāneddin el-Mergīnānī’nin (ö. 593/1197) eseridir.

18 “دقاق” Kelimesinin yazımı tüm bütün nüshalarda aynıdır. Fakat sin nüshasında “دقاق”, cim nüshasında “دقاق” şeklinde farklı hareketlendirilmiştir. Ebū Alī Hasen b. Alī b. Muhammed (ö. 405/1015), Nişābur süfilerindendir.

19 Sin nüshasında “خاتونلك” şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında “دم” kelimesi yerine “قان” kelimesi kullanılmaktadır.

21 Sin nüshasında “ايسنك” şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında “ايسنك” şeklinde geçmektedir.

23 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “دم” kelimesi yerine “قان” kelimesi kullanılmaktadır

25 Nun ve sin nüshalarında “كورمكله” şeklinde geçmektedir.

26 Cim nüshasında “ابو دققنده” şeklinde geçmektedir.

27 Nun ve sin nüshalarında “خلاسه” şeklinde geçmektedir. Ḥulāṣatü’l-fetāvā, İfūhārüddin Tāhir b. Ahmed b. Abdireşid el-Buhārī (ö. 542/1147)’nin eseridir.

28 Nun, sin ve cim nüshasında “ابن مالك” şeklinde farklı bir isim yazılmıştır. İbn Melek (ö. 821/1418’den sonra), Hanefī fikh ālimi ve lugat yazarıdır.

29 Be nüshasında “صكره” şeklinde geçmektedir.

30 Cim nüshasında “اوزره” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “ادتی” şeklinde geçmektedir.

hâfidur.¹ Aşlı bulunduğda hulfun² hükmi bātıldur. Teyemmüm şu bulunduğ³ yerde bātıl olduğ⁴ gibi Şadrü's-Şehîd⁵ böyle fetvâ virdi. Tafşilî bâbu istiḥāze'de⁶ gelse gerek⁷ bu daḥî ma'lûm ola ki⁸ muṭallekanın hayızla⁹ 'iddeti iki üç¹⁰ yıldan artuḳ olmaḳ câ'izdür. Zîrâ üç hayızın üç ṭuhûrı vardır. 'İddetin uzaklığı ṭuhrun uzaklığına¹¹ göredir. Müddet-i¹² ṭuhrun ekşerine¹³ ise¹⁴ ḥad yokdur. Meğer bir ḥātun bulūğdan¹⁵ sonra¹⁶ ṭuhrun miḳdârına¹⁷ nişb-ı 'âdet eyleye. Anuñ ekşerî¹⁸ ṭuhrı hayızdan sonra¹⁹ on beş²⁰ günden ziyâde kaç²¹ gün ya kaç²² ay geçdikden²³ sonra hayız görürse²⁴ bu iki hayızın (**Varak 105a**) arasında ki ṭuhur ne miḳdâr²⁵ zamân ise ol ḥātunun ṭuhrının ekşerî müddeti ol zamânla²⁶ muḳadder²⁷ şüretleri baḥş âhîrinde gelse gerek.²⁸ Şadrüşşerî'a'da bâb-u hayız'da eydür.²⁹ Ḥātunların ekşerî ṭuhurda 'âdeti ma'rûfesinde³⁰ eşşah budur ki altı aydan bir sâ'at eksük³¹ muḳadderdür. Zîrâ eḳallî müddet ḥamli altı ay tamâmdur. Pes bir ḥâmile ḥātunun ṭuhrı tamâm altı aydur.³² 'Âdet budur ki ḥâmile olmayanın ṭuhrı

1 Be nüshasında "حلفيد", nun ve sin nüshalarında "خلفيد", cim nüshasında "خلافيد" şeklinde geçmektedir.

2 Nun ve sin nüshalarında "خلفك", cim nüshasında "خلافك" şeklinde geçmektedir. Hulf: Sonradan gelen ya da öndekini takip eden.

3 Sin ve cim nüshalarında "بولتيغى" şeklinde geçmektedir.

4 Sin ve cim nüshalarında "اولتيغى" şeklinde geçmektedir.

5 Ra, nun ve sin nüshalarında "صدر" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Ebû Hafs (Ebû Muhammed) Hüsâmu'ddîn es-Sadrü's-Şehîd Ömer b. Abdilazîz b. Ömer b. Mâze el-Buhârî (ö. 536/1141), Hanefî fakihidir.

6 Sin nüshasında "نه" kısmı bulunmamaktadır.

7 Sin ve cim nüshalarında "كركر" şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında "كه" kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında "بو دخى معلوم" kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

9 Sin nüshasında "حيض ايله" şeklinde geçmektedir.

10 Nun, be, sin ve cim nüshalarında "اوج" şeklinde geçmektedir.

11 Sin, cim ve nun nüshasında "اولاقلغنه" şeklinde geçmektedir.

12 Ra, be nüshalarında "مدتى", nun, sin nüshalarında "مدت", cimnüshasında "مدة" şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında "اكثرينه" şeklinde geçmektedir.

14 Cim nüshasında "ايسه" kısmı bulunmamaktadır.

15 Nun, sin ve cim nüshalarında "يلوغندن" şeklinde geçmektedir.

16 Be nüshasında "سگره" şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında "مقدارينه" şeklinde geçmektedir.

18 Nun ve sin nüshalarında "اكثر" şeklinde geçmektedir.

19 Be nüshasında "سگره" şeklinde geçmektedir.

20 Be nüshasında "پش" şeklinde geçmektedir.

21 Nun, be, sin ve cim nüshalarında "قاج" şeklinde geçmektedir.

22 Nun, be, sin ve cim nüshalarında "قاج" şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında "كجكدكن" şeklinde geçmektedir.

24 Ra nüshasında , cim nüshasında "كورسه" şeklinde geçmektedir.

25 Be nüshasında "طهر نه مقدار", sin nüshasında "طهرى نه مقدار", cim nüshasında "طهر نه مقدار" şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında "زمان ايله" şeklinde geçmektedir.

27 Sin ve cim nüshalarında "مقدردر" şeklinde geçmektedir.

28 Sin ve cim nüshalarında "كركر" şeklinde geçmektedir.

29 Cim nüshasında "ايندر باب حيضده" şeklinde geçmektedir.

30 Be nüshasında "معروسته" şeklinde geçmektedir.

31 Nun, sin ve cim nüshalarında "اكسك" şeklinde geçmektedir.

32 Cim nüshasında "پس بر حامله خاتونك طهرى تمام التى ايدر" kısmı bulunmamaktadır.

hāmiliñ¹ tūhrından bir sâ‘at eksük² ola. Meşalā bir hātunūñ eri hayız³ içinde⁴ ya āhırinde talāk virse ol hātunūñ ‘iddeti çıkmāğa üç tūhurla⁵ üç tamām hayızdan lā buddedir.⁶ Üç⁷ tūhur⁸ altışar⁹ aydan on sekiz ay ve üç¹⁰ hayız dahī onar günden bir ay olur. Pes muṭallekanıñ cümle¹¹ ‘iddeti on toköz aydan üç¹² sâ‘at¹³ eksikde çıkar. Talāk verdigi¹⁴ hâlde ki hayız ‘iddetinden şayılmaz. Üç¹⁵ müstaķil¹⁶ hayız görmek lāzımdır. Eger tūhruñ āhırinde talāk virse dahī aķabince¹⁷ hayız görse üç¹⁸ tamām hayız ile¹⁹ ve iki tūhurla²⁰ ‘iddeti²¹ çıkar.²² Zīrā ‘iddetden maķsūd üç hayızla²³ tebriye-i raķımdır. Üç²⁴ tūhra hācet yokdur. Bu dahī ma‘lūm ola ki bir muṭallekanıñ²⁵ ‘iddeti²⁶ otuz doköz günde çıkmak²⁷ mümkündür. Meşalā bir hātunūñ tūhri āhırinde eri talāk virse aķabince ‘avrat üç gün hayız görse kesilse andan²⁸ on beş²⁹ tūhr görüp³⁰ andan³¹ üç³² dahī hayız görüp kesilse andan³³ beş gün³⁴ tūhūr görüp³⁵ aķabince üç gün hayız görse üç hayızla³⁶ iki tūhūr otuz doköz gün olur. Bu otuz doköz günde bir muṭalleķa ‘iddetim çıkdı dise

1 Sin nüshasında “حامله”, cim nüshasında “حامله نك” şeklinde geçmektedir.

2 Nun, sin ve cim nüshalarında “اكسك” şeklinde geçmektedir.

3 Nun, sin, cim nüshasında “حيضى” şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında “ايچنده” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “طهرك” şeklinde geçmektedir.

6 Ra ve be nüshalarında “لا بدر”, nun, sin ve cim nüshalarında “لا بندر” şeklinde geçmektedir.

7 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

8 Nun ve cim nüshalarında “طهرله”, sin nüshasında “طهر ايله” şeklinde geçmektedir.

9 Sin ve cim nüshalarında “التنشر” şeklinde geçmektedir.

10 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

11 Cim nüshasında “جمله” kısmı bulunmamaktadır.

12 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

13 Ra nüshasında “عت” kısmı sayfa kenarına eklenmiştir.

14 Ra, be nüshalarında “ويردى”, nun nüshasında “وردكى”, sin ve cim nüshalarında “وردكى” şeklinde geçmektedir.

15 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında “مستقل اوج” şeklinde geçmektedir.

17 Nun nüshasında “عقبنجه” şeklinde geçmektedir.

18 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

19 Ra, be ve sin nüshalarında “حيض ايله”, nun ve cim nüshalarında “حيضله” şeklinde geçmektedir.

20 Ra ve be nüshalarında “طهريله”, nun ve cim nüshalarında “طهرله”, sin nüshasında “طهر ايله” şeklinde geçmektedir.

21 Cim nüshasında “اننى” şeklinde “عدت” kelimesi “ا” ile yazılmıştır.

22 Ra, be, nun, sin nüshalarında “چقر”, cim nüshasında “چقار” şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında “حيض ايله” şeklinde geçmektedir.

24 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

25 Ra, be, sin, cim nüshalarında “مىلقه نك”, nun nüshasında “مطلقك” şeklinde geçmektedir.

26 Cim nüshasında “عدتى” kısmı bulunmamaktadır.

27 Nun nüshasında “چقمق” şeklinde geçmektedir.

28 Sin nüshasında “صكره” kısmı eklenmiştir.

29 Nun, sin ve cim nüshalarında “كون” kısmı eklenmiştir. Be nüshasında “پش” şeklinde geçmektedir.

30 Cim nüshasında “كورسه” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “صكره” kısmı eklenmiştir.

32 Nun, sin ve be ve cim nüshalarında “كون” kısmı eklenmiştir.

33 Ra nüshasında “اون” kısmı satır üzerine eklenmiştir. Sin nüshasından “صكره” kısmı eklenmiştir.

34 Sin nüshasında “اننسكر” şeklinde geçmektedir. Ra nüshasında “كون” kısmı bulunmamaktadır.

35 Nun vesin nüshalarında “كوروب” şeklinde geçmektedir.

36 Sin nüshasında “حيض ايله” şeklinde geçmektedir.

‘amel olunur. Eger ol hātun¹ ‘afife² ve mütediyyine ise ve illā müsleme³ (**Varak 105b**) nādirdür. Zevci āhar arzusıla her zenḡe⁴ ḡavline ‘amel olunmaz. **Fasl-ı fi’t-tuhri’l-müteḡallel beyne’d-demeyni** dönelim izümüze gelelim⁵ sözümüze *Beyānūr-Rivāye*’de⁶ eydür. ḡayzın aḡkāmıyla ne vaḡit ‘amel olunur demēḡ⁷ ferc⁸ haricde⁹ zuhūru ile¹⁰ olur. Nitekim ferc-i¹¹ ḡārice gelmesiyle abdest bozultur.¹² Evvelā ma‘lūm ola ki ferc¹³ ya‘ni sidik yolu ikidir. Birisi şübücedir. ḡurma çekirdeḡi mişālinde ana¹⁴ ferc-i ḡāric¹⁵ dirler¹⁶ ve birisi daḡī digermidir¹⁷ dübür gibi ana ferci dāḡil¹⁸ dirler. Şadrū’ş-Şeri‘a’da **eydür** ki¹⁹ bilki²⁰ hayızın mebd-i²¹ demēḡ ferci ḡāricde²² zuhūri vaḡtindendür.²³ Ḳaçan ki²⁴ dem ferc-i dāḡile ulaşa daḡī²⁵ kürsef²⁶ ḡāyil olmaḡla²⁷ ferc-i ḡārice çıkmasa ḡüküm-i ḡayız icrā olunmaz. Ya‘nī ol hālde²⁸ namāzı kılınur.²⁹ Kürsefīḡ ferc-i dāḡile muttaşīf³⁰ olduḡı³¹ ḡarafı kızarmaḡıla ḡayız³² müteḡaḡḡıḡ olmaz. Mādem ki kürsefīḡ ferc-i ḡārice muttaşīl³³ ḡarafına ulaşmamışdır. Vele¹ getüren ḡātunda daḡī böyle olsa nifās ḡükmü²

1 Nun nüshasında “حاتون” şeklinde geçmektedir.

2 Sin nüshasında “خفيه” şeklinde geçmektedir.

3 Be, nun, cim nüshalarında “مسلمة”, sin nüshasında “مسلمة” şeklinde geçmektedir.

4 Nun ve cim nüshalarında “زنك”, sin nüshasında “خاتونك” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “كلمم”, cim nüshasında “كلموم” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “دونكلموم” kelimesinden sonra “ايومزه” kelimesi yerine “ايرو سوزمه” kısmı yazılmıştır.

6 Nun nüshasında “بيان الراوية ده”, cim nüshasında “بيان الراوية” şeklinde geçmektedir. Bu kısım ra ve sin nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

7 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “ديمك” şeklinde geçmektedir.

8 Be ve cim nüshalarında “فرض” şeklinde kelime yanlış yazılmaktadır.

9 Sin nüshasında “خارجك” şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında “عمل” kısmı eklenmiştir.

11 Nun nüshasında “فرج” kısmı bulunmamaktadır.

12 Sin nüshasında “بوزلدیغی” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “كبی” kısmı eklenmiştir. “خارجہ” kelimesinden sonra “بول كلمكه” kısmı eklenmiştir.

13 Ra nüshasında “فرض” kelimesi yazılıp üstü çizilmiştir. Çizilen kelimenin üzerine “فرج” kelimesi yazılmıştır. Be ve cim nüshalarında “فرض” şeklinde geçmektedir.

14 Sin ve cim nüshalarında “اك” şeklinde geçmektedir.

15 Ra nüshasında “خارج” kısmı satır üzerine eklenmiştir. Be ve nun nüshalarında “حارج” şeklinde geçmektedir.

16 Cim nüshasında “درلر” şeklinde geçmektedir.

17 Deḡirmi: Yuvarlak demektir.

18 Ra nüshasında “داخل” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

19 Sin ve cim nüshalarında “كه” bulunmamaktadır.

20 Cim nüshasında “بلكه” kısmı bulunmamaktadır.

21 Nun nüshasında “مبده ء”, sin nüshasında “مبدي” şeklinde geçmektedir.

22 Cim nüshasında “خارجنده” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “فرج” kelimesi bulunmamaktadır.

23 Sin nüshasında “وقتندهر” şeklinde geçmektedir.

24 Cim nüshasında “كچنكم” şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında “اولشه” kelimesinden sonra “ده” kısmı eklenmiştir.

26 Be ve sin nüshalarında “كرسف” kelimesinden sona “حابل” kelimesi eklenmiştir.

27 Be ve cim nüshalarında “اولمايله” şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında “حالن” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “تقيلور” şeklinde geçmektedir.

30 Sin ve cim nüshalarında “متصل” şeklinde geçmektedir.

31 Cim nüshasında “اولديغی” şeklinde geçmektedir.

32 Cim nüshasında “حيض” kısmı bulunmamaktadır.

33 Sin nüshasında “اولان” kısmı eklenmiştir.

hükümü² icrā olunur. Müsteḥāzede ḥadeş hükümü icrā olunur.³ Kürsef deyū şol bezpāresine⁴ dirler ki ḥātunlar ḥayız⁵ nifās ḥālinde tutunurlar ṭoni⁶ ve bedeni mülevveş olmasun deyū. Lāyık⁷ budur ki kürsef aḳ ola tā ki demiñ zuhūri ma‘lūm ola *Fetavā-yı Fuşūl*’de eydür. Bikir kızlara müstecebdür ki kürsef-i ḥayız ḥālinde tutuna.⁸ Şeyyibāte⁹ müstecebdür ki dā’imā kürsefi¹⁰ gidermeye ما سكه الحدث¹¹ حيث زالت عنهن¹² ve daḥī buyurdi ki bir ṭāhire ḥātun giceniñ evvelinde kürsef tutunsa şabāḥ yoḳladıḳda¹³ kürsefde dem¹⁴ eşeri görse ḥayızın hükmi şabāḥ demi¹⁵ gördüğü¹⁶ vaḳitdendir.¹⁷ Aḥşāmdan¹⁸ değıldür. Eđer bir ḥayız¹⁹ giceniñ (**Varak 106a**) evvelinde kürsef ḳosa şabāḥ kürsefde āk şu eşeri görse ṭuhrun hükmi kürsefi ḳoduğı²⁰ vaḳitdendir.²¹ İzāḥ’da²² ṭuhr-u müteḥalleliñ²³ beyānında eydür. Bir ḥātun eyyām-ı ḥayızda üç²⁴ gün dem²⁵ görse andan²⁶ kesilüb on beş gün tamām ṭuhur görse andan²⁷ üç²⁸ gün daḥī dem²⁹ görse bu on beş gün ṭuhur şahīḥdür.³⁰ Bi’l-ittifāḳ iki demiñ³¹ arasını keser. Evvelinde ve āḫirinde

1 Sin nüshasında “اولاد” şeklinde geçmektedir.

2 Sin nüshasında “حكى” şeklinde geçmektedir.

3 Nun nüshasında “مستحاضه حدث حكم اجرا اولور” kısmı bulunmamaktadır.

4 Nun ve sin nüshalarında “بیزپاره سنه”, cim nüshasında “بیزپاره سنه” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

6 Sin nüshasında “نونى” şeklinde geçmektedir.

7 Sin nüshasında “اولان” kısmı eklenmiştir.

8 Nun nüshasında “طونه”, sin nüshasında “طوتسه” şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında “ثيباته” şeklinde geçmektedir.

10 Cim nüshasında “طوتته” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “يغنى” kısmı eklenmiştir.

11 Sin nüshasında “سكه”, cim ve be nüshasında “سكه” şeklinde geçmektedir. Ra nüshasında bu kısım üstü çizilmiş olarak yazmaktadır.

12 “حيث زالت عنهن ما سكه الحدث” kısmı ra nüshasında üzeri çizilmiş durumdadır. Nun nüshasında satır üzeri kırmızı mürekkep ile çizilmiştir. Sin nüshasında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Bu ifade “hades onlardan tümiyle gidinceye kadar” anlama gelmektedir.

13 Cim nüshasında “اولدقه” şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

16 Nun ve cim nüshalarında “كورديكى”, sin nüshasında “كورديكى” şeklinde geçmektedir.

17 Cim nüshasında “وقتند در” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “اخشاندن” şeklinde geçmektedir.

19 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “حائض” şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında “قودوغى”, sin nüshasında “قودىغى” şeklinde geçmektedir.

21 Ra nüshasında varak kenarında “يعنى نماز قضائى وساير خصوصه قودوغى وقتن پاك صايلور عفى عنه منه” şeklinde not yazmaktadır. Nun nüshasında varak kenarına “يعنى ” kısmı eklenmiştir

22 “نماز قضائى وساير خصوصه قودوغى وقتن پاك صايلور عفى عنه منه” kısmı sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. el-İzāḥ, Ebū’l-Fazl Rūknüddīn Abdurrahmān b. Muhammed b. Emīrveyh el-Kirmānī (ö. 543/1149)’nin eseridir. Hanefi fakihidir.

23 Be nüshasında “متحل”, nun nüshasında “متخلك”, sin nüshasında “متخلك”, cim nüshasında “متخله لك” şeklinde geçmektedir.

24 Nun, sin ve cim nüshalarında “وج” şeklinde geçmektedir. Be nüshasında bu kısmın üzerine kağıt yapıştırılması sebebiyle okunmamaktadır.

25 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “صكره” kısmı eklenmiştir.

27 Sin nüshasında “صكره” kısmı eklenmiştir.

28 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “وج” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

30 Cim nüshasında “تمام طهر كورسه اننن اوج كون دخي دم كورسه بو اون بش كون” kısmı bulunmamaktadır.

31 Sin nüshasında “نمك” yerine “قائك” kelimesi kullanılmıştır.

gördüğü¹ üçer² gün dem³ ikisi daḥī başka⁴ ḥayızdur. Ammā ṭuhūr on beş günden göz yumup⁵ açmak⁶ miḳdārı eksük⁷ olsa ṭuhr-ı fāsiddür. İki demin⁸ arasın⁹ kesmez. Üç¹⁰ evvel ki dem¹¹ ḥayızdur.¹² Üç¹³ sonrağı¹⁴ istiḥāzadur ṭuhr-ı kāmīl¹⁵ müddeti tamām olmaduğıçün¹⁶ eğer çi¹⁷ noḳşan bir ān ise daḥī¹⁸ ḥattā *Beyānū'r-Rivāye*'de¹⁹ buyurmuş ki bir ḥātun güneşin tekerlegini²⁰ nısfı toḡduḡda ḥayıḡ görse dördüncü²¹ gün güneşin tekerlegini²² nısfından eksik toḡduḡda kesilse ḥayıḡ deḡildür. Müddeti²³ ḥayıḡdan cüz'ice²⁴ zamān eksik olduğıçün²⁵ ol ḥātun²⁶ abdest alsun.²⁷ Daḥī ol üç²⁸ günün namazın ḳazā eylesun. Eğer dördüncü²⁹ gün güneş tamām toḡduḡda kesilse ol ḥayızdur. Lā-raybe³⁰ daḥī buyurdu ki ḥayıḡ ḳanı muttaşıl aḳmak şart degildür. Arasında³¹ ṭuhur görmek ḥayıḡa mānī' daḥī³² olmaz. Nitekim ṭuhur-ı müteḥallil³³ mişāllerinden³⁴ ma' lūm olur. Meşelā bir ḥātun bir sā' at dem³⁵ görse kesilse andan üç¹ günden bir sā' at eksik

1 Nun nüshasında "كردوكى", sin nüshasında "كوردىغى" şeklinde geçmektedir.

2 Nun ve cim nüshalarında "اوجر" şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında "قان" şeklinde geçmektedir.

4 Sin nüshasında "شقە" kısmı bulunmamaktadır.

5 Nun nüshasında "يومب", sin ve cim nüshalarında "يوموب" şeklinde geçmektedir. Be de de yumup

6 Nun nüshasında "اجاق", sin ve cim nüshalarında "اجاق" şeklinde geçmektedir.

7 Nun ve sin nüshalarında "اكسك" şeklinde geçmektedir.

8 Sin nüshasında "قائن" şeklinde geçmektedir.

9 Cimnüshasında "اراسن" şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında "كون" kısmı eklenmiştir. Ra nüshasında "اوج", diğer nüshalarda "اوج" şeklinde geçmektedir. Ra nüshasında "اول" evvel kelimesinden sonra üç "اوج" kelimesi yazılmış ve üzeri çizilip kenara üç "اوج" yazılmıştır.

11 Sin nüshasında "قان" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında bu kısım satır üzerine eklenmiştir.

12 Cim nüshasında "و" kısmı eklenmiştir.

13 Sin nüshasında "كون" kısmı eklenmiştir.

14 Nun ve cim nüshalarında "صكره كى" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "قان" kısmı eklenmiştir.

15 Sin nüshasında "كاملك" şeklinde geçmektedir.

16 Nun nüshasında "اولدوغيچون", be nüshasında "اولدوچون", sin nüshasında "اولمدوچون", cim nüshasında "اولمدوغيچون" şeklinde geçmektedir.

17 Nun nüshasında "اكرجه" şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında "ايسه ده" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "دخى" kısmı bulunmamaktadır.

19 Cim nüshasında "بيان الرايوده" şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında "بيان" kısmı, sin nüshasında "الروايه ده" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

20 Cim nüshasında "تكرلى نك" şeklinde geçmektedir.

21 Nun ve sin nüshalarında "توردنجى" şeklinde geçmektedir.

22 Cim nüshasında "تكرلى نك" şeklinde geçmektedir.

23 Ra, be nüshalarında "مده", nun, sin ve cim nüshalarında "مدت" şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında "جزئى" şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında "اولدوغيچون", be ve sin nüshalarında "اولدوچون" şeklinde geçmektedir.

26 Nüshasında "حاتون" şeklinde geçmektedir.

27 Nun nüshasında "السن" şeklinde geçmektedir.

28 Nun, be, sin ve cim nüshalarında "اوج" şeklinde geçmektedir.

29 Be ve cim nüshalarında "توردنجى" şeklinde geçmektedir.

30 Ra nüshasında "لا ريب" kısmının üzerine "ط" kaydı düşülmüştür. Sayfa kenarında "ط" kaydı ile "زيرا اكثر منك اون كون دكر" notu eklenmiştir. Nun nüshasında "زيرا اكثر منك اون كون دكر" kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında "لا ريب" kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında "تشكز" kısmı eklenmiştir.

31 Nun, sin ve cim nüshalarında "اراسنده" şeklinde geçmektedir.

32 Cim nüshasında "دخى" kısmı bulunmamaktadır.

33 Nun, sin nüshalarında "متخل", cimnüshasında "متخللى" şeklinde geçmektedir.

34 Cim nüshasında "متخللى مثالرندە" şeklinde geçmektedir.

35 Sin nüshasında "دم" kısmı yazmamaktadır.

ṭuhur görüp² ol³ sā⁴ at de dem⁵ görse yāḥut bir sā⁶ at dem⁵ görüp⁶ on günden bir sā⁶ at eksik ṭuhur görüp⁷ ol sā⁶ atde dem⁸ gördi.⁹ (**Varak 106b**) Evvelki üç¹⁰ gün ṭuhur ve sonrağı¹¹ on gün ṭuhur ikisi bile¹² muttaşıl akmış olsa¹³ dem¹⁴ gibidür. İmām Ā¹⁵ zām raḥmetu 'llāhi Te 'ālā¹⁵ 'aleyhi¹⁶ katında ṭuhr müteḥallel mes 'elesinde İmām Ā¹⁶ zāmdan raḥmetu 'llāhi 'aleyh¹⁷ iki rivāyet vardır. Evvel ki ḳavliyle İmām Muḥammed āmel eyledi. Sonra ki¹⁸ ḳavliyle Ebū Yūsūf¹⁹ amel eyledi raḥmetu 'llāhi Te 'ālā²⁰ 'aleyhimā²¹ *Yenā'bi*'de²² eydür.²³ İmām Muḥammed²⁴ 'ameliniñ aşı budur ki eyyām-ı ḥayızda ṭuhur günleri dem²⁵ günlerinde²⁶ artuk²⁷ olsa yāḥut ṭuhur üç gün tamām olsa yā²⁸ daḥi²⁹ ziyāde olsa iki demiñ³⁰ arasını keser. Ulaş³¹ ağan dem gibi değıldür. Ammā ṭuhur günleri dem³² günlerinden az olsa ya ṭuhur demle³³ beraber olsa ṭuhur deme³⁴ tābi³⁴ olub

1 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

2 Sin nüshasında “كوروب” şeklinde geçmektedir.

3 Cim nüshasında “او” şeklinde geçmektedir.

4 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “كوروب” şeklinde geçmektedir.

7 Ye ve sin nüshalarında “كوروب” şeklinde geçmektedir.

8 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

9 Sin nüshasında “كوروب” şeklinde geçmektedir.

10 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir. Ra nüshasında varak kenarına “اوج كون بشقه حيدر ديكر عفه عنه منه” nun nüshasında “اوج كون بشقه اون” şeklinde not eklenmiştir.

11 Nun ve cim nüshalarında “صكر عى”, be nüshasında “صكره عى” şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında “بيله” şeklinde geçmektedir.

13 “اولسه” kelimesi ra nüshasında yazılmış sonra üstü çizilmiştir.

14 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

15 Cim nüshasında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

16 Nun nüshasında “رحمه الله تعالى عليه” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında “رحمه الله تعالى عليه” kısmı bulunmamaktadır.

17 Nun nüshasında “تعالى” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında varak kenarına “صح” kaydı ile “امام اعظم من رحمه” kısmı eklenmiştir. Cim nüshasında “رحمه الله عليه” kısmı bulunmamaktadır.

18 Sin nüshasında “ايكجي” şeklinde geçmektedir.

19 Sin nüshasında “امام ابو يوسف”, cim nüshasında “امام يوسف” şeklinde geçmektedir.

20 Cim nüshasında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

21 Nun nüshasında “رحمهما الله تعالى” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “رحمهما الله عليهما” kısmı bulunmamaktadır.

22 “ينابده” kısmı ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. el-Yenâbi' fi ma'rifeti'l-uşûl ve't-tefâri', Ebû Abdullah Reşîdüddin Mahmûd b. Ramazan er-Rûmî'nin eseridir.

23 Sin nüshasında “اينر” kısmı bulunmamaktadır.

24 Nun ve sin nüshalarında “محمنك” şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında “دم” yerine “قان” şeklinde geçmektedir.

26 Nun, sin ve cim nüshalarında “كونلندن” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “ارتوق”, cim nüshasında “ارتق” şeklinde geçmektedir.

28 Sin ve cim nüshalarında “ياخود” şeklinde geçmektedir.

29 Ra ve nun nüshalarında varak kenarına “يعنى جزئ ساعت اكسك اولسه كما مره عى عنه منه” notu eklenmiştir.

30 Sin nüshasında “قنك” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “اولاثر اوليغى حالده” kısmı eklenmiştir.

32 Sin nüshasında “دم” yerine “قان” şeklinde geçmektedir.

33 Sin nüshasında “قان ايله”, cim nüshasında “تميله” şeklinde geçmektedir.

34 Sin nüshasında “قانه” şeklinde geçmektedir.

arasını kesmez. Görelüm¹ bu tuhr-ı müteḥallel on gün içinde² ise götürüsü³ hayızdur. Gerekse ‘avrat mü‘tade⁴ ya mübtede’ ola. Şüreti⁵ م ط ط ط ط ط ط ط ط ط ط⁶ ve eğer dem⁷ on günü⁸ tecāvüz eylese ḥātunun⁹ evvelde ‘ādeti¹⁰ kaç¹¹ günse¹² ol kadar¹³ hayızdur. Ziyādesi istiḥāzedür. Eğer mübtede’ ise on günü hayızdur. Ziyādesi istiḥāzedür.¹⁴ Bāḳisi tuhurdur. Şemere-i’ ḥilāf bu şüretde zāhir olur ki bir ḥātun eyyām-ı hayızda bir gün dem¹⁵ görse üç¹⁶ gün tuhur görse sonra bir gün daḥī¹⁷ dem¹⁸ görse mişāl م ط ط ط ط İmām Muḥammed rahmetu’llāhi Te‘ālā¹⁹ katında götürüsü²⁰ istiḥāzedür. Tuḥur ḡalib olduğ için²¹ Ebū Yūsuf²² katında götürüsü²³ hayızdur. İki başın dem²⁴ iḥāṭa etdüğü için²⁵ ve eğer iki gün²⁶ dem²⁷ ve iki gün²⁸ tuhur ve iki gün daḥī dem²⁹ görse bu altı gün hayızdur bi’l-ittifāk ve eğer bir gün dem ve iki gün tuhur ve bir gün daḥī dem³⁰ görse³¹ م ط ط³² dördü³³ bile³⁴ hayızdur bi’l-ittifāk. İkisi bile¹ beraber olduğ için² ve³ eğer bir⁴

1 Nun, sin ve cim nüshalarında “کورطم” şeklinde geçmektedir.

2 Nun nüshasında “اچنده”, sin nüshasında “اچنده” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “کتورسی”, cim nüshasında “کتورسی” şeklinde geçmektedir.

4 Cim nüshasında “ولسون” kısmı eklenmiştir.

5 Sin nüshasında “صورتی” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “بودر” kısmı eklenmiştir.

6 Sürette ki م harfleri ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Ra nüshasında sayfa kenarına “دم احاطه ائتکیچون عفی عنه” şeklinde not eklenmiştir.

7 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında “کئی” şeklinde geçmektedir.

9 Ra nüshasında “تک” kısmı satır kenarına eklenmiştir.

10 Sin nüshasında “تنی” kısmı satır kenarına eklenmiştir.

11 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “قاج” şeklinde geçmektedir.

12 Nun, sin ve cim nüshalarında “کون ایسه” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “اولقندی” şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshalarında “اکر مبتداء ایسه اون کونی حیضدر زیادهسی استخاضدر” kısmı bulunmamaktadır.

15 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

16 Nun, be ve sin nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında “دخی” kısmı bulunmamaktadır.

18 Cim nüshasında “اوج کون طهر کورسه صکره بر کون دخی دم کورسه” kısmı bulunmamaktadır.

19 Nun nüshasında “تعالی”, sin nüshasında “رحمه الله تعالی” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “کون ایسه” kısmı eklenmiştir.

20 Sin nüshasında “کتورسی”, cim nüshasında “کتورسی” şeklinde geçmektedir.

21 Nun nüshasında “اولدوغيچون”, sin nüshasında “اولدوغيچون” şeklinde geçmektedir.

22 Ra nüshasında “امام یوسف رحمه الله قنده حیضدر ایکی طرفی دم اولدوچون امام محمد رحمه الله قنده حیضدر طهر غالب اولدوغيچون عفی عنه”, nun nüshasında varak kenarına “امام یوسف رحمه الله قنده حیضدر ایکی طرفی دم اولدوغيچون امام محمد رحمه الله قنده حیضدر طهر غالب اولدوغيچون عفی عنه منه” şeklinde not eklenmiştir.

23 Nun nüshasında “کتورسی”, sin nüshasında “کتورسی” cim nüshasında “کتورسی” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında “اتوکچون”, be ve sin nüshalarında “اتوکچون” şeklinde geçmektedir.

26 Ra nüshasında “کون” kısmı satır üzerinde yazmaktadır.

27 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında “کون” kısmı bulunmamaktadır.

29 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

30 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “مثال” kısmı eklenmiştir.

32 Ra nüshasında “دم و ایکی کن” kısmı kırmızı nokta ile işaret edilerek satır kenarına eklenmiştir. Sin nüshasında “م ط ط ط” şeklinde geçmektedir. Sürette ki م harfleri ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

33 Sin nüshasında “تردی” şeklinde geçmektedir.

34 Nun ve cim nüshalarında “بله” şeklinde geçmektedir.

mu‘tāde hātun hayzı⁵ günlerinde bir gün dem⁶ iki gün⁷ tıhur ve iki gün daḥī dem⁸ ve dört⁹ gün daḥī¹⁰ tıhur görüb¹¹ onuncı gün¹² yine dem¹³ görse şüreti¹⁴ م ط ط ط م م ط ط م¹⁵ Ebū Yūsuf rahmetu ‘llāhi Te‘ālā¹⁶ katında bu on gün¹⁷ götüri¹⁸ hayızdur. Dem cārī ‘ ḥükmündedir.¹⁹ Ammā²⁰ İmām Muḥammed rahmetullāhi Te‘ālā²¹ katında dört²² dem²³ günü istiḥāzedür. Altı günü²⁴ tıhurdur. Eğer üç²⁵ gün dem²⁶ beş gün²⁷ tıhur görse iki gün daḥī dem²⁸ görse şüreti²⁹ م م ط ط ط ط م م م³⁰ İmām Muḥammed rahmetu ‘llāhi Te‘ālā³¹ katında (Varak 107b) üç³² evvel ki hayızdur. Aḥirindeki iki gün istiḥāze,³³ beş günü tıhurdur. Ammā Ebū Yūsuf rahmetu ‘llāhi Te‘ālā³⁴ katında on günü bile³⁵ hayızdur. İki başın³⁶ dem³⁷ ihāṭā itdüğiçün³⁸ bunun ‘aksinde daḥī ihtilāf³⁹ böyledir. Yenā‘bi‘de⁴⁰

1 Nun nüshasında “بله” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “بله” kısmı bulunmamaktadır.

2 Nun nüshasında “اولدغجون”, sin nüshasında “اولدغجون”, cim nüshasında “اولدغجون” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “و” kısmı bulunmamaktadır.

4 Nun nüshasında “بر” kısmı bulunmamaktadır.

5 Sin nüshasında “حيض” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

7 Ra nüshasında “كن”, be nüshasında “كر”, nun, sin ve cim nüshalarında “كون” şeklinde geçmektedir.

8 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında “نورت” şeklinde geçmektedir.

10 Nun nüshasında “نخی” kısmı bulunmamaktadır.

11 Sin nüshasında “كروب” şeklinde geçmektedir.

12 Cim nüshasında “نخی” kısmı eklenmiştir.

13 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında “مثال” şeklinde geçmektedir.

15 Sürette ki م harfleri ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

16 Sin nüshasında “رحمه الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “عليه” kısmı eklenmiştir.

17 Sin nüshasında “كوكك” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “مجموعی” kısmı eklenmiştir.

18 Ra, be nüshalarında “كوتري”, nun ve cim nüshalarında “كتورسی” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında bu kısım bulunmamaktadır.

19 Sin nüshasında “دم جاری حکمنده در” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında “اقچی قان حکمنده در” şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında “اما” kısmı bulunmamaktadır.

21 Nun ve sin nüshalarında “رحمه الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

22 Nun ve sin nüshalarında “نورت” şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “كون” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında “كونی” kelimesinin üzerine kaydı konulmuş olup ط kaydı ile sayfa kenarında “زیده طهر غالیدر عفی” “عنه منه” şeklinde not eklenmiştir.

25 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

27 Satır altına “دم احاطه اتدو غجون عفی عنه منه” şeklinde not eklenmiştir.

28 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

29 Cim nüshasında “صورت” şeklinde geçmektedir.

30 Süretteki م harfleri ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

31 Nun nüshasında “رحمه الله تعالى”, sin ve cim nüshalarında “رحمه الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

32 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

33 Nun, sin ve cim nüshalarında “استحاضه در” şeklinde geçmektedir.

34 Nun, sin ve cim nüshalarında “رحمه الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

35 Nun ve cim nüshalarında “بله” şeklinde geçmektedir.

36 Sin nüshasında “طرفین” şeklinde geçmektedir.

37 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

38 Nun nüshasında “التدو غجون”, sin nüshasında “التدو غجون” şeklinde geçmektedir.

39 Cim nüshasında “اخلاف” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında sayfa kenarına “زیرا اقل مدت حیض کامله بولندی عفی عنه نـ منه” şeklinde not eklenmiştir.

40 “ینابعدہ” kısmı ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

Ol hātunun hayzı ancak sekiz dem⁶ gündür⁷ iki başı tühurdur. Zīrā tühūr hayza⁸ mebdē ve mehtem olmaḵ cā'iz degildür. Bu şüretde çıkan⁹ ayın āhirinde dem¹⁰ görse Ebū Yūsuf rahmetu'llāhi te'ālā¹¹ katında hayzı toḵuz gündür.¹² Bu cümle zıkrı¹³ olunan ihtilāf şüretlerde¹⁴ fetvāyı Ebū Yūsuf rahmetu'llāhi Te'ālā 'anh¹⁵ muhtarı¹⁶ ve ḳavl-i nāsihi¹⁷ Ebū Yūsuf rahmetu'llāhu Teālā¹⁸ ḳavlidür va'llāhu 'alem bi's-şevāb. Raḥmetu'llāhu Te'ālā 'alā muşannifin ve-l müteraccim.¹⁹ Faşl-ı fī beyāni 'ādeti'l-ma'rūfeti. *Hızāne*'de²⁰ eydür. Hayız ve nifās bābında hātunların (Varak 108a) 'ādeti evvel dem²¹ gördükde kaç²² gün gördise ve ayın ḳanḡi²³ gününde görüp ḳanḡi gününde²⁴ tamām oldise ol günler anı²⁵ 'ādetinden şayılır. Ol 'ādetden sonra bir 'ādete daḡi intikāl itmek cā'izdür bi'l-ittifāḳ. Meşelā bir hātunun 'ādeti her ayda beş gün dem²⁶ aḳmış.²⁷ Görelim²⁸ ol dem²⁹ on günden yuḳaru³⁰ tecāvüz itmezse³¹ götürüsi³²

1 Sin nüshasında “طهور” şeklinde geçmektedir.

2 Ra, be nüshalarında “اوتدوکیجون”, nun nüshasında “اوتدوکیجون”, sin nüshasında “اوتدوکیجون”, cim nüshasında “اوتدوکیجون” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “قتنده” kısmı eklenmiştir.

4 Nun nüshasında “رحمة الله تعالى”, cim nüshalarında “رحمة الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

5 Sin nüshasında “رحمة الله تعالى ايدر” kısmı bulunmamaktadır.

6 Nun nüshasında “دم” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında “قندر” şeklinde geçmektedir.

7 Sin nüshasında “کوندر” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “کوندر” şeklinde geçmektedir.

8 Sin nüshasında “حيضدر” şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında “قحن”, cim nüshasında “قحن” şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında “تعالى”, sin ve cim nüshasında “رحمة الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

12 Nun nüshasında satır kenarına “الفتوى فى الاختلافات جميعا على قول ابو يوسف رحمه الله تعالى عفى عنه منه” şeklinde not eklenmiştir.

13 Be nüshasında “تكر” şeklinde geçmektedir.

14 Nun nüshasında “صورتلرندہ” şeklinde geçmektedir.

15 Nun nüshasında “رحمة الله تعالى عنه”, sin ve cim nüshalarında “رحمة الله تعالى عنه” kısmı bulunmamaktadır. Ra nüshasında satır üzerinde “ط” kaydı bulunmaktadır. Bu kayıt ile “قولى اوزره در زيرا امام اعظمك رضى الله عنه” ifadesi yazmaktadır. Bu kısım nun ve cim nüshalarında “قولى اوزره در زيرا امام اعظمك رضى الله عنه”, sin nüshasında “قولى اوزره در زيرا امام اعظمك رضى الله عنه” şeklinde metne eklenmiştir. Be nüshasında bu kısım bulunmamaktadır.

16 Nun, sin ve cim nüshalarında “مختارى” şeklinde geçmektedir.

17 Nun nüshasında “تاسخى”, sin nüshasında “تاسخى” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “تعالى”, sin nüshasında “رحمة الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “عليه” kısmı eklenmiştir.

19 Sin nüshasında “رحمة الله تعالى على و المصنفين” kısmı bulunmamaktadır.

20 Be nüshasında “جزانده”, nun nüshasında “خزانده”, sin nüshasında “خزانده” şeklinde geçmektedir.

21 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

22 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “قاج” şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında “قققى” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshalarında “كوب ققى كوننده” kısmı bulunmamaktadır.

25 Be nüshasında “ايك” şeklinde geçmektedir.

26 Ra nüshasında “صبح” kaydı ile sayfa kenarında “ (صبح) كورب يرمى بش كون طهور كورر ايش صكره غى ايده دم زياده اولوب اون كون اقمش ” kısmı eklenmiştir. Nun ve cim nüshalarında metne “دم كورب يرمى بش كون طهور كورر ايش صكره كى ايده دم زياده اولوب اون كون اقمش ” şeklinde eklenmiştir. Sin nüshasında ise metne “وقان كورب يرمى بش كون طهور كورر ايش صكره غى ايده قان زياده اولوب اون كون اقمش ” şeklinde eklenmiştir.

27 Sin nüshasında “اولسه” kısmı eklenmiştir.

28 Nun ve sin nüshalarında “كورطم” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında “يوقارى”, sin nüshasında “يوقارى” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “اتمر ايسه” şeklinde geçmektedir.

32 Nun nüshasında “كوتروسي”, sin nüshasında “كوتروسي” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “كوتروسي” kısmının üzerinde “مجموعى” şeklinde not bulunmaktadır.

hayızdur. Ol beş¹ gün ‘ādeti on gün ‘ādetine intikāl itmiş olur. Bir ‘ādeti daḥī intikāle² bir kerre muḥālif olmak kifāyet ider. Ebū Yūsuf raḥmetullāh³ katında ve ‘aleyhi⁴ -fetvā⁵ ve eğer sonra muḥālif gördüğü⁶ dem⁷ on günden⁸ tecāvüz iderse⁹ ol hātunun¹⁰ hayzı yine beş gündür ziyādesi istiḥāzedür. Ammā İmām Muḥammed raḥmetu’llāhi¹¹ katında bir kere muḥālif görmeyle¹² evvel ki ‘ādet bozulmaz. İkinci ayda gördüğü¹³ mevḳūfdur. Üçüncü¹⁴ ayda daḥī hayz-ı eyyāmında¹⁵ yine on gün¹⁶ gördüyse¹⁷ beş gün¹⁸ on güne¹⁹ intikāl itmiş olur bi’l-ittifāk.²⁰ Zīrā ‘ādet avdetden müştāḳdur. Mādem ki tekrar olmaz²¹ ‘ādet olmaz. Evvel ki ‘ādetinden intikāl daḥī eylemez. *Hızāne*’de²² eydür. İntikāl daḥī iki dürlüdür. Birisi²³ bir ‘iddedden²⁴ bir ‘iddete²⁵ intikāldur²⁶ beşden ona intikāl gibi. Birisi²⁷ daḥī bir mekāndan bir mekāna intikāldur ayın evvelinden āhirine²⁸ intikāl gibi. Bilgil ki ‘ādet riāyetiniñ fā’idesi²⁹ oldur ki bir kız ibtidā bāliḡ³⁰ olduğda beş gün hayız görüb³¹ arınmış.³² Sonra dem³³ müstemmir olub ya‘nī dā’imā

1 Ra nüshasında “ء” kısmının üzerinde “ء” işareti bulunmaktadır.

2 Cim nüshasında “انتقال” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “الله” kısmı bulunmamaktadır. “رحمه” harfleriyle kısaltma yapılmıştır. Cim nüshasında “تعالى عليه” kısmı eklenmiştir.

4 Sin nüshasında “عليه” kısmı bulunmamaktadır

5 Sin nüshasında “فتواي” şeklinde bulunmaktadır. Sin nüshasında “دخي بونك اوزرينه در” kısmı eklenmiştir.

6 Nun nüshasında “كورديكي”, sin nüshasında “كورديكي” şeklinde geçmektedir.

7 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

8 Sin nüshasında “كوني” şeklinde geçmektedir.

9 Sin nüshasında “ايدر ايسه” şeklinde geçmektedir.

10 Be nüshasında “حاتونك” şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında “الله” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “تعالى عليه” kısmı eklenmiştir.

12 Nun nüshasında “كورمكله”, sin nüshasında “كورمكله” şeklinde geçmektedir.

13 Ra ve sin sin nüshalarında “كورديكي”, nun nüshasında “كورديكي”, be nüshasında “كوردي”, sin nüshasında “كورديكي”, cim nüshasında “كورديكه” şeklinde geçmektedir.

14 Nun, be ve sin nüshalarında “اوجنجي” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “حيض كونلر نده” şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında “قان” kısmı eklenmiştir.

17 Cim nüshasında “كوردي ايسه” şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında “عادت” kısmı eklenmiştir.

19 Sin nüshasında “كون” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “عادته” kısmı eklenmiştir.

20 Sin nüshasında “صاح” kaydı ile satır üzerine “با لافاق” kısmı eklenmiştir.

21 Sin nüshasında “اولمسه” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “اولمز” kısmının üzerine “سه” kısmı eklenmiştir.

22 Nun nüshasında “خزانة در”, sin nüshasında “خزانة ده” şeklinde geçmektedir. Bu kısım ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

23 Nun ve cim nüshalarında “برسي” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “عددن”, cim nüshasında “عدتن” şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında “عده ده”, cim nüshasında “عنته” şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında “انتقال ايدر” şeklinde geçmektedir.

27 Nun ve cim nüshalarında “برسي” şeklinde geçmektedir.

28 Sin nüshasında “اخرينه” şeklinde geçmektedir.

29 Ra nüshasında “فائده” kelimesinin satır üzerine “سي” kısmı eklenmiştir. Be nüshasında “فائده” şeklinde geçmektedir. Diğer nüshalarda ise “فائده سي” şeklinde geçmektedir.

30 Nun ve cim nüshalarında “بالغه” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “كوروب” şeklinde geçmektedir.

32 Sin nüshasında “اولمسه” kısmı eklenmiştir.

33 Sin nüshasında “قان” kısmı eklenmiştir.

kesilmeyüb akmış¹ anıñ hayzı her ayda beş gündür. Bākisi istiḥāzedür.² Eđer müsteḥāzen³ bālīg⁴ olup müstemmir olursa⁵ her ayda on günün hayzı duta.⁶ Bākisin istiḥāze ‘add ide. *Manzūme-i Haḳāyık*’ında⁷ eydür. Hātunlar hayzında ve ṭuhurında evvel ki ‘ādetine bir (**Varak 108b**) kerre muḥālif görmeyle⁸ bir ‘ādetine daḥī⁹ intiḳāle kifāyet¹⁰ ider. Ebū Yūsuf raḥimellāhu Te‘ālā¹¹ ḳatında fetvā daḥī bu ḳavil üzredür. Ammā İmām A‘zam ile İmām Muḥammed raḥimehumā ‘llahu Te‘ālā¹² ḳatında bir kere muḥālif¹³ görmeyle¹⁴ bir ‘ādete daḥī intiḳāl eylemez tekrar olmayınca. Meşelā bir hātun ayda on gün hayız ve on beş gün¹⁵ ṭuhur görür imiş. Bir nevbette daḥī evvel dem¹⁶ görmeyüb yigirmi beş gün ṭuhur¹⁷ sonra on gün hayız gördi. Ebū Yūsuf raḥmehu ‘llāhu Te‘ālā¹⁸ eydür. Bu on gün hayızdır.¹⁹ Mekānından intiḳāl eyledi ve yigirmi beş²⁰ ṭuhur daḥī²¹ aşıł ‘adedinden ziyāde intiḳāl eyledi.²² Ammā İmām A‘zam ile İmām Muḥammed raḥimehuma ‘llāhu Te‘ālā²³ ḳatında ikinci nevbette ki²⁴ on gün hayız idü ki²⁵ muḥaḳḳaḳ degildir. Hātunun ḥālī üçünci²⁶ nevbete²⁷ mevḳūfdur. Eđer üçünci de²⁸ hayz²⁹ evvel ki gibi görürse ma‘lūm oldı ki ikincide gördüğü³⁰ hayız deḡil imiş. Ve eđer

1 Sin nüshasında “اولسه” kısmı eklenmiştir.

2 Be nüshasında “استحاضه” şeklinde geçmektedir.

3 Be nüshasında “اكر مستحاضه” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “استحاضه” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında “مستحاضه” şeklinde geçmektedir.

4 Cim nüshasında “بالغه” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “اولسه” şeklinde geçmektedir.

6 Sin ve cim nüshalarında “طوته” şeklinde geçmektedir.

7 Nun, sin ve cim nüshalarında “منظومه حقایقه” şeklinde geçmektedir. Bu kısım ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

8 Nun nüshasında “كورمغله”, sin nüshasında “كورمكله” şeklinde geçmektedir.

9 Cim nüshasında “نخی” kısmı bulunmamaktadır.

10 Sin nüshasında “كفایه” şeklinde geçer.

11 Nun ve cim nüshalarında “رحمه الله تعالى”, sin nüshasında “الله” kısımları bulunmamaktadır.

12 Nun ve cim nüshalarında “تعالى”, sin nüshasında “الله تعالى” kısımları bulunmamaktadır.

13 Ra nüshasında “مخالف” kısmı düzeltme işaretiyle satır üzerine eklenmiştir.

14 Nun nüshasında “كورمغله”, sin nüshasında “كورمكله” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “كون” kısmı bulunmamaktadır.

16 Sin nüshasında “قن” kısmı eklenmiştir.

17 Be nüshasında “كورميوپ يكرمى بش طهور” kısmı eklenmiştir.

18 Nun nüshasında “تعالى”, sin nüshasında “الله تعالى”, cim nüshasında “رحمه الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

19 Cim nüshasında “حيض” şeklinde geçmektedir. Be nüshasında “نخی اول دم كورميوپ يكرمى بش كون طهر صكره اون كون حيض كوردی ابو يوسف رحمه الله تعالى” kısmı metne yazılmış olup üzeri karalanmıştır.

20 Nun ve sin nüshalarında “كون” kısmı eklenmiştir. Bu kısım be nüshasında da yazılmış ve üzeri çizilmiştir.

21 Be nüshasında “نخی” kısmı bulunmamaktadır.

22 Ra nüshasında “ایلدی” kısmı düzeltme kaydı ile sayfa kenarına eklenmiştir.

23 Nun ve sin nüshalarında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

24 Cim nüshasında “كى” kısmı bulunmamaktadır.

25 Cim nüshasında “ایكى” şeklinde geçmektedir.

26 Nun ve sin nüshalarında “اوجنجی” şeklinde geçmektedir.

27 Nun sin ve cim nüshalarında “توبند” şeklinde geçmektedir.

28 Nun ve sin nüshalarında “اوجنجی ده” şeklinde geçmektedir.

29 Nun, sin ve cim nüshalarında “حيضی” şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında “كورنوكى” şeklinde geçmektedir.

üçüncü¹ nevbette yine evvel yirmi beş gün tıhür görüb² sonra on gün dem³ görürse⁴ ma'lûm olur ki ikinci nevbette gördüğü⁵ hayız imiş.⁶ Zîrâ bir dahî 'avdet itmeyince 'âdet olmaz. Nitekim iki şâhidsiz müdde⁷ şâbit olmaz vallâhu a'lem bi's-şevâb. **Faşl fi'l-hünşâ** hünşâ aña dirler ki anuñ⁸ hem ferci ola hem zekeri.⁹ Eger zekerinden işerse¹⁰ er hükmündedir. Eger fercinden işerse¹¹ 'avrat hükmündedir. Eger¹² ikisinden dahî işerse görelim¹³ bulugı hayızla¹⁴ mı olur yâhud altından¹⁵ er şuyu mı¹⁶ gelür. Her kangısıyla¹⁷ olursa ol hükmündedir. *Hızâne*'de¹⁸ eydür. Hem hayızla¹⁹ hem ihtilâmla²⁰ bâliğ olursa i'tibâr ihtilâmdur.²¹ Hayıza i'tibâr (**Varak 109a**) yokdur buyurmuş vallâhu a'lem bi's-şevâb.²² **Bābu's-şānī**²³ **fi'n-nifās** nifās kanı didükleri uşak toğdukdan²⁴ sonra²⁵ ağan²⁶ kandır. *İzāh*'da eydür. Uşak toğmadın²⁷ ve toğarken²⁸ ve uşağın ekseri çıkıncayadek²⁹ ağan³⁰ cümlesi istiḥāzedür.³¹ Nifās degildür.³² Geldik imdi³³ nifāsın

1 Sin nüshasında "اولنيكه ايجيده كوردكى حيز دكل ايش و اكر اوچنجى" kısmı bulunmamaktadır.

2 Ra, be, nun ve cim nüshalarında "كوب", sin nüshasında "كوروب" şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında "قان" kısmı eklenmiştir.

4 Cim nüshasında "كوسه" şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında "كوكى", sin nüshasında "كوردكى" şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında "اولنيكه ايجيده كورد كى حيز دكل ايش و اكر اوچنجى" kısmı bulunmamaktadır.

7 Be nüshasında "مدعى" şeklinde geçmektedir.

8 Be nüshasında "ايك" şeklinde geçmektedir. Sin ve cim nüshalarında "انك" kısmı bulunmamaktadır.

9 Nun ve cim nüshalarında "اوله" kısmı eklenmiştir. Bu kısım sin nüshasında satır üzerine eklenmiştir.

10 Sin nüshasında "ايشر ايسه" şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında "ايشر ايسه" şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında "اكر" kısmı bulunmamaktadır.

13 Nun, sin nüshalarında "كوره لم", cim nüshasında "كورلوم" şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında "حيز ايله" şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında "بوخسه نكرندن" yerine "ياخود التيندن" şeklinde kullanılmıştır.

16 Nun nüshasında "صوتى مى" şeklinde geçmektedir.

17 Nun, sin ve cim nüshalarında "هر قفسيله" şeklinde geçmektedir.

18 Nun ve sin nüshalarında "خزانه ده" şeklinde geçmektedir. Bu kısım ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

19 Sin nüshasında "حيز ايله" şeklinde geçmektedir.

20 Be nüshasında "احلام له", cim nüshasında "احلام ايله" şeklinde geçmektedir.

21 Nun ve cim nüshalarında "احلامه در", sin nüshasında "احلامه در" şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında "والله اعلم بالصواب" kısmı bulunmamaktadır.

23 Ra nüshasında "الثاني" kısmının üzerinde "باب" kısmı eklenmiştir. Bu kısım diğer nüshalarda bulunmamaktadır.

24 Cim nüshasında "دوغندن" şeklinde geçmektedir.

25 Be nüshasında "صكره" kısmı bulunmamaktadır.

26 Cim nüshasında "اقان" şeklinde geçmektedir.

27 Nun ve sin nüshalarında "طوغدين", cim nüshasında "دوغمدین" şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında "دوغرکن" şeklinde geçmektedir.

29 Nun nüshasında "جتنجيك", sin nüshasında "جتنجيك" ve cim nüshasında "جتنجيه دك" şeklinde geçmektedir.

30 Sin nüshasında "قان" kısmı eklenmiştir.

31 Ra nüshasında sayfa kenarına "منه عفى عنه" kaydıyla "طى منع ايلمز" kısmı eklenmiştir. Bu kısım nun nüshasında sayfa kenarında eklenmiştir. Sin nüshasında metin içerisine eklenmiştir. Diğer nüshalarda bulunmamaktadır.

32 Nun ve be nüshasında "كلنك" kısmı eklenmiştir.

33 Cim nüshasında "امدي" kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında bu kısım kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

eķalline ḥad yoktur. Ekṣerī müddeti kırk gündür. Kırkdan¹ tecāvüz eylese istiḥāzedür.² *Beyānū'r-Rivāye*'de³ eydür. Bir ḥātun uşak toğurduḡda hiç⁴ ḡan görmese⁵ ol ḥātun⁶ İmām A'zām rahmetu'llāhi Te'ālā⁷ ḡatında nüfasādur. Namāz kılmalı⁸ olsa ḡusül lāzımdur. Ammā İmām Ebū Yūsuf rahme'llāhu Te'ālā⁹ eydür.¹⁰ ḡan aḡmasa ḡusül lāzım deḡildür. Namāz kılmalı¹¹ olsa abdestle¹² kılmak kifāyet ider der.¹³ Ve¹⁴ *Ġurer*'iñ¹⁵ takrīrinden¹⁶ münfehim¹⁷ oldur ki veledüñ aḡabince¹⁸ ḡan¹⁹ çıḡmazsa da²⁰ veled rahminden²¹ çıḡtuḡuna²² delile ḡacet yoḡdur. Ḥilāf ḡayzıñ ki rahimden idüḡine nev'an iştibāh olduḡıçun²³ eķalline üç²⁴ gün ḡad ḡodılar. Zırā zāhir bu ki ṡamardan çıḡan²⁵ ḡan üç²⁶ gün mümted²⁷ olmaz. Üç²⁸ güne deḡ²⁹ imtidād rahimden idüḡine ḡarīne olub soñuna ḡusül lāzım oldu. Pes³⁰ ḡan aḡmazsa da rahimden uşak çıḡmaḡla³¹ ḡusül lāzım oldu. Eger bir ḥātun bir ḡarından ikiz toḡursa anuñ nifāsı evvel ki toḡandandır.³² İmām A'zām ile Ebū Yūsuf ḡatında rahimehuma'llāhu³³ *Fetāwāy-ı*

1 Nun nüshasında “قرقن” kısmı bulunmamaktadır. Sin ve cim nüshalarında “قرق” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “كونن”, cim nüshasında “كوني” kısmı eklenmiştir.

2 Be nüshasında “او” şeklinde geçmektedir.

3 Cim nüshasında “بيان الراوية” şeklinde geçmektedir.

4 Nun, sin ve cim nüshalarında “هيج” şeklinde geçmektedir.

5 Cim nüshasında “كورمسه” yerine “اقمسه” kelimesi kullanılmıştır.

6 Be nüshasında “حاتون” şeklinde geçmektedir.

7 Be ve nun nüshalarında “تعالى”, sin nüshasında “الله” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “عليه” kısmı eklenmiştir.

8 Ra, be, nun, cim nüshalarında “قلملو”, sin nüshasında “قلملو” şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında “تعالى”, sin nüshasında “الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

10 Sin nüshasında “ايدر” kısmı bulunmamaktadır. Bunun yerine “فتنده” kelimesi ilave edilmiştir.

11 Nun ve cim nüshalarında “قلملو” şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında “ايدست” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında “المق” kısmı eklenmiştir.

13 Sin nüshasında “ديو”, nun ve cim nüshalarında “دير” şeklinde geçmektedir.

14 Nun, sin ve cim nüshalarında “و” kısmı bulunmamaktadır.

15 Nun nüshasında “غيزك”, sin nüshasında “غرين” şeklinde geçmektedir. *Gururü'l-Ahkām*, Molla Hüsrev'in (ö. 885/1480) kendisi tarafından Dürerü'l-ḡukkām adıyla şerhedilen İslām hukukuna dair eseridir.

16 Cim nüshasında “تقديرند” şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında “فهم” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “اولنان” kısmı eklenmiştir.

18 Sin nüshasında “عقبنجه” şeklinde geçmektedir.

19 Be nüshasında “اقمسه غسل لازم دكلدر” kısmı yazılmış, yuvarlak içerisine alınmıştır.

20 Nun nüshasında “جقمز اسده”, sin nüshasında “جقمز اسه ده”, cim nüshasında “جقمز سه ده” şeklinde geçmektedir.

21 Nun ve cim nüshalarında “رحمدن” şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında “جقو غنه” şeklinde geçmektedir.

23 Ra, be, sin nüshalarında “اولدو غچون”, nun nüshasında “اولدو غچون” ve cim nüshasında “اولدو غچون” şeklinde geçmektedir.

24 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “اوچ” şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında “جقن”, cim nüshasında “جقن” şeklinde geçmektedir.

26 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “اوچ” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “مدت” şeklinde farklı bir kelime kullanılmıştır.

28 Nun, be, sin ve cim nüshalarında “اوچ” şeklinde geçmektedir.

29 Cim nüshasında “كونك” şeklinde geçmektedir.

30 Sin nüshasında “نیش” şeklinde farklı bir kelime kullanılmıştır. Sin nüshasında “كون” kısmı eklenmiştir.

31 Nun nüshasında “جقمغله” şeklinde geçmektedir.

32 Sin nüshasında “طوغر دغندندر”, cim nüshasında “طوغر دغندندر” şeklinde geçmektedir.

33 Nun, sin ve cim nüshalarında “تعالى” kısmı eklenmiştir.

Fuṣūl'de¹ eydür. Nifās evvel ki toğandandır.² Eger çi³ sonrağı⁴ kırkınıcı günü toğarsa da⁵ sonrağı⁶ veled toğduķda⁷ ve evvel ki veledin kırk⁸ nifāsi tamām olur. Sonrağı⁹ veled toğduķı¹⁰ gibi ğusūl idūb namāzın kılmaķ lāzımdır. Eđer sonrağından sonrağı¹¹ dem¹² aķarsa istiḥāze ķanıdır. Nifās evvel ki veleden idūbine delīl-i aķlī budur ki veled¹³ nuṭfesi¹⁴ (**Varak 109b**) raḥme dūşduķde raḥmin aģzı büzilüb yumulur¹⁵ ve¹⁶ sed olur. Şöyle ki ne¹⁷ taşradan raḥme nesne girer¹⁸ ve ne raḥimden taşra nesne çıkar.¹⁹ Kaķan ki evvel ki veled toğdı²⁰ raḥmin aģzı açılır.²¹ Başı aşıaģadur.²² İķinde²³ sudań ve demdeń²⁴ hiķ²⁵ nesne ķalmaz dökülür. İķiziń²⁶ sonrağıķun²⁷ raḥim bir daķı²⁸ müsned olmaz. Lākin aģzı açılmışken²⁹ genc tekmiḻ-i eyyām iķün³⁰ bi-irādeti'llāhi te'ālā ğününe deķ yatur. Ammā İmām-ı Muḥammed ve İmām-ı Züfer rahimehuma'llāh Te'ālā nifās sonrağı³¹ veledendür dirler.³² Zīrā 'avrat sonra'ına³³ daķı yüklüdür. Yüklü³⁴ olan³⁵

1 Sin nüshasında “فتاوى فصوله” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

2 Sin nüshasında “توغندندر”, cim nüshasında “طوغندندر” şeklinde geçmektedir.

3 Nun nüshasında “اكر جه” şeklinde geçmektedir.

4 Nun ve cim nüshalarında “صكره كى” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “توغرسه ده” şeklinde geçmektedir.

6 Nun ve cim nüshalarında “صكره كى” şeklinde geçmektedir.

7 Sin nüshasında “توغدقده” şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında “كون” kısmı eklenmiştir. Cim nüshasında “قرى” kısmı bulunmamaktadır.

9 Nun ve cim nüshalarında “صكره كى” şeklinde geçmektedir.

10 Sin ve cim nüshalarında “طوغدىغى” şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında “صكره كيندن صكره دى”, sin nüshasında “صكره كيندن صكره دى” ve cim nüshasında “صكره طوغدوغندىغى” şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında “قان” kısmı eklenmiştir.

13 Nun nüshasında “اولك” şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında “تطفه” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “يومرولور”, cim nüshasında “يومولو” şekline geçmektedir.

16 Cim nüshasında “و” kısmı bulunmamaktadır.

17 Sin nüshasında “نه” kısmı “رحمنن” sonra bulunmamaktadır.

18 Sin nüshasında “كرر” şeklinde geçmektedir.

19 Nun nüshasında “جقر” şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında “طوغدىغى كى”, cim nüshasında “طوغدىغى وقتن” şeklinde geçmektedir.

21 Nun nüshasında “اچلوب” şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında “اشاغدر”, sin nüshasında “اشاغيدر” şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında “ايچنده” kısmı bulunmamaktadır. Nun nüshasında “ايچنده” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “قاندن” şeklinde geçmektedir.

25 Nun, sin ve cim nüshalarında “هيچ” şeklide geçmektedir.

26 Sin nüshasında “ايكز طوغدوغچون” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “صكره طوغان ايچون رحم مسند اولماز” ifadesi geçmektedir.

27 Nun ve be nüshalarında “صو غر عيجون”, sin nüshasında “طوغردو غتچون”, cim nüshasında “طوغان ايچون” şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında “بر دى” kısmı bulunmamaktadır.

29 Nun nüshasında “اچلمش كن” şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında “ايچون” şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında “صكره كى”, sin nüshasında “صكره قى”, cim nüshasında “صكركى” şeklinde geçmektedir.

32 Nun ve sin nüshalarında “ديرلر” kısmı bulunmamaktadır.

33 Nun nüshasında “صكره كينه”, sin nüshasında “صكره قينه”, cim nüshasında “صكره كنه” şeklinde geçmektedir.

34 Be nüshasında “كلو” şeklinde geçmektedir.

35 Sin ve cim nüshalarında “الان” şeklinde geçmektedir.

hayız görmediği¹ gibi nifās dahī görmez. Anuniçündür² müṭallekanın ya eri ölenün³ ‘iddeti ikiziñ sonrağı⁴ toğanla⁵ çıkar.⁶ Evvel ki ile çıkmaz⁷ bi’l-ittifāk. İmām Ā‘zām raḍiyallāhu Te‘ālā ‘anh⁸ cevab virdi ki⁹ ne‘am ‘iddet sonrağıla¹⁰ çıkar.¹¹ Zīrā rahim muṭalleka¹² ṭalāk vireniñ¹³ ‘alākasından ḥālī olmayınca ‘iddet çıkmaz¹⁴ ve aḥār ere dahī¹⁵ varırmaz.¹⁶ Şadrüşşeri‘a‘da¹⁷ eydür. Eger bir ‘avrat evvel toğurduğunda¹⁸ nifāsı otuz günde kesilse¹⁹ sonra bir dahī toğurduğunda²⁰ muttaşıl aḥub kırk günü geçüb²¹ elli günde kesilse anuñ²² nifāsı evvel ki ‘ādeti üzre otuz gündür. Yigirmisi²³ istiḥāzedür. Eger sonrağı²⁴ nevbette kırk təcāvüz eylemese götürüsi²⁵ nifāsdur. Bir ‘ādete dahī intikāl etmiş olur. ‘Adedile²⁶ Īzāh‘da²⁷ eydür. Nifās kanınınuñ arasına ṭuhur girse²⁸ iki demin²⁹ arasını kesmez. Eger tuhr-u tāmmede³⁰ hemān ulaşı aḥan³¹ kan gibidur. İmām A‘zām ḫatında raḍiya‘llāhu Te‘ālā³² ‘anh³³ ammā İmāmeyn eydür.³⁴ Kırk günün

1 Nun nüshasında “كورمدوغى”, cim nüshasında “كورمكى” şeklinde geçmektedir.

2 Nun nüshasında “النجون” şeklinde geçmektedir.

3 Nun ve cim nüshalarında “اولئك”, be ve sin nüshalarında “اولئك” şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında “صكره كه”, sin ve cim nüshalarında “صكره” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “طو غن ايله” şeklinde geçmektedir.

6 Nun nüshasında “جقر” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “جقمز” şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında “رحمه الله” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “رضى الله تعالى عنه” kısmı bulunmamaktadır.

9 Cim nüshasında “ويردكه” şeklinde geçmektedir.

10 Nun nüshasında “صكره كى ايله”, sin nüshasında “صكره قيله”, cim nüshasında “صكره كيله” şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında “جقر” şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında “مطلقه يه”, sin nüshasında “مطلقه بنه”, cim nüshasında “مطلقه نه” şeklinde geçmektedir.

13 Nun ve sin nüshalarında “ويردكه” şeklinde geçmektedir.

14 Nun nüshasında “جقمز”, cim nüshasında “جقمز” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “دخى” kısmı bulunmamaktadır.

16 Sin nüshasında “واره مز”, cim nüshasında “وارامز” şeklinde geçmektedir.

17 Sin ve cim nüshalarında “صدر الشريعة ده” şeklinde geçmektedir. Ra, nun, sin ve cim nüshalarında “صدر الشريعة” kısmı, kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

18 Sin nüshasında “دخى” kısmı bulunmamaktadır.

19 Sin nüshasında “واره مز”, cim nüshasında “وارامز” şeklinde geçmektedir.

20 Sin ve cim nüshalarında “صدر الشريعة ده” şeklinde geçmektedir.

21 Ra, be, nun, cim nüshalarında “طو غر دغده”, sin nüshasında “طو غر دغده”, şeklinde geçmektedir.

22 Be nüshasında “ايك” kısmı yazılmış, yuvarlak içerisine alınmıştır.

23 Nun nüshasında “طو غر دغده”, sin nüshasında “طو غر دغده” şeklinde geçmektedir.

24 Nun nüshasında “كجوب” şeklinde geçmektedir.

25 Be nüshasında “تغسه” kısmı yazılmış, yuvarlak içerisine alınmıştır.

26 Sin ve cim nüshalarında “يكرميسى” şeklinde geçmektedir.

27 Nun ve cim nüshalarında “صكره كى”, sin nüshasında “صكره قى” şeklinde geçmektedir.

28 Nun ve sin nüshalarında “كوتروسى”, cim nüshasında “كوتروسى” şeklinde geçmektedir.

29 Nun nüshasında “عدد ايله” şeklinde geçmektedir.

30 Bu kısım ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

31 Nun ve cim nüshalarında “كرسه” şeklinde geçmektedir.

32 Sin nüshasında “قذك” şeklinde geçmektedir.

33 Nun nüshasında “اولورسه” kısmı eklenmiştir.

34 Nun ve sin nüshalarında “اقن” şeklinde geçmektedir.

35 Nun nüshasında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

36 Sin nüshasında “رضى الله تعالى عنه” kısmı bulunmamaktadır.

37 Sin ve cim nüshalarında “ندر” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında “قندده”, cim nüshasında “قندرده” kısmı eklenmiştir.

İmām A‘zām raḍiya ‘llāhu Te‘ālā ¹ katında. Ammā İmāmeyn eydür. Toğurduğı² akabince³ bir sâ‘at dem⁴ nifâsdur. Bâkisi tûhurdur.⁵ *Manzûme-i Hâkâyîk*’ında⁶ bir vâziḥ şüret yazmış ki bir kız⁷ ḥablile⁸ ya‘nî yüklü olmağıla⁹ bâliḡ¹⁰ olsa daḥî şâ‘ban ayının āḫirinde uşak getürüb¹¹ bir gün kan görse ramazân ayının evvelinde kesilüb āḫirinedek¹² tûhur görse Ramazânın cem‘isin¹³ sâ‘im olsa andan¹⁴ bayram gicesi dem¹⁵ görüb¹⁶ birkaç ay dem¹⁷ mümted olub¹⁸ akşa bu kırk¹⁹ gün tamām nifâsdur. İmām A‘zām katında²⁰ raḍiya ‘llāhu ²¹ tutduğı²² orucı²³ maḳbûl degildür. Tekrâr kazâ eylemek gerek²⁴ buyurmuş. Ammā İmāmeyn katında raḥimehuma ‘llāh Te‘ālā ²⁵ bir ²⁶ ḥātunun nifâsı ancak bir gündür. **(Varak 110b)** Ramazânı tûhurla²⁷ sâyim²⁸ olmuşdur. Kazâ lâzım olmaz. Bayram gicesinde aḳan²⁹ ḥayızdur.³⁰ Va‘llāhu a‘lem bi’s-şevāb. Böyle olana İmāmeyn ḳavlıle ‘amele³¹ ruḥşat vardır. İ‘zâr faşında gelse gerek³² delîli.³³ *Hızāne*’de¹

1 Be nüshasında “رضى الله تعالى عنه” kısmı satır üzerine yazılmıştır. Nun nüshasında “تعالى”, sin nüshasında “رحمه الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır. Nun nüshasında “رحمه الله” şeklinde yazılmıştır. Cim nüshasında “رضى الله تعالى عنه” şeklinde geçmektedir.

2 Ra, be, cim nüshalarında “طوغردغى”, nun nüshasında “طوغردوغى”, sin nüshasında “طوغردىغى” şeklinde geçmektedir.

3 Nun nüshasında “كورسه”, cim nüshasında “كوردىكى” kısmı eklenmiştir.

4 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “نقاسدر” kısmı yazılıp üzeri çizilmiştir.

6 Cim nüshasında “ايدر” kısmı eklenmiştir. Ra, be, nüshalarında “منظومه حاقيدده”, nun, cim nüshalarında “منظومه حاقيدده” şeklinde yazılmıştır. “منظومه” kısmı ra, nun ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Sin nüshasında ise eser isminin tamamı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Hâkâ’îku’l-Manzûme, Ebû’l-Mehâmid Mahmûd b. Muhammed el-Buhârî el-Efşencî’nin eseridir.

7 Ra, be, nun, cim nüshalarında “قز”, sin nüshasında “قيز” şeklinde geçmektedir.

8 Ra, be, sin nüshalarında “خيليله”, nun nüshasında “حمله”, cim nüshasında “جيله” şeklinde geçmektedir.

9 Ra, be nüshalarında “اولماغيله”, nun, sin ve cim nüshalarında “ولمغله” şeklinde geçmektedir.

10 Nun ve cim nüshalarında “بالغه” şeklinde müennes olarak yazmaktadır.

11 Ra, be, nun ve cim nüshalarında “كئور ب”, sin nüshasında “كئوروب” şeklinde geçmektedir.

12 Ra, be, nun, sin nüshalarında “اخرينه دك”, cim nüshasında “اخريندك” şeklinde geçmektedir.

13 Cim nüshasında “جميعسن” şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında “صكره” kısmı eklenmiştir.

15 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

16 Ra, be, nun, cim nüshalarında “كورب”, sin nüshasında “كوروب” şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında “دم” kısmı bulunmamaktadır.

18 Cim nüshasında “اولسه” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “قان” kısmı eklenmiştir. Cim nüshasında “يعنى دم اوريوب” kısmı eklenmiştir.

19 Sin nüshasında “قرق” sayısı yazılmış, üstü karalanmıştır. Bu sayının altına farklı bir sayı olan “اونوز” yazılmıştır.

20 Nun nüshasında “قئنده” kısmı nulunmamaktadır.

21 Nun nüshasında “رضى الله” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “رضى الله” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “عنه” kısmı eklenmiştir.

22 Cim nüshasında “طوتدغى” şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında “اورجى”, sin ve cim nüshalarında “اورجى” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “ديو” kısmı eklenmiştir.

25 Nun nüshasında “تعالى”, sin ve cim nüshalarında “رحمهما الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

26 Sin ve cim nüshalarında “بو” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “طهر ايله”, cim nüshasında “طهر” şeklinde geçmektedir.

28 Ra, be nüshalarında “صايم”, nun, sin ve cim nüshalarında “صاتم” şeklinde geçmektedir.

29 Cim nüshasında “اقان” şeklinde geçmektedir.

30 Sin nüshasında “النقى” kısmı eklenmiştir.

31 Sin, cim ve nun nüshalarında “عمله” şeklinde yazılmıştır.

32 Sin nüshasında “كركدر” şeklinde geçmektedir.

33 Sin nüshasında “دللى” kelimesi “عذار فصلنده كلسه كركدر” kısmından önce geçmektedir.

Ḥizāne'de¹ eydür. Bir ḥātun² toğururken³ uşağın⁴ yarusı⁵ qurı⁶ çıksa⁷ henüz daḥi ol ḥātun nüfsā⁸ ḥükmünde degildür. Namāzın vaḫti olsa abdest alub namāzın⁹ kılmak lāzımdur. Vaḫtinde kılmasa¹⁰ kazāya kosa sāyır müfevvitler¹¹ nice mu'atıb¹² olursa ol daḥi mes'ul mu'atıb¹³ olur. Eger namāzda secde ittigünce¹⁴ zarardan¹⁵ ḥavf eylese¹⁶ uşağın¹⁷ başı gelecek yire bir çukurcu¹⁸ kazub secdede başı ol çukura¹⁹ eyleye deyə buyurmuş.²⁰ Yine *Ḥizāne*'de²¹ eydür. Nifāsın daḥi ḥükmü ḥayızın aḥkāmıdır.²² İllā ḥayızla²³ muṭallekanın 'iddeti çıkar.²⁴ Nifāsıla²⁵ çıkmaz.²⁶ Aḥkām-ı nifāsa ancak 'iddeti istiḡnā eyledüğünden ma'lūm oldu ki nifās ḥālinin²⁷ namāzı ve daḥi²⁸ bağışlanmış ola ḥayız ḥālinin namāzı gibi. Çünkü²⁹ ḥayızla³⁰ nifās ḥükümde müşterek oldu. 'İlletde de³¹ müşterek olmak gerek idi. Lākin 'illette³² müşterek olmaduğundan³³ münfahim³⁴ olur ki nifāsıla¹ fevt olan² namāzın kazāası lāzım ola şavmın kazāası gibi.

1 Nun ve sin nüshalarında "خزانة ده" şeklinde geçmektedir. Bu kısım ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

2 Nun, sin ve cim nüshalarında "خاتون" şeklinde geçmektedir.

3 Cim nüshasında "طوغورورکن" şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında "اوشاغون", cim nüshasında "اوشاغين" şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında "ياريسي" şeklinde geçmektedir.

6 Nun nüshasında "قورو", sin ve cim nüshasında "قوري" şeklinde geçmektedir.

7 Nun ve sin nüshalarında "جسه" şeklinde geçmektedir.

8 Cim nüshasında "نفاس" şeklinde geçmektedir.

9 Sin nüshasında "نمازن" şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında "قلمیوب" şeklinde geçmektedir.

11 Nun, sin ve cim nüshalarında "سائر مؤثر" şeklinde geçmektedir. Bu kısmın üzerine nun nüshasında "ط" kaydı konulup sayfa kenarına bu kayıtlı "یعنی قضایه" notu eklenmiştir.

12 Nun nüshasında "معاقب" şeklinde geçmektedir.

13 Be nüshasında "معابت", nun nüshasında "معاقب" şeklinde geçmektedir.

14 Ra nüshasında "کنجه" kısmının önüne üç nokta konulmuş sayfa kenarında ki "اتو" kısmına işaret edilmiştir. Bu kısım be ve cim nüshasında "اتوکنجه", sin nüshasında "اتوکنکن" şeklinde metne eklenmiştir. Nun nüshasında "سجده کنجه" kısmı eklenmiştir.

15 Sin nüshasında "ضرر" şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında "خوفی اولسه" şeklinde geçmektedir.

17 Cim nüshasında "اوشاغين" şeklinde geçmektedir.

18 Nun, sin nüshalarında "جورجی", cim nüshasında "بر جور" şeklinde geçmektedir.

19 Nun ve sin nüshalarında "جوره" şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında "اوشاعك باشنی اول جوره قویوب نمازین قیله دیو بتورمش" şeklinde geçmektedir.

21 Nun ve sin nüshalarında "خزانة ده" şeklinde geçmektedir. Bu kısım nun ve cim nüshalarında satır üstü kırmızı mürekkeple çizilmiş şekilde yazılmıştır. Sin nüshasında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

22 Nun nüshasında "حکمی کبیر", sin nüshasında "حکمی", cim nüshasında "احکامیر" şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında "حیض ایله" şeklinde geçmektedir.

24 Nun nüshasında "حقر", sin nüshasında "جقار" şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında "نفاس ایله" şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında "جقمز", cim nüshasında "جقمز" şeklinde geçmektedir.

27 Ra nüshasında "نکدر" kısmı yazılıp üstü çizilmiştir. Sin nüshasında "حالدده" şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında "نفاسده حالنک" şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında "دخی" şeklinde geçmektedir.

29 Be ve nun nüshalarında "جونکه" şeklinde geçmektedir.

30 Sin nüshasında "حیض ایله" şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında "علتده", sin nüshasında "علتده دخی", cim nüshasında "علتن" şeklinde geçmektedir.

32 Cim nüshasında "علتن" şeklinde geçmektedir.

33 Cim nüshasında "اولمادیغندن" şeklinde geçmektedir.

34 Sin nüshasında "فهم" şeklinde geçmektedir.

Ḥayız ḥālīniḡ namāzı³ bağışlandıḡuna ‘illet kazāsında küllī meşakḡat⁴ olduḡıçun⁵ idi⁶ ki aḡkām-ı ḡayızda beyān olunmuşdur. Zīrā bir yılda ḡayzıḡ fevt olan namāzı dört⁷ aylık namāz olur. Ammā nüfsāniḡ⁸ fevt olan⁹ namāzı¹⁰ yılda kırk günlük namāz olur. Ḥayız namāzıla¹¹ nifās namāzı kazā meşakḡatında bir olmadı. Nifās namazınıḡ¹² kazāsı lāzımdır ya degildir deyū naḡl-i şarīḡ bulımaduḡ¹³ vallāhu a‘lem.¹⁴ Geldik imdi¹⁵ sıḡt. **(Varak 111a)** mes‘elesı¹⁶ daḡı¹⁷ bilmesi¹⁸ mühim olandandır.¹⁹ Suḡut²⁰ deyū analarıḡ²¹ raḡminden düşen gence dirler.²² Ol daḡı iki dürlüdür. Birisi anadan cansuz²³ düşendür. Birisi daḡı canlu düşendür. Ammā canlu ya²⁴ ağlamasıla ya gülmesiyle²⁵ ya elin ve ayaḡın²⁶ salmasıla²⁷ ya depinmesiyle²⁸ ma‘lūm olur. Döşetdegde²⁹ cansuz³⁰ bulına bu sıḡtıḡ ḡükmi anadan canlu toḡan³¹ veled ḡükmindedir. Aḡa ad vireler. Zīrā kıyāmetde insan adıyla çağırılır³² ve anı yuyalar³³ ve kefenleyeler.³⁴ Cenāzesin³⁵ kılub

1 Cim nüshasında “نقاس ايله” şeklinde geçmektedir.

2 Sin ve cim nüshalarında “اولان” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “حالنده نماز” şeklinde geçmektedir.

4 Sin nüshasında “مشقت کلی” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “اولدوغجون”, sin nüshasında “مشقت کلی اولدوغجون” şeklinde geçmektedir.

6 Cim nüshasında “ايدي” şeklinde geçmektedir.

7 Nun, sin ve cim nüshalarında “دورت” şeklinde geçmektedir.

8 Cim nüshasında “تفاسك” şeklinde geçmektedir.

9 Nun, sin ve cim nüshalarında “اولان” şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında “بر” kısmı eklenmiştir.

11 Nun ve sin nüshalarında “نمازی ايله” şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında “نمازینك” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “بوله ماق” şeklinde geçmektedir. Sadece cim nüshasında “بولق” şeklinde anlam değişikliğine sebep olacak olumlu yapı kullanılmıştır.

14 Sin nüshasında “بالصواب” kısmı eklenmiştir.

15 Ra, be, nun nüshalarında “كلذك” kısmı, Cim nüshasında “كلذك امدی” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Sin nüshasında harf eksikliği ile “كل امدی” kısmı kırmızı mürekkeḡ ile yazılmıştır.

16 Nun “مسئله سن” şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında “دخی” kısmı bulunmamaktadır.

18 Nun nüshasında “بلمك” şeklinde geçmektedir.

19 Sin nüshasında “اولان مسئله لردندر”, cim nüshasında “اولان مسئله لردندر” şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında hareke farkı ile “سقط” şeklinde geçmektedir.

21 Sin nüshasında “انه لرك” şeklinde geçmektedir.

22 Cim nüshasında “درلر” şeklinde geçmektedir.

23 Sin ve cim nüshalarında “جائسز” şeklinde geçmektedir.

24 Cim nüshasında “پا” kısmı bulunmamaktadır.

25 Nun nüshasında “كلمه سيله” şeklinde geçmektedir.

26 Nun ve cim nüshalarında “اياغن”, sin nüshasında “ايغن” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “صالمه سيله” şeklinde geçmektedir.

28 Nun nüshasında “ديلمسيله” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “پا دينمسيله” kısmı bulunmamaktadır.

29 Ra, be nüshalarında “دوشتكده”, nun ve sin nüshalarında “دوشكده”, cim nüshasında “دوشده” şeklinde geçmektedir.

30 Sin ve cim nüshalarında “جائسز” şeklinde geçmektedir.

31 Be ve cim nüshalarında “دوغن” şeklinde geçmektedir.

32 Nun nüshasında “جغريلور”, sin ve cim nüshalarında “چاغريلور” şeklinde geçmektedir.

33 Cim nüshasında “تويلر” şeklinde geçmektedir.

34 Sin nüshasında “كفن ليه لر” şeklinde geçmektedir.

35 Cim nüshasında “جنازه سن” şeklinde geçmektedir.

defn ideler.¹ Lâkin vâriş mürûs² olmaz. Peyğamberiñ ‘aleyhi’s-salātu ve’s-selām³ çok evleniñ çok⁴ evlâdınız olsun. Kıyâmetde ben ümmetimin çokluğuyla⁵ mübâhat⁶ iderim.⁷ بسقط⁸ deyū buyurduğı sıkt budur. Nitekim⁹ *Tenbihe r-Rāqıdā*¹⁰ adlu kitabda beyān etmizdür.¹¹ Qādīhān’da eydür. Düşüdüñ başı çıkdıkdā¹² sasi¹³ işidilse andan¹⁴ bākisi¹⁵ çıkmadın¹⁶ ölmüş olsa benī Ādeme kerāmet için¹⁷ anı yuyalar.¹⁸ Lâkin namāzın kılmak lāzım degildür. Ammā anadan cansuz¹⁹ düşen²⁰ daḥī iki dürlüdür. Birisi oldur ki ba‘zı hilkati ya‘nī ba‘zı ‘uzvı parmakları²¹ ya dırnaqları²² ya saçı²³ gibi belürmiş olsa ol yunmaz²⁴ ve lâkin toprağı eşüb gömeler.²⁵ Ammā anası ḥaqqında veled gibidür ki²⁶ anasından²⁷ akan²⁸ nifāsdur ve anası muṭalleḫa ise ya eri ölmüş olsa²⁹ ‘iddeti çıkar.³⁰ Ve eger anası ḥalāyık³¹ ise ümm-i veled olub şatılmadan ḫalur. Ve eger ‘ıtkıla³² ya ṭalāk ile mu‘allaḫ ise ya‘nī efendisi ya eri dise ki sen uşak getürürsen³³ āzād ol ya boş ol dimiş

1 Nun, sin ve cim nüshalarında “اليدطر” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında varak kenarına “قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم تتاكحو اتوالد و افانى ابا هي بكم الامم ولو” şeklinde not eklenmiştir.

2 Cim nüshasında “مورث” şeklinde geçmektedir.

3 Nun ve sin nüshalarında “ينغمير عليه السلام” şeklinde geçmektedir.

4 Ra nüshasında “چوق” kelimesi satır üzerine eklenmiştir.

5 Nun nüshasında “جوقلو غيله”, sin nüshasında “چوقلو غيله”, cim nüshasında “جوقلو غي ايله” şeklinde geçmektedir.

6 Nun ve sin nüshalarında “مباهات” şeklinde yazılmıştır.

7 Sin ve cim nüshalarında “اليد ر” şeklinde geçmektedir. Ra nüshasında “ط” kaydı ile sayfa kenarına hadisin metni “قال رسول الله صلى الله تعالى عليه وسلم تتاكحو اتوالد و افانى ابا هي بكم الامم ولو بسقط” eklenmiştir. Bu kısım nun nüshasında da varak kenarına eklenmiştir. Be ve sin nüshalarında metin içerisinde geçmektedir. Bu kısım cim nüshasında bulunmamaktadır. Sin nüshasında bu kısım harekeli olarak kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. İbn Mâce, “Nikāh”, 1.

8 Be, nun ve cim nüshalarında “ولو بسقط” şeklinde geçmektedir.

9 Ra nüshasında “نته” kelimesinin “نته كم” kısmının üzeri çizilmiştir.

10 Eser ile ilgili herhangi bir bilgi ulaşılamamıştır.

11 Cim nüshasında “ولنمشدر” şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında “جققده” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “نسي”, cim nüshasında “نسه سي” şeklinde geçmektedir.

14 Cim nüshasında “انك” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “غيري سسي” şeklinde geçmektedir.

16 Nun nüshasında “جقمين” şeklinde geçmektedir.

17 Ra ve cim nüshalarında “ايجون”, nun nüshasında “ايجون”, be ve sin nüshalarında “اچون” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “يويه لر” şeklinde geçmektedir.

19 Sin ve cim nüshalarında “جانمز” şeklinde geçmektedir.

20 Ra nüshasında “نوشن” kısmı satır üzerine işaret edilerek eklenmiştir. Be nüshasında “دوسه”, sin nüshasında “دوشد” şeklinde geçmektedir.

21 Cim nüshasında “پرمق” şeklinde geçmektedir ve bu nüshada “كبي” kısmı eklenmiştir.

22 Nun, sin nüshalarında “طرنق”, cim nüshasında “طرنق” şeklinde geçmektedir.

23 Be ve nun nüshalarında “ساجي”, cim nüshasında “صاجي” şeklinde geçmektedir.

24 Ra, be nüshalarında “ينمز”, nun, sin ve cim nüshalarında “ينمز” şeklinde geçmektedir.

25 Nun ve cim nüshalarında “كوملر”, sin nüshasında “كومه لر” şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında “كيتدر”, sin ve cim nüshalarında “كيتدر كه” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “انه سندن” şeklinde geçmektedir.

28 Be nüshasında “اقن” kısmı iki defa yazılmıştır.

29 Cim nüshasında “ايسه” şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında “جقر” şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında “حلايق” şeklinde geçmektedir.

32 Sin nüshasında “عق ايله” şeklinde geçmektedir.

33 Nun ve sin nüshalarında “كتوررسك” şeklinde geçmektedir.

olsa bu sıkı¹la hem² boş olur hem³ āzād olur. Birisi daḥī ā' zālari belürsüz et pāresi gibi düşündür.⁴ Bu sıkı⁵la zıkr olunan hükümler şābit olmaz. (Varak 111b) Görelüm⁶ bu düşüt⁷den evvel on beş gün tamām ṭuhur geçmi⁸ş ise bu düşüt⁹den sonra akan kan ḥayızdur. Eger ḥayız 'ādetine müvāfiḳ ise ve illā istiḥāze kanıdır.¹⁰ Nifās degildür. Eger su'āl olunursa¹¹ ṭuhur tam i'tibārı ḥayız görenlerde idi. Ḥāmiliḡ gördü¹²ḡi ḥūd ḥayzı degildür. Düşüt¹³den evvel on beş gün ṭuhur geçmi¹⁴ş ise dimani¹⁵ ma' nāsı nedür?¹⁶ Cevāb¹⁷ şol sıkı¹⁸ ki et pāresi midür?¹⁹ Ya 'uluk mudur? Belürsüz²⁰ ola²¹ ol suḳṭuḡ sonunda akan²² ḥayızdur. Nifās degildür. Kemā²³ ḳāle fī *Beyāni-rivāye*²⁴ فان ما رات قبل ذلك bu taḳrīrden ma' lūm oldu ki raḥimde 'uluk fāsīd olsa düşüd²⁵ olur imiş. Veled olmaz imiş. Nitekim²⁶ tavuḳ²⁷ altında yumurda²⁸ fāsīd olsa cūce²⁹ olmaz imiş. Pes düşüd³⁰ ḥamlinde gördü³¹ḡi kan ḥayız imiş zīrā 'uluk fāsīd olıcaḳ³² raḥmiḡ aḡzı münsed³³ olmaz imiş. Eger 'uluk veled olsa raḥmiḡ aḡzı³⁴ münsed³⁵ olur

1 Cim nüshasında "سقط ايله" şeklinde geçmektedir.

2 Cim nüshasında "هم" kısmı bulunmamaktadır.

3 Cim nüshasında "وخلایق" şeklinde geçmektedir.

4 Sin nüshasında "نوشتند" şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında "سقط ايله" şeklinde geçmektedir.

6 Nun, sin ve cim nüshalarında "کوره لم" şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında "شدند", cim nüshasında "شدند" şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında "کچمش" şeklinde geçmektedir.

9 Nun ve cim nüshalarında "نوشتند" şeklinde geçmektedir.

10 Nun ve sin nüshalarında "قائدر" şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında "اولنور ايسه" şeklinde geçmektedir. Nun, sin ve cim nüshalarında "که" kısmı eklenmiştir.

12 Sin nüshasında "کورديكى", cim nüshasında "کورديكى" şeklinde geçmektedir.

13 Nun nüshasında "نوشتند", cim nüshasında "شدند" şeklinde geçmektedir.

14 Nun nüshasında "کچمش" şeklinde geçmektedir.

15 Nun nüshasında "ديماكون", sin nüshasında "ديمنك" şeklinde geçmektedir.

16 Cim nüshasında "ته در" şeklinde geçmektedir.

17 Ra, be, nun ve sin nüshalarında "جواب" kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır. Cim nüshasında bu kısmın satır üzeri kırmızı mürekkep ile çizilmiştir.

18 Nun nüshasında "که" kısmı bulunmamaktadır.

19 Sin nüshasında "پاره سى ميدر", cim nüshasında "پاره سيدر" şeklinde geçmektedir.

20 Sin ve cim nüshalarında "بلورسز" şeklinde geçmektedir.

21 Sin nüshasında "اولسه" şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında "قان" kısmı eklenmiştir. Nun nüshasında "اقان" şeklinde geçmektedir.

23 Be nüshasında "لما" yerine "کما" şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında "الروايه" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

25 Sin nüshasında "نوشت" şeklinde geçmektedir.

26 Nun, sin ve cim nüshalarında "تنك" şeklinde geçmektedir.

27 Sin ve cim nüshalarında "طوق" şeklinde geçmektedir.

28 Nun, sin ve cim nüshalarında "يمورطه" şeklinde geçmektedir.

29 Cim nüshasında "چرجق" şeklinde farklı bir kelime kullanılmaktadır.

30 Nun ve sin nüshalarında "نوشت" şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında "کورديكى", sin nüshasında "کورديكى" şeklinde geçmektedir.

32 Nun, sin ve cim nüshalarında "وليجق" şeklinde geçmektedir.

33 Cim nüshasında "مسند" şeklinde geçmektedir.

34 Cim nüshasında "رحمك اغزى" kısmı bulunmamaktadır.

35 Cim nüshasında "مسند" şeklinde geçmektedir.

imiş ki¹ sâbika ma‘lûm olmuştur. Pes hāmiliñ gördüğü² dem³ istiḥāze kanıdır. Raḥimden çıkmaz⁴ vallāhu te‘ālā a‘lem bi’ş-şevāb.⁵ **Bābu’ş-şāliḥ fi’d-demi’l-istiḥāze**⁷ Ġurer’de⁸ eydür. İstiḥāze kanı⁹ gerçi¹⁰ zāhıran fercden aḳar.¹¹ Lākin raḥimden degildür. Ṭamardan çıkar.¹² İstiḥāze demi¹³ daḥi yedi dürlüdür.¹⁴ Evvel ki¹⁵ kızcuguzlar¹⁶ daḥi bāliḡ¹⁷ olmadın aḳandur.¹⁸ İkincisi eyyām-ı ḥayıẓda üç¹⁹ günden buçuḳ²⁰ sā‘at ḳadar²¹ eksik aḳandur. Üçüncü²² on günden ziyāde aḳanıñ ziyādesidür.²³ Dördüncü²⁴ nifāsıñ kırkıñdan ziyāde aḳandur.²⁵ Beşinci ḥayıẓda²⁶ ve nifāsda ‘ādet-i ma‘rūfesinden²⁷ ziyāde aḳandur. Altıncı (**Varak 112a**) yüklü ‘avratdan aḳandur.²⁸ Yedinci ḳarıcıklar²⁹ sinn-i ayāse yetiştükde aḳandur.³⁰ Muḥaḳḳıklar ḳatında sinn-i ayās maḥdūd ve ma‘dūddur. Lākin ḥaddinde ‘ulemā ihtilāf eylediler.³¹ Ba‘zılar didi ki³² sinn-i ayas elli yaşıdır.³³ Bu ḳavil Ḥazreti Ā‘iše³⁴ sıddīḳā raḍiya ‘illāhu Te‘ālā³⁵ ‘anhā mezhebīdür.³⁶ Mübtelāların

1 Cim nüshasında “كه” kısmı bulunmamaktadır.

2 Sin nüshasında “كوردكى”، cim nüshasında “كوردكى” şeklinde geçmektedir.

3 Ra nüshasında “دم” kısmı satır altına eklenmiştir. Diğer nüshalarda bu kısım bulunmamaktadır.

4 Nun nüshasında “حقماز” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “والله اعلم بالصواب”، sin nüshasında “والله اعلم بالصواب”، cim nüshasında “والله اعلم” şeklinde geçmektedir.

6 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “الثالث” kısmı bulunmamaktadır.

7 Ra, be, nun nüshalarında “استحاضه”، sin ve cim nüshalarında “استحاضه” şeklinde geçmektedir.

8 Ġurerü’l-aḥkām, Molla Hüsrev’in (ö. 885/1480) eseridir.

9 Cim nüshasında “قانى” kısmı bulunmamaktadır.

10 Nun nüshasında “كرجه” şeklinde geçmektedir.

11 Cim nüshasında “اقان” şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında “جقر”، sin nüshasında “جقر” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “قانى” şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında “دورلور” şeklinde geçmektedir.

15 Nun ve cim nüshalarında “اولى” şeklinde geçmektedir.

16 Nunve cim nüshalarında “قرجغر لر”، sin nüshasında “قرجغر لر” şeklinde geçmektedir.

17 Nun ve cim nüshalarında “بالعه” şeklinde geçmektedir.

18 Cim nüshasında “اقتدر” şeklinde geçmektedir.

19 Be, nun, sin, cim nüshalarında “وج” şeklinde geçmektedir. Ra nüshasında “قدر” kısmı yazılmış ve üzeri çizilmiştir.

20 Nun nüshasında “بوجق”، sin nüshasında “بجق”، cim nüshasında “بجق” şeklinde geçmektedir.

21 Cim nüshasında “قدر” kısmı bulunmamaktadır.

22 Be ve nun nüshalarında “لوجنجى” şeklinde geçmektedir.

23 Bu kısım sin nüshasında “اقن قانك زياده سندر”، cim nüshasında “اون كوندن زياده اقتدر” şeklinde geçmektedir.

24 Cim nüshasında “لردنجى” şeklinde geçmektedir.

25 Cim nüshasında “اقتدر” şeklinde geçmektedir.

26 Cim nüshasında “حيض” şeklinde geçmektedir.

27 Nun nüshasında “معروفه سندن”، sin nüshasında “معروفه دن” şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında “اقتدر” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “قرچقذر”، cim nüshasında “قاريجقذر” şeklinde geçmektedir.

30 Cim nüshasında “اقتدر” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “انديلر” şeklinde geçmektedir.

32 Nun ve cim nüshalarında “نديلر كه” şeklinde geçmektedir.

33 Be, nun ve sin nüshalarında “ياشدر” şeklinde geçmektedir.

34 Nun nüshasında “عائشه”، be nüshasında “عائشه”، sin nüshasında “عائشه” şeklinde geçmektedir.

35 Nun ve sin nüshalarında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

36 Sin ve cim nüshalarında “مذهبيدر” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında bu kısmın altında “طريقتيدر” şeklinde yazmaktadır.

pirliği hâlinde hayız meşakkatden¹ halâş içün² fi zamânına bunun üzerine fetvâ verdiler. Ba‘zılar³ haddi elli beş yaşıdır⁴ didi. Meşâyih-ı Buḥāra ve Ḥurzem⁵ rahmehuma ‘llāh⁶ Te‘ālā⁷ buña fetvâ verdiler ve⁸ ba‘zılar haddi altmış yaşıdır⁹ didi.¹⁰ Ekşer ‘ulemā bunu ihtiyār eylediler.¹¹ Karıcıklar bu yaşı yetişdükde dem¹² dahî görürse hayız degildir. Zāhir mezhebde¹³ ammā muḥtār budur ki bu mezkūr sinn-i ayāsdan sonra dem¹⁴ görse görelüm¹⁵ eger dem¹⁶ kara¹⁷ ise ya koyı¹⁸ kırmızı¹⁹ ise hayızdır. Bu iki²⁰ renkten²¹ gayrı renk görse istihāze kanıdır didiler. Bu yaşı²² girenler²³ ‘iddeti ayile çekerler²⁴ hayızla²⁵ degil. Eger ayla ‘iddet tamām olduḡdan sonra dem²⁶ görse ‘iddet tamām olmuştur. Āḥār ere varmaḡ cā’izdür. Eger ‘iddet tamām olmadın hayız görse tekrār ‘iddeti hayızla²⁷ çekmek lāzımdır. *Düleri Ğurer*’de²⁸ ba‘zılar didiler ki²⁹ sinn-ī iyās içün³⁰ hadd-i mu‘ayyen yoḡdur. Sinn-ī ayās oldur ki dibelik hayızdan kesile. Ol mişilî karıdan kan gelmeye³¹ şöyle ki yüz yaşına girsede³² yine dem³³ görse hayızdır. Anuḡ

1 Nun ve sin nüshalarında “مَشَقَّتَدَن” şeklinde geçmektedir.

2 Nun nüshasında “ايجون” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “تَيْبِيكَه سِن اِيَاكْ” kısmı eklenmiştir.

4 Sin nüshalarında “يَاشَدَر” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “خوارزم” şeklinde geçmektedir.

6 Ra nüshasında “الله” kelimesi varak kenarına yazılmıştır.

7 Nun nüshasında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında “يعالى” şeklinde yazmaktadır.

8 Sin nüshasında “و” kısmı bulunmamaktadır.

9 Sin nüshasında “يَاشَدَر” şeklinde geçmektedir.

10 Nun ve sin nüshalarında “يَدِي” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

11 Nun nüshasında “ايله ديلر” , sin nüshasında “اتديلر” şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

13 Be nüshasında “ظاهرا” yerine “ظا” şeklinde yazılmıştır.

14 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

15 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “كوره لم” şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

17 Nun nüshasında “سياه” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “قوى”, be, sin ve cim nüshalarında “قوى” şeklinde geçmektedir.

19 Sin nüshasında “قرمزی”, cim nüshasında “قرمزي” şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında “ايكى” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

21 Nun ve be nüshalarında “ركن” şeklinde geçmektedir.

22 Be nüshasında “يَاشَه” şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında “كبرن” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında “عورتلر” kısmı eklenmiştir.

24 Nun nüshasında “جكرلر” şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında “حيض ايله” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “حيض ايله” şeklinde geçmektedir.

28 Ra ve be nüshalarında “درر” kısmı, nun ve sin nüshalarında “درر غررده” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. *Düleri’l-hükkâm fi şerhi Ğureri’l-aḥkâm*, Molla Hüseyin’in (ö.885/1480) eseridir.

29 Nun ve sin nüshasında “ديديلر كه” şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında “ايجون” şeklinde geçmektedir.

31 Cim nüshasında “كسه” şeklinde geçmektedir. Diğer nüshalarda olumlu ifade kullanılmışken burada olumsuz ifade bulunmaktadır.

32 Nun nüshasında “كبر سده” şeklinde geçmektedir.

33 Sin nüshasında “قان” şeklinde geçmektedir.

‘iddeti ayla¹ olmaz. Ayla² ‘iddet çeküb³ ere de varsa nikāhı fāsiddür⁴ didiler.⁵ Amma Ebū ‘Alī Diḳāḳ⁶ raḥime ‘llāhī⁷ Te ‘ālā⁸ fāsīd olmaz dimiş bāb-u ḥayırda zıkr olunmuşdur Şadrüşşeri‘ a ‘da⁹ naklile. **Faṣl fi ‘l-İ‘zār**¹⁰ bu daḥī ma‘lūm ola ki¹¹ müsteḥāze ḥātunlar¹² var. Eger ‘avratdan (**Varak 112b**) sidügi¹³ ṭurmayın¹⁴ ve burun¹⁵ ḳanı ṭurmayın¹⁶ ve dübüriniḡ yeli¹⁷ ṭurmayın ve ḳarnı yarılıb pıtıldısı¹⁸ ṭurmayın¹⁹ ve²⁰ oḡulmaz yarası²¹ olup²² cerāḥatı ṭurmayın²³ ve gözi²⁴ aḡrısından²⁵ yaşı ṭurmayın²⁶ kimesneler şāhib-i ‘özürdür. Her farzıḡ vaḳtinde bir abdest alıp ḥadeş²⁷ zuhūr itmedin ol vaḳtiḡ namāzın edā idicek²⁸ ḳadar fūrce bulunmaya.²⁹ illā bu ḥadeşlerden biri zuhūr ide³⁰ eyleye³¹ bu maḳūle kimesnelere ma‘zūr dirler.³² Abdest aldugı³³ namāzıḡ vaḳti çıḳmaḡıla³⁴ ol abdest bāṭıl olur. Henüz giren namāz vaḳtiḡün³⁵ abdesti yeḡilemek³⁶ lāzımdur. Ammā ol

1 Nun ve cim nüshalarında “ایله”، sin nüshasında “اي ايله” şeklinde geçmektedir.

2 Nun ve cim nüshalarında “ایله”، sin nüshasında “اي ايله” şeklinde geçmektedir.

3 Nun nüshasında “جکوب” şeklinde geçmektedir.

4 Ra nüshasında “فاسدر”، be nüshasında “فاسد”، nun, sin ve cim nüshalarında “فاسدر” şeklinde geçmektedir.

5 Nun ve sin nüshalarında “تدیرلر” şeklinde geçmektedir.

6 Ra ve be nüshalarında “تغاره”، nun, sin ve cim nüshalarında “تقاق” şeklinde geçmektedir.

7 Cim nüshasında “رحمة الله” şeklinde geçmektedir.

8 Nun ve sin nüshalarında “تعالی” kısmı bulunmamaktadır.

9 Nun, sin ve cim nüshalarında “صدر الشريعة” şeklinde geçmektedir.

10 Ra, be, nun nüshalarında “فصل”، sin ve cim nüshalarında “فصل فی الاعذار” kısımları kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

11 Sin nüshasında “خاتونلر” şeklinde geçmektedir.

12 Ra nüshasında “وار اکر عورتدن” kısmı üzeri çizili şekilde yazmaktadır. Sayfa altına “صح” kaydı ile “و دخی ارلردن و عورتلردن” kısmı yazılmıştır. Nun, be, sin ve cim nüshalarında metin içerisine “عورتدن” şeklinde eklenmiştir.

13 Sin nüshasında “سدکی”، cim nüshasında “سدکی” şeklinde geçmektedir.

14 Nun nüshasında “دورمین” şekline geçmektedir.

15 Nun ve sin nüshalarında “تورون” şeklinde geçmektedir.

16 Nun nüshasında “دورمین” şekline geçmektedir.

17 Nun ve sin nüshalarında “بلی” şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında “پتلدیسی” şeklinde geçmektedir.

19 Nun nüshasında “دورمین” şekline geçmektedir.

20 Cim nüshasında “و دیرنیک ییلی طورمین و قرنی یاریلوب پتلدیسی طورمین” kısmı bulunmamaktadır.

21 Sin ve cim nüshalarında “یاره سی” şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında “اولوب” kısmı bulunmamaktadır.

23 Nun nüshasında “دورمین” şekline geçmektedir.

24 Sin nüshasında “گوز” şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında “اغرسیندن” şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında “درمین” şeklinde geçmektedir.

27 Nun nüshasında “اخر” kısmı eklenmiştir.

28 Be nüshasında “ایچک”، sin nüshasında “ایدمجک” şeklinde geçmektedir.

29 Nun nüshasında “بولنمین” şeklinde geçmektedir.

30 Nun ve sin nüshalarında “ایدہ” kısmı bulunmamaktadır. Nun ve sin nüshalarında “ایلیه” şeklinde geçmektedir.

31 Nun, sin ve cim nüshalarında “ایله” kısmı bulunmamaktadır.

32 Cim nüshasında “معذوردرلر” şeklinde geçmektedir.

33 Sin nüshasında “الدیغی” şeklinde geçmektedir.

34 Nun nüshasında “چقمق ایله”، sin nüshasında “چقمق ایله” şeklinde geçmektedir.

35 Nun nüshasında “وقتی ایچون”، sin nüshasında “وقتی ایچون” şeklinde geçmektedir.

36 Sin nüshasında “یکیلیمک”، cim nüshasında “یکیلیه” geçmektedir. Cim nüshasında “لازم” kelimesi de bulunmamaktadır.

vakit içinde ol abdestile¹ edā ve қазақ ve nāfileden her ne² kılursa cā'izdür.³ Hadeşi aқа тұrurken⁴ bu zikri olunan hadeşler aқа⁵ тұrurken⁶ namāz cā'izdür didüğimiz⁷ bu hadeşlerden⁸ ğayrı hadeş bulunmamak⁹ şartıyladır. Meşelā sidügi¹⁰ тұrmayın¹¹ kimesne yellense¹² ya bir ğayrı hadeş zühür eylese fi'l hāl hadeş cedīd¹³ ile abdesti bozulur.¹⁴ Ol vakit içinde¹⁵ hādiş hadeşden abdesti yeñilemek¹⁶ lāzımdur. Qāḍihān'da¹⁷ eydür. Ma'zūr kimesneniñ 'özrü aқа тұrurken¹⁸ abdest alub iç edükin giyse daḥī 'özri hadeşinden¹⁹ ğayrı hadeşiyle²⁰ abdesti şınsa daḥī ol vakit içinde²¹ yine abdest alsa edüğine mesh²² itmek cā'izdür. Ammā ol vakit çıķduķda²³ mesh cā'iz degildür. Edügin²⁴ çıkarub²⁵ ayağın²⁶ yumaķ lāzımdur. Eger abdest alıncaya deķ²⁷ 'özri aķmadın²⁸ abdestin tamām alub²⁹ ṭahāret-i kāmile üzre edügin giyse müddet-i mesih³⁰ tamām oluncaya deķ³¹ iç³² edüğine³³ mesh itmek cā'izdür. Mişaffā³⁴ da³⁴ 'özür³⁵ aķarken¹

1 Nun ve sin nüshalarında “أبدمت إليه” şeklinde geçmektedir.

2 Cim nüshasında “أكلو نماز” kısmı eklenmiştir.

3 Nun nüshasında “حتى” ifadesi eklenmiştir.

4 Nun nüshasında “أقرب طورركن”, sin nüshasında “أقرب طورركن” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “أقرب طورمناز ايكن” şeklinde olumsuz yapı kullanılmıştır.

5 Sin ve cim nüshalarında “أكوب” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “أقرب طورركن” şeklinde geçmektedir.

7 Sin nüshasında “أديكمز” şeklinde geçmektedir.

8 Cim nüshasında “أدئرك” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “أدئرك” kısmı eklenmiştir.

9 Nun ve cim nüshalarında “أبولنماق”, sin nüshasında “أبولنمه مق” şeklinde geçmektedir. Be nüshasında bu kısım “أبولنمق” şeklinde olumlu olarak kullanılmıştır.

10 Sin nüshasında “أديكى”, cim nüshasında “أديكى” şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında “أدمين” şeklinde geçmektedir.

12 Nun, sin ve cim nüshalarında “أدل لئسه” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “أجديده” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “أحدث جديد إليه” kısmı bulunmamaktadır.

14 Nun ve cim nüshalarında “أبوزيلور” şeklinde geçmektedir.

15 Nun nüshasında “أيجنده” şeklinde geçmektedir.

16 Cim nüshasında “أيكيله يكيله مك” şeklinde geçmektedir.

17 Ra, nun, sin ve cim nüshalarında “أقاضى خاند” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

18 Nun nüshasında “أقرب دوركن”, sin nüshasında “أقرب طورركن” şeklinde geçmektedir.

19 Sin nüshasında “أحدثك” şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında “أحدث إليه”, nun ve cim nüshalarında “أحدثله” şeklinde geçmektedir.

21 Nun nüshasında “أيجنده”, sin nüshasında “أجنده” şeklinde geçmektedir.

22 Cim nüshasında “أمسح” şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında “أجقدقه” şeklinde geçmektedir.

24 Cim nüshasında “ألوكن” şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında “أجقروب”, cim nüshasında “أجقروب” şeklinde geçmektedir.

26 Sin ve cim nüshalarında “أياغن” şeklinde geçmektedir.

27 Nun nüshasında “أالنجه دك”, sin nüshasında “أالنجيدق”, cim nüshasında “أالنجه دك” şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında “أاقدن” şeklinde geçmektedir.

29 Cim nüshasında “أيدوب” şeklinde geçmektedir.

30 Ra, be, cim nüshalarında “أمدة مسح”, nun ve sin nüshalarında “أمدت مسح” şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında “أالنجه دك”, sin nüshasında “أالنجيدق”, cim nüshasında “أالنجه دك” şeklinde geçmektedir.

32 Ra ve be nüshalarında “أاچ”, nun, sin ve cim nüshalarında “أايچ” şeklinde geçmektedir.

33 Nun, sin ve cim nüshalarında “ألوكنه” şeklinde geçmektedir.

34 Bütün nüshalarda “أمصفاة” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. el-Muşaffā, Ebū'l-Berekāt Hāfızüddīn Abdullah b. Ahmed b. Mahmūd en-Neseffī'nin (ö. 710/1310) eseridir.

35 Sin nüshasında “أعزي” şeklinde geçmektedir.

açarken¹ namāzın cevāzında ‘özüñ evvel hūdüşinden āhir vaktinedek² muttasıl (**Varak 113a**) açmak şartdır didüğinden anlanur ki bir kimesne³ kan aldursa⁴ ya dişin⁵ çekdürse⁶ ya elin bıçak⁷ kesub⁸ namazın āhir vaktine dek aḡsa kesilmese ol vaḡit içinde⁹ abdest alub kan aḡatururken¹⁰ ma‘zūr-ı dā‘im gibi kılduḡı¹¹ namāzı cā‘iz ola. Ammā¹² Ebū Yūsuf¹³ raḡimehu ‘llāhi¹⁴ Te‘ālā¹⁵ ḡatında ma‘zūruñ abdesti hem vaḡit¹⁶ çıḡmasıyla¹⁷ ve hem vaḡit¹⁸ girmesiyle bāḡıl olur. Şemere-i ḡilāf bunda ma‘lūm olur ki bu¹⁹ ma‘zūr meşelā bayram namāzına²⁰ abdest alsa ol abdestle²¹ öyle namāzının²² āhir vaktine dek²³ namāz kılmak cā‘izdur.²⁴ İmām A‘zām ile İmām Muḡammed ḡatında²⁵ raḡimehuma ‘llāhu Te‘ālā²⁶ zīra bunların ḡatında abdestiñ buḡlānı ancak vaḡitiñ çıḡmasıyla²⁷ olur.²⁸ Ammā Ebū Yusuf raḡimehu ‘llāh²⁹ Te‘ālā³⁰ eydür.³¹ Öyle namāzının vaḡti girmeyle³² daḡı³³ ḡuşluḡ³⁴ abdesti bāḡıl olur. Nitekim³⁵ vaḡit³⁶

1 Nun ve sin nüshalarında “اقرن” şeklinde geçmektedir.

2 Nun ve sin nüshalarında “وقتہ دک”، cim nüshasında “وقتندک” şeklinde geçmektedir.

3 Cim nüshasında “کمنه” şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında “اله رسه” şeklinde geçmektedir.

5 Nun ve cim nüshalarında “دشن”، sin nüshasında “دیشین” şeklinde geçmektedir.

6 Nun nüshasında “جکرسه” şeklinde geçmektedir.

7 Nun ve sin nüshalarında “بجق” şeklinde geçmektedir.

8 Cim nüshasında “بر شینله قنلوب” yerine “بجق” kısmı kullanılmıştır.

9 Ra, be, cim nüshalarında “ایچنده”، nun nüshasında “ایجنده”، sin nüshasında “اچنده” şeklinde geçmektedir.

10 Nun nüshasında “اقه دررکن”، sin nüshasında “اقوب طوررکن” şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında “قلدوعی”، sin ve cim nüshalarında “قلدیغی” şeklinde geçmektedir.

12 Ra nüshasında “اما” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

13 Sin nüshasında “اما ابو یوسف رحه” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

14 Cim nüshasında “رحمة الله” şeklinde geçmektedir.

15 Nun nüshasında “تعالی”، sin nüshasında “الله تعالی” kısımları bulunmamaktadır. Cim nüshasında “عليه” kısmı eklenmiştir.

16 Nun ve sin nüshalarında “وقتک” şeklinde geçmektedir.

17 Nun nüshasında “چقمسیله”، cim nüshasında “چقماسیله” şeklinde geçmektedir.

18 Nun ve sin nüshalarında “وقت” kısmı bulunmamaktadır.

19 Sin nüshasında “بر” şeklinde geçmektedir.

20 Nun, sin nüshalarında “تمازینه” şeklinde geçmektedir.

21 Nun nüshasında “ایدست ایله” şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında “تمازینک” şeklinde geçmektedir.

23 Nun, sin ve cim nüshalarında “وقتہ دک” şeklinde geçmektedir.

24 Sin ve cim nüshalarında “اما” kısmı eklenmiştir.

25 Sin nüshasında satır altına “صبح” kaydı ile “جایز دکلدر” kısmı yazılmıştır.

26 Nun nüshasında “رحمهما الله تعالی قننده” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “رحمهما الله تعالی قننده” şeklinde geçmektedir.

27 Nun nüshasında “چقمسیله”، cim nüshasında “چقماسیله” şeklinde geçmektedir.

28 Nun nüshasında “چقمسیله اولور”، sin nüshasında “چقمسیله اولور”، cim nüshasında “چقماسیله در” şeklinde geçmektedir.

29 Ra nüshasında “الله” kısmı sayfa kenarına eklenmiştir.

30 Nun nüshasında “رحمة الله تعالی”، sin ve cim nüshalarında “رحمة الله تعالی” kısmı bulunmamaktadır.

31 Sin nüshasında satır altına “صبح” kaydı ile “جایز دکلدر” notu eklenmiştir.

32 Nun ve cim nüshalarında “کرمسیله”، sin nüshasında “کرمکله” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “ایدست باطل اولور” kısmı eklenmiştir.

33 Cim nüshasında “دخی” kısmı bulunmamaktadır.

34 Cim nüshasında “قرشلوق” şeklinde geçmektedir.

35 Nun, sin ve cim nüshalarında “تتکم” şeklinde geçmektedir.

36 Nun nüshasında “وقتک” şeklinde geçmektedir.

çıkmasıyla¹ bāṭıl² olduğu³ gibi. Ammā⁴ İmām⁵ Züfer raḥimehu'llāhi⁶ Te'ālā⁷ katında ma'zūruḡ abdesti ancak āḡir vakt girmesiyle⁸ bāṭıl olur çıkmasıyla⁹ olmaz. Şemere-i ḡilāf bunda ma'lūm olur ki bir ma'zūr meşelā şabaḡ namāzına abdest alsa ol abdestile¹⁰ bayram namāzın¹¹ kılmak cā'izdür İmām Züfer katında. Ammā üç¹² imāmımız¹³ katında gün¹⁴ toḡmaḡile¹⁵ şabaḡ vakti çıkub¹⁶ şabaḡ¹⁷ abdesti bāṭıl oldu. Ammā¹⁸ ma'zūrların ḡu'afādısı¹⁹ zarūretde İmām Züfer kavliyle 'amel²⁰ bayram namāzında ruḡşat virilmecek.²¹ Umulur li kavlihi 'aleyhi's-selām²² يستحي ان يعذب احدا تمسك بمسئلة اختلف فيه zīrā İmām Züfer²⁴ daḡi kavliyle 'amel olunan 'ālimlerdendür. Lā raybe ki imāmlarımız²⁵ aḡvāline muḡālif ba'zı kavliyle²⁶ fetvā²⁷ virilür. Hem Manzūme'de İmām Züfer İmām Rābi²⁸ (Varak 113b) 'Ad idüb ve anuḡ mezhebi²⁹ üzre müstaḡīl bir bāb vardır. Mecme'a³⁰ Şerḡi'nde³¹ eydür.³² Ma'zūr daḡi³³ ḡükmün³⁴

1 Nun nüshasında "جقمسيلة" şeklinde geçmektedir.

2 Be nüshasında "باصل" şeklinde geçmektedir.

3 Sin ve cim nüshalarında "اوليغى" şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında "اما" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

5 Be nüshasında "اما زفر" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

6 Cim nüshasında "رحمة الله" şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında "تعالى", sin nüshasında "رحمة الله تعالى" kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında "عليه" kısmı eklenmiştir.

8 Sin nüshasında "كركمكة" şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında "جقمسيلة" şeklinde geçmektedir.

10 Nun ve sin nüshalarında "ابدست ايله" şeklinde geçmektedir.

11 Be nüshasında "تمازين" kısmı bulunmamaktadır.

12 Ra nüshasında "اوج" kısmı satır üzerine eklenmiştir. Nun ve cim nüshalarında "اوج" şeklinde geçmektedir.

13 Cim nüshasında "امامك" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "امام زفر قتند اما اوج امامز" kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında "امام اعظم و ابو يوسف و امام محمد" kısmı eklenmiştir. Ra nüshasında varak kenarına "امام اعظم و ابو يوسف و امام محمد رحمهم الله عفى عنه منه" kısmı eklenmiştir.

14 Be nüshasında "كون" kısmı bulunmamaktadır.

15 Nun nüshasında "طوغمق", be nüshasında "طوغام غيله", sin nüshasında "طوغمق" cim nüshasında "طوغمق" şeklinde geçmektedir.

16 Nun nüshasında "جكوب" şeklinde geçmektedir.

17 Sin ve cim nüshalarında "صباح" kısmı bulunmamaktadır.

18 Ra, be, nun ve sin nüshalarında "اما" kısmı kırmızı mürekkep ile yazmaktadır.

19 Cim nüshasında "صغلسى" şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında "عمله" şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında "عمل" kelimesinde sonra "ايوب" kelimesi eklenmiştir.

21 Sin nüshasında "وريلماجك" kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında "ويرلمه جك" şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında "السلوة" kısmı eklenmiştir.

23 Hadis, sin nüshasında kırmızı mürekkep ile harekeli olarak yazmaktadır.

24 Nun nüshasında "زفر ك" şeklinde geçmektedir.

25 Nun ve sin nüshalarında "اماملرميزك", cim nüshasında "اماملرميز" şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında "قوله" şeklinde geçmektedir.

27 Cim nüshasında "فتوى" kısmı bulunmamaktadır.

28 Sin nüshasında "امام رابعدن" şeklinde geçmektedir.

29 Nun nüshasında "مذهب" şeklinde geçmektedir.

30 Ra, be, nun ve sin nüshalarında "مجمعه" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

31 Şerḡu Mecma'i'l-bahreyn, Ebū'l-Abbās Muzafferüddin Ahmed b. Ali b. Taḡlib el-Ba'lebekkī el-Baḡdādī (ö. 694/1295)'nin eseridir.

32 Nun, sin ve cim nüshalarında "ايدر" şeklinde geçmektedir.

33 Be, nun ve sin nüshalarında "نخى" kısmı bulunmamaktadır.

34 Sin nüshasında "حكمن" şeklinde geçmektedir.

bildükse¹ ma'zūruḡ libāsının² daḡī ḡukmin³ bilmek lāzımdır. Meşelā sidüḡi⁴ ṭurmayanıḡ⁵ ya oḡulmaz⁶ yaranıḡ⁷ cerāḡatı aḡanıḡ⁸ libāsı müneccer⁹ ve mülevves¹⁰ olmadan ḡālī degıldür. Ol mülevves libās ile¹¹ namāz kılmak cā'izdür. Zīrā her yuduḡça¹² aḡabince yine mülevves olur. Eger 'özür televvüşi varken¹³ şevbine ḡāricden necāset bulaşsa¹⁴ ya uşak¹⁵ işese¹⁶ ya ḡamr dökülse¹⁷ ya ḡayrı necis bulaşsa¹⁸ anı yuyub¹⁹ taḡḡir itmek lāzımdır. Zīrā ḡāricde ki²⁰ necāsetden iḡtirāz²¹ mümkündür. 'Özri necāsetinden mümkün degıldür. Anuḡıçun²² ma'zūrdur. Ammā lāyık²³ budur ki ma'zūruḡ şevbī yuması lāzım olmamaḡa ruḡşat virildi deyū²⁴ yumaḡı dibelik terk itmeyüb aḡyānen yumaḡ²⁵ gerek. Kim necāsetin keşiri²⁶ ve ḡālī²⁷ bir degil idü ki²⁸ ḡafı degıldür. Ammā 'özr-i dāyım²⁹ ba'zıları dimiş³⁰ namāz kılrken olan³¹ tevellüş ma'zūrdur. Ammā namāzdan ṭaşradaki³² televvüşi yumaḡ lāzımdır. Yumasa namāzı cā'iz degıldür dimişler. Cevāb budur ki dinde ḡarac³³ yoḡdur. Hem her kişı³⁴ iki şevb

1 Sin nüshasında "بئلك ايسه" şeklinde geçmektedir.

2 Cim nüshasında "كبه سيك" şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında "حكمن" şeklinde geçmektedir.

4 Sin nüshasında "سدكى", cim nüshasında "سدكى" şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında "دورميالك", cim nüshasında "دورميالك" şeklinde geçmektedir.

6 Cim nüshasında "دائم" şeklinde geçmektedir.

7 Cim nüshasında "يرانك" kısmı bulunmamaktadır.

8 Sin nüshasında "اقه نك" şeklinde geçmektedir.

9 Cim nüshasında "منجس", sin ve nun nüshasında "منجس" şeklinde geçmektedir.

10 Nun, sin ve cim nüshalarında "ملوث" şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında "لباسله" şeklinde geçmektedir.

12 Nun ve sin nüshalarında "يوقجه" şeklinde geçmektedir.

13 Sin ve cim nüshalarında "واراكن" şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında "بولاشسه" şeklinde geçmektedir.

15 Cim nüshasında "اوشاق" şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında "ايشه سه" şeklinde geçmektedir.

17 Sin ve cim nüshalarında "توكلسه" şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında "بولاشسه" şeklinde geçmektedir.

19 Sin nüshasında "يويب" şeklinde geçmektedir.

20 Nun, sin ve cim nüshalarında "خارجده كى" şeklinde geçmektedir.

21 Cim nüshasında "لازمدر" kısmı eklenmiştir.

22 Nun nüshasında "انكجون", be, sin ve cim nüshalarında "انكجون" şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında "اولان" kısmı eklenmiştir.

24 Cim nüshasında "نيو" kısmı satır üzerine eklenmiştir.

25 Cim nüshasında "لازمدر" kısmı eklenmiştir.

26 Be nüshasında "كترى", sin nüshasında "كترى" şeklinde geçmektedir.

27 Ra nüshasında "خفيفى" şeklinde yazılmış. Üzeri çizilmiş ve "صح" kaydı ile "ظلى" sayfa kenarına eklenmiştir. Be, nun, sin ve cim nüshalarında "خفيفى" şeklinde yazmaktadır.

28 Nun nüshasında "تكلن ايدكى", cim nüshasında "تكل ايدكى" şeklinde geçmektedir.

29 Sin, cim ve nun nüshalarında "عز دانده" şeklinde geçmektedir.

30 Nun, sin nüshalarında "ديمشكه", cim nüshasında "ديمشكره" şeklinde geçmektedir.

31 Nun, sin ve cim nüshalarında "اولان" şeklinde geçmektedir.

32 Cim nüshasında "طشرد" şeklinde geçmektedir.

33 Be, nun ve cim nüshalarında "خرج" şeklinde geçmektedir.

34 Sin nüshasında "كشيدده" şeklinde geçmektedir.

bulunmaz.¹ Birin yuyucağ² birin dağ³ giye. Eger mevzu⁴ i necâseti yuyub⁴ yaşıla giyerse zarar⁵dan havfdur.⁶ Ma⁶ zûrlardan⁷ ba⁶ zı cehhâl⁸ attâl⁸ battâl giyesim ya bedenim bi⁹-temiz deyû namâzın⁹ terkine te⁶ azzûr ve te⁶ avvüd iderler imiş. Namâzın⁹ terkine aşla¹⁰ özür¹⁰ ve ruḥṣat yokdur. Kûl kulluğın idüb kuşurına¹¹ özür¹²lenmek¹² gerek hattâ bir kimesne¹³ i bir ıssuzlık¹³ yerde ḥarâmî şoyub¹⁴ yaralayub bir kanlu diz tönundan gayrı¹⁵ giyeceği¹⁶ kalmasa ol vaktin namâzını ol cerâḥatile ve necâsetile (**Varak 114a**) Kılmayub kazâya kosa¹⁷ inda¹⁷ llâhî¹⁷ mes¹⁷ ul ve mu¹⁷ atıb olmasına va¹⁷ id buyurulmuşdur. Murdarlıkda ve namâza mâni¹⁸ olmada Âdemiñ kanıla¹⁸ ğalîz¹⁹ necâsetiñ farkı yokdur va¹⁸ llâhu a¹⁸ lemu bi¹⁸ ş-şevâb. **El-bâbu r-râbi²⁰ fi beyâni l-ḥuḳûḳ beyne z-zevceyn ve l-ḥâtime.**²¹ Evvelâ²² avratların²² erleri üzerindeki ḥaḳḳında İbn Ömer raḍıya llâhu Te²³ âlâ²³ anhumâ²³ râvîdur.²⁴ Ḥazîreti ḥabîbullâhî²⁵ şallâ llâhu²⁶ aleyhi ve s-sellem buyurur ki Ey benim ümmetim götürünüz²⁷ râ iyyedür.²⁸ Ya²⁹ nî elünüz²⁹ altında râ iyyetiñiz³⁰ vardır. Begler râ iyyesi¹ gibi erlerin² dağ i ehl-i beyti ve memlûki

1 Sin nüshasında “تولمزم كه”، cim nüshasında “توله مز” şeklinde geçmektedir.

2 Nun, sin ve cim nüshalarında “يويجى” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “دخى” şeklinde geçmemektedir.

4 Cim nüshasında “ييوب” şeklinde geçmektedir.

5 Sin ve cim nüshalarında “ضرر” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “خوفى واردر” şeklinde geçmektedir.

7 Ra ve nun nüshalarında “مغزوردن” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

8 Sin nüshasında “عطال” kısmı bulunmamaktadır.

9 Nun nüshasında “نى” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “بى” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında “تميز” kelimesinden sonra “مكلر” kısmı eklenmiştir.

10 Nun, sin nüshalarında “عزرة”، cim nüshasında “عز” şeklinde geçmektedir.

11 Nun ve cim nüshalarında “قصورنه” şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında “عزركم” şeklinde geçmektedir.

13 Nun nüshasında “اوسولق”، sin nüshasında “اسزلق”، cim nüshasında “اصسز” şeklinde geçmektedir.

14 Cim nüshasında “صوبسه” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

15 Cim nüshasında “غيري” kısmı bulunmamaktadır.

16 Nun nüshasında “كياچك”، sin nüshasında “كيجك” şeklinde geçmektedir.

17 Nun ve cim nüshalarında “تعالى” kısmı eklenmiştir.

18 Nun ve cim nüshalarında “قائيله”، sin nüshasında “قتى ايله” şeklinde geçmektedir.

19 Nun, be ve cim nüshalarında “غلظ” şeklinde geçmektedir.

20 Ra ve be nüshalarında “الباب الرابع” kısmı, nun, sin ve cim nüshalarında “الباب الرابع” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

21 Ra nüshasında “والخاتمه” kısmının üzeri çizilmiştir. Diğer nüshalarda “والخاتمه” kısmı metne eklenmiştir.

22 Cim nüshasında “خاتونلرك” şeklinde geçmektedir.

23 Nun ve cim nüshalarında “عنه” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “روايت ايدر” şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında “خبيب الله”، sin nüshasında “رسول اكرم” şeklinde geçmektedir.

26 Cim nüshasında “تعالى” kısmı eklenmiştir.

27 Nun nüshasında “كتوروكوز”، cim nüshasında “كتوردكوز” şeklinde geçmektedir.

28 Nun nüshasında “جمله كوز” kısmı eklenmiştir. Ebû Abdillâh Muhammed b. İsmâil b. İbrâhîm el-Cu'fî el-Buhârî, *Sahîhu l-Buhârî* (Şam-Beyrut: Daru İbn Kesîr, 1423/2002), “Cum'a” (11), “Cenâ'iz” (32), “İstekraz” (20), “Vesâyâ” (9), “İtk” (17, 19), “Nikâh” (81, 90); “Ahkâm” (1); Ebû l-Hüseyn Müslim b. el-Haccâc b. Müslim el-Kuşeyrî, *Sahîhu Müslim*, nşr. Ebû Kuteybe Nezîr Muhammed Fâryabî (Riyad: Daru Tayyibe, 1426), “İmârat”(2); Ebû Davut, “İmarat”

1

29 Cim nüshasında “الكوز” şeklinde geçmektedir.

30 Sin nüshasında “راعاكز” şeklinde geçmektedir.

rā‘iyyesidür. Rā‘iyyenin³ daḥī rā‘ī üzerinde ḥaḳḳı vardır. Kıyāmetde ol ḥuḳūḳdan mes‘ulsiz⁴ ḥaḳḳı⁵ ri‘āyei edā itmemiş olsanız mu‘atib doğrusu mu‘ateb mu‘azzeb olursuz dimekdür ve daḥī Ḥaḳreti⁶ ‘aleyhi⁷’s-selām buyurur ki ehliñiz,⁸ eliniz⁹ altında esirinüzdür¹⁰ şaḳının¹¹ esiriñüze¹² bilā-cürümin¹³ cefā eylemek tā kimsiz¹⁴ daḥī¹⁵ kıyāmetde¹⁶ esiriñüzün esiri¹⁷ olmayasız ve daḥī Ḥaḳreti¹⁸ ‘aleyhi’-s-selām¹⁹ buyurdu ki²⁰ avratların erleri üstünde²¹ sekiz ḥaḳḳı vardır. Evvel ki ḥaḳḳı mihridür. Mihr²² daḥī iki dürlüdür. Birisi mihr-i mu‘acceldür. Birisi daḥī²³ mihr-i mü‘ecceldür. İki bile²⁴ nikāḥ ḥuṭbesinde zıkr olunur. Ammā mihr-i mu‘accel didigimiz²⁵ Türkice²⁶ ḳalın²⁷ didükleridür.²⁸ Ḥātunun başına örüncek ḳaşbe²⁹ ya daḳye³⁰ ḳaftān³¹ ve ḳuşak ve yatacakları³² örtü³³ döşek ve yemek yeyecekleri³⁴ ḳap kacaḳdur.³⁵ Ve ‘ammā mihr-i mü‘accel altun, aḳçe³⁶ cinsindir ki³⁷ nikāḥ ḥalinde beş altun on altun deyū zıkr iderler

1 Sin nüshasında “ر عاياسى” şeklinde geçmektedir.

2 Cim nüshasında “اركرك” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “ر عايسير ر عاياتك” şeklinde geçmektedir.

4 Sin nüshasında “ر عاياتك” kısmı eklenmiştir.

5 Sin nüshasında “حقى” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “حقى” kısmı bulunmamaktadır.

6 Sin nüshasında “محمد” kısmı eklenmiştir.

7 Nun nüshasında “الصلوة” kısmı eklenmiştir.

8 Nun nüshasında “اهلكرز”, sin nüshasında “اهلكرز”, cim nüshasında “اهلكرزى” şeklinde geçmektedir.

9 Ra nüshasında “الكرز” kelimesi satır üzerine yazılmıştır. Be nüshasında “الكرز” kısmı bulunmamaktadır.

10 Nun nüshasında “اسيرى كوزدر”, sin nüshasında “اسير كزدر”, cim nüshasında “اسير كزى” şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında “صقك” şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında “اسيرى كزه”, cim nüshasında “اسيرى كزه” şeklinde geçmektedir.

13 Cim nüshasında “جرم” şeklinde geçmektedir.

14 Be nüshasında “تا كم سزه”, sin nüshasında “تا كم” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “دخى” kısmı bulunmamaktadır.

16 Sin nüshasında “قامته سز دخى” şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında “اسيرى كز اسيرى”, cim nüshasında “اسيرى كز اسيرى” şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında “محمد” kısmı eklenmiştir.

19 Nun nüshasında “الصلوة” kısmı eklenmiştir.

20 Sin ve cim nüshalarında “بيورركه” şeklinde geçmektedir.

21 Sin nüshasında “اوزرنده” şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında “مهرى” şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında “دخى” kısmı bulunmamaktadır.

24 Sin nüshasında “بيله” şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında “ديديكمز”, sin nüshasında “ديديكمز”, cim nüshasında “ديديكمز” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “تر كچه” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında ra nüshasında bulunan “قالك ديدكلر يدنر خاتونك باشنه اورنج قصبه يا دقيه” kısmı bulunmamaktadır.

27 Ra nüshasında “قالن” kısmının üstü çizilmiş sayfa kenarına “يغنى اغرلق” kısmı eklenmiştir.

28 Nun nüshasında “ديديكلر يدنر” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “ديديكلر يدنر” kısmı bulunmamaktadır.

29 Cim nüshasında “قصنه” şeklinde geçmektedir.

30 Cim nüshasında “و” kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında “خاتون باشنه كيديكى تروپوش و تقيه” kısmı ilave edilmiştir.

31 Sin nüshasında “كيديكى تروپوش و تقيه” kısmı eklenmiştir.

32 Sin nüshasında “بيجقرى” şeklinde geçmektedir.

33 Nun nüshasında “اورتى” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

34 Sin nüshasında “بيجقرى”, cim nüshasında “بيجك” şeklinde geçmektedir.

35 Sin ve cim nüshalarında “بيجقر” şeklinde geçmektedir.

36 Nun, be nüshalarında “اقجه”, sin nüshasında “واقجه” şeklinde geçmektedir.

37 Nun nüshasında “جنسدركه”, sin nüshasında “جنسدركه”, cim nüshasında “جنسندركه” şeklinde geçmektedir.

ki¹ Mihr-i müsemma didikleridir.² Bu mihr-i mü'eccel naķit virilmez.³ Ya ʔalāķ virildikde ya eri⁴ öldükde ʔaleb olunur. Hāzreti⁵ ‘aleyhi⁶ s-selām buyurur ki⁷ ʔol er ki ‘avratını boʔaya⁸ (**Varak 114b**) daķı⁹ mihr-i mü'eccelin virmese¹⁰ kıyāmetde anın ʔasımı benim Allāhu Te‘ālā ʔazıdır. Nereye ʔaça¹¹ ki Hāķ Teālā anı ʔasmla¹² beraber getürmeye.¹³ İkinci haķķı emr-i dīniķ mühimmatın ʔātununa bildürmekdür. Ya‘nī abdestiķ ve namāziķ ve orucuķ¹⁴ ve zekātiķ¹⁵ farz¹⁶ vācibin¹⁷ ve ʔiḥḥātı ve fesādın¹⁸ bilcek¹⁹ miķdārı ya yazuyla ya ezbere²⁰ öğretmek²¹ ʔātunlarının haķķıdır. Kıyāmet de su‘āl olunur. Üçüncü²² haķķı erlere lāzımdır ki ğayyur olub ehliniķ ev içinde ki ʔidmetile²³ ʔanā‘at idüb ʔaʔra ʔizmetin buyurmaya. Eger ‘avrat kendü²⁴ iḥtiyārıyla ʔaʔra ʔizmetin görmek dilerse²⁵ su getürmek ve²⁶ komşuluga ḥācete çıķmak²⁷ gibi men‘ idüb bu maʔlaḥātı²⁸ kendü²⁹ göre. Zīrā ‘avrat ‘ayıb dimekdür. ‘Ayıb³⁰ örtülü olmaķ vācibdür. Açık³¹ olmaķ günāhdur. Dördüncü³² haķķı ‘avratlarının nafakası¹ ve libāsıdır.

1 Cim nüshasında “اولور” şeklinde geçmektedir.

2 Nun nüshasında “ديوكريد”, sin nüshasında “دييكريد”, cim nüshasında “ندكريد” şeklinde geçmektedir.

3 Ra nüshasında “نقد ويرلمز” kısmının üzeri çizilmiştir. “صح” kaydı ile varak kenarına “ديكدر ييشين النمز” kısmı eklenmiştir. Bu kısım diğer nüshalarda metin içerisinde bulunmamaktadır.

4 Nun nüshasında “ار” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “محمد” kısmı eklenmiştir.

6 Nun nüshasında “الصلوة” kısmı eklenmiştir.

7 Sin nüshasında “كه” kısmı bulunmamaktadır.

8 Sin nüshasında “يوشايوده” şeklinde geçmektedir.

9 Sin nüshasında “دخي” kısmı bulunmamaktadır.

10 Nun, sin ve cim nüshalarında “ويرميه” şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında “قجر” şeklinde geçmektedir.

12 Sin ve cim nüshalarında “خصميلة” şeklinde geçmektedir.

13 Ra nüshasında “حضرت عليه السلام بيورر كه شول ار كه عورتتي يوشايه دخي مهر مؤجلان ويرميه قيامتده انك خصمي بنم الله تعالى قاضيدر نه ريبه قاجه كه حق تعالى اني خصمله برابر كئورمه” kısmının üzeri çizilmiştir.

14 Nun nüshasında “اوروجك”, sin nüshasında “اوروجك” şeklinde geçmektedir.

15 Sin ve cim nüshalarında “زكوتن” şeklinde geçmektedir.

16 Nun nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

17 Nun nüshasında “واجبي”, cim nüshasında “واجب” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “فسادي”, cim nüshasında “فساد” şeklinde geçmektedir.

19 Cim nüshasında “بله جك” şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında “يا يزي ايله يا ازيردن”, sin nüshasında “يا يازيله يا ازيره”, cim nüshasında “يا يازو ايله يا ازير” şeklinde geçmektedir.

21 Cim nüshasında “يله” kısmı eklenmiştir.

22 Nun ve sin nüshalarında “اوجنجي” şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında “او اچنده كه خنمتله”, sin nüshasında “او اچنده كي خنمتله” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “كندی” şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında “ديلرسه” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “و” kısmı bulunmamaktadır.

27 Nun ve sin nüshalarında “جقمق” şeklinde geçmektedir.

28 Nun, sin ve cim nüshalarında “مصلحتري” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “كندی” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında “كوز كورمسز” kısmı eklenmiştir.

30 Nun nüshasında “ايسه” kısmı eklenmiştir.

31 Nun nüshasında “اچق” şeklinde geçmektedir. Açık “اچق” kelimesinden sonra be nüshasında Varak 122a'nın sekizinci satırına kadarki kısım bulunmamaktadır. 7 varak atlanmıştır.

32 Nun ve sin nüshalarında “نوردنجي” şeklinde geçmektedir.

libāsıdır. Er ve ‘avrat ikisi bile² ğanīler olsa ere ğanī nafaqası³ vācibdür. İki bile⁴ faķīr olsa faķīr nafaqası vācibdür. Eger biri ğanī birisi faķīr⁵ olsa vasať nafaqasıdır.⁶ Ammā⁷ ‘avrat⁸ nāşize⁹ ya‘ nī erine¹⁰ ‘āşıye olsa daĥī izinsüz¹¹ evliyāsı evine varsa yaĥud ‘avratı¹² genc uşak¹³ olub cimā‘a taĥammüli olmasa ikisinini daĥī ere nafaqası lāzım olmaz. Eger er¹⁴ şabī olub cimā‘a kādır olmasa yaĥud ‘avratının mihri mu‘accelin virmemenin¹⁵ eriñ döşegine¹⁶ girmese¹⁷ bu ikisinin nafaqasın virmeķ vācibdür. Nafaqası vācib¹⁸ kaç¹⁹ tã‘ifedür bilmek isteyen²⁰ furū‘ kitablarına²¹ bāb-u nafaqaya baksun. Beşinci ĥaķķı ehliniñ nafaqasın ve libāsın²² ĥelālden kesb (**Varak 115a**) eyleye. Zīrā bir et kı²³ ĥarāmile²⁴ bite nemā²⁵ bula ol cesede²⁶ cehennemde yana yana eriyüb şāfi anadan ğünahsuz²⁷ toĝan²⁸ cesedi ĥalmayınca cennete giremez.²⁹ Eger ehli eriniñ kesbiñ helālden³⁰ ‘itiķād idüb yidi³¹ ve giydiyse³² kāsib hem³³ ĥarām kesbdur³⁴ ‘uķūbet çıkar.³⁵ Hem¹ ‘ayāline ĥarām yedürdükünden ‘uķūbet çıkar.² Ehli ‘āyālī ma‘zürdur.

1 Cim nüshasında “تفقه سينر” şeklinde geçmektedir.

2 Nun nüshasında “بله” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “نيله” kısmı bulunmamaktadır.

3 Sin nüshasında “اولان خاتونك نفقه مى كى نفقه” kısmı eklenmiştir.

4 Nun ve cim nüshalarında “بله” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “برسى غنى برسى فقير”, sin nüshasında “برى غنى برى فقير”, cim nüshasında “برسى فقير برسى غنى” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “تفقه مى واجيدر” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “اما” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

8 Sin nüshasında “اما عورت” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

9 Sin ve cim nüshalarında “تاسزه” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “ولسه” kısmı eklenmiştir.

10 Nun ve sin nüshalarında “ارنه” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “ارنه” kısmı bulunmamaktadır.

11 Nun, sin ve cim nüshalarında “انفسد” şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında “عورت” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “اوسق” kısmı bulunmamaktadır.

14 Nun nüshasında “ارى” şeklinde geçmektedir.

15 Nun nüshasında “ويرمغله” şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında “دوشكينه” şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında “كرميه” şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında “اولان” kısmı eklenmiştir.

19 Nun, sin ve cim nüshalarında “قچ” şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında “استسك” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “امتين” kısmı bulunmamaktadır.

21 Sin nüshasında “كتابلرنده” şeklinde geçmektedir.

22 Ra nüshasında “و لباسين” kısmı varak kenarına işaret edilerek eklenmiştir. Bu kısım nun, sin ve cim nüshalarında metne eklenmiştir.

23 Cim nüshasında “كه” kısmı bulunmamaktadır.

24 Nun nüshasında “حرام ايله”, sin ve cim nüshalarında “حرام ايله” şeklinde geçmektedir.

25 Cim nüshasında “نمان” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “جسد” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “كناهسز” kısmı satır altına eklenmiştir.

28 Nun nüshasında “دوغن” şeklinde geçmektedir.

29 Ra nüshasında “ووزيرا بر ات كه حراميله بنه و نما بوله اول جسد جهنمه پانه ارييوب صاقي اتان كناهسوز طوغن جسدی قالمينجه جته كيرمز” cümlesinin üzeri çizilmiş durumdadır.

30 Cim nüshasında “كسب كسب” kısmı eklenmiştir.

31 Nun ve cim nüshalarında “يدى” şeklinde geçmektedir.

32 Sin nüshasında “كاسب يعنى ارى” kısmı eklenmiştir.

33 Cim nüshasında “هم” yerine “اهل” kelimesi kullanılmıştır.

34 Cim nüshasında “كاسب حرام كسب اتنوكندن” şeklinde geçmektedir.

35 Nun nüshasında “جكر” şeklinde geçmektedir.

Eger erin kesbin haramdan idügin³ bilüb men' itmeyüb rızâyıla⁴ yeyüb geydiyse⁵ er haram kesbinden⁶ mes'ül ve mu'azzeb olur. Ehli⁷ yeyüb geydüğinden⁸ mes'ül ve mu'azzeb olur. Altıncı haqqı 'avrat tã'ifesi nākış aklıldur. Noksân aklıyla ba'zı taqşirliği olub 'özür itse ma'zür tutub⁹ müsāhale¹⁰ ile geçürüb¹¹ yüze çıkarmaya.¹² Eger te'dīb lāzım olsa tehdīd¹³ tenbiye ile def' eyleye bir daḥi eylerse guşimāl ile tevci' ide. Ammā artık¹⁴ itmeye ki kendü¹⁵ daḥi kıyāmetde mu'ātıb olmaya. Yedinci haqqı ḥātunların daḥi erlerinden¹⁶ arzısı vardır. Oğul, uşak isterler. Aḥyānen ol arzularnı¹⁷ virmek vācibdür ki¹⁸ ülfete ḥalel¹⁹ virmeye. Sekizinci²⁰ ba'zı 'avratlar ḥaşarlığı²¹ ve dilāzarlığı²² 'ādet idinmişdür. Eri diyeki²³ bu²⁴ bed ḥūyı terk eyle ve illā bir daḥi yüzüme²⁵ çığurursañ²⁶ seni muḥkem döverim deyü tev'īd²⁷ tehdīd eyleye. Eger terk etdiyse²⁸ fihā ve ilā şabır²⁹ tahammül eyleyüb müsamaha ile geçinmek³⁰ evlādur.³¹ Zīrā cibillī ḥāletin tebdīli mümkün degildir. Mesābih'de³² buyurmuş ki³³ 'avratın³⁴ aşlı¹

1 Cim nüshasında "اهل" kısmı eklenmiştir.

2 Nun nüshasında "جكر" şeklinde geçmektedir.

3 Nun ve cim nüshalarında "يدوكين" şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında "رضا ايله", sin nüshasında "رضاييله", cim nüshasında "رضاسيله" şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında "كیدی ايسه" şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasından "يعنى ارى" şeklinde geçmektedir.

7 Sin nüshasında "دخی" kısmı eklenmiştir.

8 Cim nüshasında "اوتری" kısmı eklenmiştir.

9 Nun ve sin nüshalarında "طوتوب" şeklinde geçmektedir.

10 Cim nüshasında "مسامحه" şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında "كچوروب", sin nüshasında "كچوروب" şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında "جقرمیه" şeklinde geçmektedir.

13 Nun nüshasında "و" kısmı eklenmiştir.

14 Nun, sin ve cim nüshalarında "ارتق" şeklinde geçmektedir.

15 Nun ve sin nüshalarında "كندی" şeklinde geçmektedir.

16 Cim nüshasında "ارلرنده" şeklinde geçmektedir.

17 Cim nüshasında "ارزولرن" şeklinde geçmektedir.

18 Cim nüshasında "كه" kısmı bulunmamaktadır.

19 Cim nüshasında "حلل" şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında "حقى" kısmı eklenmiştir.

21 Sin nüshasında "حشريلغى" şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında "دلزارلغى" şeklinde geçmektedir.

23 Cim nüshasında "يوله" şeklinde geçmektedir.

24 Nun nüshasında "يوله" şeklinde geçmektedir.

25 Nun ve cim nüshalarında "يوزمه" şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında "چاغرسك", cim nüshasında "چاغرسك" şeklinde geçmektedir.

27 Nun nüshasında "و" kısmı eklenmiştir.

28 Cim nüshasında "ايرسه" şeklinde geçmektedir.

29 Nun nüshasında "و" kısmı eklenmiştir.

30 Nun ve sin nüshalarında "كحنمك" şeklinde geçmektedir.

31 Ra nüshasında "اوليدر", nun, sin ve cim nüshalarında "اولادر" şeklinde geçmektedir.

32 Ra, nun, sin ve cim nüshalarında "مصباحده" kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Meşābiḥu's-sünne, Ebū Muhammed Muhyissünne el-Hüseyn b. Mes'ūd b. Muhammed el-Ferrā' el-Begavī (ö. 516/1122)'nin eseridir.

33 Sin nüshasında "بيور مشكه" şeklinde geçmektedir.

34 Nun, sin ve cim nüshalarında "عورتك" şeklinde geçmektedir.

Âdem'in şol yanında bir egri eyegünden² maḥlūḳdur. Eyegüyi kullanan eğrilikle kullansun ve illā toḡruldam³ dirse toḡrulmaz şınar.⁴ 'Avratıñ (**Varak 115b**) sınması⁵ ya ṭalāḳa ya li'āne mü'eddī olmaḳdur ki⁶ *Tenbīhü l-Ġāfilāt* adlu kitābda beyān olunmuşdur. Bu maḳūle⁷ bed gū bed hū ve budur⁸ ve selef-i şāliḥinde çok imiş لكل⁹ deyüb¹⁰ cefalarına şabr idüb Allāh te'ālā ḳatında vefālar ve safālar¹¹ bulurlar imiş. Ḥattā aṣḥābdan bir kişiniñ 'avratı dilāzar¹² imiş. Şikāyete¹³ Hazreti 'Ömer'in raḍıya'llāhu Te'ālā¹⁴ 'anh¹⁵ kapusına geldikde işitdi ki¹⁶ ḥātunu iṣerüde¹⁷ Hazreti 'Ömer'e raḍıya'llāhu Te'ālā¹⁸ 'anh¹⁹ dilāzārlıḳ²⁰ ider. 'Ömer daḥī bencileyne mübtelāymış²¹ deyüb²² döndi. Hazreti 'Ömer daḥī²³ raḍıya'llāhu Te'ālā²⁴ 'anhu²⁵ anı²⁶ ğurfeden görüb²⁷ çağırdı ki²⁸ ḥācetiñ²⁹ istemedin³⁰ niçün³¹ gitdin. O³² kişi daḥī eydür. Yā emīrū'l-mü'minīn ehlimden şikāyete gelmişdim.³³ İşitdim ki seniñ ehlin daḥī³⁴ bed

1 Cim nüshasında "حضرت" kısmı eklenmiştir.

2 Nun nüshasında "ايكون" şeklinde geçmektedir.

3 Nun nüshasında "طوغلديم", sin nüshasında "طوغلدر", cim nüshasında "طوغلدورم" şeklinde geçmektedir.

4 Cim nüshasında "ضار" şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında "صماسبی" şeklinde geçmektedir.

6 Cim nüshasında "مؤذندر كه" şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında "اولمقدر" kısmı bulunmamaktadır.

7 Cimde nüshasında "مقوله" kelimesi yerine "معقوله" kullanılmıştır. Sin nüshasında "بد خويه", nun nüshasında "بد كور", cim nüshasında "بد كو بد خويدر" şeklinde geçmektedir.

8 Sin ve nun nüshalarında "بد كو و بد خو بدر" kısmı bulunmamaktadır.

9 Arapça ifade, "her Muhammed için bir Ebû Leheb vardır" anlamındadır.

10 Ra nüshasında "كل ابو لهب ديوب" kısmının üzeri çizilmiştir. Diğer nüshalarda bu kısım metin içerisinde yazmaktadır. Cim nüshasında "ديو" şeklinde geçmektedir.

11 Cim nüshasında "و صفال" kısmı bulunmamaktadır.

12 Cim nüshasında "دلار" şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında "شكليت اچون", cim nüshasında "شكليت" şeklinde geçmektedir.

14 Nun ve sin nüshasında "تعالى" kısmı bulunmamaktadır.

15 Sin nüshasında "شكليت اچون حضرت عمر رضی الله عنهما" şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında "الشيت ديكه", cim nüshasında "الشيتيكة" şeklinde geçmektedir.

17 Nun nüshasında "اجروده", sin nüshasında "اجروده" şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında "تعالى" kısmı bulunmamaktadır.

19 Sin ve cim nüshalarında "رضی الله تعالى عنه" kısmı bulunmamaktadır.

20 Cim nüshasında "دلارلك" şeklinde geçmektedir.

21 Sin ve cim nüshalarında "بنجلين مبتلا اميش" şeklinde geçmektedir.

22 Cim nüshasında "ديو" şeklinde geçmektedir.

23 Ra nüshasında "دخی" kısmı varak kenarına eklenmiştir. Bu kısım sadece ra ve sin nüshalarında bulunmakatadır. Sin nüshasında metin içerisine eklenmiştir.

24 Nun nüshasında "تعالى" kısmı bulunmamaktadır.

25 Sin nüshasında "رضی الله تعالى عنه" kısmı bulunmamaktadır.

26 Ra nüshasında "انی" kısmı satır üzerine eklenmiştir. Diğer nüshalarda bu kısım bulunmamaktadır.

27 Nun ve sin nüshalarında "كوروب" şeklinde geçmektedir.

28 Nun nüshasında "جغردیكه", sin nüshasında "چغردیكى" şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında "حاجتن" şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında "استمدن" şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında "نیجون" şeklinde geçmektedir.

32 Sin ve cim nüshalarında "اول" şeklinde geçmektedir.

33 Nun ve sin nüshalarında "كلمشدم", cim nüshasında "كلمد" şeklinde geçmektedir.

34 Cim nüshasında "دخی اهلك" şeklinde geçmektedir.

gūy imiş.¹ Anuñçun² gitdim. Ammā Yā ‘Ömer ben ḥod acizem³ siz bu bedi⁴ giderüb⁵ bir eyu⁶ ḥuyLucasın⁷ alsanız⁸ olurdu.⁹ Bu bed gūnun¹⁰ cefāsını ne çekersin¹¹ didi. Ḥazreti ‘Ömer¹² raḍıya ‘İllāhu Te‘ālā¹³ ‘anh¹⁴ buyurdu ki ben ol bed gūnun¹⁵ yedi türlü¹⁶ ḥayrını gördüm.¹⁷ Anuñçun¹⁸ çekerim. Birisi¹⁹ budur ki Ḥaḳ Te‘ālā cefāya²⁰ şabırlara²¹ hesapsız²² ecirler va‘de²³ eylemişdür. Anun bed sözün²⁴ işitdükde nefsim²⁵ ḡâyet incinüb ḡazāba gelürem. Hemān Ḥazret-i Ḥaḳḳ’ın²⁶ şābirine ecir²⁷ va‘desi ḥatırına²⁸ gelüb ḡazābımı def‘ idüb ve şabr idüb ḥisābsız ecirler buluram. İkinci nefsimiñ shehevati²⁹ ḳatı³⁰ tuḡyān itdükçe³¹ yanına varub kesr-i nefsiyle³² ḥarāma meyilden emin olurum.³³ Üçüncü³⁴ eminimdür evden³⁵ gitsem ben gelince mā³⁶ milkimi ḥıfzı³⁷ ḥırāset ider. Dördüncü³⁸ evlādımı ücretsiz¹ emzürüb² yur arıdur besler.³ Beşinci aşçım⁴ ve (Varak

1 Nun nüshasında “كو يمش”، sin nüshasında “خو يمش” şeklinde geçmektedir.

2 Nun nüshasında “النجون” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “اما” kısmı eklenmiştir.

4 Sin nüshasında “بد” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “خويي” kısmı eklenmiştir.

5 Nun nüshasında “كيد روب” şeklinde geçmektedir.

6 Cim nüshasında “ايوجه” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “خويلجه”، sin ve cim nüshalarında “جويلجه” şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında “الساكوز”، sin nüshasında “السكوز” şeklinde geçmektedir.

9 Nun ve sin nüshalarında “اولوردي”، cim nüshasında “اولور” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında “ندى”، sin nüshasında “ندي”، cim nüshasında “نخي” kısmı eklenmiştir.

10 Sin nüshasında “خويك” şeklinde geçmektedir.

11 Nun ve sin nüshalarında “چكرسين” şeklinde geçmektedir.

12 Nun ve cim nüshalarında “نخي” kısmı eklenmiştir.

13 Nun ve sin nüshalarında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

14 Cim nüshasında “رضى الله تعالى عنه” kısmı bulunmamaktadır.

15 Sin nüshasında “خويك” şeklinde geçmektedir.

16 Nun ve sin nüshalarında “دورلو” şeklinde geçmektedir.

17 Nun nüshasında “كورورم” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “النجون” şeklinde geçmektedir.

19 Nun ve cim nüshasında “برسي” şeklinde geçmektedir.

20 Cim nüshasında “جاليه” kısmı bulunmamaktadır.

21 Sin nüshasında “صبر” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “اينلره” kısmı eklenmiştir.

22 Nun nüshasında “حسابسوز” şeklinde geçmektedir.

23 Sin ve cim nüshalarında “وعد” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “سوزني” şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında “تفسيم” şeklinde geçmektedir.

26 Ra nüshasında “حضرت حقا” kısmı üzeri çizili şekilde yazmaktadır. Satır altına “حق تعالىك” kısmı eklenmiştir.

27 Nun, sin ve cim nüshalarında “اجر” şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında “خاطرمه” şeklinde geçmektedir.

29 Nun nüshasında “شهو تي نك” şeklinde geçmektedir.

30 Nun ve cim nüshalarında “قوتي” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “قتي” kısmı bulunmamaktadır.

31 Nun ve sin nüshalarında “اتكجه” şeklinde geçmektedir.

32 Nun ve cim nüshalarında “بفسله”، sin nüshasında “تفس ايله” şeklinde geçmektedir.

33 Nun ve cim nüshalarında “اولور” şeklinde geçmektedir.

34 Nun ve sin nüshalarında “اوجنجي” şeklinde geçmektedir.

35 Ra nüshasında “اودن” kelimesi iki defa yazılmış olup ikinci yazılanın üzeri çizilmiştir.

36 Ra ve sin nüshalarında “ما”، nun ve cim nüshalarında “مال” şeklinde geçmektedir.

37 Sin nüshasında “و” ilave edilmiştir.

38 Cim nüshasında “درنجي” şeklinde geçmektedir.

(Varak 116a) etmekcimdür.⁵ Altıncı libāsımın kir kerāhetin yur arıdır.⁶ Yedinci libāsımın yenicesiñ⁷ diker⁸ ve düzer ve eskicisin⁹ iyles ve yamar.¹⁰ ¹¹و لي فيها مأرب اخري ya‘ nī mesālihimde mu‘ ĩnimdür. Bilmedüğimde¹² müşīrimdür. Unutduğumda müzekkerimdür.¹³ Kurbetde¹⁴ enis ve celīsımdür. Āķıl olan¹⁵ anun bir bed sözine¹⁶ şabr itmeyüb bu iylikleri zāyi‘ mi ider.¹⁷ Bed huyluğundan¹⁸ ol kıyāmetde iķāb ve ‘ aźāb körür. Ben şabrımla¹⁹ ecir ve şevāb bulurām didi.²⁰ Kişi daħı bu sözlerden ħissedār olub rağıya ʾllāhu Te‘ ālā ‘ ankum bu ma‘ nālardan ben ġāfildim.²¹ Ħikmeti Loķmān aġzından²² aņladım ki bu nāķış akıl zennenin²³ on²⁴ eylugin²⁵ örtüb bir kötölugin²⁶ izhāra²⁷ şikāyete gideriz²⁸ deyū mütesellī olub döndi. Mu‘ az²⁹ bin Cebel rağıya ʾllāhu Te‘ ālā³⁰ ‘ anh³¹ rāvidür.³² Ħaźret-i ³³aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām³⁴ buyurur ki bir şālīķ mü’min ere ‘ avratı ezā eylese ol şālīķin cennetde ħūru ‘ aynden ħelāli cennet

1 Sin ve cim nüshalarında “اچرئسز” şeklinde geçmektedir.

2 Cim nüshasında “امزيروب” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında “اسيانى” kısmı eklenmiştir.

3 Nun nüshasında “بلر” şeklinde geçmektedir.

4 Nun, sin ve cim nüshalarında “اشچم” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “اتمكچيدر”, sin ve cim nüshalarında “اتمكچيدر” şeklinde geçmektedir.

6 Nun nüshasında “يور پاك ايدر” şeklinde geçmektedir.

7 Nun ve sin nüshalarında “يکجه سن” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “يکجه سن” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “تکه چکين” şeklinde geçmektedir.

8 Cim nüshasında “تکر” şeklinde geçmektedir.

9 Sin nüshalarında “و اسکجه سين” kısmı bulunmamaktadır. Nun nüshasında “اسکجه سن”, cim nüshasında “اسکجه سن” şeklinde geçmektedir.

10 Nun nüshasında “قولهي” kelimesi ilave edilmiştir.

11 Tā’hā 20/18: “...daha birçok işlerde onlardan faydalanırım.” Ra nüshasında sayfa kenarına “فيها الضمير راجع الى المرأة المذكورة منه عفى عنه”, nun nüshasında “فيها الضمير راجع الى المرأة المذكورة عفى عنه منه” şeklinde not eklenmiştir.

12 Nun nüshasında “يلمد كمده” şeklinde geçmektedir.

13 Nun nüshasında “اونوتدو غمده”, sin nüshasında “اونوتد كمده” şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında “غريته” şeklinde geçmektedir.

15 Nun, sin ve cim nüshalarında “اولان” şeklinde geçmektedir.

16 Cim nüshasında “سوزنه” şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında “الپر” şeklinde geçmektedir.

18 Cim nüshasında “خويلوغندن” şeklinde geçmektedir.

19 Nun nüshasında “صيرم” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında “سببي ايله” kısmı eklenmiştir.

20 Nun, sin ve cim nüshalarında “ددى” şeklinde geçmektedir. Nun ve sin nüshalarında “اول” kısmı eklenmiştir.

21 Sin ve cim nüshalarında “غافل ايدم” şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında “الدم” kısmı eklenmiştir.

23 Cim nüshasında “زنه” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “خوتونك” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “يدي” şeklinde geçmektedir.

25 Cim nüshasında “ايوكى” şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında “كونتو غن”, sin nüshasında “كونتو كين” ve cim nüshasında “كونتو لى” şeklinde geçmektedir.

27 Cim nüshasında “اظهار” şeklinde geçmektedir.

28 Nun nüshasında “كيدمرز”, sin nüshasında “كيدمريز”, cim nüshasında “كيدر” şeklinde geçmektedir.

29 Ra nüshasında “محاز” şeklinde yanlış yazım bulunmaktadır.

30 Nun ve sin nüshalarında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

31 Cim nüshasında “عنه” kısmı bulunmamaktadır.

32 Sin nüshasında “راويدر” kısmı bulunmamaktadır.

33 Sin nüshasında “محز كائناتن روايت ايدر انذر دخى سعادت ايله” kısmı eklenmiştir.

34 Sin nüshasında “عليه الصلوة و السلام” kısmı bulunmamaktadır.

ğurfesinden¹ anı görüb² çağırur.³ Eydür ki yâ ‘adüvvetu enfusihinne⁴ Allāh⁵ seni helāk eylesün. Allāhın şālîh kılunun ni‘metin yirsün.⁶ Gölgesinde hoş geçersin⁷ daḥî niçün⁸ ezā idersin?⁹ Cefā ki¹⁰ ol mü‘min ne kadar şabr iderse¹¹ ḥaşmın¹² Allāh Te‘ālādur. Loḳman Hekim ‘aleyhi’s-selām¹³ oğluna veşiyet ider ki yâ Büneyye¹⁴ ey¹⁵ oğlancığım¹⁶ zinhār yaramaz¹⁷ ḥuylu ḥaşarī ‘avrat alma ki cefāsı tizde¹⁸ yigidi pîr eydür.¹⁹ Vasiyyetü lokman Pîriñ az zamānda yerini²⁰ yir ider.²¹ Şeyḫ Sā‘dî²² bir zenn bedde mübtelā olub ḥaşarıya hem ser olmağı²³ ‘ayn-ı ‘azāb ‘adde²⁴ idüb taḥzîr ile buyurmuş ki zinhār²⁵ az qarın zen bed zinhār ربنا وقتنا عذاب النار.²⁶ Bir kimesneniñ²⁷ ya iki ya üç²⁸ ya dört²⁹ ‘avratı olsa döşegine³⁰ girmede ve nafaḳada ve libāsda (**Varak 116b**) cümlesin beraber görmek erin³¹ üzerine³² vācibdür. Bu bābda bikir olduğı³³ ve tūl olduğı³⁴ ve yeñisi³⁵ ve eskisi¹ ve müslimesi ve kāfırası berāberdür. Ḥazreti² ‘aleyhi’s-

1 Sin nüshasında “گوشتگدن” şeklinde geçmektedir.

2 Nun ve sin nüshalarında “کوروب” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “چغیر” şeklinde geçmektedir.

4 Ra nüshasında sayfa kenarına “انفسین” kısmı eklenmiştir. Diğer nüshalarda bu kısım bulunmamaktadır.

5 Nun ve cim nüshalarında “الله” kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında “الله يعالی” kısmı eklenmiştir.

6 Nun nüshasında “یرسن” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “کچرسن”, sin ve cim nüshalarında “کچرسین” şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında “نیجون” şeklinde geçmektedir.

9 Sin nüshasında “اذی ایدرسین” şeklinde geçmektedir.

10 Cim nüshasında “جفالر که” şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında “انک” kısmı eklenmiştir. Cim nüshasında “سنک” kısmı eklenmiştir.

12 Sin nüshasında “خصمی” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “عليه السلام” kısmı bulunmamaktadır.

14 Sin nüshasında “یا بنی” kısmı bulunmamaktadır.

15 Sin nüshasında “بنم” kısmı eklenmiştir.

16 Sin nüshasında “او غلجورم” şeklinde geçmektedir.

17 Sin ve cim nüshalarında “یره مز” şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında satır üzerine “میانر” kısmı eklenmiştir.

19 Ra nüshasında “پیو ایدر”, nun, sin ve cim nüshalarında “پیر ایدر” şeklinde geçmektedir.

20 Cim nüshasında “یرنی” şeklinde geçmektedir.

21 Sin nüshasında “پیرنی پیر ایدر” şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında “شیخ سعید” şeklinde farklı bir isim yazmaktadır. Sin nüshasında “بر حشری بد خوی خاتونه” kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında “بر زن بده مبتلا اولوب حشر” kısmı eklenmiştir.

23 Sin nüshasında “اولوب حشر یه” notu eklenmiştir.

24 Nun nüshasında “غلا” şeklinde geçmektedir.

25 Ra nüshasında “عد” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

26 Sin nüshasında “زنهار” kısmı bulunmamaktadır.

27 Ra nüshasında “از قرین زن بد زنهار ربنا وقتنا عذاب النار شیخ سعید بر زن بده مبتلا اولوب حشر بیه هم سر اولماغی عین عد ایدوب تحزیر ایله بیورمشکه زنهار” kısmı eklenmiştir. Diğer nüshalarda ana metinde yazmaktadır. Arapça dua “Rabbimiz, bizi ateşin azâbından koru” anlamındadır.

28 Sin nüshasında “کمسک”, cim nüshasında “کمسک” şeklinde geçmektedir.

29 Nun, sin ve cim nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

30 Nun ve cim nüshalarında “نورت” şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında “نوشکینه” şeklinde geçmektedir.

32 Ra nüshasında “ارک” kısmı satır altına eklenmiştir.

33 Sin nüshasında “ارک از رینه” kısmı bulunmamaktadır.

34 Cim nüshasında “اولدیغی” şeklinde geçmektedir.

35 Cim nüshasında “اولدیغی” şeklinde geçmektedir.

36 Sin nüshasında “یکیمی” şeklinde geçmektedir.

selām³ buyurur ki ẓangi⁴ er ki iki ya üç⁵ ya dört⁶ evlense daḥi⁷ döşekde ve nafaḳada ve libāsda cümlesin⁸ beraber görmese anuḡ üzerine Allāh'ın lā' neti inmeden ḥālī olmaz.⁹ Döşekden murād döşegine¹⁰ girüb¹¹ bile¹² yatmaḳdur.¹³ Ammā cimā' da Allāh Te'ālā¹⁴ a'lem, gencine ve müştēhātına artucaḳ¹⁵ varmada be'ış yoḳdur. Zīrā erlerin tab'inde güzele ve gence meyil itmek iḥtiyāri degildür. Göñül meyil itmede çün¹⁶ yigit ile ẓarı berāber degildür. Bāri gicelikde ikisini¹⁷ berāber görmek vācibdür. Tā ki¹⁸ 'adālet ola. Anuḡçun¹⁹ Ḥaḳ Te'ālā الميل كل تميلوا ان²⁰ تعد لو ابين النساء فلا²¹ buyurdı. Rivāyetdür ki kıyāmetde bir kişi²² nim pāre olub ya' nī bir ẓarafınıḡ eli ve ayaḡı ve gözi mehlūk olub bir ẓanatlı ẓuş gibi bir ayaḡın süreyerek²³ ḥisāba ve kitāba süreler. Ḥaḳ anı görüb²⁴ bileler ki²⁵ bu kişi eli altında olanlara 'adl itmemiş.²⁶ Anuḡçun²⁷ iki yanı mu'ādil degil diyeler.²⁸ Faṣl fi'l ḥuḳūki'r-ricāl 'alā Zevcetin.²⁹ Kā'bu el-Aḥbār³⁰ rāvidür buyurur ki kıyāmetde ḥatunlar namāzlarından su'āle cevablarından soḡra

1 Sin nüshasında "اسكىسى" şeklinde geçmektedir.

2 Sin nüshasında "محمد" kısmı eklenmiştir.

3 Nun ve cim nüshalarında "المسلوة" kısmı eklenmiştir.

4 Nun nüshasında "قنى", sin nüshasında "قنى" şeklinde geçmektedir.

5 Nun, sin ve cim nüshalarında "اوح" şeklinde geçmektedir.

6 Nun, sin ve cim nüshalarında "دورت" şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında "نخى" bulunmamaktadır.

8 Nun ve cim nüshalarında "جمله سن" şeklinde geçmektedir.

9 Nun, sin ve cim nüshalarında "ولمز" şeklinde geçmektedir.

10 Nun ve sin nüshalarında "دوشكىنه" şeklinde geçmektedir.

11 Nun ve sin nüshalarında "كوروب" şeklinde geçmektedir.

12 Nun ve cim nüshalarında "يله" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "يله" kısmı bulunmamaktadır.

13 Ra nüshasında "حضرت عليه السلام بيورركه قنق ارکه يا ايکي يا اوج يا درت اولنسه دخی دوشکده و نقه ده و لپاسده جمله سين برابر کورمسه انک اوزينه اللهک لعنتی اينمنڊن خالي اولماز دوشکده" kısmının üzeri çizili şekilde yazmaktadır.

14 Sin nüshasında "تعالى" kısmı bulunmamaktadır.

15 Sin nüshasında "ارتوجق" şeklinde geçmektedir.

16 Nun nüshasında "اتمه جون" şeklinde geçmektedir.

17 Nun ve cim nüshalarında "ايکسنى" şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında "ينلرنده" kısmı eklenmiştir.

19 Nun nüshasında "انکچون", sin ve cim nüshalarında "انکچون" şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında "لا" kısmı eklenmiştir.

21 Ra nüshasında Nisa/129. ayet "و لو حرصتم على ان تعد لو ابين البساء فلا تميلوا كل الميل" şeklinde yanlış yazılmış olup üzeri kırmızı mürekkep ile çizilmiştir. Varak kenarına "صح" kaydı ile "و لو حرصتم على ان تعد لو بين النساء و لو حرصتم فلا تميلوا كل الميل" kısmının üzeri çizili şekilde yazmaktadır. Sin nüshasında bu kısım ana metin içerisinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında "ير" kısmı eklenmiştir.

23 Nun ve cim nüshalarında "سوريرک" şeklinde geçmektedir.

24 Cim nüshasında "کوروب" şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında "بلالرکه" şeklinde geçmektedir.

26 Cim nüshasında "اتمه مش" şeklinde geçmektedir.

27 Nun nüshasında "انکچون", cim nüshasında "انکچون" şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında "تيلار" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "قيامته بر کشي ینم پاره اولوب يعني بر طرفک الی و اياغی و کوزي مهلوک اولوب بر قنالي قوش کبی بر اياغین" kısmı bulunmamaktadır.

29 Sin nüshasında "زوجہ", cim nüshasında "زوجہ" şeklinde geçmektedir.

30 Sin nüshasında "روایتدر" kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında "روایتدر" kısmı bulunmamaktadır.

erlerinün hakkında su'âl ideler. Eger Allāh Te'ālā hakkında edā itmemiş¹ erleri hakkında edā itmiş olmasalar² halleri katī müşkil olur.³ Beyānı gelse gerek İbn 'Ömer raḍıya'llāhu Te'ālā⁴ 'anhumā⁵ rāvidür.⁶ Bir ḥātun⁷ ḥazirete⁸ gelüb didi ki⁹ ya Rasūla'llāh erin 'avrat üstünde¹⁰ hakkında nedür?¹¹ Ḥaziret buyurdu¹² er yatmak murād itdükte¹³ gündüz¹⁴ ise giceye ya bir¹⁵ vakte (**Varak 117a**) vā' deye salmayub fi'l-ḥāl emrine itā' at itmekdür. Ḥattā eriñ icāzeti¹⁶ olmadın nāfile¹⁷ oruç¹⁸ tutmaya ki erin ḥaceti vaḳtinde şavm māni' olmaya ve daḥī akrabādan eger ecnebīden eriñ istemedüğü¹⁹ kimesne' i evine ḳomamaḳdur²⁰ ve eri izinsiz²¹ ḳapıya²² çıḳmamaḳdur. Eger çıḳsa idi²³ gök melekleri evine girinceye dek²⁴ lā' net iderler²⁵ ve dā'imā eriçün²⁶ du'ā eylemekdür. Ḥattā namāz ḳıldukda erini du'āda²⁷ anmasa²⁸ namāzı ve du'āsı ḳabūl olmaz deyū buyurdu.²⁹ Enes raḍıya'llāhu Te'ālā³⁰ 'anh rāvidür.³¹ Ḥazreti³² 'aleyhi's-selām³³ buyurdu ki³⁴ bir ḥātun beş vaḳit namāzın ḳılsa ve ramāzānı şāyim³⁵ olsa ve

1 Cim nüshasında "اتمه مش" şeklinde geçmektedir.

2 Nun ve cim nüshalarında "اولمسلر", sin nüshasında "اولمسه لر" şeklinde geçmektedir.

3 Ra nüshasında "اولور" kısmından sonra "اولوب" yazılmıştır. "اولوب" kısmının üzeri çizilmiştir. Nun nüshasında da "اولوب" şeklinde geçmektedir.

4 Nun ve sin nüshalarında "تعالى" kısmı bulunmamaktadır.

5 Cim nüshasında "عنه" şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında "روایت ايدر" şeklinde geçmektedir.

7 Sin nüshasında "فخر كائنات" kısmı eklenmiştir.

8 Sin nüshasında "حضرتلرينه" şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında "ديكه" şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında "اوزرنده" şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında "سعادته" kısmı eklenmiştir.

12 Sin nüshasında "بيورديركه" şeklinde geçmektedir.

13 Nun nüshasında "اتكده" şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında "اتكده" kelimesinden sonra "ينق" kelimesi ilave edilmiştir.

14 Nun nüshasında "كونوز" şeklinde geçmektedir.

15 Cim nüshasında "غيري" kısmı eklenmiştir.

16 Sin nüshasında "ارنى" şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında "ناقلة" şeklinde geçmektedir.

18 Nun, sin ve cim nüshalarında "اورج" şeklinde geçmektedir.

19 Sin ve cim nüshalarında "استمديكى" şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında "قومادر", sin nüshasında "قوميه", cim nüshasında "قومامدر" şeklinde geçmektedir.

21 Ra nüshasında "ارنى اننسوز", sin ve cim nüshalarında "ارندن اننسوز" şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında "قيودن" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "مشره" kısmı eklenmiştir.

23 Nun nüshasında "جسديدي" şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında "ابدى" kelimesi eklenmiştir.

24 Nun ve sin nüshalarında "كرنجيه دك", cin nüshasında "كرنجيه دك" şeklinde geçmektedir.

25 Ra nüshasında "اكر چقه ايدى كوك ملكاري اوبنه كرنجيدك لعنت ايدرلر", sin nüshasında "ايدله لر" şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında "اريجون", sin nüshasında "ارجون" şeklinde geçmektedir.

27 Nun nüshasında "دعاسنده" şeklinde geçmektedir.

28 Sin ve cim nüshalarında "اغمسه" şeklinde geçmektedir.

29 Sin de "كه" ilavesi yapılmıştır.

30 Nun ve sin nüshalarında "تعالى" kısmı bulunmamaktadır.

31 Sin nüshasında "روایت ايدر" şeklinde geçmektedir.

32 Sin nüshasında "محمد" kısmı eklenmiştir.

33 Nun nüshasında "الصلوة" kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında "السلامدن" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "سعادته" kısmı eklenmiştir.

34 Sin nüshasında "بيورديركه", cim nüshasında "بيورديركه" şeklinde geçmektedir.

35 Nun nüshasında "صانمه" şeklinde geçmektedir.

nāmaḥreme görünmeyüp¹ kendüsi² daḥī nāmaḥreme bakmasa³ daḥī⁴ erinin emrine muti⁵ olub eri⁶ andan rāzı olsa ol ḥātuna kıyāmetde cennetin sekiz ḳapusın⁷ açalar.⁸ Ḳaṅḡi⁹ ḳapusından girmegi seversen¹⁰ ondan gir diyeler.¹¹ Rivāyetdur¹² bir ḥatun¹³ ‘Ā’iše-i şiddīka raḍıya’llāhu¹⁴ ‘anhā’ya geldi eydür¹⁵ yā ümmü’l mü’minin vallāhi ben Allāh’a şirk etmedim ve zinā ve sihir ve uğurluk¹⁶ daḥī¹⁷ itmedim ve namāzımı ve orucımı daḥī terk itmedim. Vāḳı’¹⁸ amda bana¹⁹ didiler²⁰ sen ehl-i ‘azābsın²¹ ben ‘azāba neden müsteḥḳ oldum ola.²² Ümmü’l-mü’minin buyurdı ki meger ki sen erine ‘āsī yāḥud koṅşularına²³ cāfisin²⁴ ola. Ol ‘avrat eydür ere ‘āsī olmağla da²⁵ azaba müsteḥḳ olur mı?²⁶ ‘Ā’iše-i şiddīka raḍıya’llāhu te‘ālā²⁷ ‘anhā buyurdı ki ben peygamberden²⁸ işitdim ki erine ‘āsī²⁹ olan³⁰ ‘avrat cehennemde ‘āzābdadır. Mādem ki eri ḥelāl itmemişdür.³¹ Ravzātü’l-‘ulemā’da nakl ider.³² İbn ‘Abbās raḍıya’llāhu Te‘ālā³³ (Varak 117b) ‘anhumā³⁴ buyurur ki bir ‘arāb bir ḳızın eline yapışup³⁵ peygambere³⁶

1 Nun nüshasında “کونمیبوب”, sin nüshasında “کوننمسه”, cim nüshasında “بقسمه” şeklinde geçmektedir.

2 Sin nüshasında “کندیسی” şeklinde geçmektedir.

3 Cim nüshasında “کونمیبوب کندوسی دخی نامحرمة” kısmı bulunmamaktadır.

4 Sin nüshasında “و” şeklinde geçmektedir. “دخی” kelimesi bulunmamaktadır.

5 Sin nüshasında “دخی” kısmı eklenmiştir.

6 Nun nüshasında “قیوسن” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “اجلر”, sin nüshasında “چرلر” şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında “قفی” şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında “تیلرسک”, sin nüshasında “سورسک” şeklinde geçmektedir.

10 Nun ve cim nüshalarında “تیلر”, sin nüshasında “دیه لر” şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında “راویتدر”, sin nüshasında “روایت اولورکه” şeklinde geçmektedir.

12 Sin ve cim nüshalarında “حضرت” kısmı eklenmiştir.

13 Ye ve cim nüshalarında “تعالی” kısmı eklenmiştir.

14 Cim nüshasında “ایندی” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “او غریق”, cim nüshasında “او غریق” şeklinde geçmektedir.

16 Cim nüshasında “دخی” kısmı bulunmamaktadır.

17 Sin ve cim nüshalarında “بک” şeklinde geçmektedir.

18 Nun ve cim nüshalarında “تدیرلر”, sin nüshasında “تدیرلر” şeklinde geçmektedir. Sin ve cim nüshasında “که” kısmı eklenmiştir.

19 Cim nüshasında “اهل عذابسن” şeklinde geçmektedir.

20 Cim nüshasında “ددی” kısmı eklenmiştir.

21 Nun nüshasında “قوڭشولرینه”, sin nüshasında “قوڭشولریکه”, cim nüshasında “قومشولریکه” şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında “جافی سن” şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında “اولمق ایله ده” şeklinde geçmektedir.

24 Nun nüshasında “حضرت” kısmı, cim nüshasında “اولورمیم” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “اولورمیم” kısmı eklenmiştir.

25 Nun ve sin nüshalarında “تعالی” kısmı bulunmamaktadır.

26 Sin nüshasında “محمد علیه السلامن” şeklinde geçmektedir.

27 Cim nüshasında “عاصیه” şeklinde geçmektedir.

28 Nun, sin ve cim nüshalarında “اولان” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “اتمه مشدر” şeklinde geçmektedir.

30 Sin nüshasında “نقل ایدر” kısmı bulunmamaktadır.

31 Nun ve sin nüshalarında “تعالی” kısmı bulunmamaktadır.

32 Cim nüshasında “عنه” şeklinde geçmektedir.

33 Nun nüshasında “یا بشوب” şeklinde geçmektedir.

34 Sin nüshasında “پیغمبر” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “عليه السلامه” kısmı eklenmiştir.

getürdi¹ didi ki² yâ Rasûla'llâh³ bu benim kızımdur.⁴ Akrânımdan⁵ çok kimesneler⁶ dileyi⁷ geldiler. Kız⁸ varmadı.⁹ Hâzreti¹⁰ ‘aleyhi ‘ş-şalâtu¹¹ ve ‘s-selâm buyurdı ki Yâ Zâhide¹² Allah ‘ıñ emrine¹³ ve benim şer‘ime¹⁴ niçün¹⁵ imtişâl itmezsin.¹⁶ Kız¹⁷ eydür. Yâ Rasûla'llâh erlerin¹⁸ ‘avratları üzerinde hıdmeti¹⁹ ve hürmeti ne mertebedür²⁰ buyuruñ aña²¹ göre cevâb vireyim. Hâzreti²² ‘aleyhi ‘s-selâm²³ buyurdı ki bir er başdan ayağa dek²⁴ yara olub cerâhatı aksa. Ana diseler ki²⁵ seniñ cerâhatıña şifâ ancağ ‘avratın²⁶ gevdeni²⁷ diliyle²⁸ yalamağla²⁹ olur diseler³⁰ dañi³¹ ‘avratı³² ol cerâhatı inek³³ buzağusın³⁴ yalar³⁵ gibi diliyle yalayı yalayı³⁶ şifâ virse henüz dañi³⁷ eriniñ haqqın ödemiş³⁸ olmaz. Kız bunu işidicek³⁹ vallâhi⁴⁰ billâhi ve tallâhi min ba’d ere varmayam

1 Sin nüshasında “كتردي” şeklinde geçmektedir.

2 Nun nüshasında “ندكه” şeklinde geçmektedir.

3 Cim nüshasında “الله” kısmı bulunmamaktadır.

4 Cim nüshasında “قمردر” şeklinde geçmektedir.

5 Cim nüshasında “اقرانمدر” şeklinde geçmektedir.

6 Sin ve cim nüshalarında “كمسر” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “ديلي”, cim nüshasında “دلي” şeklinde geçmektedir.

8 Sin nüshasında “قز” şeklinde geçmektedir.

9 Cim nüshasında “وارمز” şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında “پيغمبر” şeklinde geçmektedir.

11 Sin ve cim nüshasında “الصلوة” kısmı bulunmamaktadır.

12 Nun, sin ve cim nüshalarında “زاهره” şeklinde geçmektedir.

13 Cim nüshasında “امرنه” şeklinde geçmektedir.

14 Cim nüshasında “ثريعه” şeklinde geçmektedir.

15 Nun nüshasında “نيجون” şeklinde geçmektedir.

16 Nun ve cim nüshalarında “اتمزسن”, sin nüshasında “اتمزسك” şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında “قز” şeklinde geçmektedir.

18 Ra nüshasında “ارلارك” kısmı satır üzerine eklenmiştir.

19 Nun, sin ve cim nüshalarında “حتمتى” şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında “تمرت به در” şeklinde geçmektedir.

21 Cim nüshasında “اكا” şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında nüshasında “حضرت” yerine “محمد” ismi kullanılmıştır.

23 Nun nüshasında “الصلوة” kısmı eklenmiştir.

24 Nun ve sin nüshalarında “اياغ دك”, cim nüshasında “اياغك” şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında “نسه لركه”, cim nüshasında “نسلركه” şeklinde geçmektedir.

26 Cim nüshasında “عورتن” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “كوده ده كي” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “كوده كي” kısmı bulunmamaktadır.

28 Sin nüshasında “دلي ايله” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “شفا” kısmı eklenmiştir.

30 Nun ve cim nüshalarında “نسلر”, sin nüshasında “نيسه لركه” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “اول” kısmı eklenmiştir.

31 Sin nüshasında “دخى” kısmı bulunmamaktadır.

32 Sin nüshasında “دخى” kısmı eklenmiştir.

33 Nun nüshasında “انك” şeklinde geçmektedir.

34 Nun nüshasında “بز اغوسن” şeklinde geçmektedir.

35 Nun nüshasında “يلر”, sin nüshasında “يلار” şeklinde geçmektedir.

36 Sin nüshasında “يلايو يلايو” şeklinde geçmektedir.

37 Sin nüshasında “دخى” kısmı bulunmamaktadır.

38 Nun ve cim nüshalarında “ادا اتمش”, sin nüshasında “اوده مش” şeklinde geçmektedir.

39 Nun ve cim nüshalarında “اشدجك”, sin nüshasında “اشدجك” şeklinde geçmektedir.

40 Nun, sin ve cim nüshalarında “و” kısmı eklenmiştir.

diye¹ kâsem eyledi. Hâzreti² buyurdi ki yâ kişi yanında bununçün³ başkaca bir⁴ ev muhayyâ eyle. Bu Zâhide Rabbisine⁵ ‘ibâdet eyleye ölünceye dek⁶ didi.⁷ Ebû Sa‘îd⁸ rağıya’llâhu Te‘âlâ⁹ ‘anhu râvîdür.¹⁰ Hâzreti ‘aleyhi’s-selâm¹¹ buyurdi ki size haber vireyim mi¹² ki¹³ erlerden ve ‘avratlardan su’âlsiz¹⁴ hısâbsız¹⁵ cennete giren kimdur. Belî yâ Rasûla’llâh¹⁶ didik.¹⁷ Buyurdi ki erlerden¹⁸ giren¹⁹ enbiyâ ve şıddıklar ve şehîdler ve Allâh için²⁰ sevişüb birbirin ziyârete varanlardır. Ammâ nisâdan²¹ girenler²² الولود الودود العود ya‘nî²³ çok veled getüricilerdür.²⁴ Ve erini gâyet sevenler²⁵ ve hulkı²⁶ ve hizmetle²⁷ erine kendüyi sevdürenler²⁸ ve hatâ’en erinüñ rızâsına muhâlif vazî‘ idüb dağî erinüñ (Varak 118a) eline bir degnek²⁹ virüb kendü³⁰ me‘âyibini³¹ şanub benden şöyle şöyle cürüm vâki‘ oldı. Beni te’dîb eyle tâ ki âhîret ‘azâbından kurtulam³² diyenlerdür³³ ve dağî³⁴ Hâzreti³⁵ ‘aleyhi³⁶’s-selâm buyurdi ki ان مثل المرأة

1 Nun nüshasında “ديو” şeklinde geçmektedir.

2 Cim nüshasında “عليه السلام” kısmı eklenmiştir.

3 Nun nüshasında “يونك ايجون”, sin nüshasında “يونك ايجون”, cim nüshasında “يونكچون” şeklinde geçmektedir.

4 Sin nüshasında “ير” kısmı bulunmamaktadır.

5 Nun, sin ve cim nüshalarında “ربسته” şeklinde geçmektedir.

6 Nun ve sin nüshalarında “اولنجيك”, cim nüshasında “اولنجيه دك” şeklinde geçmektedir.

7 Cim nüshasında “دي” şeklinde geçmektedir.

8 Ra, nun ve sin nüshalarında “ابو سعيد” ismi kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

9 Nun, sin ve cim nüshalarında “تعالی” kısmı bulunmamaktadır.

10 Sin nüshasında “روایت ايدر” şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında “الصلوة” kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında “ينغمير عليه السلام انار دخي سعادتله” şeklinde geçmektedir.

12 Cim nüshasında “ويرتمی” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “كه” kısmı bulunmamaktadır.

14 Nun ve sin nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

15 Nun, sin ve cim nüshalarında “حسابيز” şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında “خير ويرك” kısmı eklenmiştir.

17 Nun nüshasında “ديك”, sin nüshasında “ديديكمزده”, cim nüshasında “ديك” şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında “سوالسز و حسابيز جنته” kısmı eklenmiştir.

19 Sin ve cim nüshasında “كرن” şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında “ايچون”, cim nüshasında “ايچون” şeklinde geçmektedir.

21 Ra, be, sin nüshalarında “اما” kısmı, cim nüshasında “اما نسان” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

22 Cim nüshasında “كرنلر” şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında “الولود الودود العود يعني” kısmı bulunmamaktadır.

24 Nun nüshasında “كتورچيلدر”, sin nüshasında “كتورچيلدر”, cim nüshasında “كتورچيلدر” şeklinde geçmektedir.

25 Sin ve cim nüshalarında “سونلدر” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “كوزل اولوب” kısmı eklenmiştir.

27 Nun nüshasında “خدمتله”, cim nüshasında “خدمتى” şeklinde geçmektedir.

28 Nun ve cim nüshalarında “سونلدر”, sin nüshasında “سونلدر” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “ديگنك” şeklinde geçmektedir.

30 Nun ve sin nüshalarında “كندى” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “عيلرينى”, cim nüshasında “وبالى” şeklinde geçmektedir.

32 Nun ve sin nüshalarında “هورتولم”, cim nüshasında “قوتلم” şeklinde geçmektedir.

33 Cim nüshasında “دينلر” şeklinde geçmektedir.

34 Cim nüshasında “و دخي” kısmı bulunmamaktadır. Bu kısım ra, nun ve sin nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

35 Sin nüshasında “ينغمير” şeklinde geçmektedir.

36 Nun nüshasında “الصلوة” kısmı eklenmiştir.

الصالحة في النساء كمثل الغرب الاعصم¹ ya‘ nī nisā tā’ifesiniñ içinde² bu ma‘ḳūle ṣālīhā ḥātunlar ḳatī azdur.³ Ḳarğalar⁴ içinde⁵ iki ayağı ya iki ḳanadı aḳ ḳarğa⁶ nādir olduğı⁷ gibi dimekdür.⁸ Ma‘lūm⁹ oldu ki¹⁰ ḥuyı ve¹¹ ḥulḳı kökçeḳ¹² mevlāsına¹³ ve erine muṭī‘ ve koñşılarını¹⁴ ḥoşnūd¹⁵ iden ḥātun biñde bir bulunmaz imiş. Nitekim¹⁶ ḳanadları aḳ karğa¹⁷ görünmedüğü¹⁸ gibi ve daḥī¹⁹ Ḥazreti²⁰ ‘aleyhi²¹ ‘s-selām buyurur ki²² yā ‘Āyişe ḳanğı²³ ḥātun ki mihrinden bir miḳdārın²⁴ Allāh için²⁵ erine bağışlasa Ḥaḳ Te‘ālā her aḳçesi²⁶ başına bir ḥacc-ı mebrūr²⁷ ‘umre-i²⁸ maḳbūl²⁹ ecrin vire. Eger götürüsün³⁰ bağışlasa cemi‘ günāhların yarlıgaya ve yā Āyişe ḳanğı³¹ ḥātun ki eriniñ yüzine gülece baḳa ve cānım gözüm deyū söyleye. Ḥaḳ Te‘ālā her naḳarı başına ve her sözi³² başına bir ḥac ‘umre³³ ṣevābın virüb³⁴ cennetde ol ḥātuna başḳa³⁵ bir köşk binā eyleye. Ve yā ‘Āyişe ḳanğı³⁶ ‘avrat ki eri eve girdükde³⁷ ṭa‘ām¹ eyleyüb güzel² yüziyle³ eriniñ öñüne

1 Sin nüshasında “ان مثل المرأة الصالحة في النساء كمثل الغرب الاعصم” kısmı kırmızı mürekkeple yazılmıştır.

2 Nun nüshasında “ایچنده”, sin nüshasında “اچنده” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “نادردر” şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında “قرغه لر”, sin nüshasında “قرغه لر” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “ایچنده”, sin nüshasında “اچنده” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “قرغه” şeklinde geçmektedir.

7 Sin ve cim nüshalarında “اولدیغی” şeklinde geçmektedir.

8 Sin nüshasında “دیمکدر” kısmı bulunmamaktadır.

9 Cim nüshasında “معلوم” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

10 Nun nüshasında “اولدوکی” şeklinde geçmektedir.

11 Cim nüshasında “خوبی” kısmı bulunmamaktadır.

12 Nun ve sin nüshasında “کوکچک” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “مولی سنه” şeklinde geçmektedir.

14 Ra nüshasında “قوڭشولرله یی”, sin nüshasında “قوڭشولرینی”, cim nüshasında “قوشولرینی” şeklinde geçmektedir.

15 Sin ve cim nüshalarında “خوشنود” şeklinde geçmektedir.

16 Nun ve sin nüshalarında “نتکم” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “نته کم” kısmı bulunmamaktadır.

17 Sin nüshasında “قرغه” şeklinde geçmektedir.

18 Sin ve cim nüshalarında “کوردیغی” şeklinde geçmektedir.

19 Ra, nun ve sin nüshalarında “و دخی” kısmı kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

20 Sin nüshasında “پیغمبر” şeklinde geçmektedir.

21 Nun nüshasında “الصلوة” kısmı eklenmiştir.

22 Sin nüshasında “بیوردیکه” şeklinde geçmektedir.

23 Nun ve sin nüshalarında “حققی”, cim nüshasında “حقغی” şeklinde geçmektedir.

24 Cim nüshasında “مقدارینی” şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında “ایجون”, sin nüshasında “اچون” şeklinde geçmektedir.

26 Nun ve sin nüshalarında “اقجه سی” şeklinde geçmektedir.

27 Nun ve sin nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

28 Cim nüshasında “تواب” kısmı eklenmiştir.

29 Nun, sin ve cim nüshalarında “مقبوله” şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında “کوترسین”, sin nüshasında “کوتریسین”, cim nüshasında “کوتروسین” şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında “حققی”, sin ve cim nüshalarında “حقغی” şeklinde geçmektedir.

32 Nun nüshasında “سوز” şeklinde geçmektedir.

33 Nun nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

34 Cim nüshasında “ویره” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

35 Sin nüshasında “بشقه” şeklinde geçmektedir.

36 Nun ve sin nüshalarında “حققی”, cim nüshasında “حقغی” şeklinde geçmektedir.

37 Nun, sin ve cim nüshalarında “کردکده” şeklinde geçmektedir.

öñüne kıya ve sucağaz⁴ terbiye idüb içürse⁵ kıyāmetde Hāḡ Te‘ālā ‘arş gölgesinde⁶ cennet sofrasın⁷ gönderüb⁸ yidürüb⁹ havzımdan içirüb¹⁰ elli biñ yıl¹¹ vuḡūfda acılığ¹² ve susuzluğ elemin çekdirmeye¹³ ve daḡī Hāzreti¹⁴ ‘aleyhi¹⁵’s-selām buyurdı ki ehl-i cehennemİN çoğı ve ehli cennetİN azı nisa t̄ā’ ifesidür.¹⁶ Āyişe-i¹⁷ şıddīka (**Varak 118b**) raḡıya ’llāhu Te‘ālā¹⁸ ‘anhā ve ‘an ebīhā¹⁹ su’āl eyledi ki bunların²⁰ çoğı²¹ cehennemde ve²² azı cennetde olduğına²³ sebep ne ki²⁴ Hāzreti²⁵ ‘aleyhi’ s-selām buyurdı ki buñlar belāya şabır eylemez ve ni‘mete şükür eylemez. On eylik gördüğünde²⁶ bir kerre kötülük²⁷ görseler²⁸ on eylüğü²⁹ unudub³⁰ bir kötülüğü³¹ dāyim³² söylerler ve dünyā ziynetİN³³ artıḡ³⁴ severler ve āḡirete s̄ā’ī eylemezler. Ve ġıybeti ve la‘neti çok iderler. Erlerden ya³⁵ ‘avratlardan her kimde ki³⁶ bu şıfatlar buluna ehl-i cehennemdür. Yā ‘Āyişe³⁷ bir ‘avrat erine yanına¹ düşeli² ne ḡayrın³ gördüm dise ne denlü⁴ ‘ameli var

1 Sin nüshasında “طعامین بشروب” şeklinde geçmektedir.

2 Nun, sin ve cim nüshalarında “كولر” şeklinde geçmektedir.

3 Nun ve sin nüshalarında “يوز ايله” şeklinde geçmektedir.

4 Nun ve sin nüshalarında “صو جغزن”, cim nüshasında “صوجغزك” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “ايجورسه”, sin nüshasında “اچورسه” şeklinde geçmektedir.

6 Nun ve cim nüshalarında “كولكسند” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “كولكسند” kısmı bulunmamaktadır.

7 Nun nüshasında “صفره سن”, sin nüshasında “صفرى سنه”, cim nüshasında “صوفره سين” şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında “كوتدوب”, sin nüshasında “كوتدوب” şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında “ييدوب”, sin ve cim nüshalarında “ييدوب” şeklinde geçmektedir.

10 Nun nüshasında “ايجروب”, sin nüshasında “اچروب” şeklinde geçmektedir.

11 Nun ve cim nüshalarında “يل” şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında “اچلق” şeklinde geçmektedir.

13 Nun nüshasında “جكترميه” şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında “پيغمير” şeklinde geçmektedir.

15 Nun nüshasında “الصلوة” kısmı eklenmiştir.

16 Sin nüshasında “حضرت” kısmı eklenmiştir.

17 Sin nüshasında “حضرت عائشة” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

19 Sin nüshasında “صديقہ رضی اللہ تعالیٰ عنہا و عن ابیہا” kısmı bulunmamaktadır.

20 Nun nüshasında “يولتر” şeklinde geçmektedir.

21 Nun nüshasında “جوغی” şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında “و” kısmı bulunmamaktadır.

23 Cim nüshasında “اولدغه” şeklinde geçmektedir.

24 Ra nüshasında “نه ايكه”, nun nüshasında “نه اوله”, sin nüshasında “نه اوله كه”, cim nüshasında “نه كه” şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında “پيغمير” şeklinde geçmektedir.

26 Ra nüshasında “كندن” kısmı varak kenarına yazılmıştır. Sin nüshasında “كور دكندن”, cim nüshasında “كور دكندہ” şeklinde geçmektedir.

27 Nun nüshasında “كوتولك”, sin nüshasında “كوتولك” şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında “كورسلر” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “ايكى” şeklinde geçmektedir.

30 Nun ve cim nüshalarında “اونودب” şeklinde geçmektedir.

31 Nun ve cim nüshalarında “كوتولكى”, sin nüshasında “كوتولكى” şeklinde geçmektedir.

32 Nun, sin ve cim nüshalarında “دائم” şeklinde geçmektedir.

33 Nun ve sin nüshalarında “زينتين” şeklinde geçmektedir.

34 Nun, sin ve cim nüshalarında “ارتق” şeklinde geçmektedir.

35 Nun nüshasında “ويا”, sin nüshasında “و” şeklinde geçmektedir.

36 Sin ve cim nüshalarında “كه” kısmı bulunmamaktadır.

37 Nun ve sin nüshalarında “عائشة” şeklinde geçmektedir.

ise⁵ zāyi‘ ola. ‘Ameli zāyi‘ olan⁶ cenneti kıanda görür. Yā ‘Āyişe bir ‘avrat ki erine dil uzadub ‘ayubın ‘add eyleyüb⁷ zem eylese anuñ dili yetmiş arşun uzayub⁸ dilin sürüyürek⁹ cehenneme süreler.¹⁰ Yā ‘Āyişe¹¹ kıanķi¹² ‘avrat¹³ erine ağır ħarçlar¹⁴ buyursa¹⁵ ve ya libāsda güci yetmedügi¹⁶ libās¹⁷ teklif eylese aña ne Allāh’dan rahmet¹⁸ ne benden şefā‘at ola deyū buyurdı.¹⁹ Ve yā ‘Āyişe²⁰ kıanķi²¹ ‘avrat ki erini fakrinden ya nesebinden²² ya mertebesinden beğenmese ya çirkinliğin²³ başına kıakub cefā eylese ol ‘avrat öldükde canın ġāyet²⁴ işkence²⁵ ile vire ve kıyāmete deġin²⁶ kabir ‘azābın çeke.²⁷ Meger eri ħelāl eyleye. Hikāyet²⁸ Ravza’da²⁹ eydür. Benī İsrā’il’den bir şāliħā bir³⁰ kıarıcıġı³¹ bir oġulcıġı³² vardı.³³ Ħasta olub muħtazar oldu. Kıarıcıġ³⁴ Ħazreti³⁵ Ħakķ’a tezarru‘a başlayub³⁶ ey ölülere³⁷ ħayat viren kıādir³⁸ tuvānā³⁹ oġulcuġuma¹ sen

1 Cim nüshasında “يانه” şeklinde geçmektedir.

2 Nun, sin ve cim nüshalarında “نوشلى” şeklinde geçmektedir.

3 Nun nüshasında “خيركى”, cim nüshasında “خير” şeklinde geçmektedir.

4 Sin nüshasında “تنگلو” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “واريسه” şeklinde geçmektedir.

6 Ra nüshasında “عملي ضايع اولن” kısmı sayfa kenarına eklenmiştir. Sin ve cim nüshalarında “اولان” şeklinde geçmektedir.

7 Cim nüshasında “ايوب” şeklinde geçmektedir.

8 Cim nüshasında “اوزون” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

9 Nun ve sin nüshalarında “سوريرك”, cim nüshasında “سوريرك” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “النرى” kısmı eklenmiştir.

10 Nun hasında “و” kısmı eklenmiştir.

11 Nun ve sin nüshalarında “عائشه” şeklinde geçmektedir.

12 Nun ve sin nüshasında “قغى”, cim nüshasında “قغى” şeklinde geçmektedir.

13 Nun nüshasında “عورتكه”, cim nüshasında “خاتونكه” şeklinde geçmektedir.

14 Nun ve sin nüshalarında “اغر خرجلر”, cim nüshasında “اغر حرجلر” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “سوررسه”, cim nüshasında “كوسترسه” şeklinde geçmektedir.

16 Sin ve cim nüshalarında “كجى يتمد يكى” şeklinde geçmektedir.

17 Cim nüshasında “الباسي” şeklinde geçmektedir.

18 Nun, sin ve cim nüshalarında “و” ilave edilmiştir.

19 Ra nüshasında varak başından buraya kadar ki kısmın üzeri çizilmiştir.

20 Nun ve sin nüshalarında “عائشه” şeklinde geçmektedir.

21 Nun ve sin nüshalarında “قغى”, cim nüshasında “قغى” şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında “يا نسبندن”, cim nüshasında “يا بر سبندن” şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında “چركين لكن” şeklinde geçmektedir.

24 Ye ve sin nüshalarında “غايث” kısmı bulunmamaktadır.

25 Ra nüshasında “شكجه” şeklinde başında “ا” harfi eksik olarak yazmaktadır.

26 Ra nüshasında “قيامتہ دكين” kısmının üzeri çizilmiştir.

27 Nun nüshasında “قبر عزابن جكه” şeklinde geçmektedir.

28 Sin nüshasında “حكاية” şeklinde geçmektedir. Bu esr ismi ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

29 Nun nüshasında “حكايت روضه ده”, sin nüshasında “حكاية روضه ده” şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında “ير” kısmı bulunmamaktadır.

31 Nun nüshasında “قريچك”, sin nüshasında “خاتون”, cim nüshasında “خاتونك” şeklinde geçmektedir.

32 Nun nüshasında “اوغلجغى”, sin nüshasında “اوغل جغى”, cim nüshasında “اوغلجغى” şeklinde geçmektedir.

33 Sin ve cim nüshalarında “وار ايدى” şeklinde geçmektedir.

34 Nun nüshasında “قريچق”, sin nüshasında “قارچق” şeklinde geçmektedir.

35 Sin nüshasında “حضرت” kısmı bulunmamaktadır.

36 Nun nüshasında “باشلايوب” şeklinde geçmektedir.

37 Sin ve cim nüshalarında “لولورده” şeklinde geçmektedir.

38 Cim nüshasında “قادر سين” şeklinde geçmektedir.

39 Nun nüshasında “واتوان” şeklinde geçmektedir.

şıhḥāt vir tek seniḡle² ‘ahdim olsun ki oḡlum yerine ḡabirde ben yatayım deyū çok³ serzeniṣ⁴ nāliṣ⁵ (**Varak 119a**) eyledi. Bi-iznillāhi te‘ālā⁶ ol⁷ yigit⁸ ṣifā buldı. Karıcık⁹ oḡlı¹⁰ surūrından ‘ahdi unuttı. Ḥarıcık¹¹ bir gice¹² vāḡı‘asında gördi.¹³ ‘Ahdine¹⁴ vefā itmezseṡ ḡorkduḡuna¹⁵ uğrarsın.¹⁶ Şabaḡdan¹⁷ oḡluna¹⁸ eydür. Oḡul Allāh¹⁹ ile bir ‘ahd eyledim ki tek oḡluma²⁰ şıhḥāt vir. Ben anuṡ yerine ḡabirde²¹ yatayım.²² Elḡamdülillāh sen²³ şıhḥāt bulduṡ. Gel dişiler²⁴ maḡbiresinde baṡa bir ḡabir ḡaz beni anda defn eyle. Yigit eydur. Seni dirile nice²⁵ ḡabre ḡoyaram²⁶ Allāh Te‘ālā’dan ḡorḡarım.²⁷ Ḥarı²⁸ ilhāhla²⁹ oḡlı ile³⁰ dişiler³¹ ḡabrine³² gelub ḡabrine ḡazdırdı.³³ Ol zamānıṡ ‘ādeti ‘avratlarıṡ bařḡa maḡberesi olur imiř. Ḥarıcık³⁴ ḡabre girüb eydür.³⁵ Oḡul on günden soṡra beni yoḡlayasın³⁶ ölmamıř³⁷ isem beni ḡıḡarasın³⁸ didi.¹ Yigit² daḡı anasın³ defn

1 Nun nüshasında “او غلجغمه”, sin nüshasında “اوغل جوغمه”, cim nüshasında “اوغلجوغمه” şeklinde geçmektedir.

2 Ra ve sin nüshalarında “ويرتك سنكه”, nun nüshasında “ويررسنك سنك”, cim nüshasında “ويرسينكله” şeklinde geçmektedir.

3 Nun nüshasında “جوق” şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında “سوزك”, cim nüshasında “سرزنش” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “تالش” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında “تضر علر” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “تعالی” kısmı bulunmamaktadır.

7 Sin nüshasında “اول” kısmı bulunmamaktadır.

8 Nun nüshasında “يگيت”, sin ve cim nüshalarında “اوغلی” şeklinde geçmektedir.

9 Sin nüshasında “قرچق”, cim nüshasında “قاریق” şeklinde geçmektedir.

10 Nun nüshasında “او غلنك”, sin nüshasında “او غلنك”, cim nüshasında “او غلو” şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında “قرچق”, cim nüshasında “قاریق” şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında “كچه” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “اكر” kısmı eklenmiştir.

14 Sin nüshasında “عهدينه” şeklinde geçmektedir.

15 Nun ve sin nüshalarında “قورقدوغمه”, cim nüshasında “قورقدغه” şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında “ندلى” kısmı eklenmiştir.

17 Nun nüshasında “صباحن” şeklinde geçmektedir.

18 Ra nüshasında “اغلنه” kısmı satır üzerine eklenmiştir. Nun ve cim nüshalarında “او غلونه”, sin nüshasında “او غلنه” şeklinde geçmektedir.

19 Cim nüshasında “عظيم الشان” kısmı eklenmiştir.

20 Sin nüshasında “او غلمه” şeklinde geçmektedir.

21 Ra nüshasında “قردده” şeklinde geçmektedir. Diğer nüshalarda ki “قردده” kısmı tercih edilmiştir.

22 Sin nüshasında “ديدم” kısmı eklenmiştir.

23 Ra nüshasında “سن” kısmı satır altına eklenmiştir.

24 Nun nüshasında “دیشیلر”, sin nüshasında “دیشیلر” şeklinde geçmektedir.

25 Ra nüshasında “ديري نجه”, nun ve sin nüshalarında “ديري ايكن”, cim nüshasında “ديري نجه” şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında “قويام”, sin nüshasında “قويم”, cim nüshasında “قويام” şeklinde geçmektedir.

27 Ra nüshasında “قورقدم”, nun, sin ve cim nüshalarında “قورقرم” şeklinde geçmektedir.

28 Sin nüshasında “قري” kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında “قاري” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “الحاح ايله” şeklinde geçmektedir.

30 Nun ve sin nüshalarında “او غليله”, cim nüshasında “او غليله” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “دیشیلر”, cim nüshasında “دیشیلر” şeklinde geçmektedir.

32 Nun, sin ve cim nüshalarında “قبرنه” şeklinde geçmektedir.

33 Sin ve cim nüshalarında “قازدردی” şeklinde geçmektedir.

34 Sin nüshasında “قرچق” şeklinde geçmektedir.

35 Ra nüshasında “ايدر” kısmı satır üzerinde yazmaktadır. Bu kısım sin nüshasında bulunmamaktadır.

36 Nun nüshasında “قوqliه سن”, cim nüshalarında “قوqliه سن”, sin nüshasında “قوqliه سين” şeklinde geçmektedir.

37 Nun ve cim nüshalarında “الممش”, sin nüshasında “اولمامش” şeklinde geçmektedir.

38 Nun nüshasında “چقاره سن”, cim nüshasında “چقاره سن” şeklinde geçmektedir.

defn idüb gitdi. Qarıcık⁴ kabriñ yanından⁵ âdem sesi işidüb eliyle eşerek bir pencere⁶ açılıb⁷ görse⁸ bir halleli⁹ güzel hātun bir gülistanda hūrilerle¹⁰ oturub¹¹ cennet ni‘metleri ve yemişleri sofra¹² toptolu¹³ yeyüb içüb¹⁴ müşāhibet iderler. Şorar ki¹⁵ hātunum¹⁶ bu sa‘âdete neyle¹⁷ yetişdiñ? Ol hātun eydür. Bir şālîh mü‘miniñ ehli idim.¹⁸ Allāh Te‘ālā¹⁹ kulluğunda²⁰ birbirimize muvāfık idük. Allāh’ıñ emrine müdāvemmet idüb erimin hidmetin²¹ dañi²² edā iderdüm.²³ Haq Te‘āla fażlıyla kabrimi ravza-i cennet kılub²⁴ bu hūrileri baña enis²⁵ celis hādım eyledi. Minnet²⁶ Allāh’a²⁷ küllî zevk²⁸ şafādayım didi.²⁹ Bir tabak³⁰ üzüm³¹ tırur bir salķım üzüm³² istedim. Bu cennet ta‘āmidur.³³ Ölmeyen bundan yimez. Hem kimesneniñ gidāsına (**Varak 119b**) kimse el şunmaz. Sende ölüb geldikde ‘ameliñ ve nasibiñ var ise³⁴ yiyesin³⁵ didi.³⁶ Andan çevre³⁷ baķındım. Gördüm ki¹ çevre² yanımda çok³ ‘avratlar var. Kimisi ni‘metler

1 Cim nüshasında “ندی” şeklinde geçmektedir.

2 Cim nüshasında “یکیت” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “اناسین” şeklinde geçmektedir.

4 Sin nüshasında “قرچق”, cim nüshasında “قاریق” şeklinde geçmektedir.

5 Nun ve cim nüshalarında “یاندہ”, sin nüshasında “یاندہ” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “پجیرہ” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “آلوب” şeklinde geçmektedir.

8 Sin nüshasında “که” kısmı eklenmiştir.

9 Nun nüshasında “حلی”, sin nüshasında “حله لی”, cim nüshasında “حلی” şeklinde geçmektedir.

10 Nun nüshasında “حوریلرله”, sin nüshasında “حوریلر ایله” şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında “اوتوروب” şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında “نفره” kısmı bulunmamaktadır. Sin ve nun nüshalarında “صفره” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “طوب طولي” şeklinde geçmektedir.

14 Nun nüshasında “اجوب”, sin nüshasında “اجوب” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “صوررکم”, cim nüshasında “صورمکه” şeklinde geçmektedir.

16 Cim ve nun nüshalarında “خاتون” şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında “ته ایله” şeklinde geçmektedir.

18 Nun, sin ve cim nüshalarında “هلیدم” şeklinde geçmektedir.

19 Nun nüshasında “الله تعالی نك” şeklinde geçmektedir.

20 Nun, sin ve cim nüshalarında “قوللوغنده” şeklinde geçmektedir.

21 Nun nüshasında “خزمتتی” şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında “نخی” kısmı bulunmamaktadır.

23 Nun nüshasında “ادا اینر ایدم” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “قیلوب” şeklinde geçmektedir.

25 Nun ve sin nüshalarında “و” kısmı eklenmiştir.

26 Sin nüshasında “شکر” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “الله” şeklinde geçmektedir.

28 Nun nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

29 Cim nüshasında “ندی” şeklinde geçmektedir.

30 Nun, sin ve cim nüshalarında “طبق” şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında “اوزوم” şeklinde geçmektedir.

32 Nun nüshasında “طورر بر سلقم اوزم” kısmı bulunmamaktadır.

33 Nun, sin ve cim nüshalarında “طعامندر” şeklinde geçmektedir.

34 Nun nüshasında “واریمه” şeklinde geçmektedir.

35 Sin nüshasında “ییه سین”, cim nüshasında “ییه سین” şeklinde geçmektedir.

36 Cim nüshasında “ندی” şeklinde geçmektedir.

37 Nun nüshasında “جوره” şeklinde geçmektedir.

yirler. Kimi ‘azāb çeker⁴ iniler.⁵ Şordum ki bunların hāli nedir? Cevāb virdi ki herkes ancak kendü⁶ hālin bilür. Kendülerden⁷ şor⁸ yanıma yakın⁹ bir ‘avrat tennūr gibi bir çukurda¹⁰ od köz¹¹ içinde¹² oturur iniler.¹³ Bir kara kuş musallaḥ olmuş ‘azāb ider.¹⁴ Didim ki¹⁵ hey¹⁶ derd-mend¹⁷ nedir hālin? Zārıncılığla¹⁸ didi ki yedi yıldur ki¹⁹ bu ‘azābı²⁰ çekerim.²¹ Didim ki²² bu²³ ‘azāba²⁴ sebep nedür? Didi ki²⁵ kabre girdigimde²⁶ münkır²⁷ ve nekır gelüb evvelā rabbimden ve peygamberimden²⁸ su‘āl idüb hele cevāb virdüm. Döndi erimün²⁹ haḳḳından su‘āl eyledi.³⁰ Erim bir³¹ şālīḥ maẓlūm idi. Aña çoklucaḳ³² hizmet itmemişdim.³³ Belki cefa daḥi³⁴ iderdim. Anuḳçün³⁵ bu ‘azāba giriftār oldum. Ammā saña daḥi ‘Azrā’il eli degmemişdür.³⁶ Yine dünyāya çıkarsın.³⁷ Filān maḥallede³⁸ filān kimesne benim erimdür.³⁹ Allāh Te‘ālā¹ rızasıçun² var su‘i³

1 Sin nüshasında “کوردمکده” şeklinde geçmektedir.

2 Nun nüshasında “جوره” şeklinde geçmektedir.

3 Nun nüshasında “جوق” şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında “عذاب چکر” şeklinde geçmektedir.

5 Cim nüshasında “اکلر” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “کدی” şeklinde geçmektedir.

7 Ra nüshasında “لردن” kısmı varak kenarına eklenmiştir.

8 Cim nüshasında “ددی” kısmı eklenmiştir.

9 Sin ve cim nüshalarında “یقین” şeklinde geçmektedir.

10 Nun nüshasında “جقورده”, sin nüshasında “چقرده” şeklinde geçmektedir.

11 Cim nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

12 Nun nüshasında “ایچنده”, sin nüshasında “اچنده” şeklinde geçmektedir.

13 Cim nüshasında “اکلر” şeklinde geçmektedir.

14 Nun nüshasında “عذاب ایدہ یور” şeklinde geçmektedir.

15 Cim nüshasında “ندمکه” şeklinde geçmektedir.

16 Nun nüshasında “ای” şeklinde geçmektedir. Bu kısım cim nüshasında bulunmamaktadır.

17 Cim nüshasında “ندیمند” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “زارلغله”, sin nüshasında “زارنجی لک ایلہ”, cim nüshasında “زارنجلغه” şeklinde geçmektedir.

19 Nun ve cim nüshalarında “یلرکه” şeklinde geçmektedir.

20 Cim nüshasında “عذابه” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “کرفتار اولوب” kısmı eklenmiştir.

21 Nun nüshasında “جکرم” şeklinde geçmektedir.

22 Cim nüshasında “ندمکه” şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında “بونہ” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “عذابه” kısmı bulunmamaktadır.

25 Sin nüshasında “ندیکه” şeklinde geçmektedir.

26 Nun ve sin nüshalarında “کردمکده”, cim nüshasında “کردوکیمده” şeklinde geçmektedir.

27 Sin ve cim nüshalarında “منکر” şeklinde geçmektedir.

28 Nun, sin ve cim nüshalarında “پیغمبردن” şeklinde geçmektedir.

29 Nun nüshasında “نوندیلر” şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında “ایلایلر” şeklinde geçmektedir.

31 Ra nüshasında “بر” kısmı satır üzerine eklenmiştir. Bu kısım diğer nüshalarda bulunmamaktadır.

32 Nun nüshasında “جوقلق”, cim nüshasında “چوقلق” şeklinde geçmektedir.

33 Nun ve sin nüshalarında “اتمہ مشدم”, cim nüshasında “اتمہ ایدم” şeklinde geçmektedir.

34 Cim nüshasında “نخی جفا” şeklinde geçmektedir.

35 Nun nüshasında “انکجورن” şeklinde geçmektedir.

36 Nun ve cim nüshalarında “نکمشدر” şeklinde geçmektedir.

37 Nun nüshasında “چقرسن”, sin nüshasında “چققدہ”, cim nüshasında “چقارسین” şeklinde geçmektedir.

38 Nun ve cim nüshalarında “محلده” şeklinde geçmektedir.

39 Nun ve sin nüshalarında “ارمندر” şeklinde geçmektedir.

hālîmi ana söyle. Allāh için⁴ bana⁵ raḥîm idüb⁶ cefāmı⁷ helāl eylesun deyū zārincidi.⁸ On gün tamām olduğda oğlum⁹ kabirimi açub¹⁰ beni¹¹ eve götürdi. İrte¹² ol maḥalleye gelüb¹³ kişi'i şorub¹⁴ buldum. Ehliniñ aḥvālîñ aña deyüvirdüm. Ağlayub¹⁵ helāl eyledi. Üç¹⁶ günden sonra vāqı'ada¹⁷ gördüm. Ol 'avratıñ 'azābı def¹⁸ olub bir bağçede¹⁹ oturur.²⁰ Beni görüb²¹ Allāh Te'alā senden rāzı olsun. 'Azābım raḥmete mübeddel²² oldu didi.²³ Ve'l-hâsıl²⁴ eriyle 'avrat birbirine (**Varak 120a**) muvāfaqatde²⁵ ve muḥālefetde²⁶ dört dürlüdür. Birisi²⁷ ikisi bile²⁸ dinde muvāfık şalāḥda muṭābıktadır.²⁹ Ḥazreti 'Ali ile Fāṭimatü'z-Zehrā³⁰ gibi³¹ raḍıya'llāhu Te'alā³² 'anhumā³³ Ḥazreti 'Ali'niñ zühdi-i³⁴ şalāḥın³⁵ dimege ḥacet yoḡdur ki ḡatı müte'ārıfdür. Ammā Fāṭıma³⁶ anamızın zühdi niçe³⁷ vechiledür.¹ Cümleden biri rivāyetdir ki bir gün Cebrā'il²

1 Nun nüshasında "تعالى نك"، sin nüshasında "تعالى" kısmı bulunmamaktadır.

2 Nun nüshasında "رضاسیچون"، sin nüshasında "رضاسی لچون" şeklinde geçmektedir.

3 Nun, sin ve cim nüshalarında "سو" şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında "لچون" şeklinde geçmektedir.

5 Sin ve cim nüshalarında "بكا" şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında "بنم اكا ایلدیکم" kısmı eklenmiştir.

7 Sin nüshasında "بكا" kısmı eklenmiştir.

8 Sin nüshasında "تضرع ایلدی" şeklinde geçmektedir.

9 Sin nüshasında "او علی" şeklinde geçmektedir.

10 Nun nüshasında "آجب" şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında "او علی", cim nüshasında "او علم" şeklinde geçmektedir.

12 Nun, sin ve cim nüshalarında "ایرتنه" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "نکر اولنان" kısmı eklenmiştir.

13 Sin nüshasında "اول" kısmı eklenmiştir.

14 Nun ve sin nüshalarında "صوروب" şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında "اغلابوب" şeklinde geçmektedir.

16 Nun ve sin nüshalarında "لوح" şeklinde geçmektedir.

17 Nun, sin ve cim nüshalarında "واقعهده" şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında "رف" şeklinde geçmektedir.

19 Nun ve sin nüshalarında "یاغجه ده", cim nüshasında "یغجه ده" şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında "اوتوریور" şeklinde geçmektedir.

21 Nun ve sin nüshalarında "کوروب" şeklinde geçmektedir.

22 Nun ve sin nüshalarında "متیل" şeklinde geçmektedir.

23 Nun ve sin nüshalarında "نیدی" şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında "الحاصل" şeklinde geçmektedir. Bu kısım ra, nun, sin ve cim nüshalarında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır.

25 Cim nüshasında "مواقفتر" şeklinde geçmektedir.

26 Cim nüshasında "مخالفتتر" şeklinde geçmektedir.

27 Nun, sin ve cim nüshalarında "برسی" şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında "بوکه" kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında "ار ايله عورت" kısmı eklenmiştir.

28 Nun ve cim nüshalarında "بله" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "ایکسی بيله" kısmı bulunmamaktadır.

29 Nun, sin nüshalarında "مطابق", cim nüshasında "خلاصه ده مطابق" şeklinde geçmektedir.

30 Cim nüshasında "رضی الله تعالی عنهما" kısmı eklenmiştir.

31 Cim nüshasında "کی" kısmı bulunmamaktadır.

32 Nun nüshasında "رضی الله تعالی عنهما" kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında "رضی الله تعالی عنهما" kısmı bulunmamaktadır. Cim nüshasında "رضی الله تعالی عنهما" kısmı burada bulunmamaktadır.

33 Cim nüshasında "عنها کی" şeklinde geçmektedir.

34 Nun nüshasında "و" kısmı eklenmiştir.

35 Sin nüshasında "صلاحك" şeklinde geçmektedir.

36 Ra nüshasında "فاطمه" kelimesinin üzerine "صح" kaydı düşülmüştür. "صح" kaydı ile varak kenarında "الزهري رضی الله عنهما حضرتلینک" yazılmış olup üzeri çizilmiştir.

37 Nun ve cim nüshalarında "نجه" şeklinde geçmektedir.

‘aleyhi’s-selām gelüb Yā Muḥammed Ḥaḳ Te‘ālā³ buyurdı ki Fāṭimai Zehrā’yı⁴ arslanım⁵ ‘Ali’ye melāike-i muḳarrabīn cem‘iyyetinde nikāḥ olundu. Ḥabībim daḥī⁶ aṣḥābı cem‘iyyetde⁷ yiryüzünde mihrin tā‘yin idüb nikāḥ eylesün. Rasūlu’llāh şalla‘llāhu⁸ ‘aleyhi ve sellem daḥī Zehrā’yı⁹ getürüb¹⁰ kızım¹¹ Ḥaḳ Te‘ālā seni ‘Ali’ye virmiş. Ḥicāb eyleme mihriniçün¹² Ḥazreti ‘Ali’ye nikāḥ olduḳda¹³ mihrinçün¹⁴ ne miḳdār¹⁵ mebleḡa rāzısın¹⁶ didiklerinde¹⁷ ben kendi nefsim içün¹⁸ mihir istemezim.¹⁹ Belki mü‘minātın ‘aşıyātına²⁰ kıyāmetde şefā‘atim ḳabul olub benümle²¹ cennetde²² bile²³ girmelerinün sıddıḳına Ḥazreti Ḥaḳ’dan memhūr şefā‘at nāme gelmeyince nikāḥa icāzet virmezem didük de gökden yeşil²⁴ ḥaṭṭıla²⁵ yazılmış nāme geldüḡi ve Zehrā²⁶ āḥir ‘ömrinde cānın ‘Azrā’ile²⁷ virmeyüb bizzāt Ḥazreti Ḥaḳḳ’a teslīm itdüḡi ve ḡayrı²⁸ menāḳıḇ ḥasenesini²⁹ *Tenbīḥ ül-Ġāfilāt*³⁰ adlu kitābda³¹ beşinci bābda beyān itmişizdür.³² Birisi daḥī ikisi³³ birbirine müvāfıḳ kāfir münāfıḳdır. Ebū Leheb ile ‘avratı

1 Ra nüshasında “رجله در” kelimesinin sonunda ki “در” eki varak kenarına eklenmiştir.

2 Cim nüshasında “جبرائيل” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “سكا سلام ايديوب” kısmı eklenmiştir.

4 Sin nüshasında “فاطمة الزهري بي” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “ارسلانم” yerine “حضرت علي يه” şeklinde kullanılmıştır.

6 Cim nüshasında “نخي” kısmı bulunmamaktadır.

7 Nun, sin ve cim nüshalarında “جمعيتند” şeklinde geçmektedir.

8 Ra nüshasında “صلى الله” kısmı satır üzerine eklenmiştir. Cim nüshasında “تعالى” kısmı eklenmiştir.

9 Sin nüshasında “فاطمة الزهري بي” şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında “كتوروب” şeklinde geçmektedir.

11 Nun ve cim nüshalarında “قرم” şeklinde geçmektedir.

12 Nun nüshasında “مهر كجون”, sin nüshasında “مهر كچون” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında bu kısım bulunmamaktadır.

13 Sin nüshasında “مهر كجون حضرت علي يه نكاح اولقده” kısmı bulunmamaktadır.

14 Nun nüshasında “مهر كجون”, cim nüshasında “مهر بچون” şeklinde geçmektedir.

15 Sin ve cim nüshalarında “تمقدار” şeklinde geçmektedir.

16 Nun ve cim nüshalarında “اراضى سن” şeklinde geçmektedir. Varak lenarına “هذا الكلام لا يعد منه لزصحاح” şeklinde minhuvat eklenmiştir.

17 Cim nüshasında “تدكلرند” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “ايجون”, sin nüshasında “اجون” şeklinde geçmektedir.

19 Cim nüshasında “استمم” şeklinde geçmektedir.

20 Ra nüshasında sayfa kenarına “هذا الكلام لا يعد منه الصحاح” şeklide bie not eklenmiştir.

21 Nun nüshasında “بنومله”, sin nüshasında “بنمله”, cim nüshasında “بنم ايله” şeklinde geçmektedir.

22 Nun, sin ve cim nüshalarında “جنتته” şeklinde geçmektedir.

23 Nun ve cim nüshalarında “بله” şeklinde geçmektedir.

24 Nun ve sin nüshalarında “يشيل” şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında “خط ايله” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “فاطمة الزهري” şeklinde geçmektedir.

27 Cim nüshasında “عزرائل” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “علته السلامه” kısmı eklenmiştir.

28 Ra nüshasında “غري”, nun, sin ve cim nüshalarında “غري” şeklinde geçmektedir. Esas alınan ra nüshada ki yazım anlama uymadığı için tercih edilmemiştir.

29 Cim nüshasında “حسه سنى” şeklinde geçmektedir.

30 Nun, sin ve cim nüshalarında “تنبيه الغفلات” şeklinde geçmektedir.

31 Ra nüshasında “كتابده” kelimesinin altına “در” eki eklenmiş ve üzeri çizilmiştir.

32 Ra nüshasında “.....يشنچى بايد بيان اتموزدر” on bir satırın üzeri çizilmiştir. Varak kenarına “ادي ام الجمل ايدسي منه” şeklinde not eklenmiştir.

33 Sin nüshasında “ايكيسي” bulunmamakta onun yerine “ار ايله عورت” kısmı kullanılmıştır.

ḥammālete'l-ḥaṭab gibi le'anhume'llāh Te'ālā birisi¹ daḥī eri mü'min şālih 'avratı kāfire Nūh² Peygamber ile Lūṭ Peygamber gibi³ 'aleyhime's-şalātu ve's-selām. İkisi⁴ bile⁵ şālih peygamberlerdür lā raybe. Ammā Nūḥ Nebīnūḡ (**Varak 120b**) Vā' ile aldu 'avratı imāna gelmedi. Müşriklerle⁶ ġarḡda helāk⁷ oldu. Ammā Lūṭ Nebīnūḡ Vāhile adlu 'avratı daḥī imāna gelmedi. Kāfirler ile ḡalub başlarına taş yağub helāk oldılar. Birisi⁸ daḥī eri kāfir cāfī 'avratı mü'min⁹ sāfī¹⁰ Fir'avnı¹¹ ehl'i-beyti Āsiye ḡātundur¹² raḡıya'llāhu Te'ālā¹³ ānhā vaḡtā ki Mūsā Peygamber'in¹⁴ 'aleyhi's¹⁵ selām¹⁶ 'aşası seḡereneḡ¹⁷ cümle siḡrini¹⁸ yuḡdıysa¹⁹ seḡere daḥī cümle imāna gelüb²⁰ secdeye düşdüklerin²¹ gördiye²² الحمد لله الذي يحق الحق و يبطل الباطل deyüb Allāh'ı²⁴ birledi²⁵ ve Fir'avn'dan teberri eyledi.²⁶ Fir'avn bu cümleḡin imān getürdüklerin gördiye ġāyet ġazāba gelüb Āsiye anamızı²⁷ çārmīḡa²⁸ gerüb şikenceler²⁹ ile ḡatline ḡaşd eyledi. Ḥaḡ Te'ālā Fir'avnı³⁰ 'azābın ṡuyumasun³⁰ deyü keşf-i ḡicāb idüb cennet-i Me'va'da³¹ maḡāmını³² Āsiye¹ Ḥātun'a gösterdi. Ol maḡāmıḡ ḡālet-i ḡalāvetinden zāhir 'azābın²

1 Nun ve cim nüshalarında "يرسى" şeklinde geçmektedir.

2 Ra nüshasında "نوح" kısmı satır üzerine eklenmiştir.

3 Nun nüshasında "كى" kısmı bulunmamaktadır.

4 Sin nüshasında "ايكى سى" şeklinde geçmektedir.

5 Nun ve cim nüshalarında "بله" şeklinde geçmektedir.

6 Sin ve cim nüshalarında "مشركلر ايله" şeklinde geçmektedir.

7 Ra nüshasında "هلاک" kelimesi iki defa yazılmış olup ilk yazılanın üzüeri çizilmiştir.

8 Nun ve cim nüshalarında "يرسى" şeklinde geçmektedir.

9 Cim nüshasında "مؤمنه" şeklinde geçmektedir.

10 Cim nüshasında "صافيه" şeklinde geçmektedir.

11 Cim nüshasında "عون" şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında "خاتوندن", cim nüshasında "خاتون" şeklinde geçmektedir.

13 Nun ve sin nüshalarında "تعالى" kısmı bulunmamaktadır.

14 Sin nüshasında "پيغمبر" kısmı bulunmamaktadır.

15 Nun nüshasında "الصلوة" kısmı eklenmiştir.

16 Nun nüshasında "عليه السلام" şeklinde geçmektedir.

17 Cim nüshasında "سحره نك" şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında "سحرينى" şeklinde geçmektedir.

19 Nun, sin ve cim nüshalarında "يوتديسه" şeklinde geçmektedir.

20 Cim nüshasında "گلديسه" şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında "و" kısmı eklenmiştir.

21 Cim nüshasında "توشدكلر نده" şeklinde geçmektedir.

22 Cim nüshasında "همان" kısmı eklenmiştir.

23 Nun, sin ve cim nüshalarında "امنت بالله الذي يحق الحق و يبطل الباطل" şeklinde geçmektedir. Arapça ifade "hakki hak, batılı da batıl kılan Alla'a hamd olsun" anlamındadır.

24 Sin nüshasında "اللهى" şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında "عظيم الشانى" kısmı eklenmiştir.

25 Sin nüshasında "برلدلر" şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında "تبرى ايلدلىر" şeklinde geçmektedir. Nun ve cim nüshalarında "و" kısmı eklenmiştir.

27 Nun ve cim nüshalarında "انلمزى", sin nüshasında "انه مزى" şeklinde geçmektedir.

28 Nun nüshasında "چارمىخه", sin nüshasında "چارموخه" şeklinde geçmektedir.

29 Ra nüshasında "اشكجه لر", nun ve sin nüshalarında "اشكجه لر", cim nüshasında "اشكجلر" şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında "نويسون" şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında "جنت موادده" şeklinde geçmektedir.

32 Nun nüshasında "مقامى", cim nüshasında "مقامك" şeklinde geçmektedir.

elemi³ ŧuyamayub gŧle gŧle rŧh-u ŧayyibesi maŧāmina ulaşdı. Rivāyetdŧr ki⁴ ŧıyāmet kopub⁵ kefere ve eřŧıyā cehenneme girdŧkde⁶ enbiyā ve evliyā ve ‘āmm⁷’i mŧ’minin cennete girdŧkde her biri maŧāmlarında yerleřŧb bir mŧddet mŧtena‘im ve muŧtenim olduklarında Hāzret-i Hāŧ celle ve ‘alā buyura ki yā Muḥammed vaŧtidŧr ki⁷ Āsiyenin dŧħŧni cem‘iyyeti⁸ tedārŧħinde⁹ olası¹⁰ Ebā Bekir ‘Ömer ‘Ořmān ‘Alī vezir¹¹ Cebrā’il¹² ve İsrāfil ve Mīkā’il mŧdebbir¹³ mŧřirelerin¹⁴ arş melekleri rŧḥāniyyun¹⁵ ve kerrŧbiyyŧn¹⁶ muŧarrebŧn¹⁷ musahḥar me’murlar¹⁸ sen bu ḥādimelerin ile cem‘iyyetin ile ŧonuŧluk¹⁹ bizmidŧr.²⁰ Ḥabīb-i Ekrem daḥi²¹ şalla’llāhu Te‘ālā²² ‘aleyhi ve sellem²³ bunları cem‘ (**Varak 121a**) eyleyŧb²⁴ meşveret eyleyŧb meřriŧla²⁵ maġrib arasından ħi²⁶ Ṭŧbā sāyesinin řaḥrasın²⁷ bir ucundan bir ucuna gŧz irmez ibrisim²⁸ řalılar²⁹ ve sŧndŧs istebrāŧ zerābī dībā³⁰ ve ḥarīr dŧřekler dŧřenŧb³¹ nemāriŧ

1 Cim nŧshasında “اسيا” şeklinde geŧmektedir.

2 Nun nŧshasında “عذاب”, sin nŧshasında “عذاب” şeklinde geŧmektedir.

3 Nun nŧshasında “المن”, cim nŧshasında “المن” şeklinde geŧmektedir.

4 Sin nŧshalarında “روايتن كه” kısmı bulunmamaktadır. Bu kısım ra ve nun nŧshalarında kırmızı mŧrekkap ile yazılmıştır.

5 Sin nŧshasında “هيونجه” şeklinde geŧmektedir.

6 Cim nŧshasında “كنكده” şeklinde geŧmektedir. Nun ve sin nŧshalarında “و” kısmı bulunmamaktadır.

7 Ra nŧshasında “وقتي وقتي دركه” iki defa yazılmıştır. İlk yazının ŧstŧ çizilmiştir. Bu kısım nun nŧshasında “وقتي وقتي دركه” şeklinde yazmaktadır. Bu kısım sin nŧshasında bulunmamaktadır.

8 Nun nŧshasında “جمعيتي”, sin nŧshasında “جميتي لك”, cim nŧshasında “جمعيتن” şeklinde geŧmektedir.

9 Sin nŧshasında “تداركي” şeklinde geŧmektedir.

10 Cim nŧshasında “اوله سن” şeklinde geŧmektedir.

11 Nun nŧshasında “وزير لك”, cim nŧshasında “وزيرندر” şeklinde geŧmektedir.

12 Sin ve cim nŧshalarında “جبرئيل” şeklinde geŧmektedir.

13 Cim nŧshasında “منتر” şeklinde geŧmektedir. Cim nŧshasında “و” kısmı eklenmiştir.

14 Cim nŧshasında “مشيرلرندر” şeklinde geŧmektedir.

15 Nun, sin ve cim nŧshalarında “روحانيون” şeklinde geŧmektedir.

16 Nun nŧshasında “كربون”, sin nŧshasında “كرويون” şeklinde geŧmektedir. Ra nŧshasında bu kelimenin ŧzerinde “ء” harfi bulunmaktadır. Sayfa kenarında “ء” harfi ile “تخفيف الراء عفي عنه منه” kaydı yazmaktadır. Nun nŧshasında da aynı kelime ŧzerinde “ط” harfi bulunmaktadır Sayfa kenarına “ط” harfi ile “تخفيف الراء عفي عنه منه” kaydı eklenmiştir.

17 Sin nŧshasında “مقربون” kısmı bulunmamaktadır. Ra nŧshasında bu kelimenin ŧzerine “ء” kaydı dŧřŧlmŧř olupvarak kenarına “ء” kaydı ile “تخفيف الراء عنه عفي عنه” yazılmıştır.

18 Cim nŧshasında “مامورلرين” şeklinde geŧmektedir.

19 Nun nŧshasında “قتلق”, cim nŧshasında “قونقل” şeklinde geŧmektedir.

20 Nun nŧshasında “يزميدر” şeklinde geŧmektedir.

21 Sin nŧshasında “دخي” kısmı bulunmamaktadır.

22 Nun ve sin nŧshalarında “تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

23 Sin nŧshasında “دخي” kısmı eklenmiştir.

24 Ra nŧshasında “اليوب” kelimesi sayfa kenarına eklenmiştir.

25 Nun ve sin nŧshalarında “مشرق ايله”, cim nŧshasında “مشرقله” şeklinde geŧmektedir.

26 Cim nŧshasında “كك” şeklinde geŧmektedir.

27 Nunnŧshasında “سحراسنك”, cim nŧshasında “صخراسين” şeklinde geŧmektedir.

28 Sin ve cim nŧshalarında “ابرشيم” şeklinde geŧmektedir.

29 Sin nŧshasında “قاليجه”, cim nŧshasında “خاليلر” şeklinde geŧmektedir.

30 Cim nŧshasında “تبياج” şeklinde geŧmektedir.

31 Nun nŧshasında “دوشنوب”, cim nŧshasında “دوشنوب” şeklinde geŧmektedir.

muwāfiḵ atlas¹ yaşdıqlar yaşdlayalar² an³ çār-yār-ı ğizām⁴ kanadlı⁵ burāḳlara binüb melā'ike-i kirām yanlarınca⁶ götüri⁷ cennet ehlini düğüne⁸ okıyaçıḳalar.⁹ Cum'a gün şabaḥdan Ṭübā dibinde¹⁰ ḥāzır olasız¹¹ deyū da'vet ideler. Yevm-i mev'udda evvelā¹² Ebu'l-Beşer Ādem safiyyü'llāh cem'i evlādı ve etbā'ı ile¹³ gelüb Ṭübā dibinde ulu babadır. Ata yerinde şadr-ı nişin¹⁴ olub ardınca Nūḥ Nebīyyu'llāh ve İbrāhīm Ḥalīlu'llāh ve sāyir¹⁵ enbiyālar¹⁶ ümmetleriyle çok çok¹⁷ gelüb müsned¹⁸ müttekālarda ḥurfetleriyle¹⁹ karşı karşı oturalar. Andan çār-ı yār-ı ğizām²⁰ otuz üç²¹ biḡ şaḥābe-i kirām cümle evliyā ve esfiyā ve etḳiyā şıddīḳın şühedā-i fūḥḥām gürūhı gelüb Ṭübā'nın²² bir tarafında daḡi²³ nüzül ideler.²⁴ Bunların surūrı ve şadr-ı nişini²⁵ ve ser-i sofrası²⁶ Ebū Bekir şıddīḳ²⁷ olub iki tarafında yārları cenāḥ olub oturalar.²⁸ Andan ümmet-i Muḥammed yügrüşü gelüb ḥidmete²⁹ el bağlayalar.³⁰ Cebrā'il³¹ 'aleyhi's-selām nidā eyleye ki döşekler sizinçündür.³² Oturuḡ bu gün³³ ḥidmet³⁴ bizimdür. Andan

1 Cim nüshasında "اطلمش" şeklinde geçmektedir.

2 Nun nüshasında "يصده يالر", sin nüshasında "بصلر" şeklinde geçmektedir.

3 Ra ve nun nüshalarında "ان", ye ve cim nüshalarında "انن" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında ise "ان" şeklinde yazılmış üzeri çizilmiştir.

4 Nun, sin ve cim nüshalarında "عظام" şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında "ققاتل" şeklinde geçmektedir.

6 Sin ve cim nüshalarında "يائرنده" şeklinde geçmektedir.

7 Cim nüshasında "كوتردى" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "كوتردى" kısmı bulunmamaktadır.

8 Nun nüshasında "توكونه" şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında "اوقيو جقالر", sin nüshasında "اوقيا جقالر", cim nüshasında "جاغروب جقالر" şeklinde geçmektedir.

10 Sin ve cim nüshalarında "دبنده" şeklinde geçmektedir.

11 Sin nüshasında "اوله سر", cim nüshasında "اوله لر" şeklinde geçmektedir.

12 Cim nüshasında "اولا" kısmı bulunmamaktadır.

13 Nun nüshasında "عليه" şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında "اولو بابادر انا يرنده صدر نشين" kısmı bulunmamaktadır.

15 Nun, sin ve cim nüshalarında "ساتر" şeklinde geçmektedir.

16 Nun nüshasında "النبيا" şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında "چوق چوق" kısmı bulunmamaktadır.

18 Sin nüshasında "مستند" şeklinde geçmektedir.

19 Sin nüshasında "مسنند متكالر ده حرقناريله" kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında "مسنند" kısmı eklenmiştir.

20 Nun, sin ve cim nüshalarında "عظام" şeklinde geçmektedir.

21 Nun, sin ve cim nüshalarında "اوج" şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında "طوبابك", cim nüshasında "طوبائن" şeklinde geçmektedir.

23 Cim ve sin nüshalarında "دخى" kısmı bulunmamaktadır.

24 Nun nüshasında "ايدنه" şeklinde geçmektedir.

25 Cim nüshasında "تشيري" şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında "سر سفره سى", sin nüshasında "سر سفره سى" ve cim nüshasında "سر صوفره سنده" şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında "ابو بكر الصديق" şeklinde geçmektedir.

28 Nun ve cim nüshalarında "اوتورطر" şeklinde geçmektedir..

29 Nun ve cim nüshalarında "دخمتنه" şeklinde geçmektedir.

30 Sin nüshasında "انن امت محمد يوكرشو كلوب حمتنه ال بخليلار" kısmı metin içerisinde bulunmamaktadır. Varak kenarına "صح" kaydı ile "امت محمد بونلره قرشو ال بخليلوب" ile "امت محمد بونلره قرشو ال بخليلوب" şeklinde eklenmiştir.

31 Sin nüshasında "جبرئيل" şeklinde geçmektedir.

32 Nun nüshasında "سزك اچوندر", sin nüshasında "سزك اچوندر", cim nüshasında "سزك اچوندر" şeklinde geçmektedir.

33 Ra nüshasında satır üzerine "بر كن" kısmı eklenmiştir. Nun, sin ve cim nüshalarında "كون" şeklinde geçmektedir.

34 Nun, sin ve cim nüshalarında "دخمتنه" şeklinde geçmektedir.

her kiři ħurfetle¹ cem² olub oturalar.² An seyyid-i ‘ulemā-i ‘l-İslām ve senedi ‘l-fūzalā‘i-kirām sirāci ‘l-eimmet ‘i ziyā‘i-millet-i üstādi ‘l-‘ālim İmām Ā‘zām³ Nu‘mān bin Şābit el-Kūfī rağıya ‘llāhu Te‘ālā⁴ ‘anhu kendüye⁵ tābi‘ olan⁶ ‘ulemā-i müctehidīn ve ħanefiyyü ‘l-mezheb olan⁷ zühde‘i⁸ mü‘minīn gelüb bu döşeklere oturalar.⁹ Anuñ¹⁰ ardınca **(Varak 121b)** a‘lemü ‘l-‘ulemā-i müteaħħirīn ve ħalefu ‘l-fūzalā‘i müteķaddimīn şāhibu ‘t-teleķķīn¹¹ ve ‘t-tedris Muħammed bin İdris eş-Şāfi‘i rahimehuma ‘llāhu te‘ālā kendüye tābi‘ olan¹² ‘ulema¹³ ve mezhebinde olan şulehā ile bir köşede¹⁴ anlar daħi cem‘iyyetle¹⁵ oturalar.¹⁶ Andan İmām-ı Mâlik ve İmām-ı Aħmed bin Hanbel¹⁷ rahimehuma ‘llāhu Te‘ālā daħi bu tertīb üzerine¹⁸ her birisi¹⁹ ħurfetle ve tevābi‘le²⁰ başķa başķa²¹ birer köşeye oturalar.²² Kaķan ki ķāri İmām ķāri rükn-i İslām ķār köşede²³ her biri aķd-i meclīs itdiyse Ħaķ Te‘ālā bunlara mā-ħazār nüzül ve²⁴ envā‘i sükkerī naķil ve cennet fenādıķ ve fesādıķ ise yük yük bu ma‘ķüleye²⁵ kim baķar. Öñüzüne dök²⁶ bu mā-ħazāri²⁷ mecālise tevzi‘ ideler.²⁸ ‘Ammā bir cem‘iyyete bir güne dökülse āķar meclise²⁹ āķar güne döküle. Bu ķārī-imām kendiyelere gelen³⁰ nihāyetsüz¹ naķlin² āķar meclisde olmayandan³ rıdvan ğılmanla⁴ birbirine

1 Nun nüshasında “حر فتيله” şeklinde geçmektedir.

2 Sin ve cim nüshalarında “اوتوره لر” şeklinde geçmektedir.

3 Nun nüshasında “استاد عالم امام اعظم” kısmının üzeri çizilmiştir.

4 Nun ve sin nüshalarında “تعالی” kısmı bulunmamaktadır.

5 Nun, sin ve cim nüshalarında “كندويه” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “اولان” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “اولن” şeklinde geçmektedir.

8 Nun, sin ve cim nüshalarında “زمره ء” şeklinde geçmektedir.

9 Sin ve cim nüshalarında “اوتوره لر” şeklinde geçmektedir.

10 Cim nüshasında “انلرك” şeklinde geçmektedir.

11 Sin ve cim nüshalarında “التقلين” şeklinde geçmektedir.

12 Sin ve nun nüshalarında “اولان” şeklinde geçmektedir.

13 Nun, sin ve cim nüshalarında “علما” şeklinde geçmektedir.

14 Cim nüshasında “كوشكده” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “جمعيت” şeklinde geçmektedir.

16 Sin ve cim nüshalarında “اوتوره لر” şeklinde geçmektedir.

17 Sin ve cim nüshasında “حنبلی” şeklinde geçmektedir.

18 Nun ve cim nüshalarında “اوزره” şeklinde geçmektedir.

19 Nun nüshasında “برسى” şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında “توابيله” şeklinde geçmektedir.

21 Cim nüshasında “بشقه” kısmı bulunmamaktadır.

22 Nun, sin ve cim nüshalarında “اوتورطر” şeklinde geçmektedir.

23 Ra nüshasında “كوشيده”، nun ve cim nüshalarında “كوشده” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “قچانكه چار امام چارر كن اسلام چار كوشيده” kısmı bulunmamaktadır.

24 Sin nüshasında “ما حضر نزول و” kısmı bulunmamaktadır. “حاضر اولان” kısmı eklenmiştir.

25 Cim nüshasında “معقوكه” şeklinde geçmektedir.

26 Ra nüshasında “بو مقوليه كم بقر اوكونزو كه دوك” kısmı üzeri çizilmiş şekilde yazmaktadır. Bu kısım nun ve cim nüshalarında ana metin içerisinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “جنّت فنديق و فساديق ايسه يوك يوك بو مقوليه كم بقر اوكونزو كه دوك ما حضرى” kısmı bulunmamaktadır.

28 Nun, sin ve cim nüshalarında “ايدطر” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “جمعيتنه” şeklinde geçmektedir.

30 Cim nüshasında “كلان” şeklinde geçmektedir.

selâmlık tabağ tabağ hedâyeler göndüreler.⁵ Andan Tübâ'da yaprak yerine⁶ bî-hisâb hülleler⁷ bitmiş olub bu meclis ehliniñ büyüklerine⁸ otuzar⁹ hulle vaşatına on beşer hülle aşâğasına¹⁰ yedişer hülle cümlesin¹¹ giyeneler.¹² Her hülleniñ rengi birbirine benzemeye. Bu hülleler şöyle laţif hüllelerdür ki¹³ otuz hülle-i birbiri üzerine giyineler.¹⁴ Altında ki hüllelerin¹⁵ rengi üstünde ki hüllelerden bî-kuşûr görse görünür.¹⁶ Bu muhtelif¹⁷ renklerin¹⁸ bir uğurdan¹⁹ şu'â'ından bi-tekellüf gözler kamaşa.²⁰ Bu hâleti görenler hayrete düşe. Hem her kişiye kendi hüllesiniñ rengi ve bizi²¹ gayrılarından²² hüsünde²³ (**Varak 122a**) beşiter²⁴ ve leţâfetde hoşiter²⁵ görine. Şöyle hülleler ki²⁶ bir kimesne²⁷ yüz hülle'i birbiri²⁸ üstüne²⁹ geyse bir gömlek ağırlınca³⁰ şıkleti olmaya. Bu ehl-i mecâlis şol³¹ ziynetler ile mütezeyyin³² ve muhallâ³³ olalar ki³⁴ dünya selâtinlerinden bir ferd bu meclisiñ³⁵ ednâsınıñ³⁶ ziynetin³⁷ görmemiş¹ ve giymemiş²

1 Sin ve cim nüshalarında "نہایتسز" şeklinde geçmektedir.

2 Sin nüshasında "طعامك" şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında "اولمیانہ" şeklinde geçmektedir.

4 Nun ve sin nüshalarında "ر غلمان ایلہ" şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında "کوندورطر" şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında "کوندورطر" kısmı bulunmamaktadır.

6 Ra nüshasında "برینہ" şeklinde geçmektedir. Diğer nüshalarda ki "برینہ" şekli tercih edilmiştir.

7 Sin ve cim nüshalarında "حلمر" şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında "بویوکلرینہ", sin nüshasında "بویوکلرینہ", cim nüshasında "بویوکلرینہ" şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında "مطینہ" şeklinde geçmektedir.

10 Nun nüshasında "اشغہ سنہ", cim nüshasında "اشاغیسنہ" şeklinde geçmektedir.

11 Sin ve cim nüshalarında "جملہ سن" şeklinde geçmektedir.

12 Nun ve cim nüshalarında "کیلر", sin nüshasında "کی نہ لر" şeklinde geçmektedir.

13 Sin ve cim nüshalarında "حلہ لردر کہ" şeklinde geçmektedir.

14 Nun ve cim nüshalarında "کیلر" şeklinde geçmektedir.

15 Sin ve cim nüshasında "حلہ لردر کہ" şeklinde geçmektedir.

16 Cim nüshasında "کورینہ" şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında "مختلیف" şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında "رنگ لردر", cim nüshasında "رنگ لردر" şeklinde geçmektedir.

19 Sin nüshasında "اوروردن" şeklinde geçmektedir.

20 Cim nüshasında "قماشہ" şeklinde geçmektedir.

21 Cim nüshasında "بزی" şeklinde geçmektedir.

22 Cim nüshasında "غیریلر نکین" şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında "حصندہ" kısmı bulunmamaktadır. Sin ve cim nüshalarında "حسندہ" şeklinde geçmektedir.

24 Cim nüshasında "بستر" şeklinde geçmektedir.

25 Cim nüshasında "حوش" şeklinde geçmektedir.

26 Sin ve cim nüshalarında "حلہ لر" şeklinde geçmektedir.

27 Cim nüshasında "کسمہ" şeklinde geçmektedir.

28 Sin nüshasında "ہری ہری" şeklinde geçmektedir.

29 Nun nüshasında "اوزرینہ" şeklinde geçmektedir.

30 Nun, sin ve cim nüshalarında "اغرلغجہ" şeklinde geçmektedir.

31 Cim nüshasında "تویلہ" şeklinde geçmektedir.

32 Ra ve cim nüshalarında "مترین", nun ve sin nüshalarında "مزین" şeklinde geçmektedir.

33 Sin ve cim nüshalarında "مجلی" şeklinde geçmektedir.

34 Cim nüshasında "اولہ لر کہ" şeklinde geçmektedir.

35 Cim nüshasında "مجلس" şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında "اہلک" kısmı eklenmiştir.

36 Cim nüshasında "اننا" şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında "مرتبہ سندن بر مرتبہ سنی" kısmı eklenmiştir.

37 Cim nüshasında "زینتین" kısmı bulunmamaktadır.

ola. Bu ‘ ammenūñ gördiği³ ve kerāmeti böyle olıcağ⁴ güyegü begün gelin hātunūñ⁵ ziyneti hisāba gelmeye. Andan sonra bi ‘aded ruḥāniyyūn⁶ ve kerrūbiyyūn⁷ ve muḥarrabūn⁸ ve ḥāzin-i cenān ve rıdvān konukluk hizmetine bölük bölük⁹ ceset¹⁰ çābuḫ¹¹ gelüb و هو يطعم و لا يطعمك¹² kudret maṭbāḫından¹² od ve tütün görmedik ni‘ met لا¹³ idüb İsrāfīl ḥidmetde¹⁴ nāzır Cebrā’ıl sofra¹⁵ sermede bāhir Mikā’ıl ta‘ām ulaştırurda¹⁶ māhir. Sāyir¹⁷ melekler kimi sofra¹⁸ keş¹⁹ kimi kāsегir²⁰ olub²¹ her sofraya²² eşnāf kuşlar bir²³ yanından ve yaḥnīsinden ve envā‘i meyvelerinden ğayrı yetmiş dürlü ta‘ām kona ki ne²⁴ gözler görmüş²⁵ ve ne işidilmiş²⁶ ola.²⁷ Biriniñ ta‘āmı birine benzemeye. Sofra döşemede²⁸ ta‘ām dizmede öyle²⁹ sür‘at ideler ki³⁰ ol döşeyin³¹ Ehl-i meclis ta‘āma بسم الله deyū³² şunduğı vaqıtde āḫar meclise³³ döşenmesi tamām ola. Ya‘nī bu cem‘iyyet-i³⁴ kübrāniñ cem‘isine³⁵ 1 من أوله الى اخره¹ sofra² bir

1 Nun, sin ve cim nüshalarında “کورممش” şeklinde geçmektedir.

2 Nun nüshasında “کیممش”, cim nüshasında “کیه سنه” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “خیالی ارممش” kısmı eklenmiştir.

3 Nun nüshasında “کورکی”, sin ve cim nüshasında “کوردکی” şeklinde geçmektedir.

4 Sin nüshasında “ولچق” şeklinde geçmektedir.

5 Ra nüshasında “کویکویک وکن خاتونک” kısmının üzeri karalanmıştır. Ra nüshasında bu kısım varak kenarına “صح” kaydı ile “فحز عالمک و آسبه خاتونک صح” şeklinde bir münhuvat olarak eklenmiştir. Sin nüshasında “کو یکو و خاتونک” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “بکک” kısmı bulunmamaktadır.

6 Nun, sin ve cim nüshalarında “روحانیون” şeklinde geçmektedir.

7 Be ve cim nüshalarında “کروبینون” şeklinde geçmektedir. Be nüshasında l 14b varagından 122a varagına kadar olan kısım bulunmamaktadır. 122a varagı buradan itibaren başlamaktadır.

8 Sin nüshasında “مقربون” kısmı bulunmamaktadır.

9 Sin nüshasında “بلوک بلوک” şeklinde geçmektedir.

10 Nun nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

11 Sin ve cim nüshalarında “چاپوک” şeklinde geçmektedir.

12 Be nüshasında “مطبخندن” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

13 Arapça ifade “sayısız, bitmez tükenmez, hazırlanmış” anlamındadır.

14 Nun ve cim nüshalarında “حنمته” şeklinde geçmektedir.

15 Cim nüshasında “صفره” şeklinde geçmektedir.

16 Nun, sin ve cim nüshalarında “اولشدرمه” şeklinde geçmektedir.

17 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “سائر” şeklinde geçmektedir.

18 Sin nüshasında “سفره لره”, cim nüshasında “صفره” şeklinde geçmektedir.

19 Nun nüshasında “کستر” şeklinde geçmektedir.

20 Cim nüshasında “کاسه کیر” şeklinde geçmektedir.

21 Sin nüshasında “سائر ملکر کمی سفره لره کاسه کیر” şeklinde geçmektedir.

22 Cim nüshasında “صوفره یه” şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında “پیر”, cim nüshasında “پیر” şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında “ته” şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında “کورممش” şeklinde olumsuz bir yapı kullanılmıştır.

26 Sin nüshasında “کورلار کورممش و قوللار ایشتمه مش” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “اوله” kısmı bulunmamaktadır.

28 Nun ve cim nüshalarında “دوشمه ده”, sin nüshasında “دوشیه ده” şeklinde geçmektedir.

29 Cim nüshasında “دیزمه ده اوله” şeklinde geçmektedir.

30 Nun, sin ve cim nüshalarında “ایدطر” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “کی” kısmı bulunmamaktadır.

31 Nun, sin ve cim nüshalarında “نوشتن” şeklinde geçmektedir.

32 Cim nüshasında “تیوب” şeklinde geçmektedir.

33 Nun cim nüshalarında “مجلس” şeklinde geçmektedir.

34 Nun, sin ve cim nüshalarında “جمعیته” şeklinde geçmektedir.

35 Sin nüshasında “جمیع” şeklinde geçmektedir.

sa‘âtde döşenüb³ tamām ola. Ancağ ta‘ām yimege⁴ eglene.⁵ Bu uslûb üzerine⁶ çār-ı heft⁷ bir ay düğün konukluğı olub her gün üç⁸ nevbet evveline ve āhırine ta‘ām çekülüb⁹ her¹⁰ sofraya¹¹ yetmiş dürlü ta‘ām kona. Bir aya dek¹² her nevbette bir nev‘ā¹³ ta‘ām gele ki ol cins ta‘ām dahî gelmemiş ve yenmemiş¹⁴ ola. Andan konukluk¹⁵ āhırinde nidā gelüb yā ehle‘l-cem‘ (**Varak 122b**) müheyyā oluñ Cennet-i Me‘vā‘ya¹⁶ gelin¹⁷ almağa gidelüm.¹⁸ Andan herkese ta‘yîn olunan burāk¹⁹lar vildānlar²⁰ egerleyüb²¹ oyunlayub²² öñüne²³ çeküb²⁴ bindürüb²⁵ ğāşīyesin götürüb²⁶ öñünce beyk²⁷ ola. Bunlar dahî iḥvān-ı yāran ḥüllān-ı müşīrde²⁸ ile sürür ile ve²⁹ müşāḥibetle çok çok³⁰ gideler.³¹ Cebre‘il sağdıç³² seyyidi‘l-enbiyā³³ sultānı enbiyā³⁴ vüzerā-i ve evliyālar³⁵ çavuşlar ve sā‘ir mü‘minin ‘asker olub gideler.¹ Cennet-i Me‘vā‘ya² nüzül

1 Arapça ifade “baştan sona” anlamındadır.

2 Cim nüshasında “صفره” şeklinde geçmektedir.

3 Sin ve cim nüshalarında “نوشنوب” şeklinde geçmektedir.

4 Nun, sin ve cim nüshalarında “يمكه” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “كلنله”, cim nüshasında “كلنلر” şeklinde geçmektedir.

6 Nun ve cim nüshalarında “اوزره” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “چار هفته” şeklinde geçmektedir.

8 Cim nüshasında “اوج” kısmı bulunmamaktadır.

9 Nun nüshasında “چكلوب” şeklinde geçmektedir.

10 Be nüshasında “هر” kısmı bulunmamaktadır. Ra nüshasında kırmızı mürekkeple yazılmış noktalara varak kenarı işaret edilerek “كرونگلي اولوب هر كون اوج نوبت” şeklinde bir not eklenmiştir. Bu kısım be, nun ve sin nüshalarında metin içerisinde geçmektedir. Bu kısım cim nüshasında bulunmamaktadır.

11 Cim nüshasında “صفره يه” şeklinde geçmektedir.

12 Nun, sin ve cim nüshalarında “نك” şeklinde geçmektedir.

13 Sin nüshasında “دورلو” şeklinde geçmektedir.

14 Nun nüshasında “كلمش و بنمش”, sin nüshasında “كلمامش و بنمامش”, cim nüshasında “كلمه مش و بنمه مش” şeklinde geçmektedir.

15 Ra nüshasında “قونق” kelimesinin “لق” kısmı satır altına yazılmıştır. Be ve nun nüshalarında “قونق” sin nüshasında “قونغه”, cim nüshasında “قوناق” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “طعام” kısmı eklenmiştir.

16 Sin nüshasında “ماوي يه” şeklinde geçmektedir.

17 Sin ve cim nüshalarında “كلين” şeklinde geçmektedir.

18 Nun ve sin nüshalarında “كده لم”, cim nüshasında “كيدلوم” şeklinde geçmektedir.

19 Cim nüshasında “براقار” şeklinde geçmektedir.

20 Be, nun, sin ve cim nüshalarında “ولدان” şeklinde geçmektedir.

21 Sin ve cim nüshalarında “اكرليوب” şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında “اويان ليوب” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında bu kısım bulunmamaktadır.

23 Sin nüshasında “اوكنه” şeklinde geçmektedir.

24 Nun nüshasında “صح” kaydı ile satır üzerine “اوكونه جكوب” kısmı eklenmiştir.

25 Sin nüshasında “بنديروب”, cim nüshasında “بنديروب” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “كتورب”, cim nüshasında “كتورب” şeklinde geçmektedir.

27 Nun, sin ve cim nüshalarında “پيك” şeklinde geçmektedir.

28 Nun ve cim nüshalarında “خلان مزده” şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında “و” kısmı bulunmamaktadır.

30 Nun nüshasında “حوق جوق” şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında “كيدر”, sin ve cim nüshalarında “كده لر” şeklinde geçmektedir.

32 Nun, sin ve cim nüshalarında “صاعدج” şeklinde geçmektedir.

33 Nun nüshasında “و” kısmı eklenmiştir.

34 Ye ve sin nüshalarında “سلطان انبيا” kısmı bulunmamaktadır.

35 Nun nüshasında “اوليا” şeklinde geçmektedir.

ideler.³ Andan yine konukluk gelüb yeyüb içüb⁴ mübârek olsun diyeler.⁵ Andan ulû baba⁶ Âdem Nebî ‘aleyhi ‘s-selâm⁷ enbiyâ⁸ mahzarında aqđ-i nikâh idüb mübârekliğine⁹ Fâtihâ okuyalar.¹⁰ Âsiye hâtun bikir kız¹¹ olub havra¹² başın¹³ devşirüb¹⁴ gelini atlandurub¹⁵ yanınca yetmiş bin hûriler hîdmetinde¹⁶ bineler. Erleriyle¹⁷ bunların ara yerine nurdan perdeler çekile.¹⁸ Birbirin görmeyeler.¹⁹ Evvel Hâk Te‘âlâ cevâhir saçuların saçâ.²⁰ Andan gelini habîb-i Ekrem’in maqâmı hâzîretü’l-ıkdusî maqâmına götüreler. Gelin²¹ indükde ulû melekler ve enbiyâlar²² her biri bir güne cevâhir saçuların anda gelinüb²³ başına saçalar.²⁴ Gelin²⁵ içerü²⁶ gitdükde²⁷ münâdî çağıra.²⁸ Tûbâ cem‘iyyetde ki²⁹ tertîbler üzre şaflarda oturuş.³⁰ Âhîr konukluk Muhammed Muştafâ’nındur. Bunlar dahî döşenmiş bisât minderler ve halılar³¹ üstünde cülûs itdükde Rasûlu ‘llâh’ın³² matbâhından bereketlü³³ sofralar³⁴ serilüb³⁵ envâ‘i ta‘âmlar döşenüb

1 Nun, sin ve cim nüshalarında “كیده لر” şeklinde geçmektedir. Ra nüshasında “جبرائیل صاعدج سيد الانبياء سلطان انبياء و زراء و اوليائير چوشلر و سائر مؤمنين عسكر اولوب كيدالر” kısmı üstü çizilmiş şekilde yazmaktadır.

2 Sin nüshasında “جنت ماري يا” şeklinde geçmektedir.

3 Nun ve cim nüshalarında “ايدله لر” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “نزول ايدالر” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında “انه” kısmı eklenmiştir.

4 Be nüshasında “اجون”, nun nüshasında “ايچوب”, sin nüshasında “اجوب” şeklinde geçmektedir.

5 Sin ve cim nüshalarında “ديه لر” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “اولو بابا” kısmı bulunmamaktadır.

7 Nun nüshasında “الصلوة” kısmı eklenmiştir.

8 Sin nüshasında “عليهم السلام” kısmı eklenmiştir.

9 Sin nüshasında “مبارك لكينه” şeklinde geçmektedir.

10 Ra nüshasında “فتحه اوقيلر” kısmı üzeri çizilmiş şekilde yazmaktadır. Satır altına “دعا ايدله لر” kısmı eklenmiştir.

11 Nun nüshasında “قز” kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında “قيز” şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında “حوريلى” şeklinde geçmektedir.

13 Nun nüshasında “باشن”, sin nüshasında “باشنا” şeklinde geçmektedir.

14 Cim nüshasında “توشيروب” şeklinde geçmektedir.

15 Sin nüshasında “التندروب”, cim nüshasında “الئلندوب” şeklinde geçmektedir.

16 Nun ve cim nüshalarında “خمنكده” şeklinde geçmektedir.

17 Sin ve cim nüshalarında “الرلر ايله” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “جكله” şeklinde geçmektedir.

19 Sin nüshasında “كورميه” şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında “صاجولرين صاجه” şeklinde geçmektedir.

21 Sin ve cim nüshalarında “كلين” şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında “النبئا” şeklinde geçmektedir.

23 Cim nüshasında “كلين” şeklinde geçmektedir.

24 Nun nüshasında “صاجه لر”, cim nüshasında “صجالر” şeklinde geçmektedir.

25 Cim nüshasında “كلين” şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında “ايچرو”, sin nüshasında “اچرو” şeklinde geçmektedir.

27 Cim nüshasında “كردكده” şeklinde geçmektedir.

28 Cim nüshasında “چاغره” şeklinde geçmektedir.

29 Nun, sin ve cim nüshalarında “جمعيتكده كى” şeklinde geçmektedir.

30 Cim nüshasında “اوتوران” şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında “اهاليلر”, cim nüshasında “قاليجه لر” şeklinde geçmektedir.

32 Bu kısmı cim nüshasında “رسول الله صلى الله تعالى عليه و سلمك” şeklinde geçmektedir.

33 Nun nüshasında “بره كتلر”, sin nüshasında “بركتلر” şeklinde geçmektedir.

34 Cim nüshasında “صوفره لر” şeklinde geçmektedir.

35 Be nüshasında “موريوب”, cim nüshasında “موريوب” şeklinde geçmektedir.

evvelîn¹ āhirîn dükenmez ni‘metlerden² yeyüb envā‘i şerbetlerden içüb³ eşnāf meyvelerle⁴ tefekküh olunub elḥamdülillāh deyüb mübārekligine du‘ālar ideler.⁵ Andan çār yār-ı ‘izām ve ‘aşeretü’l-(**Varak 123a**) mübeşşirîn ve sâ’ir şaḥābe ellerin göğüsde koyub⁶ şafālar getürdünüz⁷ lütūflar eyledünüz⁸ zaḥmetlere girdünüz⁹ deyu i‘tizār ile¹⁰ ikrām i‘zām ideler.¹¹ Andan nidā gele ki yā ehle’l cem‘ غير مستأسين¹² Allāhu Te‘ālā sizden rāzī oldı.¹³ Ammā ehl-i beytünüz size muntazır¹⁴ müştāklardur. Varıñ¹⁵ şimden giri¹⁶ anları şıla idüb gönülcüklerin¹⁷ hoş eyleñ deye من نومت الغافلين و حشرني و اياكم في نبهني الله تعالى و اياكم حاسبوا¹⁸ Zilī aḥḳar ben beni¹⁹ amīn. Ḥasbiḥāl kemine-i kemter Ebi’l-Leys²⁰ Zilī aḥḳar ben beni mizānına urdum.²¹ Gördüm ki bir şūmum hevāyile āsūde māsivā ile ālude medīd-i ‘ömrümde ne elimde bizā‘ atım var ve ne cennete sebep olucak²² t̄ā‘ atım var ve²³ faẓlile girdüğim taḳdīrce ne²⁴ ol ulūlar ile mücāleseye²⁵ liyāḳatım var. Ve lākin anlara ḥüsn-ü t̄āviyyetim ve ḥulūşla meḥabbetimin vesilesiyle²⁶ ümid varım²⁷ ki seg-i²⁸ Aşḥāb-ı Kehf gibi şikeşte-i pa aḡsayı²⁹ yike ol nikānıñ izinden³⁰ ezmeyüb¹ peylerine² münselik olub

1 Cim ve nun nüshalarında “و” ilave edilmiştir.

2 Nun, sin ve cim nüshalarında “تعتلرنن” şeklinde geçmektedir.

3 Be, nun nüshalarında “اجوب”, sin nüshasında “اجوب” şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında “ميوه لرد” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “دعا ايده لر”, sin ve cim nüshasında “دعا ايده لر” şeklinde geçmektedir.

6 Nun nüshasında “قويوب” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “صفار كتوره لر”, sin nüshasında “صفار كتورديكز”, cim nüshasında “صفار كتوردوكز” şeklinde geçmektedir.

8 Sin nüshasında “لظفر ايلديكز” şeklinde geçmektedir. Cim nüshasında “لظفر ايلدوكز” kısmı bulunmamaktadır.

9 Ra nüshasında “زحمتلره كيردوكز” kısmı üzerisi çizilmiş şekilde yazmaktadır. Be ve nun nüshalarında “زحمتلره كيردوكز”, sin nüshasında “زحمتلره كيرديكز” şeklinde geçmektedir.

10 Nun ve sin nüshalarında “اعتذارلر ايله” şeklinde geçmektedir.

11 Nun ve cim nüshalarında “اعزاز و اكرام ايده لر”, sin nüshasında “اعزاز و اكرام ايده لر” şeklinde geçmektedir.

Ahzâb 33/53; Sin nüshasında “معتاذ بونا حد شغان تلام كان يوذى النبى فيستحي منكم” 12 “غير” kelimesinin üzeri çizilip “kelimesinin” kelimesi ra nüshasında satır üzerine yazılmıştır. Bu kelime be ve nun nüshalarında bulunmamaktadır.

13 Cim nüshasında “راضى اوسون” şeklinde geçmektedir.

14 Nun nüshasında “و” kısmı bulunmamaktadır.

15 Cim nüshasında “وارن” şeklinde geçmektedir.

16 Sin nüshasında “كرو”, cim nüshasında “كرو” şeklinde geçmektedir.

17 Cim nüshasında “كوكل جكلرن” şeklinde geçmektedir.

18 Dua içerisinde geçen “نومت” kelimesi be nüshasında “نومت”, nunsin ve cim nüshalarında “نومة” şeklinde geçmektedir.

19 Arapça ifade “Allah bizi gafilin uykusundan sakındırsın. Beni ve sizi sâlihler zümresi arasında haşretsın” anlamındadır.

20 Nun nüshasında “انى اللبث” şeklinde geçmektedir.

21 Arapça ifade “nefsimi hesaba çektim” anlamındadır.

22 Nun ve cim nüshalarında “سبب اولجق” şeklinde geçmektedir.

23 Cim nüshasında “و” kısmı bulunmamaktadır.

24 Be nüshasında “نه” kısmı bulunmamaktadır.

25 Nun nüshasında “مجلسه” şeklinde geçmektedir.

26 Be nüshasında “وسيله” şeklinde geçmektedir.

27 Cim nüshasında “امينم واركه” şeklinde geçmektedir.

28 Nun nüshasında “صنكه”, cim nüshasında “صنكه” şeklinde geçmektedir.

29 Cim nüshasında “شكسته پا اغساى” şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında “ارندن” şeklinde geçmektedir.

rūz-ı rüsteḥizde³ anların⁴ gürühından dūr itmeyüb anlar sündüs ve istebrak bisāṭına cülūs itdükde Ẹıtmır var bir nāḥiyede çömelüb nān pāreleri faẓlına⁵ ve isteḥānları⁶ nevālesine tenāvül itmek bu gümreh kerāmet-i kübrā ve sa‘āde-i ‘uẓmā bilürem.⁷ Rivāyetdür ki Ḥabīb-i Ekrem ‘aleyhi’ş-şalātu ve’s-selām⁸ bir düğün⁹ cem‘iyyeti daḥī ümmü ‘İsā Meryem anamızı nikāḥlandukda olsa gerek¹⁰ zāhir budur¹¹ Ḥazreti Meryem¹² da‘vetiniñ şöḥreti ve cem‘iyyetinin şevketi Āsiye anamız¹³ cem‘iyyetinden hezār bişter (**Varak 123b**) ve eşher olmaḡdur. Zirā Ḥazreti¹⁴ Meryem raḡıya ‘llāhu¹⁵ ‘anhā a‘cūbe-i dehirdür ki bilā zevc-i bi-nefhillāhi¹⁶ te‘ālā¹⁷ maşdar-u nübüvvet¹⁸ ve maẓharı kerāmetdur. Nisā ‘āleminuñ ulūsı ve cennet ni‘metleriyle¹⁹ perverdesidür.²⁰ Nevādir-i rüzigārdandur.²¹ Süre-i ‘Āl-i ‘İmrān’da ve Meryem’de²² gör ki neler buyurmuşdur. Bir düğün ki²³ şāḥibi Allāh Te‘ālā ola ve güyegü Muḡammedü’r-Resūlu’llāh²⁴ gelin²⁵ Meryem şiddīkatullāh ḡādimleri melā’iketullāh düğünci enbiyāu’llāh ve evliyāu’llāh²⁶ ola. Muẓāf²⁷ beytullāh ve ni‘met ḡazinetullāhdan ola.

1 Nun nüshasında “ارميوب” şeklinde geçmektedir.

2 Cim nüshasında “بنيلرينه” şeklinde geçmektedir.

3 Be nüshasında “روز دستچرده”, cim nüshasında “روز دستخزده” şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında “انلروك” şeklinde geçmektedir.

5 Nun ve cim nüshalarında “فضلسنه” şeklinde geçmektedir.

6 Nun nüshasında “استخائلى”, cim nüshasında “استخائلى” şeklinde geçmektedir.

7 Sin nüshasında “حسب حال كمنه كمتز ابى اللثيث زيلي احقر بن بني حاسبوانفسكم ميزانته اوردم كوردمكه بر شوم هوا يله اسوده ماسوده ايله مدير عمرمه نه المده بضاعتم وار و نه جنته سبب اولجاق طاعتم وار وفضليله كرونكم تقديريجه نه اول اولولر ايله مجالسيه لياقتم وار و لكن انلره حسن طويتم وخلصله محبتم وسيله اميد وارم له سكي اصحاب كيف كيبي شكشته پا اغاي بيكه اول نكلنك ازندن ازميوب پيلرينه منسلك اولوب روز رستخيزده انلرك كرونندن دور اتميوپ انلر سندس و استبراق بساطنه جلوس اتكدده قلمير وار بر ناحيه ده چوملوب نانا پاره لري فضلنه و استخائلي نواله سنه تناول اتمك بو كمتزه كرامه عظمى بلورم” kısmı bulunmamaktadır.

8 Nun nüshasında “عليه و السلام”, sin nüshasında “عليه و السلام”, cim nüshasında “صلى الله تعالى عليه و سلم” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “بيورركه” kısmı ilave edilmiştir.

9 Nun ve sin nüshalarında “دوكون” şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında “كركر” şeklinde geçmektedir.

11 Nun ve cim nüshalarında “بودر كه” şeklinde geçmektedir.

12 Be nüshasında “انامزي نكلننقده الهه كرك ظاهر بوندر حضرت مريم” kısmı bulunmamaktadır.

13 Nun nüshasında “انامزه”, sin nüshasında “انامزه” şeklinde geçmektedir.

14 Nun nüshasında “حضرت” kısmı bulunmamaktadır.

15 Nun ve cim nüshalarında “تعالى” kısmı eklenmiştir.

16 Nun nüshasında “بفتح الله” şeklinde geçmektedir.

17 Be nüshasında “تع” şeklinde geçmektedir.

18 Ra, be ve nun nüshalarında “تبتو”, sin ve cim nüshalarında “تبتو” şeklinde yazılmıştır.

19 Cim nüshasında “تعملنرينك” şeklinde geçmektedir.

20 Nun ve cim nüshalarında “پوردره سيدر”, cim nüshasında “پوردرسر” şeklinde geçmektedir.

21 Cim nüshasında “توانر روزكاردن” şeklinde geçmektedir.

22 Sin nüshasında “سورة مريمه” şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında “كوكنه” kelimesinin “كوكنه” kısmı satır üzerine yazılmıştır. Nun nüshasında varak kenarına “كلما دخل عليها زكريا المحراب وجد عندها رزقا غفى عنه منه” notu eklenmiştir.

24 Ra nüshasında “تندر” kısmı sayfa kenarına eklenmiştir. Sin nüshasında “محمد عليه السلام” şeklinde geçmektedir.

25 Sin ve cim nüshalarında “كلين” şeklinde geçmektedir.

26 Cim nüshasında “النبياء اولياء الله” şeklinde geçmektedir.

27 Cim nüshasında “مظاف” şeklinde geçmektedir.

Ḳıyāsa¹ şıgmaz bir ulū dergāh² ola. Lākin Āsiye kışşası andan numūne olmağın³ iktifā idüb yazmaduḡ. **El-ḥātime** uşaq getüremeyenlere ve düşüd def'inün⁴ 'ilāci⁴ beyānındadır. Şeyḡ 'ālim 'āmil 'ārif kāmili'imām El-Yāfi'⁵ kaddese sırrahu ve⁶ rahimehu'llāhu⁷ te'ālā *Ḥavāşş-ı Ḳur'an'da Dürri'n-Nazım* adlu kitābında buyurmuş ki bir genc ḥātun uşaq getürmeşe er ve 'avrat ikisi⁸ bile Cum'a gününün⁹ sāyim¹⁰ olalar.¹¹ İkisi de aḡşām namāzın kılub¹² etmekle ve bādemle ve şeker ile iftār ideler. Şu içmeyeler¹³ andan Şüre-i Meryem'in evvelinden ondördüncü¹⁴ āyet ki āḡiri **و يوم بيعث** **حيا**¹⁵ dır. Buna deḡ¹⁶ od görmedüki¹⁷ 'asel ile bir çini¹⁸ çanağa¹⁹ yaza. Andan iki yüzyigirmi dört dāne noḡūd alub her noḡūduḡ üzerine bu ondört āyeti birer kere oḡuya. Andan ol çanağın²⁰ yazusın taḡlu şu ile yuyub²¹ şuyı bir çölmeğe²² ḡoya. Noḡūdu daḡi üstüne ḡoyub çölmeği²³ ateş²⁴ üzerine ḡoyub muḡkem ḡaynada. Andan er ve 'avrat ikisi de yatsu namāzın kıllalar.²⁵ Andan Şüre-i Meryem'i evvelinden āḡirine dek oḡuya. Andan (**Varak 124a**) çölmeğin²⁶ noḡūdın süzüb²⁷ şuya bir şalkım²⁸ üzüm şıḡub ol şunuḡ²⁹ nısfını er ve nısfını 'avrat içe.³⁰ Andan bir sā'at yatub uyuyalar.³¹ Andan³²

1 Cim nüshasında "قیامت" şeklinde geçmektedir.

2 Ra nüshasında "كاه" kısmı sayfa kenarına eklenmiştir.

3 Cim nüshasında "الوب يازمق" şeklinde geçmektedir. Cim nüshası burada bitmektedir.

4 Nun ve sin nüshalarında "علاجی" şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında "الشافعی" şeklinde farklı bir isim yazmaktadır.

6 Ra nüshasında "قنس سره و" kısmının üzeri çizilmiştir.

7 Nun nüshasında "رحمة الله" şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında satır kenarına "ایکی سی دخی بر" kısmı eklenmiştir.

9 Nun nüshasında "کونی", sin nüshasında "کون" şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında satır kenarına "ایکی سی دخی بر" notu eklenmiştir.

10 Sin nüshasında "ساتم" şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında "بر کون صوم دخی ضم ایدہ اندن" kısmı eklenmiş, ikisi "ایکی" kelimesi bulunmamaktadır.

12 Sin nüshasında "قیلوب" şeklinde geçmektedir.

13 Nun nüshasında "اجمیلر", be nüshasında "احمیه لر", sin nüshasında "اجمیه لر" şeklinde geçmektedir.

14 Nun ve sin nüshalarında "اون دورنجی" şeklinde geçmektedir.

15 Meryem/15: "... ve yeniden hayata döndürüleceği gün..."

16 Nun nüshasında "بوره دق", sin nüshasında "بوره دق" şeklinde geçmektedir.

17 Be nüshasında "کورمدی", nun ve sin nüshalarında "کورمدک" şeklinde geçmektedir.

18 Be nüshasında "جنى" şeklinde geçmektedir.

19 Be ve nun nüshalarında "جناغه" şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında "جناغك" şeklinde geçmektedir.

21 Sin nüshasında "نیوب" şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında "جولمكه" şeklinde geçmektedir.

23 Nun nüshasında "جولمكه" şeklinde geçmektedir.

24 Be nüshasında "اتشن" şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında "قیله لر" şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında "جولمك" şeklinde geçmektedir.

27 Nun ve sin nüshalarında "سوزوب" şeklinde geçmektedir.

28 Nun nüshasında "صلقم" şeklinde geçmektedir.

29 Sin nüshasında "او صويك" şeklinde geçmektedir.

30 Nun nüshasında "ایجه" şeklinde geçmektedir.

31 Nun nüshasında "اویولر", sin nüshasında "اویویه لر" şeklinde geçmektedir.

32 Ra nüshasında kırmızı mürekkep ile satır üstü işaret edilerek "اندن" kelimesi yazılmıştır.

cimā‘a mübāşeret ideler.¹ Bi iznillāhi te‘ālā o² cimā‘dan hātun uşağa kıala. Bir def‘ā eşer zühur itmezse³ iki ya üç⁴ kere eyleye. Bi ‘avnillāhi Te‘ālā uşak zühura gele bi-mennihi ve keremihi⁵ ve eger bir ‘avrat uşağa düşürgen olub⁶ rahminde genc⁷ eğlenmese ol avrat⁸ uşağa kıaldığı gibi bu üç⁹ āyet ki **والتي احصنت فرجها فنحننا فيها من روحنا وجعلناها وابنها اية للعالمين**¹⁰ ان هذه امتكم امة واحدة وانا ربكم فاعبدون¹¹ وتقطعوا امرهم بينهم كل راجعون¹² yazub ‘avrat uşağa kıaldıkda gusül idüb¹³ bu āyeti¹⁴ kırık gün götüre. Yāhud ‘ādetinde genc kaç¹⁵ günde ya kaç¹⁶ ayda düşerse ol vakte dek götüre¹⁷ bi-iznillāhi te‘ālā müddet-i haml tamām oluncaya dek¹⁸ düşmeye. Toğdukdan¹⁹ sonra bu āyeti kırkıdan²⁰ sonra gencün²¹ boynına bağlaya. Diger²² bir hātun uşağa kıaldıkda bu üç²³ āyeti bir tahir geyik derisi²⁴ pāresine zağferanla²⁵ gülābile²⁶ yazub ‘avratın²⁷ sağ börine bağlasa tā toğurınca²⁸ tursa²⁹ rahminde ki genc³⁰ bi-iznillāhi³¹ Te‘ālā cemī‘³² afātdan düşmeden³³ ve kör³⁴ ya ağsak ve gayrı tegayyürden ve ‘uyubdan emīn selīm¹

1 Nun ve sin nüshalarında “ایده لر” şeklinde geçmektedir.

2 Sin nüshasında “اول” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “حامله قله بر دفعه ده اثری ظاهر اولمز ایسه” şeklinde geçmektedir.

4 Nun ve sin nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “بمنه و کرمه” kısmı bulunmamaktadır.

6 Sin nüshasında “اولسه” şeklinde geçmektedir.

7 Sin nüshasında “کنج” kelimesi yerine “اوشق” kelimesi yazılmıştır.

8 Ra nüshasında varak kenarına “ط” kaydı ile “اوشاغن دوشرکن اولوب رحمنده کنج اکلیمیه اول عورت” kısmı eklenmiştir. Bu kısım be, nun ve sin nüshalarında metin içersinde geçmektedir.

9 Be, nun ve sin nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

10 Enbiyâ 21/91.

11 Enbiyâ 21/92.

12 Enbiyâ 21-93.

13 Be nüshasında “ایذب” şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında “بو ایتمی” kısmı bulunmamaktadır.

15 Nun nüshasında “قاج” şeklinde geçmektedir.

16 Nun nüshasında “قاج” şeklinde geçmektedir.

17 Sin nüshasında “یاخود عادتده کنج قاج کونده یا قاج ایده دوشرسه اول وقته دک کوترسه” kısmı bulunmamaktadır.

18 Nun nüshasında “اولنجیه دک”, sin nüshasında “اولنجیق” şeklinde geçmektedir.

19 Nun nüshasında “دوغندقن” şeklinde geçmektedir.

20 Sin nüshasında “قرق کوندن” şeklinde geçmektedir.

21 Sin nüshasında “معصومک” şeklimde geçmektedir.

22 Bu kelime ra nüshasında kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Sin nüshasında “اکر” şeklinde geçmektedir.

23 Be ve nun nüshalarında “اوج” şeklinde geçmektedir.

24 Nun nüshasında “کیکک درسی” şeklinde geçmektedir.

25 Be nüshasında “ز غفران”, nun nüshasında “ز غفرالله”, cim nüshasında “ز غفران” şeklinde geçmektedir.

26 Nun nüshasında “ز غفران کلاب ایله”, sin nüshasında “ز غفران و کلابله” şeklinde geçmektedir.

27 Sin nüshasında “عورتن” şeklinde geçmektedir.

28 Nun nüshasında “دغر نجه” şeklinde geçmektedir.

29 Nun ve sin nüshasında “نورسه” şeklinde geçmektedir.

30 Sin nüshasında “اوشق” şeklinde geçmektedir.

31 Ra nüshasında “الله” kısmı varak kenarına ilave edilmiştir.

32 Be nüshasında “چمع” şeklinde geçmektedir.

33 Nun ve sin nüshalarında “دشمندن” şeklinde geçmektedir.

34 Sin nüshasında “عمی” şeklinde geçmektedir.

ola. Bi-fazlı 'İllāhi Te'ālā ve² ol genc³ toğdukdā⁴ bu üç⁵ āyeti miskle ve za'feranla⁶ yazub bir bağırdan ya demürden⁷ bāz bend⁸ içine⁹ koyub¹⁰ ol tıflı boyuna aşılma uyugan olub azıcık südiyle toyub¹¹ ceza' feza'dan emīn ola. Ve hem yesselemesi¹² ve büyümesi tiz ola ve huyı haşleti¹³ gökçek ola (**Varak 124b**) ki buña hırz-ı 'azīm dirler ki āyet¹⁴ Şüre-i 'Āl-i İmrān'ın evveline yakındır. Āyet¹⁵ budur ki اذ قالت امرأة عمران رب اني نذرت سبح اسم ربك الاعلى الذي eriyle yatdukdā²⁰ uşağa kalduğın bildükde gusül idub arındukda سبح اسم ربك الاعلى الذي süresin²² āhırine dek hātunun sağ yanına yaza. Bi-iznillāhi te'ālā erkek oğlan toğa.²³ Ammā ayun evvelinde ola deyu²⁴ buyurmuş mücerredir²⁵ dimiş. Ve eğer bir kimesne oğlancuğı toğduğı günden²⁶ yetmiş günine vardukdan²⁷ sonra secde²⁸ Elif-Lām-Mīm süresinin evvelinde الذي احسن كل شيء خلقه²⁹ dan üçüncü³⁰ āyetin āhiri³¹ قليلا³² dek bir çini cama yazub dağī yağmur şuyuyla ezüb bu şuyı iki bölüb bir bölüğün³³ yidügi ta'āma katub bir bölüğün¹ bir şıseye koyub azın azın² yedi güne dek

1 Sin nüshasında "سليم" kısmı bulunmamaktadır.

2 Sin nüshasında "يفضل الله تعالى" kısmı bulunmamaktadır.

3 Sin nüshasında "اوشق" şeklinde geçmektedir.

4 Nun nüshasında "نوعقد" şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında "اوج" şeklinde geçmektedir.

6 Nun ve sin nüshalarında "مسك ايله و زعفران ايله" şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında "يا لمردن" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "يا دموردن" kısmı bulunmamaktadır. Sin nüshasında "پازينه يايپ" kısmı eklenmiştir.

8 Sin nüshasında "ياپوب" kısmı eklenmiştir. Nun nüshasında "پاز بند" şeklinde geçmektedir.

9 Nun nüshasında "ايچنده", sin nüshasında "اچنده" şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında "قنه" şeklinde geçmektedir.

11 Nun nüshasında "از ه جق سود ايله دويوب", sin nüshasında "از ه جق سود ايله طويوب" şeklinde geçmektedir.

12 Be, nun ve sin nüshasında "سيلمسى" şeklinde geçmektedir.

13 Nun ve sin nüshalarında "خصلى" şeklinde geçmektedir.

14 Sin nüshasında "ايت" kısmı bulunmamaktadır.

15 Sin nüshasında "ايت كريمه" şeklinde geçmektedir.

16 Āl-i 'İmran 3/35. Sin nüshasında ayete "لك ما فى بطنى دن" kısmı ilave edilmiştir. Bu nüshada ayette geçen "امراء" kelimesi "امرات" şeklinde yazılmıştır.

17 Nun nüshasında "اوججى" şeklinde geçmektedir.

18 Āl-i 'İmran 3/37, "...hesapsız."

19 Ra ve nun nüshalarında "و لكر" kısmı kırmızı mürekkep ile yazmaktadır.

20 Sin nüshasında "پاتند" şeklinde geçmektedir.

21 A'lâ 87/1-2. Sin nüshasında ayetin "خلق فسوى" kısmı bulunmamaktadır.

22 Sin nüshasında "سوره سين" şeklinde geçmektedir.

23 Sin nüshasında "اوغلان" şeklinde geçmektedir.

24 Sin nüshasında "ديمش" şeklinde geçmektedir.

25 Sin nüshasında "مجرمذر" şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında "طوغدى كون" şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında "حساب ايوب" kısmı eklenmiştir.

27 Sin nüshasında "كونك اولند" şeklinde geçmektedir.

28 Sin nüshasında "كه" kısmı eklenmiştir.

29 Secde 32/7.

30 Be ve nun nüshalarında "اوججى" şeklinde geçmektedir.

31 Sin nüshasında "اخرى كه" şeklinde geçmektedir.

32 Secde 32/9.

33 Nun nüshasında "بولوكن", sin nüshasında "بولوكنين" şeklinde geçmektedir.

eylese uşağa qala. Bi-iznillāhi Te‘ālā.¹ Bir ‘avrat uşaq getürmeden qalub ‘ilāca² uşaq gelmek mümkün midür³ ya ‘ilācın fā‘idesi yokmıdır⁴ bilmek dilese⁵ bir şoyulmuş sarımsaq dişini⁶ penbe ile getürsün.⁷ Daḥī yedi sā‘at şabr eylesün. Andan sonra⁸ ağzını qoqsunlar eger sarımsaq⁹ qoqusı ağzında belürse¹⁰ ‘ilāca uşağa qābildir ve illā¹¹ degildür. Hiç¹² zaḥmet çekmesün¹³ dimiş. *Ḥayātü l-Ḥayvān*’ın nakli tamām oldı. Ba‘zı tıb kitāblarında ḥātunlar uşağa kalmagıçün ‘ilāc¹⁴ yazmışlar ‘ūd-ı hindî ve luk ve merv¹⁵ yaprağı ve ḥam ḥurma bucuğar¹⁶ direm¹⁷ ve misk bir denk¹⁸ muḥkem saḥk ideler.¹⁹ Bir miqdār şarābı bir çölmeğe²⁰ koyub ocaqda qaynarken ol edviyeleri bir ince beze bağlayub qaynarken şarāba bırağalar. Tā kuvvet²¹ şarāba çıqa süzüb²² şişeye qoyalar. Deminde yünle götürene. Laṭif bikir gibi (**Varak 125b**) ola. Bu ‘ilāc kuvvetinden raḥimde kuvvet-i²³ cāzibe muḥkem ola ve süddesi açıla²⁴ ve meni toğrı²⁵ yerine vara. Bi-iznillāhi Te‘ālā ḥaşıl ola. Mücerribdir ve’l mü’eşşir huva’llāhu Te‘ālā²⁶ elhamdülillāh ki bu tercüme²⁷ āḥire yetişdi. Mü’ellif kitābı²⁸ Ebi’l-Leys Zilî elinde şehir-i şevvaliñ evāyilinde te’lif tārīḫi²⁹ senene¹ اطهرهن الله و ايانا تطهيرا düşüb duḥterāne

1 Sin nüshasında “اکر” kısmı eklenmiştir.

2 Nun ve sin nüshalarında “علاج ايله” şeklinde geçmektedir.

3 Sin nüshasında “ممکن ميدر” şeklinde geçmektedir.

4 Sin nüshasında “يوقميدر” şeklinde geçmektedir.

5 Sin nüshasında “تيلسه” şeklinde geçmektedir.

6 Sin nüshasında “ديشنى” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “کتورسون” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında bu kelime üzerine “يعنى يسون” kısmı eklenmiştir.

8 Sin nüshasında “صبر ايلسون اذن صكره” kısmı bulunmamaktadır.

9 Nun nüshasında “سرمنق” şeklinde geçmektedir.

10 Sin nüshasında “بولورسه” şeklinde geçmektedir.

11 Nun ve sin nüshalarında “قابل” kısmı eklenmiştir.

12 Nun ve sin nüshalarında “هيج” şeklinde geçmektedir.

13 Nun nüshasında “زحمت جكمه سون”, sin nüshasında “زحمت چكسون” şeklinde geçmektedir.

14 Nun nüshasında “قالميجون علاج” şeklinde geçmektedir.

15 Nun nüshasında “مرد” şeklinde geçmektedir.

16 Nun nüshasında “بو جوغر” şeklinde geçmektedir.

17 Nun nüshasında “درهم” şeklinde geçmektedir.

18 Nun nüshasında “دوكوب” kelimesi eklenmiştir.

19 Nun nüshasında “سحق ايله لر” şeklinde geçmektedir.

20 Nun nüshasında “جو لمكه” kısmı bulunmamaktadır. Nun nüshasında “جو لمكه” şeklinde geçmektedir.

21 Nun nüshasında “براغه لر تا قوتى” şeklinde geçmektedir.

22 Nun nüshasında “چه سوزوب” şeklinde geçmektedir.

23 Ra ve be nüshalarında “قوة”, nun nüshasında “قوت” şeklinde geçmektedir.

24 Nun nüshasında “اجله” şeklinde geçmektedir.

25 Nun nüshasında “دوغرى” şeklinde geçmektedir.

26 Sin nüshasında “بغض طب كتابلرنده حاتونلر اوشاغه قلميجون علاج يازمشلر عود هندى ولوك و مرو بيراغى و خام خورمه بو جوغر درهم و مسك بر دنك محكم محك ايدالر بر مقدار شرابى چولمكه” قويم اوجده قينركن اول ادويه لرى بر اينجه بزه يغليوب قينركن شرابه براغلر تا قوة شرابه چه سوزب شيشيه قويالر دمنده يوكله كوترنه لطيف بكر كى اوله و بو علاج قوتندن رحمده قوة جازيه محكم اوله و “سندسى اجله و منى طوغري يرينه واره بانن الله تعالى حاصيل اوله مجريدر والمنشر هو الله تعالى” kısmı bulunmamaktadır.

27 Be nüshasında “جمه” şeklinde geçmektedir.

28 Nun nüshasında “كتاب مؤلف”, sin nüshasında “كتاب” şeklinde geçmektedir.

29 Nun nüshasında “تاليفك تاريخى” şeklinde geçmektedir. Nun nüshasında “بيك”, sin nüshasında “بك” kısmı eklenmiştir.

senāyla başladıq.³ Du‘ayla⁴ ḥatim idüb bu kitāba nazar iden merdlere bile⁵ ta‘mīm eyledik. Zīrā egerçe⁶ bu kitāb⁷ nisā ṭā’ifesi mühimmâtıçun⁸ baş olunmuşdur. Ammā münāsibetle niçe⁹ meşā’ili keşire derc olunmuşdur.¹⁰ Tā ki nef‘-i ‘ām¹¹ olub cümle okıyanlar ve dinleyenler¹² müstefid olduqda bu faķir muḥtācı du‘ayla¹³ yād¹⁴ bir fātiḥa¹⁵ şād ideler. Nitekim biz gā’ibāne anları¹⁶ ايانا اطهرن اله و dimeyle¹⁷ du‘ā eyledik.

و صلى الله على سيدنا محمد و اله و صحبه اجمعين و على جميع المؤمنين¹⁸ تمت¹⁹ الرسالة²⁰
الشریفة المقبولة فی شهر جمادی الاخر لسنة ست و عشرين و الف²¹

1 Nun nüshasında “سنه سنه” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “سنه سنه تألیف اولمشدر” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “اطهرن الله و ايانا تطهیرا” kısmı bulunmamaktadır. Arapça ifade “Allah bizi tertemiz yapsın” anlamındadır.

2 Be ve nun nüshalarında “الله” kelimesi yerine “اله” kelimesi kullanılmıştır.

3 Nun nüshasında “تثا ايله بشلقد” şeklinde geçmektedir. Sin nüshasında “تثا ايله” şeklinde geçmektedir.

4 Nun ve sin nüshalarında “دعا ايله” şeklinde geçmektedir.

5 Nun nüshasında “یله” kısmı bulunmamaktadır.

6 Nun nüshasında “اکرجه” şeklinde geçmektedir.

7 Nun nüshasında “کتابی” şeklinde geçmektedir.

8 Nun nüshasında “مهماتجون” şeklinde geçmektedir.

9 Nun ve sin nüshalarında “نچه” şeklinde geçmektedir.

10 Be nüshasında “اما مناسبتله نیچه مسائل کثیره درج اولمشدر” kısmı bulunmamaktadır.

11 Nun nüshasında “نفعی عام” şeklinde geçmektedir.

12 Sin nüshasında “دکله پنلر” şeklinde geçmektedir.

13 Nun ve sin nüshalarında “دعا ايله” şeklinde geçmektedir.

14 Nun ve sin nüshalarında “و” kısmı eklenmiştir.

15 Nun nüshasında “محتاج دعا ايله یاد و بر فاتحه ايله”, sin nüshasında “محتاج دعا ايله یاد و بر فاتحه ايله” şeklinde geçmektedir.

16 Be nüshasında “اطهرن اله” kısmı bulunmamaktadır. Arapça ifade “Allah, bizleri tertemiz yapsın” anlamındadır.

17 Nun nüshasında “اطهرن اله و ايانا دیميله” kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında “انلری کتاهدن پاک اولمک اچون” kısmı eklenmiştir. Sin nüshasında “اطهرن اله و ايانا دیميله” kısmı bulunmamaktadır.

18 Sin nüshası burada bitmektedir. “تظف” şeklinde bir başlık ile başlayan bir bölüm bulunmaktadır. Bu bölümün sonunda tarih bilgisi yazan “تحریرا فی شهو شوال” “قال الضریر قبول و صحیح” ve “عندی ان امکاتی” kısmı eklenmiştir. Burada hicri 1133 yılının şevval ayında İmam Seyyid Ali tarafından tavuk pazarında yazıldığı bilgisi bulunmaktadır.

19 Be nüshasında “تمت الكتاب نعوذ الله الملك الوهاب” şeklinde yazılmıştır. Be nüshası burada bitmektedir.

20 Nun nüshasında sayfa sonuna yatay şekilde “فی شهر ربیع الاخر فی يوم الرابع والعشرون سنة ١٠٩٢” kaydı yazılmıştır. Nun nüshası burada bitmektedir.

21 “قال الضریر قبول و صحیح” ve “عندی ان امکاتی” kısmı sadece ra nüshasında bulunmaktadır. Sayfa sonuna “الشریفة المقبولة فی شهر جمادی الاخر لسنة ست و عشرين و الف” kısımları eklenmiş olup kırmızı mürekkep ile yazılmıştır. Arapça kısım “ ve Allah’ın selâmı Efendimiz Muhammed’e, ailesine ve ashâbına ve tüm mü’minlere olsun. Şereflî ve makbul risâle 1026 senesinin Cemaziyelahir ayında bitti” anlamındadır.

SONUÇ VE ÖNERİLER

Araştırma sonucunda Zileli Muharrem Efendi'nin 16. asırda Osmanlı döneminde yaşadığı, Tokat'da dünyaya geldiği ve Tokat'da vefat ettiği, hayatını ders alarak ve ders vererek geçirdiği, müderrislik ve vaizlik yaptığı, farklı alanlarda Arapça, Farsça ve Türkçe eserler kaleme aldığı, Hanefî mezhebine mensup ve Halvetî tarikatına müntesib olduğu, yaşadığı yerde keramet sahibi veli bir zat olarak bilindiği tespit edilmiştir. Muharrem Efendi'nin eserlerinin ağırlıklı fıkıh alanında olduğu görülmüştür. Eserlerinden birisi Farsça dilbilgisi, diğeri Arapça dilbilgisi, bir tanesi ilim öğrenme ve öğretmenin fazileti, üç tanesi menkıbeler, bir tanesi Peygamber'in (s.a.v.) hilyesi, iki tanesi namaz ile ilgilidir. Ayrıca kadınlara özel bir ilmihal, yine bir ilmihal şerhi, bir de kadınlara yönelik dini bilgiler ve mesneviden şiirleri şerh ettiği bir eseri vardır. Müellifin tez konusu olan eserinin ismi kadınlara özel prensipler, ilkeler anlamına gelen 'Umdetü'n-nisâ'dır. Eser genel olarak Hanefî mezhebinin önemli kaynaklarından istifade edilerek yazılmıştır.

Eserin on nüshası tespit edilmiştir. Bunlardan beş tanesi okunmuştur. Mukabele ve tahsis kaydı bulunması ve müellifin yaşadığı döneme yakın tarihin bulunması sebebiyle İzmir nüshası ana nüsha olarak kabul edilmiştir. Karşılaştırması yapılan diğer nüshalardan, ana nüshadan en fazla farklı olanın Süleymaniye, sonra Çorum, sonra Milli Kütüphane nüshası olduğu ve en az farklılığın da Bursa nüshası ile olduğu tespit edilmiştir. Bununla birlikte en düzgün ve en okunaklı nüshanın Süleymaniye, en bozuk yazılanın Bursa nüshası olduğu görülmüştür. Çorum nüshasında da atlanan yerlerin çokluğu dikkat çekmiştir.

Muharrem Efendi eserin başlangıcında o dönemdeki kadınların özel hallerine dair Türkçe bir eser bulunmadığını ve kadınların bu konuları başkalarına sormaktan çekindiğini ve bazı ulemanın isteği üzerine kadınların istifade etmesi amacıyla bu eseri kaleme aldığını kaydetmiştir. Dolayısıyla bu ifadeler o döneme kadar Türkçe bir kadın ilmihali bulunmadığını ve bu eserin ilk kadın ilmihali olduğu sonucuna götürmüştür. Ayrıca bu eser kadın ilmihal geleneğinin de ilk eserlerinden kabul edilmiştir. Ayrıca yapılan araştırmalar neticesinde 'Umdetü'n-nisâ adlı eserden önce Türkçe olarak yazılmış bir kadın ilmihaline ulaşılmamıştır.

Eserde “duhterânım, kızcağuzlarım” şeklindeki hitâplar ile eserin muhatabı kadınlar olmakla birlikte bu konuda bilgi almak isteyen erkeklerin de istifadesine sunulduğu ifade edilmiştir. Eserin bâb konuları; hayız, nifâs, istihâzâ, karı-koca hakları, fasılları; boşanmış kadının iddeti, iki hayız arasında temiz kalınan süre, kadının âdeti, hüsnânın ahkâmı, özürlülere ait hükümlerdir. Eserin son kısmında çocuğu olmayan ve düşük yapan kadınlara dua, alternatif tıp yöntemiyle tedavi ve ilaç terkiplerine yer verilmiştir. Son iki konu ilmi hallerde bulunmamaktadır. Bununla birlikte eserin muhtevâsına bakıldığında kadınlar için önemli ve ahkâmını bilmeleri gereken konulardan oluşması sebebi ile yazılan eserin amacına hizmet ettiği görülmüştür.

Eserin dili sade, kolay ve o dönemde rahatlıkla herkesin anlayabileceği bir üslupta ve o dönem ve o bölgedeki halkın ağzıyla, yöresel lehçe ile yazılmıştır. Bu lehçe eseri benzer çalışmalardan ayırmış, onu farklı ve ilgi çekici, okunmasını zevkli hale getirmiştir. Fakat bu durum o döneme ve lehçeye uzak ve yabancı olan günümüz insanların eserde geçen bazı kelimeleri anlamasını zorlaştırmıştır.

Eserde günümüz ilmihal geleneğine benzer bir yöntem kullanılarak kadınların özel hallerine dair hükümler fıkıh kitaplarından seçilerek bir araya getirilmiştir. Ayrıca karı koca haklarına da rivayetlerle yer verilmiştir.

Eserin Hanefî mezhebine göre hazırlandığı görülmüştür. Hanefî mezhebi içerisinde de Ebû Hanîfe'nin görüşlerine bağlı kalınmış olmakla birlikte zaman zaman Ebû Hanîfe'nin talebelerinin görüşlerine ve tercihlerine de yer verilmiştir. Hatta birkaç yerde farklı mezhep görüşlerine de değinilmiştir. Görüşler verilirken gerekçelere, aklî ve naklî delillere yer verildiği gibi müellif kendi tercih ve görüşlerini de belirtmiştir. Deliller ve görüşlerin verilirken alındığı klasik fıkıh kaynaklarına atıf yapılmıştır. Müellifin kullanmış olduğu rivâyetler içerisinde zayıf ve İsrailiyât kaynaklı rivâyetlerin de bulunduğu tespit edilmiştir.

Konuların daha iyi anlaşılması için eserde soru-cevap, örneklendirme, şekillerle anlatma, kıssalarla öğretme, mukayese etme, maddeleme yöntemlerinin kullanıldığı tespit edilmiştir. Bir konuya başlandığında tanım yapılarak başlanmıştır. Konuların bazılarında temel bilgiler verilirken bazılarında ayrıntılı bilgiler zikredilmiştir. Bazı konulara birden çok yerde tekrar tekrar değinilmiştir.

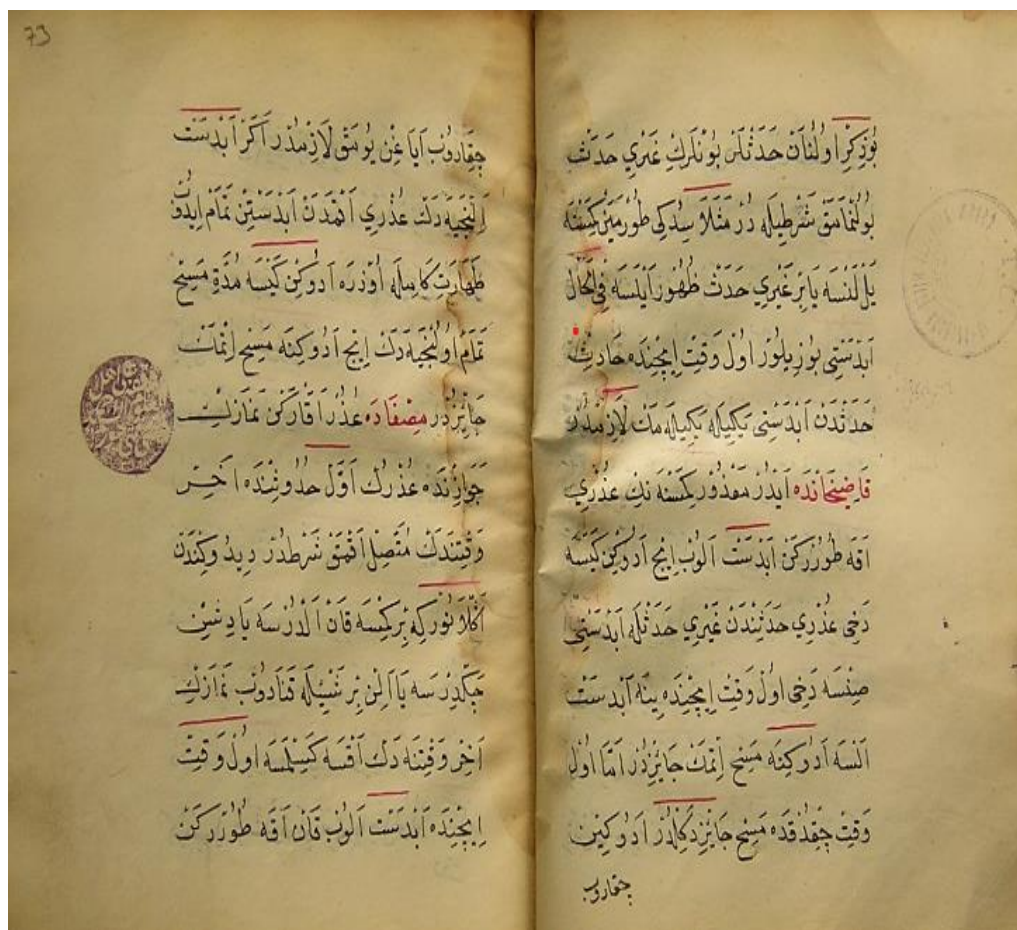
İlmihaller, içerdği konular ile yazıldığı dönemin ve toplumun ihtiyaçlarına ışık tutan eserlerdir. Muharrem Efendi de eserine sorulan soruların cevaplarını ve izahına ihtiyaç duyulan konuları yazarak dönemine ışık tutmuştur. Bu çalışma aynı zamanda günümüzdeki fikhî meselelere de ışık tuttuğu gibi bu alanda çalışma yapacaklara da yol gösterici olacaktır. Bu ilmihalin klasik veya modern bir ilmihal ile mukayesesi, eserin günümüz Türkçesine aktarılması yeni araştırmalar konusu olabilir.

EKLER

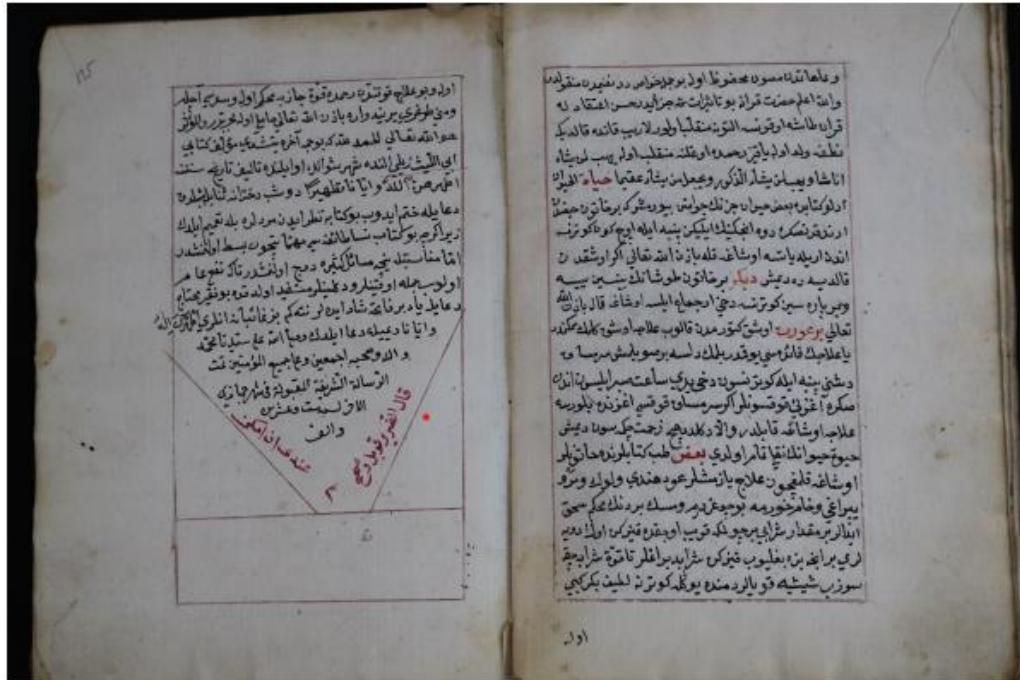
Ek-1

Ek-2

Ek-3

KAYNAKLAR

- Akgündüz, Ahmet. “Dürerü’l-Hükkâm”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 10/27-28. İstanbul: TDV Yayınları, 1994.
- Aydın, Özden. *Halveti Tekkelerinin Osmanlı Padişahları ve Devlet Ricâli ile İlişkileri: Şemsiyye ve Sivâsiyye*. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Doktora Tezi, 2019.
- Ayhan, Necdet. *Tokat Zileli Muharrem Efendi’nin Künûzü’l-Evliyâ ve Rumûzü’l-Asfiyâ Adlı Eserinin İncelenmesi ve Değerlendirilmesi*. Sivas: Cumhuriyet Üniversitesi, Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi, 2014.
- Bağdatlı, İsmail Paşa. *Hediyetü’l-ârifîn*. İstanbul: Maarif Basımevi, 1955.
- Bedir, Murtaza. “Nesefî, Ebü’l-Berekât”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 32/567-568. İstanbul: TDV Yayınları, 2006.
- Bursalı Mehmet Tahir. *Osmanlı Müellifleri*. İstanbul: Matbaa-yı Âmire, 1333.
- Cici, Recep. “İmamzâde”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 22/210-211. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Çeker, Huzeyfe. “Hanefî Mezhebinin Fıkıh Silsileleri (Ebû Hanîfe’den Hicri VI. Asrın Sonuna Kadar)”. *İslam Hukuku Araştırmaları Dergisi* 19 (2012), 163-201.
- Çelik, Abbas. “Bir Eğitimci Olarak Zilî”. *Ekev Akademi Dergisi* 1/3 (Kasım 1998), 335-343.
- Dârimî, Ebû Muhammed Abdullah b. Abdірrahmân b. el-Fazl. *Kitâbu’l-Müsnedü’l-Câmi’*. nşr. Nebil b. Hâşim b. Abdullah’l-Ğamrî. Beyrut: Daru’l-Beşeri’l-İslâmiyye 1434/1983.
- Er, Merve. *Hanefî Fakihî Hüseyin Bin Yahya Zendüvisti’nin Fıkıhtaki Yeri*. Karabük: Karabük Üniversitesi, Lisansüstü Eğitim Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2022.

- Ezdî, Ebû Dâvûd Süleymân b. el-Eş'as b. İshâk es-Sicistânî. *Sünen-ü Ebî Dâvûd*. nşr. Sa'id b. Abdurrahman er-Reşid. Riyad: Mektebetü el-me'ârif, ts.
- Ezgi, Cevat. "Hayâtü'l-Hayevân". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 17/18-20. İstanbul: TDV Yayınları, 1998.
- Gündoğdu, Cengiz. *Bir Türk Mutasavvıfı Abdulmecîd Sivâsî: Hayatı, Eserleri ve Tasavvufî Görüşleri*. Ankara: T.C. Kültür Bakanlığı Yayınları, 2000.
- Hatiboğlu, İbrahim. "Mesâbîhu's-Sünne". *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/258-260. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Himyerî, Ebu Muhammed, *Siret-i İbn Hişam*. çev. Abdulvehhab Öztürk. 4/389. İstanbul: Kahraman Yayınları, 2018.
- Kahraman, Abdullah. "Bir Sufî Fakîh: Zileli Muharrem Efendi". *Somuncu Baba Aylık İlim, Kültür ve Edebiyat Dergisi* 206 (Aralık 2017), 64-68.
- Kahraman, Abdullah. "Cumhuriyet Dönemi İlmihalleri: Fıkıh ve Toplumsal İhtiyaç Bakımından Bir Değerlendirme". *Türkiye Araştırmaları Literatür Dergisi* 12/24 (2014), 147-172.
- Kahraman, Abdullah. "Sivâsîlerin Fıkıh Kültürü". *İlim ve Kültür Tarihinde Sivâsîler Ulusal Sempozyumu Tebliğleri*. 361-376. Ankara: Kemal İbn-i Hümam Vakfı Yayınları, 2010.
- Kahraman, Abdullah. "Taşralı Bir Sufî-Fâkih: Zileli Muharrem Efendi (ö.100-1591-1592) ve Hediyyetu's-Su'lûk Adlı eseri". *Osmanlı'da İlm-i Fıkıh: Âlimler, Eserler ve Meseleler*. 80-118. İstanbul: İsar Yayınları, 2017.
- Kahraman, Abdullah. "Zile'li Muharrem Efendi ve 'Umdetü'n-nisâ' Adlı Kadın İlmihali". (Basılmamış tebliğ metni), *Tarihi ve Kültürüyle II. Zile Sempozyumu Zile 6-9 Ekim 2011 Programı*. ed. Mehmet Yardımcı. 286-297. İzmir: Zile Belediyesi Kültür Yayınları, 2012.
- Kâtip Çelebî, Mustafa b. 'Abdillâh. *Keşfü'z-zunûn 'an esâmi'l-kütübi ve'l-fünûn*. Bağdat: Mektebetü'l-Müsennâ Yayınları, 1941.
- Kazvîni, Ebû Abdillâh Muhammed b. Yezîd Mâce. *Sünenü İbn Mâce*. nşr. Ebû Abeyde b. Hasan el-Selman. Riyad: Mektebetü el-Me'ârif, 1237/1918.

- Kehhâle, Ömer b. Rızâ. *Mu‘cemü’l-mü‘ellifîn*. Beyrut: Dâru İhyâi’t-Türâsi’l- ‘Arabî, ts.
- Kılıç, Arif. “Zile’de Yetişen Şahsiyetler: Muharrem Efendi”. *Çağlı Aylık Kültür ve Sanat Dergisi* 1/1, 20-21.
- Kılıçer, M. Esat. “Buhârî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 6/376-377. İstanbul: TDV Yayınları, 1992.
- Koca, Ferhat. “el-Manzûmetü’n-Nesefiyye”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 28/35. Ankara: TDV Yayınları, 2003.
- Koca, Ferhat. “el-Muhtasar”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 31/65. Ankara: TDV Yayınları, 2020.
- Koca, Ferhat. “Merğînânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 29/182-183. Ankara: TDV Yayınları, 2004.
- Leknevî, Abdülhay. *el-Fevâ’idü’l-behiyye fî terâcimi’l-Hanefiyye*. Mısır: Matbaatü Saadet, 1906.
- Nesâî, Ebû Abdîrrahmân Ahmed b. Şuayb b. Alî. *Kitâbu’s-Sünenü’n-Nesâî*. nşr. Şuayb Arnavud. Beyrut: Müessesetü er-Risâletü, 1421/2001.
- Özel, Ahmet. “İbnü’s-Sââtî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 21/190-192. İstanbul: TDV Yayınları, 2000.
- Özel, Ahmet. *Hanefî Fıkıh Âlimleri*. Ankara: Türkiye Diyanet Vakfı Yayınları, 2006.
- Özer, Hasan. *el-Manzûme fî’l-Hilâfiyyat*. Beyrut: Müessesetü’r-Reyyân Nâşirûn/İstanbul: Mektebetü’l-İrşâd, 1431/2010.
- Özköse, Kadir. “Zileli Muharrem Efendi’nin Tasavvûfî Düşüncesi”. *Tarihi ve Kültürüyle II. Zile Sempozyumu (Ekim 2011)*. ed. Mehmet Yardımcı. 338-343. İzmir: Ensar Yayıncılık, 2011.
- Sivâsî, Ebû'l-Leys Muharrem b. Muhammed. *Hedîyetü's-Su'lûk fî Şerhi Tuhfeti'l-Mulûk*. Trabzon: Trabzon İl Halk Kütüphanesi, Demirbaş: 61 Hk 291.
- Sivâsî, Receb. *Necmü’l-hüdâ fî Menâkıbı-Şeyh Şemseddîn Ebi’s-Senâ*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Lala İsmail Kitaplığı, Nr. 694/2.

- Süreyyâ, Mehmet. *Sicill-i Osmanî*. haz. Nuri Akbayan. İstanbul: Kültür Bakanlığı ile Türkiye Ekonomik ve Toplumsal Tarih Vakfı Ortak Yayını, 1996.
- Telkenaroğlu, M. Rahmi. “Zileli Muharrem Efendi (X./XVI. asır) ve “Hediyetü’s-Su‘lûk” Adlı Eseri”. *C.Ü. İlahiyat Fakültesi Dergisi* 16/2 (2012), 304-333.
- Telkenaroğlu, M. Rahmi. “Zileli Muharrem Efendi”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi*. Ek-/693-694. İstanbul: TDV Yayınları, 2016.
- Tirmizî, Ebû İsmâ Muhammed b. İsmâ b. Sevre. *Sünenü’t-Tirmizî*. nşr. Sa’id Abdurrahmân er-Raşid. Riyad: Mektebetü el-Me’ârif, 1238/1823.
- Tolan, Muhammet Bilal, “Zileli Muharrem Efendi ve ‘Hâşiye ‘Ale'l-Fevâidi’-d-Diyâiyye’ Adlı Eseri”. *Geçmişten Günümüze Tokat’ta İlmî ve Kültürel Hayat Uluslararası Sempozyumu* (18-20 Ekim 2018). 245-261. Tokat: Gaziosmanpaşa Üniversitesi Yayınları.
- Ünal, Halit. “Ahîzâde Yûsuf Efendi”. *Türkiye Diyanet Vakfı Ansiklopedisi*. 1/549-550. İstanbul: TDV Yayınları, 1988.
- Yaşaroğlu, M. Kamil. “Kirmânî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 26/65-66. Ankara: TDV Yayınları, 2002.
- Yazıcı, İshak. “Semerkandî”. *Türkiye Diyanet Vakfı İslam Ansiklopedisi*. 36/473-475. İstanbul: TDV Yayınları, 2009.
- Zendevistî, Ebû Alî Hüseyin b. Yahyâ el-Buhârî el-Hanefî. *Ravzatü’l-ulemâ ve nuzhetü’l-fuzalâ*. İstanbul: Süleymaniye Ktp., Düğümlü Baba, nr. 62M2, vr. 77a.
- Zeylî, Ebû'l-Leys Muharrem b. Muhammed. *Ümdetü’n-Nisâ*. Ankara: Milli Kütüphane, Ankara, Yazmalar Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 2421, 1a-33a.
- Zileli, Muharrem b. Mehmed b. Arif. *Risâle Fî inne’l-Rıda*. Kütahya: Kütahya Vahid Paşa İl halk Kütüphanesi, Kütahya Vahid Paşa İl halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 43Va1334.
- Zileli, Muharrem b. Mehmed. *Cübbü’l-Mesâil*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Veliyuddîn Efendi, 1072.
- Zileli, Muharrem b. Mehmed. *Hubbu’l-Mesâil*. Ankara: Milli Kütüphane, 60 Zile 153/5.

- Zileli, Muharrem b. Mehmed. *Hubbu'l-Mesâil*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Fatih Bölümü, 2155.
- Zileli, Muharrem Efendi, *Terceme-i Hilyetü'n-nebî*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Servili Bölümü, 0145.
- Zîlî, Ebu'l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Ârif es-Sivâsî el-Kastamonî el-Halvetî el-Hanefî. *Umdetü'n-Nisâ*. İstanbul: Beyazıt Devlet Kütüphanesi, Veliyüddin Efendi, 1355, 38b-61b.
- Zîlî, Ebu'l-Leys Muharrem b. Muhammed b. Arif es-Sivâsî. *Umdetü'n-Nisâ*. Bursa: İnebey Yazma Eserler Kütüphanesi, Bursa, Genel Koleksiyonu, 62/3, 41b-76a.
- Zîlî, Ebû'l-Leys Muharrem b. Mehmed el-Ârif, *Umdetü'n-Nisâ*. İzmir Milli Kütüphanesi, İzmir Milli Kütüphanesi Türkçe Yazmaları Koleksiyonu, 1707/2, 97b-125a.
- Zîlî, Ebü'l-Leys. *Umdetü'n-Nisa*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 02577-004, 44b-73a.
- Zîlî, Muharrem b. Ebi'l-Berakât Muhammed b. el-Ârif b. el-Hasan es-Sivâsî. *Terğîbü'l müte'allimîn*. Ankara: Milli Kütüphane, 26 Hk 561/1.
- Zîlî, Muharrem b. Ebi'l-Berakât Muhammed b. el-Ârif b. el-Hasan es-Sivâsî. *Terğîbü'l müte'allimîn*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, 07 Tekeli 854/3.
- Zîlî, Muharrem b. Ebi'l-Berakât Muhammed b. el-Ârif b. el-Hasan es-Sivâsî. *Tenbihü'lğâfilât*. Ankara: Milli Kütüphane, Arşiv Numarası: 60 Zile 153/2.
- Zîlî, Muharrem b. Ebû'l-Berekât Muhammed b. el-Ârif b. el-Hasan Sivâsî. *Umdetü'n-Nisa*. Ankara: Milli Kütüphane, Tokat Zile İlçe Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 60 Zile 153/3, 73b-97a.
- Zîlî, Muharrem b. Ebû'l-Berekât Muhammed b. el-Ârif b. el-Hasan. *Risâle-i Umdetü'n-Nisâ*. Çorum: Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi, Çorum Hasan Paşa İl Halk Kütüphanesi Koleksiyonu, 19 Hk 1507/3, 32b-103a.

Zîlî, Muharrem b. Mehmed b. el-Ârif. *Hediyyetü's-Su'lûk fî Şerhi Tuhfetü'l-Mülûk*. Ankara: Milli Kütüphane, Ankara Koleksiyonu, 06 Mil Yz A 6043.

Zîlî, Muharrem b. Mehmed b. el-Ârif. *Hediyyetü's-Su'lûk fî Şerhi Tuhfetü'l-Mülûk*. İstanbul: Nuruosmaniye Yazma Eser Kütüphanesi, Nuruosmaniye Koleksiyonu, 34 Nk 1568.

Zîlî, Muharrem b. Mehmed b. el-Ârif. *Hediyyetü's-Su'lûk fî Şerhi Tuhfetü'l-Mülûk*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Tahir Ağa Tekkesi Bölümü, 18.

Zîlî, Muharrem Efendi b. Muhammed b. Ârif es-Sivasi. *Umdetü'n-Nisâ*. İstanbul: Süleymaniye Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu, 00562-005, 54a-84b.

Zîlî, Muharrem Efendi b. Muhammed b. Arif es-Sivâsî. *Umdetü'n-Nisa Tercümesi*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Hacı Mahmut Efendi Koleksiyonu, 1038, 1b-38a.

Zîlî, Muharrem Efendi b. Muhammed b. Ârif es-Sivâsî. *Umdetü'n-Nisâ*. İstanbul: Süleymaniye Yazma Eserler Kütüphanesi, Yazma Bağışlar Koleksiyonu, 01261-007, 115b-166a.

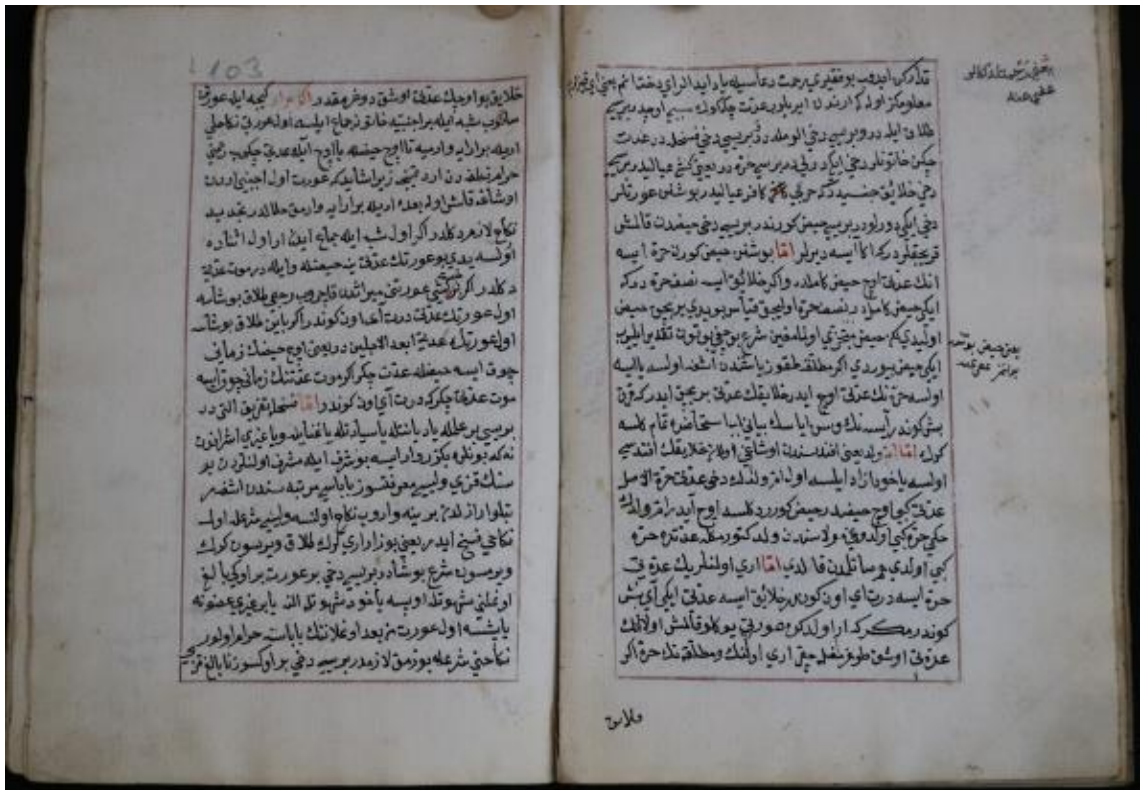
Zirikli, Hayreddin. *el-A'lâm*. b.y.: Dâru'l-İlm li'l-Melâyîn, 1423/2002.

TEMEL NÜSHA TIPKI BASIMI

[illegible]

١٢٠

[illegible]

اولند اگرسفوسه صباح کرسقو اقسوا و اگرسفوسه هرکس
حکمی کرسقو و قی و عقد زدند انصاعده هر یک متکلف باشند ایدر
بر خاتون ایام حیدر ایچ کون دهر کورسه اندد کسکوب اون
بشکون ظاهر دهر کورسه اندد ایچ کون دهر کورسه بو
اون بشکون ظاهر حیدر دهر خاتون ایچ کسکوب اراسی کس
اولند و آخیر اگرسقو اچ کون دهر اگرسقو بی بیش حیدر
ظاهر بشکون کوندد کور یوسب ایچ بقدر اراسی کسکوب
اولسه هر یی فاسد و اولد کسکوب اراسین کسکوب اراسی کس
دهر حیدر ایچ کسکوب اراسی کسکوب دهر یی ظاهر دهر ظاهر
اولد و بچین اراسی کسکوب اراسی کسکوب اراسی کسکوب اراسی کس
و بیکس بر خاتون کسکوب کسکوب کسکوب کسکوب کسکوب کسکوب
دهر یی کسکوب کسکوب کسکوب کسکوب کسکوب کسکوب کسکوب
حیدر دهر دهر حیدر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر
اول خاتون اولست السون دهر دهر ایچ کسکوب کسکوب کسکوب
ایسون اگرسقو کسکوب کسکوب کسکوب کسکوب کسکوب کسکوب
اول حیدر لایب دهر یی یور دهر حیدر کسکوب کسکوب کسکوب
دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر
هر خاتون اولست السون دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر
کورسه کسکوب اندد ایچ کوندد دهر دهر دهر دهر دهر دهر
اول ساعت دهر کورسه باحور دهر دهر دهر دهر دهر دهر
کوندد دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر دهر

مناسی و جلیلی
و در وی وقت است
خفیه

درباره الکتریکیت و مغناطیسیت

621

[illegible]

بسم الله الرحمن الرحيم

من جزئی ساعت کد
ساعت کد

مجلس
مجلس

[illegible]

مجلس

[illegible][illegible]

سکتی

[illegible]

یونیزدوموش و نشو لغیر الشریب **یا** الشافی القیاس تقاس قافیه
اولش خوقند **یا** سکر آق قاندا ریاضه ۴۰ ایدر اوش خوقند
و عیور و کور و اوش قنک ایزکی حقیقه اده اوق جمله سیر استقامت
داسد علمد **یا** اولدی ساهاسک اقلدی یونیزدوموش **یا** عیور
سیر یونیزدوموش خاقاندا اولدی استقامت **یا** اولدی اده ایدر
مخاطب اوش طریقه قنایه قورس اولدو شاتو امام اعظم
رحمه الله تعالی اقتدره نفسا **یا** عاز قتلو اولسه عیلا لاند زما
امام ابو یوسف رحه الله تعالی ایدر قانده غیلا زور علمد فار
قالی اولسه ایدسته خلق کفایت ایدر عیور کلاش یونیزدوموش
اولدی اولدی حقیقه قانچ سحر اولدی عیور حقیقه وقتد ایدر
حقیقه یوقد زمانه عیور ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر
اقتدر ایدر عیور عیور ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر
نشد ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر
سیر سیر سیر سیر سیر سیر سیر سیر سیر سیر سیر سیر
عیور ایدر اولدی ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر
اولدی عیور ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر
نشد اولدی ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر
طریقه سیر سیر سیر سیر سیر سیر سیر سیر سیر سیر
قالر اولدی عیور ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر
ایمدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر
نفاوس ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر ایدر

[illegible][illegible][illegible]

[illegible]

مکرم

[illegible][illegible]

دردی دارد
و خود نمیداند سر و

سده گویورین دیورن قافیلورین و دیورینک سایلورین
و قریق دیورین پیلته گیلورین و داهلن لایس دیورین
دیورین و کویر اغر سندن یاسورین کسره لاسمخند
دورینک و قسند بر ادست الی حلف گیلور دای اول
تنگ غار بادا ایچکند قند قیج بولما ایچکند دیری گیلور
ایر ایچ بوقم کسره معقور دیر ادست الدی غار ک
وقت یقاعله اول ادست باطلال معقور کیم ناز و تیتون
ایس کیکله لایم داما اول وقت ایچند اول ایچلدا
قفا و قنکله دیر کسره قنوس جایز دحقن ایچلور ک
ایچ قنوس داهلن کسره لایس گیلور ک ناز و تیتون
بوعد نوزله غری حوت بولور شریطله دسلا کیم
کسره لایس یایم شحت ییور ایسره قنلار حوت دایلد
ایسره نوز گیلور اول وقت ایچند حادثه دیر ادرمن کیکله
لایم داما قنق قنل ادرمن کسره لایس غری ایچلور ک
ایست الو ایچ ادرمن کسره غری حوت دیر غری حوت
ایس سنسره قن اول وقت ایچند ییور ایست لایس
ایچ جایز داما اول وقت حوققن مسه جایز کله ادرمن
چقور ایچنوسه لایم داما کولوست ادرمن قن قن
ایچ ادرمن کسره لایس ادرمن کسره قن قن
ایچ ادرمن کسره لایس ادرمن کسره قن قن
نار کسره حوت دیر اول حوت دیر ادرمن قن قن

ایله زواریان کراسک بتمو اولور اولجسه حقیقه یلین
ایسویب ساقی قنار کناهن و طوغه جسدی قلبی حقیقه
کیمین اکر ایله کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب سیدی
کیدی ایس کاسپ حرم کیمین عقوبت کیمین حلالدن
یدور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کاسپ
حرامدن ایدوب کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب
اچر کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
سیدی ایدوب کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب
عقله نقصان عقله بعضی عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب
طوبت مساهله ایلک کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب
تهدید تنبیه ایله دخی ایله بری ایله کیمین عقوبت کیمین حلالدن
ایله ایدوب کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
حقن قنار کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
احسان اولور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
سکین یمن عورت کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
اری دیک کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
سکین کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
ولا سیر کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
شداید کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
صول یاندی بر اکی ایدوب کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب
کلیق قوللشون اولور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب

سید

115
سماهی ایللاز یالماز سوزی ایللاز تنبیه القائل اولور کیمین
بیان اولور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
جود ایللاز سوزی ایللاز تنبیه القائل اولور کیمین
وقالو سوزی ایللاز تنبیه القائل اولور کیمین
اذا ایش شکایت حضرت عریک سوزی ایللاز تنبیه القائل
اشکد کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
لوه ایدوب کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
تعبیه کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
اوکشی دخی ایدوب کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
سنگ ایللاز سوزی ایللاز تنبیه القائل اولور کیمین
عابیر سوزی ایللاز تنبیه القائل اولور کیمین
بوند کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
عنه سوزی ایللاز تنبیه القائل اولور کیمین
الکون کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
اچر کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
اجنوب کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
خاطر کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
بولور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
کسر تنبیه کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
اچر کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
اولور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین

سید

انکدر انکدر کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
یکردون و کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
مصلحت کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
بوا ایللاز کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
کور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
حقیقه دار اولور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
لقان ایللاز کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
برکوت کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
جبار کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
برص کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
عین کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
انکدر کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
کولک کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
مؤمن کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
اوغل کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
عورت کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
بیر کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
سول کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
نور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
دور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین

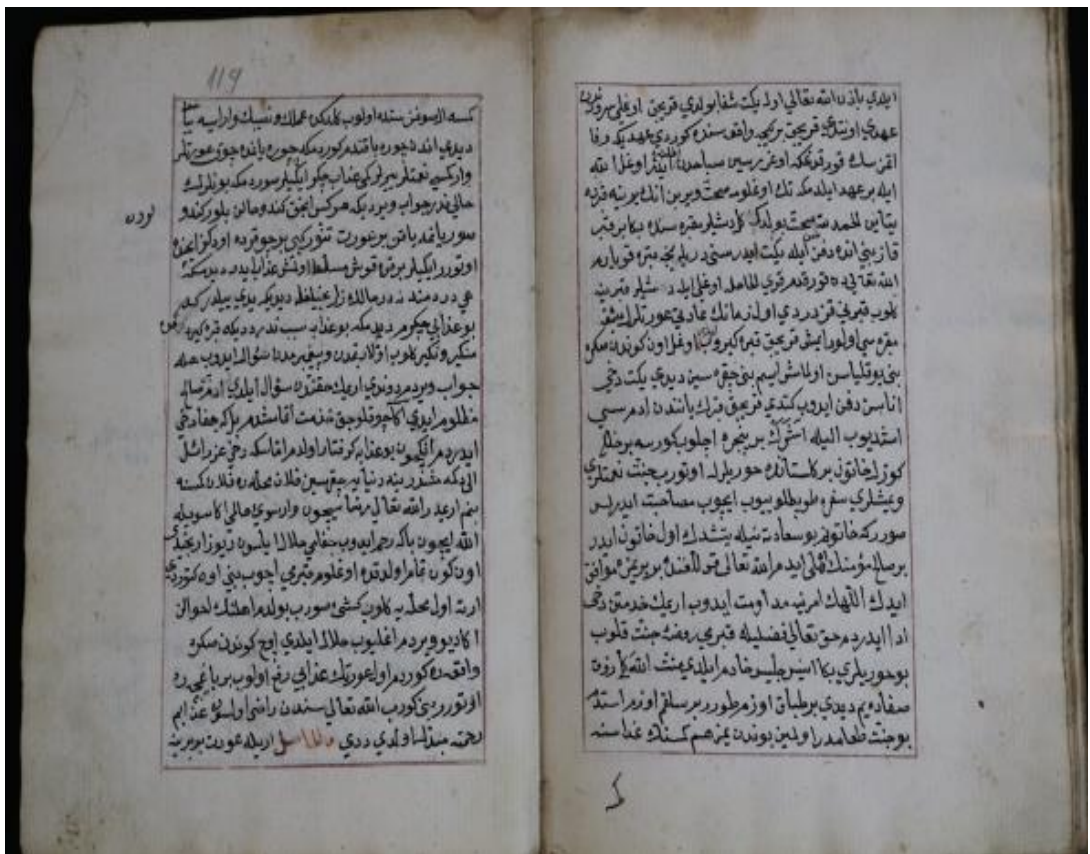
سید

116
جلمین برکوت کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
الدی کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
علیه کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
دور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
انکدر کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
جبار کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
برص کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
عین کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
انکدر کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
کولک کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
مؤمن کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
اوغل کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
عورت کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
بیر کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
سول کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
نور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین
دور کیمین عقوبت کیمین حلالدن اعتقاد ایدوب کیمین

سید

سید

سید

[illegible]

اعلم

اعلم اني لما تأخر في قضاء الفضلاء المتقدمين صاحب السلف في
التدريس عجز عن ابراس الشاخي وجماعته فما اكتمدني تابع
اولي علماء ومفتي هذه الاما على ان يركضوا في فتنه
او يتركوا اذن ما امر الله واما امره من منبره الله تعالى
وقد تروى اوردني هجرته وخرقته وتلا عليه بقده
بشر يركضه او تولى ان تقرأ امره من منبره الله تعالى
جاكروا بقده هجرته عقد جسر انفسه من تعالي بولده
خبر نزل وانواع سكرتي عقل وحنث نافي وقدا يواسيه
يولد بولده بولده بولده بولده بولده بولده بولده
بالحاله توبه ايد انما بوجهه يركضه وكون انما بولده
آخر كون بولده بولده بولده بولده بولده بولده بولده
بالحاله او يولد نفاذ الله بولده بولده بولده بولده
عدا انما بولده بولده بولده بولده بولده بولده بولده
بقضا وولده بولده بولده بولده بولده بولده بولده
انما بولده بولده بولده بولده بولده بولده بولده
نك بولده بولده بولده بولده بولده بولده بولده
بالحاله بولده بولده بولده بولده بولده بولده بولده
جلد نفي قصود كور بولده بولده بولده بولده بولده
بالحاله بولده بولده بولده بولده بولده بولده بولده
بالحاله بولده بولده بولده بولده بولده بولده بولده

[illegible]

فخر عالمك واسمه
خاتونك

و نقلی از او به تونیای
و است و این دو آخرین مقام
است

2

[illegible]

[illegible]

والله

[illegible][illegible]

۲۰

۱۲۹
 کو که هر عظم و دیر که آیت سورۀ اعراف اوله بدین امر
 آیت یوسف ذکالت اعراف آیت بیانی در تفسیر او
 آیت بدین معنی است که **المر** بر معنی او تر و طریقی اوله
 ایله بیست قدمه اویشله قلعه دین بدین کتب و سبب ایستادن
 سبب است که **المر** ایله **المر** ایله **المر** ایله **المر** ایله
 بدین شان که سبب ایستادن بانه یازنه باریزه و قلعه دین
 طرفه اقامه اولنده او بدین یوسف و یوسف بدین
و برکت او ایله یوسف و یوسف بدین یوسف و یوسف
 دین یوسف و یوسف بدین یوسف و یوسف بدین یوسف
 خلقه و یوسف بدین یوسف و یوسف بدین یوسف
 جانه یوسف و یوسف بدین یوسف و یوسف بدین یوسف
 یوسف و یوسف بدین یوسف و یوسف بدین یوسف
 آیت یوسف بدین یوسف و یوسف بدین یوسف
 آیت یوسف بدین یوسف و یوسف بدین یوسف
 مراد او از الله تعالی بدین یوسف و یوسف
 و یوسف و یوسف بدین یوسف و یوسف بدین یوسف
 سبب یوسف و یوسف بدین یوسف و یوسف بدین یوسف
 علیه السلام بدین یوسف و یوسف بدین یوسف
 و یوسف و یوسف بدین یوسف و یوسف بدین یوسف
 بر فارسی و یوسف بدین یوسف و یوسف بدین یوسف
 کلمه یوسف و یوسف بدین یوسف و یوسف بدین یوسف

روشنی بخیر و خوشی
اولیاد اولیاد

